

СЛУЖБА ЗОВНІШНЬОЇ РОЗВІДКИ УКРАЇНИ
ГАЛУЗЕВИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

ДІЯЛЬНІСТЬ УНР 1920-1930 РОКІВ
МИНУЛОГО СТОРІЧЧЯ В АРХІВНИХ
ДОКУМЕНТАХ РОЗВІДКИ

(ЧАСТИНА 1)

До 100-річчя утворення УНР

Київ - 2019

**За повного або часткового відтворення чи використання
документів посилання на місце їх зберігання
є обов'язковим**

ВСТУП

25 січня 1918 року Центральна Рада оголосила документ, який став наріжним каменем українського самостійницького руху ХХ століття – Четвертий універсал, яким проголошено Українську Народну Республіку як самостійну, вільну, суверенну Державу українського народу.

З нагоди відзначення 100-річчя заснування Держави Україна галузевим державним архівом Служби зовнішньої розвідки України підготовлено тематичне видання з архівними документальними матеріалами про діяльність УНР у 20-30-их роках минулого сторіччя, коли відбувалось її становлення і тривала боротьба за суверенітет та період еміграції.

Загалом до видання включено близько 350 документів, що відкривають нові сторінки національно-визвольної боротьби. Це матеріали архівних справ, що перебувають на зберіганні в архівосховищах галузевого державного архіву СЗРУ, іноземного та контррозвідувального відділів державного політичного управління УРСР, датовані 1919-1936 роками. Певна частина цих документів раніше надавалась для дослідження вченим та історикам, експонувалась у музеях та виставках, деякі оприлюднюються вперше.

Видання складається із трьох частин. У першій накопичені документи з нормативно-правової діяльності УНР, дипломатичних зусиль уряду УНР на міжнародній арені, а також матеріали, які характеризують деяких тогочасних лідерів українських державних утворень.

Друга частина містить документи із висвітлення діяльності еміграційного уряду УНР, листування керівництва республіки, заходам з відновлення козацтва в Україні.

До останньої частини включено документи про стан і діяльність військової організації та утворених військових формувань, фінансових документів УНР, а також матеріали, що стосуються убивства С.Петлюри.

До видання увійшли оригінали та копії документів УНР, дипломатичні папери, накази, розпорядження, резолюції зборів, нарад, відозви, а також публікації з видань, що в різні часи з'явилися друком в Україні та за її межами: листівки, статuti, друковані видання українських організацій, а також цікавий ілюстративний матеріал – листи, фотографії, газети, зразки печаток та бланків тощо. Матеріали цієї тематики до теперішнього часу були малодоступними для широкого загалу.

Сподіваємось, що це видання викличе інтерес у наукових колах та у громадян, які цікавляться історією, розширить маловідомі сторінки діяльності української держави, а Служба зовнішньої розвідки України як орган державної влади, й надалі докладатиме зусиль у справі відродження історичних подій, складної і багатогранної боротьби українського народу за незалежність.

ЗМІСТ

1.1. Нормотворча діяльність УНР	9
№ 1. Вісник Державних Законів УНР із Законами «Про тимчасове Верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці» та «Про Державну Народну Раду Української Народної Республіки»	9
№ 2. Огляд діяльності Уряду УНР з текстом Закону «Про урочисту обітницю членів Ради Республіки»	15
№ 3. Закон «Про припинення чинності окремих державних установ, зменшення штатів державних установ»	16
№ 4. Закон «Про реквізицію для потреб війська УНР у військовий час»	18
№ 5. Доповідь військового Міністра УНР щодо законопроекту «Про реквізицію для потреб війська УНР у військовий час»	26
№ 6. Закон «Про проведення видатків безпосереднім розпорядженням Директорії»	28
№ 7. Лист Державного Контролера щодо Закону про проведення видатків	30
№ 8. Проект штатів канцелярії Директорії УНР	31
№ 9. Статут управління Голови Директорії Головного Отамана війська та флоту УНР ...	36
№ 10. Пояснююча записка до Статуту управління Голови Директорії Головного Отамана війська УНР	48
№ 11. Постанови Кабінету Народних Міністрів УНР про асигнування діяльності УНР ..	50
№ 12. Резолюція Конгресу Українських Парламентарів	53
№ 13. Меморіал Бюро Селянських Депутатів Всеукраїнського Трудового Конгресу до Генуезької Конференції держав Європи	56
№ 14. Листівка з наказом Головної команди війська УНР	62
№ 15. Накази Головного Отамана військ УНР	63
№ 16. Наказ Головного Отамана військ УНР	65
№ 17. Звернення Головного Отамана військ УНР до населення України	66
№ 18. Листівка зі зверненням Головного Отамана військ УНР до населення УНР	67
№ 19. Звернення Голови Директорії і Головного Отамана військ УНР та Голови Ради Міністрів УНР до Українського народу	68
№ 20. Наказ уряду УНР	69
№ 21. Наказ Міністра фінансів УНР	70
№ 22. Наказ керуючого справами Директорії УНР	74
№ 23. Наказ Головного Отамана військ УНР по канцелярії	76
№ 24. Доповідь керуючого справами Директорії УНР	77
№ 25. Журнали засідань Ради Народних Міністрів УНР	81
№ 26. Повідомлення Міністерства Юстиції	85

1.2. Українське питання на міжнародній арені	89
№ 27. Повноваження дипломатичної місії УНР у Речі Посполитій Польській	89
№ 28. Уповноваження Уряду надзвичайній місії УНР у Польщі	92
№ 29. Звернення надзвичайній місії УНР у Польщі до Уряду Речі Посполитої Польської	93
№ 30. Звернення УНР до Уряду Речі Посполитої Польської	96
№ 31. Звернення УНР до Уряду Речі Посполитої Польської	98
№ 32. Про склад місії МЗС Речі Посполитої Польської (польською мовою)	100
№ 33. Заява Української дипломатичної місії до Уряду Речі Посполитої Польської	101
№ 34. Промова А.Лівицького, виголошена на засіданні у Варшаві	103
№ 35. Лист А.Лівицького до міністра іноземних справ Речі Посполитої Польської (польською мовою)	106
№ 36. Проект угоди між Польщею та Україною	107
№ 37. Проект Декларації Української дипломатичної місії до Уряду Речі Посполитої Польської	111
№ 38. Заява Української дипломатичної Місії до Уряду Речі Посполитої Польської	120
№ 39. Протокол політичної наради Української дипломатичної Місії	124
№ 40. Звернення до Голови Української дипломатичної Місії	141
№ 41. Звернення до Голови Української дипломатичної Місії	143
№ 42. Угода про припинення бойових дій між Польськими і Українськими військами	145
№ 43. Супровідна до копій умов про припинення бойових дій між Польськими і Українськими військами	149
№ 44. Протокол наради Української дипломатичної місії в Польщі	160
№ 45. Проект умови між Річчю Посполитою Польською та Українською Народною Республікою	161
№ 46. Проект військової конвенції Польщі з Україною	169
№ 47. Звернення до Голови Української дипломатичної місії у Польщі	175
№ 48. Доповідь Голові дипломатичної Місії УНР	177
№ 49. Угода між УНР та урядом Речі Посполитою Польською	178
№ 50. Пам'ятна записка Українського Центрального Комітету у РПП	180
№ 51. Звернення до дипломатичних представників УНР	182
№ 52. Звернення до послів та голів дипломатичних місій	189
№ 53. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 15.06.1922 р.	191
№ 54. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 16.06.1922 р.	197
№ 55. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 17.06.1922 р.	202
№ 56. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 20.06.1922 р.	206
№ 57. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 23.06.1922 р.	210
№ 58. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 26.06.1922 р.	215
№ 59. Звіт про засідання Національної Ради у Відні від 29.06.1922 р.	218
№ 60. Лист Голови Ради Міністрів УНР до Міністра закордонних справ Польщі	222

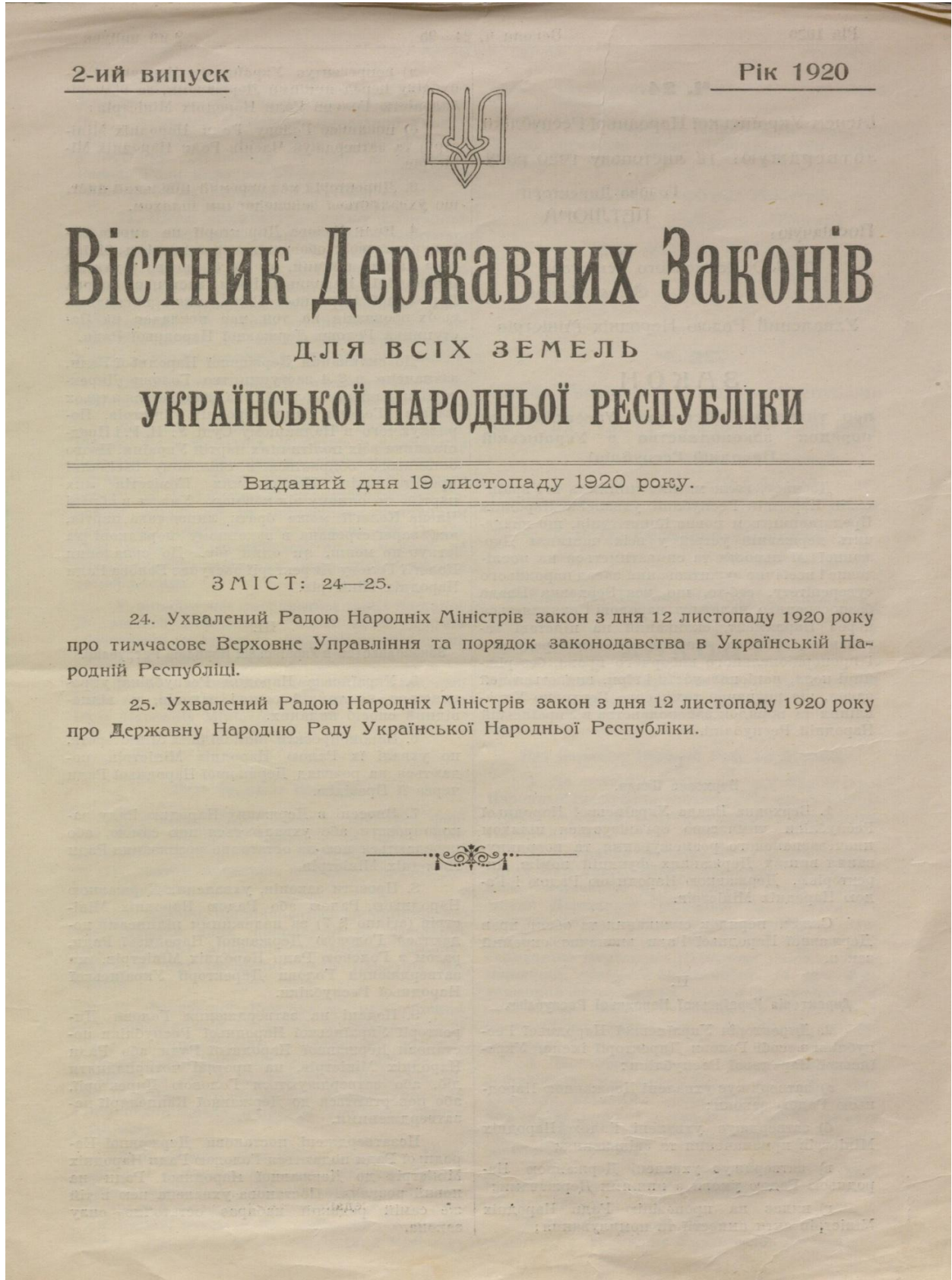
№ 61. Звернення до Начальника Генерального штабу Великої Румунії	224
№ 62. Дипломатична діяльність петлюрівців	235
№ 63. Активна робота петлюрівської еміграції	237
№ 64. Лист Голові Надзвичайної Дипломатичної Місії УНР у Бухаресті	239
№ 65. Повідомлення МЗС УНР від дипломатичної Місії УНР у Бухаресті	240
№ 66. Про призначення нового представника УНР у Румунії	241
№ 67. Доповідь посольства УНР про аудієнцію генерала М.Юнаківа у румунського військового міністра	242
№ 68. Звернення до Начальника Генерального штабу Великої Румунії	243
№ 69. Повноваження В.Прокоповичу на перемовини щодо створення Української автокефальної церкви	245
№ 70. Щодо візиту В.Прокоповича до Константинополя	246
№ 71. Українське питання на міжнародній арені	249
№ 72. Польща та УНР	251
№ 73. Про плани поляків і УНР	253
№ 74. Про створення Балто-Чорноморського Союзу	256
№ 75. Про надання заяви УНР уряду Угорщини	257
№ 76. УНР і Румунія	258
№ 77. Англіїці і УНР	260
№ 78. УНР і польський уряд	261
№ 79. Польща і питання надання українською еміграцією протесту проти репресій в Україні	262
№ 80. Щодо настроїв в уряді УНР	263
№ 81. Про місію О.Шаповала у Литві	268
№ 82. Відомості щодо затримання О.Шаповала	270
1.3. Характеристики деяких діячів УНР	273
№ 83. Відомості про Петлюру та його оточення	273
№ 84. Повідомлення про склад тарнівського уряду Петлюри	280
№ 85. Список видатних діячів української еміграції	285
№ 86. Українські емігранти у Чехословаччині	295
№ 87. Українські емігранти у Франції	313
№ 88. Відомості про О.Шульгіна	315
№ 89. Повідомлення джерела “Степового” про П.Байдака	316
№ 90. Повідомлення джерела “Степового” про І.Байдака	318
№ 91. Повідомлення джерела “Степового” про І.Мазепу	320
№ 92. Повідомлення джерела “Степового” про Кривецького	321
№ 93. Повідомлення джерела “Степового” про О.Журбу	322
№ 94. Повідомлення джерела “Степового” про Д.Антоновича	323

№ 95. Повідомлення джерела “Степового” про В.Петріва	324
№ 96. Повідомлення джерела “Українця” про М.Омеляновича-Павленка	326
№ 97. Довідка про М.Єремєєва	327
№ 98. Про Є.Чикаленка	330
№ 99. Інформація про діяльність українських діячів у Чехословаччині	331
№ 100. Характеристики видатних українців у Туреччині	338
№ 101. Характеристики та біографії діячів УНР у Чехословаччині	341

1.1. Нормотворча діяльність УНР

№ 1

Вісник Державних Законів УНР із Законами «Про тимчасове Верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці» та «Про Державну Народну Раду Української Народної Республіки»

Ч. 24.

Іменем Української Народньої Республіки
затверджую: 12 листопаду 1920 року.

Голова Директорії
ПЕТЛЮРА

Посвідчую:

Т. В. О. Державного Секретаря
Сніжимобський.

Ухвалений Радою Народніх Міністрів

ЗАКОН

**про тимчасове Верховне Управління та
порядок законодавства в Українській
Народній Республіці.**

До часу, коли матиме чинність в Українській Народній Республіці ухвалена Народнім Представництвом повна Конституція, що визначить державній устрій у всіх частинах Державної діяльності та спиратиметься на послідовне і всебічне зужитковання засад народнього суверенітету, себ-то, що вся Верховна Влада безпосередньо належить народові і виявляється через Парлямент, скликаний на підставі загального, рівного, таємного, безпосереднього і пропорціонального виборчого права, без різниці пола, національності і віри, видається цей закон, що визначає тимчасове Верховне Управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці.

I.**Верховна Влада.**

1. Верховна Влада Української Народньої Республіки тимчасово організується шляхом низчезазначеного розмежування та координування вищих Державних функцій поміж Директорією, Державною Народньою Радою і Радою Народніх Міністрів.

Склад, порядок скликання та обсяг прав Державної Народньої Ради визначає окремий закон.

II.**Директорія Української Народньої Республіки.**

2. Директорія Української Народньої Республіки в особі Голови Директорії іменем Української Народньої Республіки:

- а) затверджує ухвалені Державною Народньою Радою закони;
- б) затверджує ухвалені Радою Народніх Міністрів призначення та звільнення;
- в) затверджує ухвалені Державною Народньою Радою умови з іншими Державами;
- г) видає на пропозицію Ради Народніх Міністрів акти амнесії та помилування;

д) репрезентує Українську Народню Республіку перед іншими Державами, за відповідальністю Голови Ради Народніх Міністрів;

е) покликає Голову Ради Народніх Міністрів та затверджує Членів Ради Народніх Міністрів.

3. Директорія має окремий цивільний лист, що ухвалюється законодавчим шляхом.

4. Коли Голова Директорії не зможе виконувати своїх обов'язків через хворість, від'їзд та з інших причин, то його часово з ухвали Державної Народньої Ради заступає Голова Державної Народньої Ради, який виконання своїх обов'язків на той час покладає на Заступника Голови Державної Народньої Ради.

До скликання Державної Народньої Ради, зазначене в § 4 заступництво Голови Директорії надається Колегії, яка складається з трьох членів: Голови Ради Народніх Міністрів, Порядкуючого в Надвишньому Суді У. Н. Р. і Представника всіх політичних партій України. Цього останнього обирається в спільному засіданні представників Центральних Комітетів цих партій, по одному від кожного. Участь в обрані Члена Колегії може брати лише така партія, яка зареєстрована в законному порядку та існує не менш, як один рік. До складення Колегії Голову Директорії заступає Голова Ради Народніх Міністрів.

III.**Законодавство в Українській Народній Республіці.**

5. Українська Народня Республіка управляється на точній основі законів, у відповідний спосіб виданих.

6. Законопроекти відповідних Міністерств, по ухвалі їх Радою Народніх Міністрів, подаються на розгляд Державної Народньої Ради через її Президію.

7. Внесені в Державну Народню Раду законопроекти або ухвалюються нею самою, або передаються нею на остаточне розв'язання Ради Народніх Міністрів.

8. Проекти законів, ухвалених Державною Народньою Радою або Радою Народніх Міністрів (згідно § 7) за належними підписами подаються Головою Державної Народньої Ради, разом з Головою Ради Народніх Міністрів, на затвердження Голови Директорії Української Народньої Республіки.

9. Подані на затвердження Голови Директорії Української Народньої Республіки постанови Державної Народньої Ради або Ради Народніх Міністрів, на протязі чотирнадцяти днів, або затверджуються Головою Директорії, або повертаються до Державної Канцелярії незатвердженими.

Незатвержені постанови Державної Народньої Ради подаються Головою Ради Народніх Міністрів до Державної Народньої Ради на новий розгляд. Постанова ухвалена нею в тій же самій редакції набирає остаточну силу закона.

10. Законопроекти, ухвалені Державною Народною Радою або Радою Народніх Міністрів (§ 7) і затверджені Головою Директорії Української Народньої Республіки, оголошуються у Вістнику Державних Законів, за підписом Голови Ради Народніх Міністрів, відповідного Міністра та Державного Секретаря.

11. Після оголошення закону у Вістнику Державних Законів, закон набирає обов'язуючої для всіх сили в терміні, що зазначено в самому законі, а як що такий термін в законі не зазначено, то з дня одержання на місцях примірника Вістника Державних Законів, де закон надруковано. В самому законі може бути зазначено, що він до оголошення переводиться в життя або по телеграфу, або через посланців.

12. Ухвалені закони оголошуються Державним Секретарем і ним же зберігаються.

13. Коли Державна Народня Рада не функціонує, Рада Народніх Міністрів в необхідних випадках може ухвалювати постанови, що вимагають для свого видання законодавчого шляху; ці постанови, після затвердження Головою Директорії та оголошення звичайним порядком, набирають сили закона (§§ 11, 12). Такі постанови поступають по за чергою на перше чергове засідання Державної Ради для затвердження.

У випадку незатвердження таких постанов Державною Народною Радою вони втрачають обов'язуючу силу після оголошення про це на загальних підставах (§ 11).

14. До скликання Державної Народньої Ради всі права і обов'язки її покладаються на Раду Народніх Міністрів.

IV.

Рада Народніх Міністрів.

15. Голова Ради Народніх Міністрів формує Раду Народніх Міністрів, в склад якої входять всі Міністри або Керуючі Міністерствами та Державний Секретарь, останній з правом дорадчого голосу.

16. Справи, що відносяться до Міністерств, представники яких не присутні на засіданні Ради Народніх Міністрів, не можуть вирішуватися в тому засіданні Ради Народніх Міністрів.

17. Державний Контрольор, призначення якого провадиться порядком відповідним розгляду і затвердженню законів, не входить в склад Ради Народніх Міністрів, але запрошується на всі засідання Ради Народніх Міністрів в яких розглядається питання, зв'язане з інтересами скарбу, з правом дорадчого голосу і протесту.

18. В обсягу діяльності окремого Міністерства і належних до нього відомств тільки відповідний Міністр чи Керуючий Міністерством має право в порядку управління видавати розпорядження, вказівки та інструкції, укладати часово умови і вирішати всі справи Міністер-

ства, за своєю особистою відповідальністю перед Радою Народніх Міністрів.

19. Рада Народніх Міністрів за діяльність Уряду відповідає перед Державною Народною Радою.

Голова Ради Народніх Міністрів

Андрій Лівіцький

Міністр Внутрішніх Справ

Соліновський.

Ч. 25.

Іменем Української Народньої Республіки
затверджую: 12 листопаду 1920 року.

Голова Директорії

ПЕТЛЮРА

Посвідчую:

Т. В. О. Державного Секретаря

Сніжимовський

Ухвалений Радою Народніх Міністрів

ЗАКОН

про Державну Народню Раду Української
Народньої Республіки.

I.

Про Державну Народню Раду та її склад.

1. До скликання Парляменту Української Народньої Республіки Законодавча влада в Українській Народній Республіці належить Державній Народній Раді.

2. Державна Народня Рада є тимчасовий орган Народнього Представництва з компетенцією зазначеною в IV розділі цього закону. Члени Державної Народньої Ради заховують свої уповноваження до скликання Парляменту, але не довше одного року. Як що через рік по скликанню Державної Народньої Ради не буде можливим скликати Парляменту, то для продовження законодавчої роботи призначаються нові вибори Членів Державної Народньої Ради на таких же умовах, що до терміну їх уповноважень.

3. Державна Народня Рада складається з представників населення, політичних, громадських, наукових, професійних і кооперативних організацій і установ. Порядок виборів представників і розподіл їх числа зазначається особливим законом.

4. Список Членів Державної Народньої Ради оголошується до загального відома в урядовому часописі.

5. Члени Державної Народньої Ради є представниками громадян Української Держави.

Раз обраного Члена Державної Ради не можна відкликати і в його діяльності в Державній Раді в'язати якими-небудь інструкціями.

6. Мандат Члена Державної Ради тратить силу тільки в наслідок його смерті, уневаження мандату через Державну Раду, добровільного зложення мандату, або втрати виборчого права.

Про втрату сили мандату Голова Державної Ради негайно повідомляє листовно Голову Ради Народніх Міністрів, а цей через Міністра Внутрішніх Справ, до чотирнадцяти двів по одержанню повідомлення оголошує в урядовім часописі наказ про доповнюючий вибір.

7. Міністр Внутрішніх Справ в день отворення Державної Ради передає їй всі виборчі акти разом з внесеними протестами.

II.

Особисті права Членів Державної Народньої Ради.

8. Членам Державної Народньої Ради вручає Міністр Внутрішніх Справ окремі посвідчення, що уповажнюють їх до вступу до Державної Ради.

9. Члени Державної Народньої Ради користуються всіма правами і виконують свої обовязки тільки особисто. За свою діяльність в Державній Народній Раді відповідають вони тільки перед самою Державною Радою.

10. Члени Державної Народньої Ради від хвили обрання їх до складу Державної Народньої Ради до часу, коли скінчатся уповаження, не виключаючи і перерви між сесіями, не підлягають переслідуванню, ані арештові без згоди Державної Народньої Ради, за винятком схоплення на горячому вчинкові.

В тім останнім разі належить про це довести негайно Голові Державної Народньої Ради і просити дозволу на дальній арешт та дальше карно-судове слідство. На жадання Державної Народньої Ради арешт мусить бути негайно знесений і карно-судове слідство що до Члена Державної Народньої Ради припинено.

В випадку перерви між сесіями повище право належить Голові Державної Ради.

11. Члени Державної Народньої Ради звільняються від заклику в армію та флоту Української Народньої Республіки і не потребують відпусток від своїх установ для участі в праці Державної Народньої Ради.

За Членами Державної Народньої Ради на весь час перебування їх в цім стані заховуються попередні їх посади на державній і муніципальній службі.

12. Члени Державної Народньої Ради за погляди і міркування, висловлені при виконанні своїх обовязків в засіданнях Державної Народньої Ради, відповідають лише перед Державною Народньою Радою.

13. Члени Державної Народньої Ради на прилюдних і неприлюдних засіданнях Державної Народньої Ради і в її Комісіях користуються правом цілком свобідно висловлювати свої думки, робити внески, вносити запити, розповідати про одержані відомости і т. и.

Як що Голова, або його заступник під час засідання добачить непристойність в поведінці Члена Державної Народньої Ради в допущених

словах, вчинках чи жестах, що зачіпають честь або самої Державної Народньої Ради, або Установ, або громадянина, то віддає винного дисциплінарній карі, згідно з регуляміном Державної Народньої Ради. Покараний в такий спосіб Член Державної Народньої Ради не може бути покараний за ціж вчинки по скінченні його уповноважень.

Члена Державної Ради, що в своїй промові, або в заяві в Державній Народній Раді, нарушив права приватної особи, може укривджений притягнути до карно-судової відповідальности. На той випадок судова влада має одержати дозвіл Державної Народньої Ради.

14. Член Державної Народньої Ради не може купувати, ані арендувати державні добра, або приймати державні роботи, або достави, не може також одержувати ніякої державної концесії.

15. Члени Державної Народньої Ради одержують платню і инше задоволення в розмірах, що їх визначить сама Державна Народня Рада.

16. За згодою Голови Державної Народньої Ради може кожен Член Ради звертатись з устним запитом до присутнього в салі Члена Уряду.

III.

Порядок скликання сесії та вибору Президії Державної Народньої Ради.

17. Перша сесія Державної Народньої Ради скликається Головою Директорії Української Народньої Республіки не пізніше одного місяця з мента, коли увійде в чинність закон про склад Державної Народньої Ради і порядок виборів до неї.

18. Сесії Державної Народньої Ради поділяються на чергові і надзвичайні.

Чергові сесії збираються три рази в рік, перша в терміні зазначеному в статті 17, друга 7 травня 1921 року і третя 1 жовтня того-ж року. Про місце засідання сесії оголошується в офіціальному органі за два тижні до початку сесії. Чергові сесії продовжуються два місяці. Цей термін може бути продовжений або з постанови Державної Народньої Ради, або з вимоги Голови Директорії, або з вимоги Ради Народніх Міністрів.

Надзвичайні сесії скликаються Головою Директорії або з власної ініціативи, або по вимозі Ради Народніх Міністрів, або Президії Державної Народньої Ради. Надзвичайна сесія Державної Народньої Ради розглядає ті питання, що зазначені в офіціальному оголошенні про скликання надзвичайної сесії. Після розгляду сих справ сесія закривається.

19. Перше засідання Державної Народньої Ради одкриває Голова Директорії, або з його доручення Голова Ради Народніх Міністрів, відчитуючи наказ про скликання Державної Народньої Ради і покликуючи до тимчасового проводу найстаршого віком Члена Державної Народньої Ради.

20. Державна Народня Рада вибірає зпоміж себе Голову та відповідне число його заступників та секретарів. Всі вони творять Президію Державної Народньої Ради і виконують свої обовязки аж до вибору нової Президії.

21. Державну Народню Раду можна розв'язати тільки тоді, коли буде обрано Парламент Української Народньої Республіки.

Тим самим наказом, що розв'язується Державна Народня Рада, скликається рівночасно Парламент на першу його сесію.

Перерва між розв'язанням Державної Народньої Ради і початком першої сесії Парламенту Української Народньої Республіки не може тривати більш одного місяця.

IV.

Про компетенцію Державної Народньої Ради.

22. До компетенції Державної Народньої Ради належить:

а) обговорення законопроектів, що вступають до Державної Народньої Ради від Голови Ради Народніх Міністрів;

б) розроблення законопроектів, які випливають з власної ініціативи Державної Народньої Ради;

в) обговорення бюджету Республіки та всіх асигнувань з Державної Скарбниці. Обрахунок державних прибутків і видатків повинен бути внесений не пізніше початку другої сесії;

г) розгляд справ про позички та інші державні зобов'язання;

д) контроль діяльності Уряду шляхом: 1) інтерпеляції, 2) запитань, 3) призначення окремих парламентарних анкетних або слідчих комісій;

е) розгляд відчїту Державного Контролю по виконанню бюджету попередніх років, а також по всіх прибутках і видатках з Державної Скарбниці;

ж) розгляд і ствердження міжнародніх умов;

з) оголошення війни і заключення миру.

23. Тільки Державна Рада має право означувати валюту, ухвалювати емісію Державних Кредитових білетів, та державних облигацій порядком, визначеним в окремім законі.

24. На жадання Державної Народньої Ради Голова Ради Міністрів, та інші члени Уряду або їх представники мусять явитися в визначений час на засідання Державної Народньої Ради або її комісії, де і повинні бути вислухані негайно.

Міністри, або визначені ними представники Уряду мають право брати участь в засіданнях Державної Народньої Ради, або її комісії і промовляти поза чергою.

25. Державна Народня Рада має право приймати петиції від громадян Української Народньої Республіки, приватних і державно-зарєєстрованих товариств, кооперативів та корпорацій і установ з публично-правовим характером. Державна Народня Рада окремою ухвалою може передати петиції відповідним міністрам і жадати від них пояснень що до справ, до яких відносяться петиції. Міністри мусять дати жадані пояснення, або їх відмовити з поданням причин.

26. Державна Рада для найліпшого про-
ведення своєї роботи утворює зі своїх членів різні комісії, може також установити окрему

комісію зі своїх членів, щоб в'яснити і усталити спірні форми певної справи.

Може надати право цій комісії взивати свідків і знавців, щоб зложити свої зізнання перед комісією, а також право переслухувати під присягою, послуговуючись відповідними постановами судового поступовання.

27. Державна Народня Рада сама рїшає про важність опротестованих обрань членів на підставі окремого внесення своєї мандатної комісії.

Член Державної Народньої Ради, що його обрання опротестовано, користується своїми правами і виконує свої обов'язки до хвилі, коли Державна Рада ухвалить неважність його вибору.

28. Рада Народніх Міністрів, або окремі Міністри, що їм Державна Народня Рада висловить недовіря, уступають з уряду.

29. Як що Голова або Члени Ради Народніх Міністрів навмисне або з важної недбалости нарушать в обсягу своєї службової діяльності основні, або інші закони, то вони відповідають перед карним Судом.

30. Право обжалування належить Державній Народній Раді. Така постанова ухвалюється Державною Народньою Радою в присутности найменше половини всіх її членів та двома третями голосів присутніх членів.

Карне поступовання веде Вищий Суд Республіки.

На випадок обжалування Державною Народньою Радою, Голова або Члени Ради Народніх Міністрів мусять негайно здержатися від дальшого виконання своїх службових справ і обов'язків, аж до часу, коли Вищий Суд Республіки порішить цю справу.

31. В разі виправдання Судом обжалованої особи, вона вертає негайно до виконання своїх урядових справ і обов'язків.

V.

Про порядок ведення справ Державної Народньої Ради.

32. Ухвали Державної Ради приймаються звичайною більшістю голосів присутніх членів.

33. Ухвалений Державною Народньою Радою законопроект Голова Державної Ради разом з Головою Ради Міністрів подає на затвердження на протязі 7 днів Голові Директорії.

Затверджений Головою Директорії законопроект вертає знов до Голови Ради Народніх Міністрів для оголошення через Державну Канцелярію в Вістнику Державних Законів з підписом Голови Директорії, Голови Ради Народніх Міністрів і відповідного Міністра або відповідних Міністрів чи цілої Ради Міністрів і посвідченням Державного Секретаря.

Перед початком тексту закону належить зазначити, що ухвалила його Державна Народня Рада згідно з постановами відповідних артикулів.

34. На випадок відмови затвердження законопроекту Головою Директорії має він про-

тягом 14 днів звернути законопроект Голові Ради Народніх Міністрів з письменним наведенням причин, чому його не затверджено.

Голова Ради Народніх Міністрів протягом дальших 7 днів відсилає незатверджений законопроект Голові Державної Народньої Ради, який ставить його на денний порядок найблизчого засідання Державної Народньої Ради.

Державна Народня Рада або приймає уваги Голови Директорії, що до потреби змін в законопроекті, тоді відсилає його до відповідної комісії для дальшого правильного трактування, або приймає заново в цілості без змін.

Прийнятий в цей спосіб законопроект Голова Державної Народньої Ради відсилає Голові Ради Народніх Міністрів з метою негайного оголошення його в Вістнику Державних Законів.

35. Законодавчі питання, що виникають з власної ініціативи Членів Державної Народньої Ради, подаються до Президії її в листовній формі за підписом не менше десяти Членів Ради.

36. Всі законопроекти, що поступають в Державну Народню Раду, по обговоренню їх, ухвалюються або відхиляються нею, або направляються до розроблення в комісії.

37. Інтерпеляції до Уряду або його Членів подаються в листовній формі за підписом трьох Членів Державної Народньої Ради і передаються до її Президії, для докладу в засіданню Державної Народньої Ради та в випадках їх ухвали, передаються Раді Народніх Міністрів.

38. На внесену інтерпеляцію Уряд може відповісти негайно, або заповісти відповідь на означений термін, або в решті відмовити в відповідній мотивованій заяві.

Державна Народня Рада на окреме внесення може ухвалити відчинення дискусії над відповіддю Міністра на внесену інтерпеляцію.

Може вона на окреме внесення ухвалити, чи вважає відповідь Міністра задовольняючою і приймає її до відома, чи ні, або ухвалити, що переходить до дальших чергових справ з зазначенням мотивів або без їх зазначення.

39. Засідання Державної Народньої Ради відбуваються, коли на них присутні не менш як половина Членів Ради, закликаних на дану сесію.

VI.

Про прилюдність засідань Державної Народньої Ради.

40. Засідання Державної Народньої Ради є прилюдні.

Засідання Державної Народньої Ради можуть бути неприлюдні на жадання Голови Державної Ради, Членів Уряду або найменше 10 Членів Державної Народньої Ради на підставі окремої ухвали, що приймається по упущенні публікою салі нарад.

41. Не можна нікого потягати до відповідальности за справоздання з прилюдного засідання Державної Народньої Ради, коли воно згідно з правдою.

42. В засіданнях комісій Державної Народньої Ради сторонні особи не допускаються; згідно з постановою більшости комісії можуть бути закликані на засідання комісії Державної Народньої Ради з правом дорадчого голосу фаховці.

VII.

Про внутрішній устрій Державної Народньої Ради.

43. Внутрішній устрій та розпорядок праці Державної Народньої Ради зазначаються регуляміном, який складається Державною Народною Радою відповідно цьому закону.

Вироблений Державною Народною Радою регулямін стає обов'язуючим після оголошення його в Вістнику Державних Законів і для своєї важности не потребує затвердження Голови Директорії.

До ухвали Державною Народною Радою свого регуляміну має силу тимчасовий регулямін, який ухвалено Радою Народніх Міністрів.

44. В випадку порушення порядку Членом Державної Народньої Ради він може бути згідно з регуляміном усунений з цього засідання, або позбавлений на якийсь час права брати участь в заняттях Державної Народньої Ради лише постановою Державної Народньої Ради.

45. Закон цей вводиться в чинність з менту його опублікування.

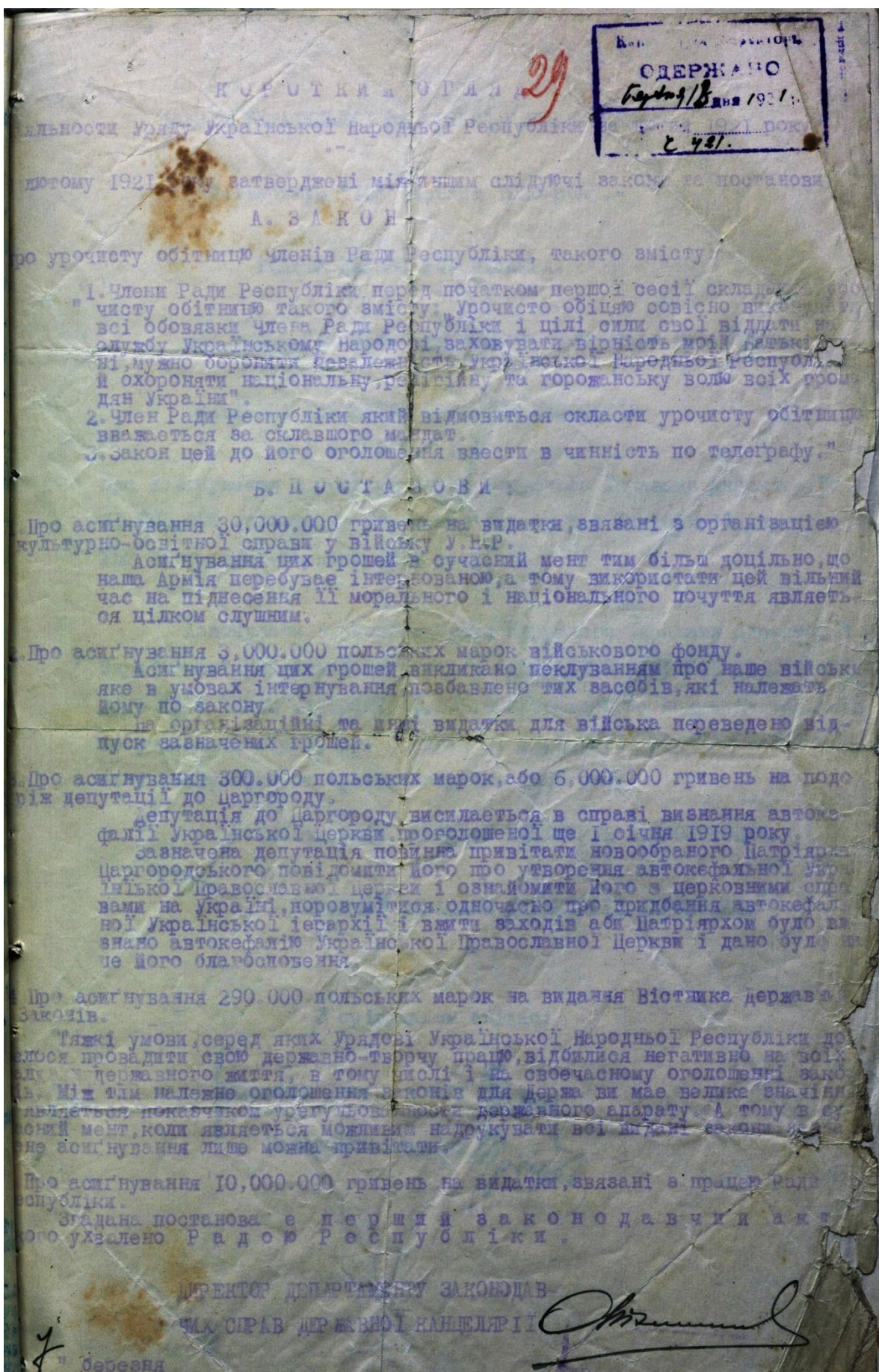
Голова Ради Народніх Міністрів

Андрій Либіцький

Міністр Внутрішніх Справ

Саліковський.

Огляд діяльності Уряду УНР з текстом Закону
«Про урочисту обітницю членів Ради Республіки»

Закон «Про припинення чинності окремих державних установ,
зменшення штатів державних установ»

Копія.

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

ГОЛОВНОЮ ДЕРЖАВНОЮ УСТАНОВОЮ: ГОЛОВА ДИРЕКТОРИЇ ПЕТЛЯКОВА

ПОСВІДЧУЮ: Червня 4 дня року Божого 1921-го.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРЬ БАГРИНОВСЬКИЙ Д.

УХВАЛЕНИЙ РАДОЮ РЕСПУБЛІКИ

ЗА К. О. Н.

про припинення чинності окремих державних установ, зменшення штатів державних установ та застатню допомогу звільненим службовцям.

1. Надати Раді Народніх Міністрів право припинити чинність окремих державних установ та зменшити штати державних центральних і місцевих установ чи окремих їх частин, на час перебування Уряду Української Народньої Республіки по за межами України.

Надати Президію Ради Республіки право зменшити на той же час штати Канцелярії Ради Республіки.

Припинення чинності деяких Міністерств наступить на внесення Правителства по окремому закону.

2. Рада Народніх Міністрів окремою постановою вирішує, на підставі доповіді відповідного Міністра про припинення чинності окремих державних установ, та зменшення штатів, як центральних так і місцевих - установ.

3. Особистий склад державних установ визначається окремою постановою Ради Народніх Міністрів на підставі доповіді відповідного Міністра з додержанням порядку, що його зазначено в артикулах: 4, 5 і 6 цього закону.

4. Для визначення посад, що мають бути у кожній державній установі при зменшенні штатів, та для намічення кандидатів на ті посади з урядовців відповідного Міністерства - утворюється при кожному Міністерстві окрема комісія.

5. Окрема комісія складається: з двох службовців того Міністерства з призначення Міністра та двох службовців Міністерства з вибору або професійної спілки того Міністерства, де вона є, або загальних зборів службовців центрального управління відповідного Міністерства. Головує в окремій комісії один з її членів з призначення Міністра.

6. Вислід окремої комісії з усіма матеріалами Міністр з своїм висновком подає на остаточне розв'язання Раді Народніх Міністрів.

7. Рада Народніх Міністрів на підставі матеріалу, що його подано до розгляду, складає і затверджує остаточну листу службовців по кожному Міністерству, як тих, що залишаються на службі, так і тих, що звільняються за зменшенням штатів, або припиненням чинності установи. День затвердження остаточної листи вважається за день звільнення за штат без окремих наказів незалежно від княси посади.

8. Належне особам, що їх звільнено на підставі цього закону за штат утримання за попередній час по день звільнення, а також інші залегдети за час перебування на терені Польщі виплачується згідно з попередніми законами Української Народньої Республіки в польській валюті.

9. Особам, що їх звільнено за штат та яких ухвало прийнято на державну службу не пізніше, як до 31 березня 1921р.; видати одноразову допомогу в розмірі: особам, що прослужили на українській державній службі до дня звільнення зі служби не більше, як один рік - одномісячної платні; від одного до двох років - двохмісячної платні; поверх двох років - трьохмісячної платні.

10. Зазначену вище застатню допомогу видається в польській валюті по ставках закону 5 с. р. н. з 1920р. з усіма додатками, що звільненим згідно одержував на 31 березня 1921 року.

Лист

198

11. Порядок виплати службовцям, що звільняються за штат на
 А. ч. 1 статті цього закону, наслідки чим процес визначається постановою
 вою Раді Народніх Міністрів в залежності від стану Державної
 Скарбниці, а недремініючих утримань, утриманням одностанітності
 розрахунку во всіма службовцями.

12. Позаштатна допомога вихається тільки по одній посаді
 з найвишим утриманням.
 Приписи цього закону поширюються на службовців, що займають
 посади по звільненню. А. ч. 1 статті цього закону.
 Надати Раді Народніх Міністрів право поширювати чинність
 цього закону на посади, які займають службовці, що звільняються за штат після зат-
 вердження остаточної листи /арт. 7./ з власного бажання.

13. Буде прийнято особу, що її звільнено на підставі цього
 закону на нову посаду державної служби, то повинна бути введена до
 покладеного в розрахунок одноразової заштатної допомоги, то одержану
 одержану суму зраховується в платю по новій посаді відповідно
 до цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.
 ім і хмиско введено в дію з 1 січня 1951 року. А. ч. 1 статті цього закону.
 затвердження цього закону Раді Народніх Міністрів Республіки, а після цього
 ти цей закон у виконання з 1 січня 1951 року. А. ч. 1 статті цього закону.

ПЕРШИЙ СЕКРЕТАРЬ ХИМНЯК Ф.
 Начальник Відділу Деп-ту Законод. Справ /підпис/
 А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.
 А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.

Начальник Відділу Канцелярії Міністерства
 А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.
 А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.
 А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону. А. ч. 1 статті цього закону.

Закон «Про реквізицію для потреб війська УНР у військовий час»

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ. ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ

ПРОВІДЧО. В. об. Державного Секретаря

УХВАЛЕНИМ РАДОЮ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ

ЗАКОН

про реквізицію для потреб війська Української Народної Республіки у військовий час.

І. ЗАГАЛЬНІ ПІДСТАВИ.

1. Реквізицією зветься примусове на завле або тимчасове виласнення в державних інтересах (від населення У.Н.Р.) у громадян У.Н.Р. і чужинців, які постійно перебувають на її території, власного їх майна й річей за відповідне винагородження.

2. Закон про реквізицію для потреб війська У.Н.Р. є чинним лише на військовий час озброєної погрози спокію й ладу У.Н.Р. і входить в чинність автоматично з оголошенням мобілізації або війни; у всіх інших випадках на введення його в чинність потрібно належним порядком затвердження окремою постановою Ради Народних Міністрів.

3. Реквізиція провадиться лише в випадках, коли по обставинам військового часу не можуть бути задоволені потреби війська в інший спосіб і коли власник відмовляється поступитися належним йому майном по потребі війська по згоді й добрій волі.

4. Грошові видатки по реквізиції, які переведені на підставі цього закону, відносяться на військовий фонд.

5. Розмір винагородження за реквізоване майно встановлюється особливими комісіями по призначенню тих Начальників, розпорядженням яких переводиться реквізиція; при встановленню цін на різне майно й річі Комісія керується цінами місцевими справочними та найближчих попередніх закупок.

6. Реквізиції підлягають: майно й річі для особистого заосмотрення військ, примусова праця населення по військовим обставинам, підводи для обслуговування військових потреб, помешкання для росташування війська.

7. Від реквізиції звільняються лише ті особи та річі, які зазначені в додаваному до цього артикулу списку.

8. Все реквізоване для потреб війська майно поступає на загальних підставах на заосмотрення військових частин та установ з обов'язковим оголошенням в наказах по військовій частині чи установі й записам його по встановленим законам річковим книжкам з зазначенням джерела і порядку одержання, згідно ст. 54 кн. XX Зб. В. Пост. Рос. Имп.

9. Міністрові Військових Справ та Командуючому Дієюю Армією надається право видавати в розвідок цього загального закону про реквізіцію відповідні правила та інструкції.

II. ПРАВО РЕКВІЗИЦІЇ.

10. Право реквізиції належить: в районі, підпорядкованому Командуючому армією - самому Командуючому Армією й підлеглим йому начальникам, які користуються правами не краще Начальника дивізії (останнім лише в призначених їм районах), а в записля Міністру Військових Справ і Віце-Міністру по справах забезпечення армії.

11. Вияткове право вчиняти реквізиції надається Начальникам всякого отряду та військової частини, що чинять окремо, не виключаючи дрібних команд і розвідів, коли по обставинам часу вони позбавлені змоги заготовити иншим засобом все необхідне для виконання поставленого завдання та для забезпечення харчами і фуражом отряду чи частини, а отримати дозвіл не мають змоги і часу.

В цих випадках про причину реквізиції, розмір її та инш. Начальники доносять по команді листовно з представленням копій видааних росписок при першій можливості і ні в якому разі не пізніше 3-х добового терміну після приєднання до своєї частини. Догляд з виконанням цього покладається на відповідність командирів окремих частин і Начальників дивізій.

III. ВИДИ РЕКВІЗИЦІЇ.

12. Реквізиції для потреб війська в військовий час підлягають лише майно й річі, які встановлені законом для заосмотрення війська, або сурогати їх, а саме:

- а) харчі для людей,
- б) фураж для коней,
- в) матеріяли для пошиття одягу та самий одяг,
- г) матеріяли для виробу власними військовими засобами предметів річового, гарятного, технічного, санітарно-медичного, ветеринарного за-

25

безпечення.

д) коні, вози та упряж на підставі закону Української Держави Ч. 560 від 8 вересня 1919 р. та гл. IV розд. V кн. II т. IV Св. Зак. Рос. Имп.

Окрім зазначеного вище, до реквізиції відносяться:

а) тимчасове поставлення для війська возів (відвод) для перевозу ранених, хорих та річного військового майна й тягарів, яке повинно переводитись на підставі устава про Земські повинности (св. Законів Рос. Имп. т. IV кн. II розд. V гл. III).

б) заклик від населення людей на примусову працю, яка вимагається військовими обставинами в потрібні кількості на термін від 1 до 7 доб, але не далі 15 верст від місця їх постійного мешкання.

в) тимчасовий відвод для потреб війська, як цілих частин та установ, так і для окремих військовослужащих помішкань на підставі закону Української Держави з 24 вересня 1918 року та гл. I розд. V кн. II т. IV Св. Зак. Рос. Имп.

IV. ПОРЯДОК РЕКВІЗИЦІЇ.

13. Про переведення реквізиції видається начальником, який її призначає, наказ, в котрому повинно бути зазначено: в якому місці, що саме, в який термін та по якій ціні потрібно реквізувати, а також про склад Комісії, яка має провадити реквізицію з поменунанням усіх членів і голови Комісії.

14. В склад Комісії входять обов'язково: три старшини від війська, представники від державного контролю, місцевої цивільної влади та місцевої військової комендантури і, по можливості, по одному представнику від Міністерств: Внутрішніх Справ, Фінансів, Народнього Господарства та Земельних Справ.

15. Про місце й час переведення реквізиції Голова Комісії повідомляє відповідного військового коменданта для надсилки в Комісію його представника:

16. Місцева цивільна та громадська влади мусять допомагати всіма засобами успішному переведенню реквізиції.

17. Реквізиційні Комісії пред'являють свої вимоги що до населення через місцеві адміністративні та громадські установи; коли-ж таких установ на місцях нема, то через представників /не менше трьох/ від самого населення. В цих випадках Комісією точно визначається, що саме повинно бути реквізовано, яке місце доставлено й в який термін.

Коли ж місцева влада або представники від населення відмовляться виконати ці вимоги Реквізиторської Комісії, то реквізіція проводиться в присутності трьох представників від населення, яко свідків, озброєною військовою силою під керівництвом Комісії й доглядом військових начальників, на обов'язок яких покладається слідкування за тим, аби реквізувалось лише те, що зазначено в наказі, та щоб не було ошуканств та грабунків.

18. Реквізіція санітарно-медичного і ветеринарного майна (ліки, повивочні матеріали, хірургічні інструменти та инш.) по-за межами підпорядкованого Командуючому Дієюю Армією району переводиться в наказу Військового Міністра або Віце-Міністра по справах забезпечення армії при безпосередній участі Управи Санітарно-Медичного й Ветеринарного Забезпечення, і у всякому разі при участі її представників.

19. У випадку проведення реквізіції згідно з арт. II цього закону окремими отрядами, то при умові невідливості окласти Реквізиторську Комісію встановленого складу (згідно з арт. 14), реквізіція проводиться по персональним розпорядженням начальників отрядів при обов'язковій участі представників від місцевої публічної та громадської влади, а за відсутністю їх при участі трьох поважних місцевих громадян.

20. Безпосередньо після переведення реквізіції Реквізиторська Комісія складає акт у двох примірниках з зазначенням в ньому: на підставі якого наказу, де, у кого й що саме реквізовано, по якій ціні, на яку суму, скільки виплачено грошей на місці й в яку частину війська поступило реквізоване майно.

21. Один примірник реквізиторського акту з додатком всього справоздання надсилається через начальника, який призначав реквізіцію, до Державного Контролю, а другий представляється по команді до Віце-Міністра по справах забезпечення Армії для учоту реквізованого майна, що одержано військовими частинами (арт. 8 цього закону).

ВИНАГОРОДЖЕННЯ ПО РЕКВІЗИЦІІ.

22. Після закінчення реквізіції й складення реквізиторського акту власникам реквізованого майна виплачується визначена в акті квота в розмірності їх в одержанні грошей на самому акті; разом з цим власникам видається посвідка про те, що й на яку квоту у них реквізовано.

23. Коли в час переведення самої реквізіції не виплачено власникові належного грошового винагородження чи виплачено тільки частина,

то йому видається Реквізичіаном Комісією реквізичіійний квиток по додаєному до цього артикулу зразкові.

24. Реквізичіійний квиток складається з: корінчика, квитка й талона до цього. В ньому повинно бути зазначено: а) рік, місяць, місце видачі, черга, б) кому саме квиток видається, в) що саме реквізовано та в якій кількості і на яку вартість, г) скільки сплачено готівкою й скільки належить ще дооплатити, д) в якій фінансовій інституції має отримати недодержану часту винагородження, е) підпис голови і членів Реквізичіійної Комісії та представників місцевої влади, ж) урядова печатка військової установи, з) розпорядженням якої переводиться реквізичія.

25. До повної виплати визначеного в реквізичіійному квитку грошового винагородження, Уряд У.Н.Р. відповідає перед власником усім своїм скарбом.

26. Реквізичіійний квиток для всіх фінансових інституцій У.Н.Р. має саме ту вартість, яка визначена в ньому і є обов'язковим до примому на якій курсу дня видачі нарівні з кредитовими білетами, чи то на поповнення державного боргу, чи то на осядних внесок.

27. Належне до виплати винагородження по реквізичіійним квиткам, а також самі реквізичіійні квитки та право на них можуть бути заарештовані за приватні борги лише порядком, що встановлено для арешту осядних внесків.

28. Право власності на реквізичіійні квитки може бути передано другій особі не иначе, як по напису на самому квитку, засвідченому у Нотаря або Мирного Судді. При осяднині до реквізичіійних квитків пристосовується чинність закону для державних боргових документів та осядних внесків.

29. Виплата винагородження по реквізичіійним квиткам провадиться або з зазначеній в самому квитку фінансовій інституції, або якщо цього не вказано, то в скарбниці по місту переведення реквізичії чи по місту постійного мешкання власника після пред'явлення ним реквізичіійного квитка і талона до нього.

30. Коли в момент пред'явлення реквізичіійного квитка скарбниці не зможе виплатити належної квоти готівкою, то ця квота по бажанню власника, приймається в осядність, при чому квиток з талоном відбирається, а замість них власникові видається звичайна осядна книжка і в цього часу в знесок поступається по чинності про осядні внески

31. Реквізиторний квиток губить силу, коли протягом п'яти років з дня видачі або оголошення У.Н.Р. на стані спокійному, він не буде пред'явлений до поквитання.

32. Кожному власникові по його вимозі, по можливості, повинна бути видана копія реквізиторного квитка або посвідчення про те, коли, що та на яку суму реквізовано.

33. У випадку, коли реквізіція переводиться начальником дрібного отряду (арт. 11 і 13), то, за браком встановленого цим законом реквізиторного квитка, видається тимчасова росписка, засвідчена місцевою цивільною владою, а за відсутності її - громадською владою; в тимчасовій росписці обов'язково повинно бути зазначено: рік, місяць і місце видачі, кому саме росписка видається, що реквізовано й на яку вартість, скільки заплачено рогівкою й скільки належить доплатити; точна назва посади, ранг, прізвище й до якої частини належить начальник отряду, що переводив реквізіцію. Копії цих росписок представляються по команді. Ці росписки при першій можливості або сплачуються в дивізії, або обмінюються на встановлений законом реквізиторний квиток.

34. Усім особам, що їх закликано до примусової праці, а також пороничам возів, поставлених до війська, видається від скарбу: добові гроші, а в разі необхідності харчі та фураж натурою, в утриманням їх вартості з добових грошей; розмір добових грошей встановлюється Комісією, що її визначено в арт. 14 цього закону, і розраховане лише на час з моменту виходу з місця і до повернення до дому та по 25 верст на добу, залічуючи в цей термін і дні постою на місцях.

35. Винагородження за смерть, поневічення та втрату працездатності осіб, закликаних до праці у військо чи на його потреби, по військовим обставинам, а також пороничів возів, які поставлені для війська, сплачується скарбом стосовно до правил, які встановлені за смерть, поневічення та втрату працездатності козаків при виконанні ними службових обов'язків.

36. За втрату коня або знищення воза під час праці, яка вимагалась військовими обставинами, і взагалі при обслуговуванні армії, власникові їх виплачується зі скарбу вартість по офіційній Комісії, зазначених в арт. 13 і 14, на підставі арт. 3 цього закону.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ

Військовий Міністр

і Голова Вищої Військової Ради,
Генштабу Генерал-Поручник

Юнаков
Місце: адм. поручник Душанин

1. 27 11.

Коріннен. Реквізиту

РЕКВІЗИЦІЙНОГО КВІТКА Ч. РЕКВІЗИЦІЙНОГО КВІТКА Ч.

(Держиться в обранні Управління Начальника, який призначає реквізіцію). (Держиться до фінансової установи яка повинна переказати виплату).

..... додаточного додаточного

пункту Реквізіційної Комісії, призначеної по наказу начальника..... пункту Реквізіційної Комісії, призначеної по наказу начальника.....

..... від..... від.....

за Ч. реквізовано у..... за Ч. реквізовано у.....

Назва реквізованого	Кільк.	Ціна		На
		кв.	на	
		Гр.	Гр.	Гр.
1.....				
2.....				
3.....				
4.....				
5.....				
Резон відомити до виплати.....				
З цієї коти комісії виплачено.....				

Назва реквізованого	Кільк.	Ціна		На
		кв.	на	
		Гр.	Гр.	Гр.
1.....				
2.....				
3.....				
4.....				
5.....				
Резон відомити до виплати.....				
З цієї коти комісії виплачено.....				

Валютить це до повної виплати..... Валютить це до повної виплати.....

.....

в..... в.....

під розписку..... під розписку.....

" " 1922 р. " " 1922 р.

Голова комісії Голова комісії

Місце печ. Місце печ.

Члени: Члени:

Присутні: Присутні:

Помітка інституції про виплату по цьому квитку грошей..... Помітка інституції про виплату по цьому квитку грошей.....

.....

Печатка на реквізіційному квитку також в коріннові повинна бути Управління того начальника, який призначає реквізіційну комісію. Печатка на реквізіційному квитку, також в коріннові повинна бути управління того начальника, який призначає реквізіційну комісію.

28

111.

РЕКВИЗИЦІЙНИЙ КВІТКОМ Ч.
(видається власникові).

.....здаточного
пункту Реквізиторської комісії, призначеної по наказу начальника.....
..... від.....
за Ч. реквізовано у.....
.....
.....

Назва реквізованого	Кількість	Ціна.		На суму.	
		Гр.	Д.	Гр.	Д.
1.....					
2.....					
3.....					
4.....					
5.....					
Равом належить до виплати.....					
З цієї квоти комісією виплачено.....					

Належить що до повної виплати.....
.....
.....
від розписки.....
" " р.

Голова комісії
Місце печ. {
Члени: {
Присутні: {

Помітка інституції про виплату по цьому квитку грошей.....

.....
.....печатка на реквізиторському квитку, та нові в корітцях повинні бути управління того начальника, який призначає реквізиторську комісію.

Доповідь військового Міністра УНР щодо законопроекту «Про реквізицію для потреб війська УНР у військовий час»

У.Н.Р.

ВІЙСЬКОВИЙ МІНІСТР

" липня 1922 року

Ч.....

82

Д О П О В І Д Ь

В числі засобів заосмотрення війська у військовий час Кн.ХУІІ Зб.Військ.Пост.Рос.Имп.предбачені реквізиції ріжного майна та річей,але самий порядок переведення їх не регламентований;в українському загальному й військовому законодавстві й досі не маєть положень та правил.

А між иншим бриві обставини військового часу вимагають дуже часто звертатся до цього засобу забезпечення армії й реквізиції вживаються,але при переведенню їх,без унормування відповідними законами иноді бувають зловживання,свавільства й навіть грабунок.

Для уникнення цього необхідно й доцільно ввести реквізиції в певні законні рамки,якими встановлювалася би одноманітність і порядок при переведенню їх в життя,що й здійснюється додаваним до цього законопроектом про реквізиції для потреб війська У.Н.Р.у військовий час.Законопроект цей вироблений в Комісії в Військовому Міністерстві з участю представників Міністерств Внутрішніх Справ,Народнього Господарства,Фінансів,Земельних Справ.

При виробленню закону в зазначеній Комісії виникло питання про бажанність вироблення й загального закону про примусове вивласнення в державних інтересах і не тільки в військовий,але й в спокійний час і Комісія виробила в дійсности два законопроекта:загальний-про примусове вивласнення в інтересах загального добра і спеціальний-про реквізиції для потреб армії у військовий час;але з огляду на те,що перший закон має широке значіння й виходе далеко по-за межі компетенції військового відомства,здавалось би,що він повинен бути вироблений не військовою,хоч з участю представників від цивільних Міністерств,а окремою урядовою міжвідомственною комісією по розпорядженню й з наказу Голови Ради Народніх Міністрів.

Джерелом для складання закона про реквізиції був лише вищенаведений російський закон/Кн.ХУІІ Зб.Військ.Пост.Рос.Имп./,російське положення про полъаве керування військами у військовий час,та закон 12 листопаду 1920 року про Вище Військове

Управління /ред. про командуючого Армією./

Зроблені в Комісії Міністерства два законопроекти про: 1/примусове вивласнення в інтересах загального добра, 2/про реквізиції для потреб армії у військовий час з долученнями до них: журналами засідань Комісії, пояснюючою запискою до першого законопроекту, окремою думкою представника Головної Військово-Судової Управи, висновком Помішника Начальника Генерального Штабу були розглянуті Президією Вищої Військової Ради, котра згідно додаваного до цього висновку визнала необхідним і доцільним проведення цих законопроектів законодавчим шляхом як першу спробу ввести реквізицію в певні законні рамки для уникнення різноманітності і неурядків при переведенні її в життя, але в вигляді зведеного закону з углядженням висловлених нею побажань, редакційних поправок Помішника Начальника Генерального Штабу і окремої думки представника комісії Начальника Головної Військово-Судової Управи.

В представляемому законопроекті бракує додаткового до арт. 7 списку про осіб та річ, які звільняються від реквізиції і Комісія такого списку, за відсутністю у представників інших Міністерств належних уповноважень, не виробила; спроба запитання Військового Міністерства по цій справі до інших Міністерств позитивних наслідків не дала.

З огляду на необхідність вироблення й долучення до закону цього списку, а також маючи на увазі бажаність попереднього розгляду цього законопроекту до внесення в Раду Народніх Міністрів в компетентній Комісії з вищих урядових чинників, я прошу Пана Голову Ради Народніх Міністрів про розпорядження, аби цей законопроект перед внесенням в Раду Народніх Міністрів був розглянутий в окремих Комісії з Міністрів Справ: Військових, Внутрішніх, Фінансів, Господарчих, Земельних та Державного Контролюра.

Законопроект цей відноситься до категорії тих, затвердження яких необхідно до переходу Українського війська на терен України.-

Підписав: Військовий Міністр і Голова Вищої Військової Ради
Генштабу Генерал-П о р у ч н и к Ю Н А К І В.

З оригіналом згідно:
Секретарь Законодавчої Управи
Військового Міністерства,
Адм. П о р у ч н и к

Закон «Про проведення витатків безпосереднім розпорядженням Директорії»

Розкриті і копії

43

Висока Українська Народна Дирекція

Сесія 24 лютого 1919 року.

Наказу Директорії П. Шеню

Писані: Андрій Вороний, А. Махаришко

Повіреному: Сергійовичу Селіванову М. Корнишак

Звелевший Каб: шефом Народних Міністрів

Закон

Про проведення витатків безпосереднім розпорядженням Директорії.

Для переведення непередбачених витатків безпосереднім розпорядженням Директорії у відповідній сумі вказаній окремим законом в підсумку місяців /50.000.000/ Карбованців

З цього фонду в терміну терміну шістьох місяців покривати задоволенням, зробленим і шістьох місяців, які мають інші параметри.

Накази окремі видавати першому заступнику Міністра Фінансів по потребам Директорії, які на основі вказаного державного Конфискаційного закону, для рекавіції об'єктів з його групи до Міністра Фінансів для виконання.

Самостійно про витрати асигнованих коштів казначейства виконувати, за авансовими звітами в безпосередній справі до власних рук державному Конфискаційному. Далі після проведення в державному порядку в згорілому та інше, які безпосередньо державний Конфискаційний.

Завданням буде фонд, по виконанні, може бути поновлений новим постановом Директорії після доповіді державному Конфискаційному про стан справ і про витрати в попередньому п'ятиріччю - місячного фонду.

Також Кабінету Народних Міністрів С. Сабієнко
Державний Контроль Смигунів

З оригіналу підпис: І. Корнишак
І. Корнишак
Згідно: І. Корнишак

Категория: По документам и нормам	Сумма	Назначение
3. Пожарная в проезде между Карла Савини и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	99.000.000	Карла Савини Мединя К. Кобальцевич. Вспомогательная: Карла Савини К. Кобальцевич. Пролетария Радзивилов (интер)
9. Пожарная в проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	1.124.629,75	
10. Пожарная в проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	2.420.000	
11. Пожарная в проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	7.000.000	Тов. ст. 16/11 1919 г.
12. Пожарная в проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	3.500.000	
<p style="text-align: center;">Сумма 101.049.629,75</p>		

№ п/п	В чем состоит предмет и на что затрачено	Сумма	Класс	№
1	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	20.000.000	1919 г. 1918	47
2	Карла Савини Мединя К. Кобальцевич. Вспомогательная: Карла Савини К. Кобальцевич. Пролетария Радзивилов (интер)	1.000.000	1919 г.	
3	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	20.000.000	1919 г. 2005	47
4	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	10.000.000	1919 г.	55
5	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	10.000.000	1919 г.	66
6	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	6.000.000	1919 г. 600	82
8	В проезде между Боната Сави и 24/11 1919 г. на выданных поучившихся Радзивилов, Давидови, Савини, а также на парфюмерии...	4.000.000	1919 г. 1000	328

Державний Контролер
в м. Києві
№ 481.

Контр
Контроль

до Канцелярії Директорії
Української Народної Республіки.

Закон від 24 лютого 1919 року щодо реформи вказаного фонду в підпорядкованій йому частині, яку й урядом, без середньої ради розуміється Директорії, невідповідна і серйозних видатків на підставі ст. 4 Закону європейської по вказаній зі вказаною грошю наданійся вказаній Канцелярії в означеній сумі.

До цього часу в Директорії Канцелярії наслідком вказаної реформи фактично лише в одній частині в 242000 кр., належності австрійським Директорії згідно з директивою 1919 р. в повнозначеній Талови Іван Харитонів Митицький і т. ін. історично на підставі вказаної, згідно з тим видатки на м. Київську Канцелярію вказаної суми і Мовчанівській Митицький але не вказаної вказаної частини сировини і наслідком вказаної дирекції як вказаної частини фактично вказаної вказаної.

З огляду на вказані вище і пром. Канцелярії Директорії новим чином має вказаної частини фактично сировини і вказаної частини вказаної частини і коли воно може бути наслідком на підставі.

Ш. В. Державного Контролера Ж. Кабанів

Судити на основі фактів:

Стаття 2 до ст. 1 Закону з 5 серпня 1920 року про безпечність
Тимчасовий комітет вказаної в повнозначеній частині, яку й урядом з Директорії
Канцелярії Директорії вказаної вказаної частини фактично вказаної частини
вказаної частини.
Крім того, згідно з вказаною вказаною частиню
вказаної частини і вказаної частини вказаної частини фактично
вказаної частини / на вказаної частині вказаної частини.

Проект штатів канцелярії Директорії УНР

33

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Затверджуємо 14 січня 1919 року

ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ В. ВИННИЧЕНКО

Члени: Макаренко, Петлюра, Андрієвський
Член-Секретарь Ф. Швець

Повідуєм: Керуючий справами ДИРЕКТОРІЇ Красковський.

ПРОЕКТ
ШТАТІВ КАНЦЕЛЯРІЇ ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

назва посади.	Кількість осіб.	Кількість утримання одному в рік.	Разом всісім.	Клас посади.
Канцелярія ДИРЕКТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.				
Керуючий справами Директорії	1	24.000	24.000	II
Начальник Канцелярії	1	15.000	15.000	IV
Секретарь Голови Директорії	1	15.000	15.000	IV
	2	12.000	24.000	IV
Урядовців для Особливих Доручень при Директорії	6	9.000	54.000	V
	6	7.200	43.200	VI
	2	6.600	13.200	VII
Урядовців Особливих Доручень при Канцелярії	1	7.200	7.200	VI
	2	6.000	12.000	VII
	2	4.800	9.600	VIII
Головний Журналіст	1	6.600	6.600	VIII
I. ВІДДІЛ ПРАВИНО-ЗАКОНОДАВЧИЙ				
Начальник Відділу	1	12.000	12.000	V
Помічник Начальника	1	10.000	10.000	VI
Юристоконсульт	1	12.000	12.000	
Старший Діловод	2	7.200	14.400	VII
Діловодів	3	6.600	19.800	VIII
Помічників Діловода	5	5.400	27.000	IX

Урядовців I рангу	2	4.200	8.400	IX
Урядовців II рангу	1	3.600	3.600	X
Курерів	2	4.800	4.800	

2. ВІДДІЛ ЗАГАЛЬНИХ СПРАВ.

Начальник Відділу	1	12.000	12.000	V
Помічник начальника	1	10.000	10.000	VI
Старших діловодів	2	7.200	14.400	VII
діловодів	3	6.600	19.800	VIII
Помішників Діловода	4	5.400	21.600	IX
Рахівничий	1	4.800	4.800	IX
Урядовців I рангу	6	4.200	25.200	IX
Урядовців 2 рангу	3	3.600	10.800	X
Курерів	2	2.400	4.800	

ВІДДІЛ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРЩИХ СПРАВ.

а/. Фінансова частина.

Начальник Відділу	1	12.000	12.000	V
Помічник начальника	1	10.000	10.000	VI
Бухгалтерь	1	7.200	7.200	VII
Старший Діловод	1	7.200	7.200	VII
Діловод	1	6.600	6.600	VIII
Скарбник	1	6.600	6.600	VIII
Помішник Діловода	3	5.400	16.200	IX
Рахівничий	3	4.800	14.400	IX
Урядовців I рангу	4	4.200	16.800	IX
Урядовців 2 рангу	3	3.600	7.200	X
Курерів	2	2.400	4.800	

б/Господарська Частина.

Господарь	1	7.200	7.200	VII
Доглядач будинку	1	6.600	6.600	VIII
Економка	1	4.800	4.800	IX
Кухарь	1	6.600	6.600	
Помішників Кухаря	2	4.200	8.400	
Ключник	1	4.800	4.800	
Пекарь	1	4.200	4.200	
Помішник пекаря	1	1.800	1.800	

Поліноміал	4	2.150	8.740
Досудник	2	1.800	3.600
Будівні лічача	2	1.800	3.600
Покрівок	3	1.300	3.900
Льомів	5	4.200	21.000
Садовник	1	5.400	5.400
Помічник Садовника	1	3.000	3.000
Дворників	2	4.800	9.600
Помічник Дворника	1	3.300	3.300
Квартарів	4	5.400	21.600
Прачок	2	3.000	6.000
Істопників	3	4.800	14.400

1. ВІДДІЛ КОМЕНДАТУРИ.

Командант	1	12.000	12.000	
Помічник Команданта	1	10.000	10.000	
Старший Діловод	1	7.200	7.200	VII
Урядовець 1 рангу	1	4.200	4.200	IX
Урядовець 2 рангу	1	3.600	3.600	X
Телефоністів	2	3.000	6.000	
Посильних	2	2.400	4.800	

1. Ці штати вводяться з 1 грудня 1918 року.
2. Урядовці Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ одержують в додаток штатного утримання, на додержання життя на загальних з другими установами У.Н.Р. основних.
3. На репрезентація Голові ДИРЕКТОРІЇ одержується кредит сто тисяч карбованців /100.000/ на рік.
4. Суми які необхідні: а/на канцелярські і господарські потреби, на наїдання, паливо, освітлення та утримання помешкання, б/на придбання до бібліотек нових книг і різних видань та на типографські видатки, в/на видання служачим грошової нагородної, г/на видання допомоги на лікування, та при інших видатках, з/на подорожні гроші - виз-

начатися по конторису, на кожний рік з дієюм по... ебі.

5. На випадок розформування Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ всі урядовці при увітвленні одержать допомогу в розмірі трохмісячної платні.

6. Асигнувати з розпорядження Керуючого Справами ДИРЕКТОРІЇ з контів Державної Скарбниці, в рахунок конторису 1919 р. сімсот п'ятьдесят шість тисяч чотириса сорок карбованців /736.400/ на утримання урядових осіб і служників Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ.-

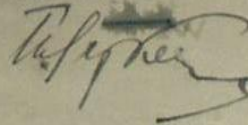
Директор Канцелярії КРАСНОВСЬКИЙ

13. січня 1919 р.

м. Київ.

Начальник Відділу Загальних Справ

Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ

Проект.

С Т А Т У Т

УПРАВЛІННЯ ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬКА
ТА ФЛОТУ У.Н.Р.

-+---+

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.РОЗДІЛ ПЕРШИЙ.

1. Для переведення справ, що безпосередньо належать до компетенції Голови Республіки і Верховного Вождя її збройних сил встановлюється Управління Голови Директорії Головного Отамана Війська та Флоту Української Народної Республіки.

2. Управління Голови Директорії Головного Отамана є наглядний законодавчий орган, через який Голова Республіки здійснює верхній нагляд свій над справами державного управління, у всіх галузях його та виконує усі інші державні функції, стосовно до законів Республіки належать виключно до його компетенції.

3. Управління об'єднує в собі усі інституції, що керують офіційне життя Голови Директорії Головного Отамана, якого Верховного репрезентанта Республіки.

4. Управління складається: з Генерального Нисаря, 2/Військового Тезарина Генерального Нисаря, 3/Колегії Управління 4/ Цивільної і 5/ Військової частини Управління.

5. До Цивільної частини Управління належать: Канцелярія Голови Директорії, Орденська Управа, Фінансово-Господарська Управа.

До Військової частини Управління належать: Канцелярія Головного Отамана, Комендантура і Охорона.

6. Усі зазначені установи Управління існують на підставі цього Статуту

цього Статуту та окремих штатів до нього доданих.

Управління й окремі установи Цивільної та Військової частин Його мають власні гербові печатки.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ.

ПРО ГЕНЕРАЛЬНОГО ПИСАРЯ

7. Генеральний Писарь стоїть на чолі Управління Гелеви Директерії Гелевного Отамана, об'єднуючи та координуючи діяльність окремих частин Управління. В своїй діяльності він користується з усіх прав і несе відповідальність, як Міністр.

У в а г а. Цивільна частина Управління знаходиться в безпосередній підлеглихості до Генерального Писаря. Догляд над справами Військової частини Управління Генеральний Писарь здійснює через Військового Товариша Генерального Писаря.

8. Генеральний Писарь перебуває в безпосередній підлеглихості до Гелеви Директерії Гелевного Отамана. Іменування і звільнення Його з Уряду, відбувається через накази Гелеви Директерії Гелевного Отамана, з безпосереднього Його розсуду.

9. Генеральний Писарь бере участь у всіх засіданнях Ради Народніх Міністрів з правом дорадчого голосу у всіх справах і голосу вирішуючого в справах свого Управління.

10. Приймаючи участь в засіданнях Ради Міністрів, Генеральний Писарь, в порядку повідомлень, інформує Гелеву Республіку і Раду народніх Міністрів про напруги справ, що стосуються на їх розгляді, про погляд Гелеви Республіки та Ради Міністрів в окремих питаннях, приймаючи до поваги погляд їх поглядів на випадок розв'язання.

11. Генеральний Писарь бере участь при здійсненні усіх функцій Верховного Управління Гелеви Директерії та підписом своїм скріплює усі акти Його, крім тих, яких вони не несуть підписів Гелеви Ради Міністрів, окремого Міністра та Державного Секретаря.

13

12. Генеральний Писарь може бути присутнім при всіх офіційних депешах і послуханнях, що відбуваються у Гелеви Республіки.

13. Генеральний Писарь хережить есебисту печать Гелеви Республіки.

14. Генеральний Писарь безпосередньо педає на реєсуд Гелеви Республіки кандидатури на уряди III та IV класи не Управлінняю та імеує наказами своїми на уряди V і VI класи не Управлінняю.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ.

ПРО ВІЙСЬКОВОГО ТОВАРИША ГЕНЕРАЛЬНОГО ПИСАРЯ.

15. Військовий Товариш Генерального Писаря стоїть на чолі Військової частини Управління, ебеднуючи та напярвляючи діяльність окремих її частин і службових осіб.

Перебуваючи в адміністраційно-службовій підлеглисти до Генерального Писаря, він користується з прав Віце-Міністра, а в окресі функцій Військової частини здійснює свої права автономно.

16. Військовий Товариш Генерального Писаря імеується на уряд зі складу Генеральної Старшини з безпосереднього реєсуду Гелеви Директорії Гелевного Отамана.

17. Військовий Товариш Генерального Писаря, у всіх справах що стесуються Верховного керування збройними силами Республіки та в порядку Ві Верховного Управління належать до безпосередньої компетенції Гелеви Республіки, має праве безпосередньої депеші Гелевному Отаманові; він же скріплює підпис Гелеви Республіки на всіх актах, що стесуються справ військових, на тих же підставах, як Генеральний Писарь /арт. II/.

18. Відсутній буде Генеральний Писарь з хверести, відпустки або з інших причин, то Військовий Товариш його, як Віце-Міністр, ваступає його на загальних підставах.

19. При розгляді справ Військового Управління та всіх питань, що стесуються озброєних сил Республіки, в Раді Народніх Міністрів, Військовий Товариш Генерального Писаря бере участь

в її засіданнях на тих же підставах, як Генеральний Писарь.

20. Військовий Тезарин Генерального Писаря, разом з Генеральним Писарем, подає на розсуд Гелеви Директорії Гелевного Отамана кандидатури на уряди IV класи по Військовій частині Управління та, за згодою Генерального Писаря, наказами своїми іменує на уряди V і VI класи по тій же частині.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ.

ПРО КОЛЕГІЮ ТА РАДНИКІВ УПРАВЛІННЯ.

*позит.
жодні пропозиції*

21. Для розгляду справ, які, згідно з артикулом 43 Загального статуту Міністерства, належать до компетенції Ради Міністра та інших питань, які буде поставлено Гелевою Республікою на колегіальне обміркування при Управлінні, існує Колегія Управління.

22. Колегія скликається з наказу Гелеви Директорії Гелевного Отамана, Генерального Писаря або Військового Його Тезарина; засідання її відбуваються під головуванням Генерального Писаря або Військового Його Тезарина.

23. В склад Колегії входять: Військовий Тезарин Генерального Писаря, Директор Канцелярії Гелеви Директорії, Керуючий справами Орденської Управи, Директор фінансово-господарської Управи, начальник Канцелярії Гелевного Отамана, Командант, Командир Охорони і Радники Управління. *✓ Запрошено*

24. Радники Управління перебувають при Управлінні, згідно з штатами, для консультації та докладнішого з'ясування питань складного еста в справах адміністративно-юридичних, фінансово-економічних і дипломатичних. На Радників покладається виконання особистих доручень Гелеви Республіки в справах особливой ваги, рівно як і переведення снішних ревізій ним призначених.

19

ОКРЕМІ УСТАНОВИ УПРАВЛІННЯ

ЦИВІЛЬНА ЧАСТИНА.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ.

ПРО КАНЦЕЛЯРІЮ ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ.

25. Канцелярія Голови Директорії є технічний жієнзвичий орган для переведення усіх актів, наказів, листувань і рескриптів, які в акррсі цивільного управління безпосередньо від Голови Директорії або від Генерального Секретаря виходять, чи до відему їх надходять.

26. На чолі Канцелярії перебуває Директор Канцелярії, який стоїть в безпосередній підлеглисти до Генерального Секретаря та користується з прав і несе відповідальність, як Директор Департаменту.

27. При Канцелярії перебувають, згідно зі штатами урядові і для доручень; вони познять зартову службу від цивільної частини при Голові Директорії та виконують інші доручення з справ цивільного управління.

28. Канцелярія Голови Директорії поділяється на відділи: Бриджне-Законодавчий, Дипломатичний і Загальний. Відділи складаються в визначеній в штатах кількості урядовців на чолі з Начальниками відділів, які стоїть в безпосередній підлеглисти до Директора Канцелярії.

29. До Бриджне-Законодавчого відділу належить переведення усіх справ, що звязані з участю Голови Республіки в законодавстві та актах Верховного управління, ескільки не віднесені вони до компетенції інших установ Управління, херення первиннісіз законів, та наказів, що подані Голові Директорії й чекають на затвердження, збирання допоміжних матеріалів, складання довідів з попередніх законів, журналів Ради Міністрів, стенографічних звітів законодавчих органів, систематизування та херення різних ебійників, звітів та інших матеріалів, до дідальности Міністерств та інших вищих державних установ.

*Гукає...
Канцелярія...
фай*

30. До Дипломатичного відділу належить переведення усіх справ, що стосуються Верховного нагляду Голери Республіки над закордонною політикою, провадження листувань Голери Директорії, Генерального Писаря і Канцелярії з Міністерством закордонних Справ та закордонними представництвами, систематизування та ховення дипломатичних актів, звітів, огляд закордонної преси, та (усі) інші ^{справи} функції, що зв'язані з закордонною політикою.

31. До Загального відділу належать справи персонального складу усіх установ цивільної частини Управління, біжуче листування Канцелярії, та всі інші справи, що не стосуються до компетенції юридично-законодавчого і дипломатичного відділів Канцелярії.

32. Подання громадян У.Н.Р. та чужоземців, що вносяться на ім'я Верховної влади, з справлях привітань, коли для внесення їх не визначено в законі окремого порядку, вступают на узгодження Голери Директорії Голерного Отамана через Канцелярію Голери Директорії.

33. Порядок зв'язи Канцелярії з іншими установами Управління та окремими Міністерствами, переведення внутрішнього діловодства Канцелярії та форми його визначається згідно з загальним статутом Міністерства, оскільки принципи його не змінюються цим статутом.

34. Розподіл відділів на секції та докладний розпорядок переведення справ в них визначається в Регуляміні та інструкціях, які, в результат цього статуту та Загального статуту Міністерства, видаються для керування Канцелярії Генеральним Писарем.

РОЗДІЛ ШОСТИЙ.

ПРО ОРДЕНСЬКУ УПРАВУ.

35. Орденська Управа існує з складі Управління, як окрема його установа. На чолі Орденської Управи стоїть Керуючий Справами Орденської Управи, який знаходиться в безпосередній підлеглості до Генерального Писаря і користується з службових прав та несе відповідальність, як Директор Департаменту.

36. До компетенції Орденської Управи належить переведення

15

справ про нагороду від ~~Високої~~ Влади встановлених в законах Республіки орденами, про виготовлення й хоронення генеральних відзнак, про пенсії й інші грошові виплати кавалерам орденів.

37. Порядок нагородження, а також умови, при яких нагородження відбувається і права, що ним набуваються, визначено в Загальному статуті орденів та в статутах окремих орденів.

38. Управа поділяється на відділи: Загальний, Фінансово-Пенсійний і Матеріальне-Художній. Відділи складаються з визначеної в штатах кількості урядовців на чолі з Начальниками відділів.

39. До компетенції Загального відділу належать справи: скликання орденських рад та презадження канцелярійного при наділенстві, виготовлення наказів про нагородження та грамот нагородженим, презадження кавалерських листів окремим орденам, хоронення орденських печатів й інше біжуче діловодство.

40. До Фінансово-Пенсійного Відділу належить презадження усіх фінансових справ Орденської Управи; він складає щорічні кошториси на пенсії та інші грошові виплати, визначені в статутах окремих орденів, переводить справи про призначення пенсій та асигнує на них кредити, переводить справи грошових нагород та одноразових допомог кавалерам і асигнує на них кредити, складає кошторис видатків Управи на виготовлення генеральних відзнак, складає для Фінансово-Господарської Управи щорічні фінансові звіти по Орденській Управі.

41. Матеріальне-Художній відділ презадить справи, зв'язані виготовленнями та хороненням генеральних відзнак, складає умови художніми закладами на виготовлення відзнак, приймає виконавчі роботи, приймає відзнаки, що були в ужитку й повертаються до Управи, хоронять відзнаки в Державному Банку в спеціальному камері.

42. Декларативний відділ, форми і порядок переведення справ по відділах Орденської Управи, різне як і порядок хоронення генеральних відзнак встановлюється в Регляміні та Інструкціях, що видаються для керівників Орденської Управи Генеральним Командувачем.

РОЗДІЛ СЕМИЙ.

ПРО ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ УПРАВУ.

/див.окремий додаток/.

В/.ВІЙСЬКОВА ЧАСТИНА.

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ.

43 ПРО КАНЦЕЛЯРІЮ ГОЛОВНОГО ОТАМАНА.

43. Канцелярія Головного Отамана є технічний виконавчий орган для переведення усіх справ, актів, наказів, листувань та розпоряджень, які, в окресі Військового управління та Верховного керівання збройних силами Республіки виходять безпосередньо від Голови Республіки, яке Головного Отамана та від Військового Тезарина Генерального Писаря, або де відому їх вступають.

44. На чолі Канцелярії перебуває Начальник Канцелярії, який стоїть в безпосередній підлеглисти до Військового Тезарина Генерального Писаря.

45. Канцелярія невідляється на відділи: Загальний та Юридичний, що складаються з визначеної в штатах кількості старшин та військових урядовців з Начальниками відділів на чолі. Респедіи справ по відділах, форми і порядок діловодства визначається в Регуляміні та інструкціях виданих для Канцелярії від Військового Тезарина Генерального Писаря.

46. На Канцелярію Головного Отамана некладається переведення справ персонального складу всіх уставов військвої частини Управління, складення контерисів на видатки по цій частині, видаткування *сум* на цьому контерисові і справоздання в нього, систематизування та херонення військових звітів, плянів і інших документів, що подаються в справах військових Головному Отаманові.

47. При Канцелярії Головного Отамана, в безпосередній підлеглисти до Військового Тезарина Генерального Писаря

*а справ Франц.
ч. 46.
в м. 46.*

16

перебувають, згідно зі штатами, булави старшини для доручень і персональні ад'ютанты Гелезного Отамана. Булави старшини мають окремі особисті доручення Гелезного Отамана та Військового Тезарина Генерального Нисаря. Персональні ад'ютанты не черзі не виліть варту службу при особі Гелезного Отамана та взагалі обслуговують його особу в службовому відношенні

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ.

ПРО КОМЕНДАТУРУ.

48. Командатура складає окрему установу Військової частини Управління на чолі з Командантом, який стоїть в безпосередній підлеглих до Військового Тезарина Генерального Нисаря.

49. На Командатуру покладеться справи внутрішнього сперянку життя і Охорони в Республіці Гелези Республіки, як в столиці, так і в інших місцях його перебування й під час недержави.

50. В порозуміння з іншими уставами Управління Командатура складає церемоніали урочистих служб Великих, парад, прийняття, що відбуваються з участю Гелези Республіки, та стоїть за дотриманням ладу та порядку, коли вони відбуваються.

51. Командатура встановлює наряди варт як внутрішньої, так і зовнішньої охорони палацу, яку не виліть Охорона Гелезного Отамана. У відношенні до Чергове не варт старшини та Начальників варт Командант користується з прав Начальника Залегри, згідно зі статутом Залегри і Служби.

52. Командатурі підлягає служба зв'язку телеграфічного, телефонічного та всіх інших, які буде встановлено, для обслуговування Управління.

53. Командатура складається з Канцелярії Команданта та окремих служб, згідно зі штатами. Канцелярія провадить обслуговування в розпорядження Команданта, а служби не виліть функції, визначені в окремих інструкціях, які буде видано для них

Генеральним Писарем та Його Військовим Товаришем.

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ.

ПРО ОХОРОНУ ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ ГОЛОВНОГО ОТА АНА.

54. Охорона Голови Директорії Гелезнього Отамана складається з визначених в окремих штатах військових відділів різного роду зброї. на чолі Охорони стоїть Командир Охорони, який користується з прав Командира Дівізії і підлягає в адміністраційно-службовому відношенні Військовому Товаришеві Генерального Писаря.

55. Склад військових частин і відділів, призначених для Охорони Голови Директорії Гелезнього Отамана, їх устрій пердек життя і служби визначається в загальних військових статутах, що де спеціальних завдань служби Охорони, Військовий Товариш Генерального Писаря видає окрему для неї інструкцію.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА УПРАВА. 17

- § 1. *Склад і складові частини*
 § 1. *визначення* Фінансово-Господарська Управа *визначає* справами Фінансовими, рахунковими, бюджетовими, господарськими та будівельними Управління, як цілого, що виходять по за межі компетенції окремих установ Управління, *і членим*.
- § 2. Розмежування компетенції в справах визначених в попередньому артикулі між окремими установами і Фінансово-Господарською Управління, оскільки це не визначено у відповідних артикулах цього статуту, по яком підлеглості і відвітності рахунково-господарських частин окремих установ Управління ін.-Госп.Управи і докладний розпорядок переведення справ ін.-Госп.Управи, а також закладів, управління яких встановлюється правилами, які видаються Генеральним Писарем.
- § 3. На чолі Управи стоїть Директор, який безпосередньо підлягає Генеральному Писареві, користується в справі і має відповідальність як Директор Департаменту.
- ~~§ 4. Персональний Склад Управи встановлюється закладами. Особи, які стоять на чолі частин Управи знаходяться в безпосередній підлеглості до Директора Управи.~~
- § 4. Фінансово-Госп.Управа покладається на Канцелярію, Центральну Бухгалтерію і Господарську частину. *Важко*
- § 5. На Канцелярію покладається: а/ листування загального змісту, б/ реєстрація, експедиція листувань і розподіл їх по частинам, в/ справи особистого складу Управи, г/ інші справи, які не входять в сферу компетенції Центральної Бухгалтерії і Господарської частини.
- § 7. До компетенції Центральної Бухгалтерії належать: а/ складання загального бюджету Управління і справи переведення затвердження його, б/ розв'язування кредитів, відкриття і закриття їх, в/ погодження питань про видатки непередбачені кошторисом, г/ складання кредиторських списків і в'язування питань про дебіторів, д/ загальний нагляд за станом кредитів і слідування за правильним рухом сум, згідно з місцевими правилами, е/ загальний облік коштів Управління і нагляд за станом їх, ж/ докладний облік коштів ін.-Госп.Управи а також окремих установ, які не будуть переводити самостійно рахівництва і догляд за станом їх, з/ нагляд за станом рахівництва в окремих установах Управління, інструктування

справах фінансових, бюджетових і облікових і розроблен-
ня питань по де правильності і доцільності порядку рахун-
ковості, і/ складання періодичних звітів і річного справоз-
вдання, к/ інші справи, що визначені правилами, згідними Генера-
льним Писарем.

- § 8. До компетенції Господарчої частини належить: а/ придбання
речей для Управління, ліквідація їх за необхідністю або по ин-
шим мотивам, б/ нагляд за поміщиками, інвентарем і учет
його, в/ справи будівельні і ремонтні, г/ постачання речами,
д/ завідування гаражем, стайнею і иншим галузям до Госпо-
дарства належними, е/ інші справи, що визначені правилами, зг-
дними Генеральним Писарем.

89
ВИДІ ПО СПРАВАМ ЦИВІЛЬНОГО ЛИСТУ.

Виді є особняк і окрема частина ~~Управління~~, виключно
ліка відле справами Цивільного Листу. На чолі Виділу стоїть
Начальник Відділу.

~~Персональний склад Виділу визначається штатом.~~

Виділі складають: Секретаріат, Бухгалтерія, Господарча
частина і Каса.

~~Секретаріат повинні функції секретарські.~~

Бухгалтерія ліка справами фінансовими, бюджетовими і
рахунковими.

Господарча частина завідує Господарством взагалі і окре-
ма закупованням і улаштуванням різних прибоїв і речей.

Каса ліка прийомом грошей, і різних цінностей, скотан-
кою їх і перевеленням виплат.

КОНТИ ЦИВІЛЬНОГО ЛИСТУ.

Конті Цивільного Листу складаються: а/ в сум асигнова-
них з контів скарбу, б/ інших, що визначено окремими закона-
ми.

ПРИМІТКА: Конті Цивільного Листу зосереджуються і коро-
няються в касі Цивільного Листу.

Суми, асигновані в конті скарбу в світлі Управління не
зходять і зостаються в дорозі заводу контоюказі окремим

артикулом.

Кредити по Цивільному Листу чинності ст. 34-15 не підлягають.

Сума з кредитів, асигнованих по Цивільному Листу, які б зазначались по рахунках скарбниць \times часу закриття смі, належать до повернення в Касу Цивільного Листу.

КОНТРОЛЬ ЦИВІЛЬНОГО ЛИСТУ.

Контракти і рахунки Цивільного Листу резисті державного Контролю не підлягають. Для цієї мети встановлюється Контроль Цивільного Листу.

4) Чибулом має має банкетні? фрон, дитроп і локм претодетте тілскі по тверптом тей (мамонт) конурі.

Санітотні фронт складовувел з мшаків невипросенних конурі ао, даному мшотному періоду і и інших суми що вурн врені фкону.

№ 10

Пояснююча записка до Статуту управління Голови Директорії
Головного Отамана війська УНР

ПОЯСНЮЮЧА ЗАПИСКА

ДО СТАТУТУ ПРО УПРАВЛІННЯ ГОЛОВОЮ ДИРЕКТОРІЇ І ГОЛОВНОГО ОТАМАНА
ВІЙСЬКА У . Н . Р .

Законодавство західно - європейських держав свідчить, що при Верховній Владі скрізь мається центральний виконавчий орган для переведення всіх справ, які доводять до Верховної Влади в той чи иний спосіб. Звичайно, що в залежності від від форми державного устрою держави цей орган має більш чи менше широкій обсяг компетенції. Так в державах монархічного устрою, яким напр. до війни були Германія та Росія при Верховній Владі були утворені цілі Міністерства Двору з величезним Управліннями, як цивільними так і особливо Військовими, з управлінням тими величезними маєтками, які належали до Двору. В державах республіканського устрою при Верховній Владі центральний виконавчий апарат має більш обмежену компетенцію, стосуючись до того становища, яке займає в державі Президент Республіки.

С початку проголошення самостійності Української Народньої Республіки, коли Центральна Рада, яко Орган Верховної Влади особливої конструкції, розміщала в собі і функції законодавчої Палати, не було утворено при ній центрального виконавчого апарату на зразок тих, які існують в Респ, оскільки західно-європейських.

При гетьманаті при Гетьмані було улаштовано велике гетьманське управління по цивільно-господарчим справам і Штабом по справам військовим. С початку існування Директорії, яко Верховної Влади У.Н.Р., при ній була утворена Канцелярія Директорії для технічного переведення різних справ в Керуючим справами Директорії, яко особою, яка була органом зносин Верховної Влади з Радою міністрів, на засідання якої Керуючим справами має право голоса по питанням, які порушувалися Директорією.

Разом з тим при Головному Отамані була улаштована "Канцелярія Головного Отамана" для технічного перевеження різних військових справ, які доходили до Головного Отамана. Крім існування цих двох Канцелярій пояснювалося тим, що Верховна Влада перебувала в колективному органі - Директорії, а Верховне Керування Військом в одній Особі - Головному Отамані.

Нині рахувачь з фактом з'єднання в одній особі Верховної Влади і Верховного Керування Військом, являється конче потрібним об'єднати ці установи в одне управління, яку має бути центральним виконавчим Органом при Голові Директорії і Головному Отаманові. Таке з'єднання дасть змогу скоротити видатки, з'єднавши в оден такі органи цих двох канцелярій, як господарчий і комендантський, одним словом об'єднати всю господарчу сторону обставин життя Голови Директорії і Головного Отамана, завдяки такому органу можна буде перезести цілий лист Верховної Влади.

Прикладаємий проект "Положення про Управління Голови Директорії і Головного Отамана", разом з штатами Управління уявляє собою таку систему центрального апарату при Голові Директорії і Головному Отамані, яке відповідає вимогам життя сучасного менту.

КОПІЯ

30

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Затверджую "15" вересня 1920 року.-

ГОЛОВА ДИРЕКЦІЇ ПЕТЮРА.

Посвідчую: За Т. в. о. Державного Секретаря Пав. Зайцев.

УХВАЛЕНА КАБІНЕТОМ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ

ПОСТАНОВА

про асигнування в розпорядження Керуючого справами Директорії
 II. 235.800 гривень на утримання гаражу при Канцелярії Директорії
 УНР за травень-серпень 1920 року.

Асигнувати в розпорядження Керуючого справами Директорії
 Української Народної Республіки СДИНАДЦЯТЬ МІЛІОНІВ ДВІСТІ ТРИД-
 ЦЯТЬ П'ЯТЬ ТИСЯЧ ВІСЬМЬСОТ/ II. 235.800/ гривень на покриття видатків
 по утриманню гаражу при Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ Української Наро-
 дної Республіки за травень-серпень 1920 року.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ В. ПРКОПОВИЧ.-

КЕРУЮЧИЙ СПРАВАМИ ДИРЕКТОРІЇ МИРШОВИЧ.

З оригіналом згідно:

Директор Департаменту *Вітмар*
 Начальник Відділу *Троїць*

31
КОПІЯ

ІМЕНЕМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Затверджую "15" вересня 1920 року.

ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ ПЕТЮРА.

Посвідчую: За Т. в. о. Державного Секретаря Пав. Зайцев.

УХВАЛЕНА

КАБІНЕТОМ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ

ПОСТАНОВА

про асигнування в розпорядження ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ трьохсот тисяч /300.000/ польських марок на представництво. -

Асигнувати в розпорядження ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ на представництво триста тисяч /300.000/ польських марок в рахунок цивільного листу. -

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ В. ПРОКОПОВИЧ.

Керуючий Справами Директоріі

МИРОНСВИЧ. -

З оригіналом згідно:

Директор Департаменту

Начальник Відділу

К о п і я .

І М Е Н Е М
У К Р А І Н С Ь К О І Н А Р О Д Н Ь О І Р Е С П У Б Л І К И
ЗАТВЕРДЖУЮ 21 листопада 1920 року.

ГОЛОВА ДИРЕКТОРИЇ ПЕТЮРА
П С С В І Д Ч У Ю:
Т.В.С. ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ Т О Н І Х І М О В С Ь К И Й

УХВАЛЕНА РАДОЮ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ

П С С Т А Н О В А
про асигнування в розпорядження ГОЛОВИ ДИРЕКТОРИЇ 1,000,000
польських марок в рахунок цивільного листу 1920 року.

Асигнувати в розпорядження ГОЛОВИ ДИРЕКТОРИЇ з
коштів Державної Скарбниці Один мільон /1.000.000/
польських марок в рахунок цивільного листу 1920 року.

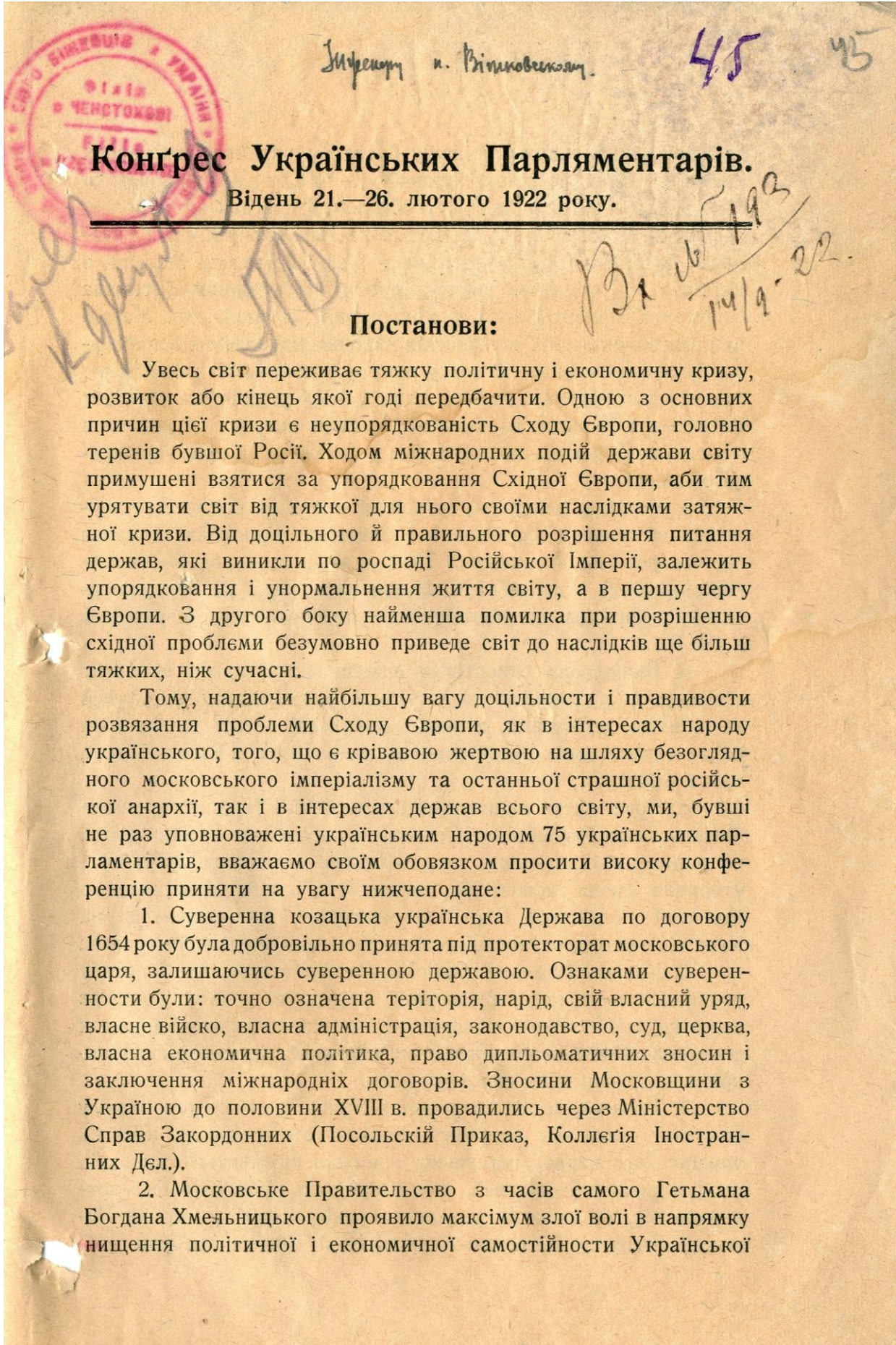
ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ РАДИ НАРОДНИХ МІНІСТРІВ САЛІКОВСЬКИЙ

Т.В.С. ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ О Н І Х І М О В С Ь К И Й

З оригіналом згідно:

Т.В.С. Директора Департаменту
Законодавчих Справ Державної Канцелярії

Нчальник Відділу

Держави, що викликало рішучу боротьбу українського народу в обороні своїх суверенних прав (XVII—XIX ст.), з чого повстали союз Богдана Хмельницького з Карлом X, шведським королем, Гадацька угода з Польшею Гетьмана Виговського, союз Гетьмана Дорошенка з Туреччиною, союз Гетьмана Мазепи з Карлом XII, рішучий виступ проти Московщини Гетьмана Полуботка і смерть його у московській в'язниці і др. Майже при всіх міжнародних конфліктах питання відновлення Української Держави ставало на чергу дня; передостанній такий факт був під час Кримської війни, коли у 1854 р. повстав „Комітет Визволення України та Бессарабії“, який вступив у зносини з чужоземними державами, шукаючи у них оборони прав українського народу.

3. Україна, маючи всі історичні права на самостійне державне існування, формально і фактично відновила ті права під час російської революції 1917 р. коли всенародній (та все-національній) Парламент її, Центральна рада, III і IV універсалами оформила цю державність, проголосивши суверенність У. Н. Р.

4. Відновлена самостійна Українська Держава спочатку вступила у рівноправні відносини з Московською Державою та іншими державами, з яких, наприклад, Англія та Франція акредитували своїх представників, панів Піктона Баге та Табуї, при її уряді.

5. Нове життя відновленої і самостійної України порушено Московською Республікою Советів, яка оголосила Україні війну, неприпинену і до цього часу, військово окупувала Україну і утворила свою експозитуру, складену з членів Центрального Комітету Російської Партії Большевиків, яка держиться на Україні виключно окупантською військовою силою і терором.

6. Конгрес Парламентарів України констатує, що боротьбу українського народу утруднювало, утруднює, а тому і затягає надовше, те негативне відношення, що виявили світові держави до права українського народу на відбудову (реституцію) і закріплення своєї суверенної держави.

7. Незалежно від історичних прав українського народу на свою суверенну державу, неможна ставитися до змагань українського народу негативно, поки він кривавиться у тяжкій своїй визвольній боротьбі, яку безупинно провадить вже четвертий рік, бо сучасні держави: Греція, Бельгія, Сербія, Румунія, Італія та Північно-Американські Штати здобули собі

46 46

державність лише шляхом збройної боротьби, а Північна Америка вимагала і здобула свою незалежність від рідного по походженню народу, маючи собі допомогу від Франції (Ляфаєт).

8. У великій війні українській нарід поніс величезні жертви, бо на його терені перебувала більша частина фронту; крім того людських жертв він приніс відносно своєї кількості не менше ніж кожна з воюючих держав, бо до складу бувшої російської армії він дав $4\frac{1}{2}$ мільонів кращих своїх синів, що складало 14,5% всього його національного населення. Український нарід, нарівні з державами Антанти, в цій війні не є переможений, якому по праву побідника хтось міг-би диктувати свою волю. Він також і своєю кров'ю здобув можливість Президентові Американських Сполучених Штатів оголосити принципи 14 точок права самоозначення народі, що є найбільшим здобутком в історії прав народів і людей. Тому він має право домагатись і домагається, аби ці принципи мира і братерства були пристосовані і до нього.

9. Московський окупаційний уряд, зруйнувавши економічний добробут України, продовжує і не перестане її нищити виключно в інтересах Московської Держави, через що економічне і культурно-національне відродження України виключене в нинішніх і яких би то не було окупаційних умовах, а можливе лише при незалежній національній владі.

10. Не стоячи на перешкоді самостійному економічному життю Московщини, Україна для свого самостійно-державного існування має всі потрібні передумови: відповідну територію, кількість населення та головні економічні ресурси: широко розвинуту промисловість хліборобську, цукрову та гірничу.

11. Державно-економічна незалежність України від Росії відкриває широкі економічні перспективи для обох природно багатих країв не тільки у власних їх інтересах, але і в інтересах інших держав, що спричинилися до їх економічної відбудови; разом з тим ця незалежність покладе край довго практикованій системі визискування України Московщиною і сталась-би найпевнішим життєвим стимулом до самостійного розвитку широких економічних можливостей і самої Московщини.

12. Державна самостійність України покладе край безмежним імперіалістичним змаганням Московщини, стати гегемоном світу, і стане міцною підвалиною до політичної рівноваги Європи.

13. Україна зараз окупована, нарід її не в стані виявити свою суверенну волю, а іменем його в міжнародніх зносинах

виступає експозитура московського совітського Уряду на Україні, так званий уряд Х. Раковського, який незаконно зважується від імені Українського Уряду вступати в міжнародні зносини.

Отже ми, парламентарі, стоячи на ґрунті основних національно державних прав укр. народу і поминаючи свої думки про форму державної влади Україні, маємо честь довести до відома високої конференції, що

I. Український суверенний нарід не визнає для себе обов'язуючими тих міжнародних договорів, що будуть підписані з окупаційним урядом Раковського.

II. Український нарід не припинить накинutoї йому кривавої жорстокої боротьби аж до остаточної організації своєї держави в етнографічних межах.

III. Поки не буде дано можливості українському народові вільно виявити свою суверенну волю та утворити своє всенародне національне Правительство на своїому терені, до того часу не буде спокою на Східній Європі і світ примушений буде до того часу переживати тяжку економічну та політичну кризу.

IV. Перебування України в стані окупації тягне за собою перманентну анархію, що є загрозою спокою Європи, та таїть в собі безліч тяжких несподіванок, що можуть привести світ до страшної катастрофи.

V. Аби на Сході Європи, а тому і в цілому світі, прийшло до повного спокою та нормального життя, треба, щоби українська територія була позбавлена від чужоземної окупації.

VI. Представники українського народу на конференцію не закликані, тому являється цілком справедливим, аби вони були запрошені та вислужані.

Бюро Конгресу:

О. Вілінський, М. Єремійв, В. Кедровський, П. Плевако,
П. Чижевський.

Відповідає *А. Сторожко*

Мій приношення зазначається у Вас для інформування, наскільки це важко урину емігрантів. Збірників нігросі і як марко твора вилучити. Писати вам патріотичні обличчя!

А. Сторожко

Меморіал Бюро Селянських Депутатів Всеукраїнського Трудового Конгресу
до Генуезької Конференції держав Європи

*Високошанованому
Андрію Митишевичу
в час сїтебних зусиль.*

*2/11 1923.
Бірюсов.*

*Писано в Києві
А. Митишевич*

МЕМОРІАЛ

БЮРО СЕЛЯНСЬКИХ ДЕПУТАТІВ ВСЕ-
УКРАЇНСЬКОГО ТРУДОВОГО КОНГРЕСУ
ТА БЮРО СЕЛЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧ-
НОЇ ПАРТІЇ

ДО ВИСОКОЇ ГЕНУЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВ ЄВРОПИ.

MEMORIALES

BUREAU DES DÉPUTÉS DE PAYSANS CONGRÈS
DE TRAVAIL DE L'UKRAINE ENTIÈRE ET BU-
REAU DU PARTI SOCIALISTE DE PAYSANS.
A LA SUPRÊME CONFÉRENCE DES ETATS
DE L'EUROPE A GÈNES.

ДО ВИСОКОЇ ГЕНУЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

ЧЕРЕЗ РУКИ ЙОГО ЕКСЕЛЕНЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА УРЯДУ ФРАНЦУЗКОЇ РЕСПУБЛІКИ РАЙМОНДА ПУАНКАРЕ, КОПІЇ ЙХ ЕКСЕЛЕНЦІЯМ ПРЕЗИДЕНТАМ УРЯДІВ ДЕРЖАВ, ЯКІ ПРЕДСТАВЛЕНІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ ТА СЕЛЯНСЬКИМ ФРАКЦІЯМ ПАРЛЯМЕНТІВ ТИХ ДЕРЖАВ.

М Е М О Р І Я Л

Наш хліборобський край УКРАЇНА, що має в своїх етнографічних межах поперх 40 мільонів населення, який має як історичне, так і природне право на свою Суверенну Державність, викинуто мимо власної його волі з мирного життя та мирної співпраці з иньшими Державами та примушено вести безупинну боротьбу за свою Суверенну Державність, до повного признання якої ця боротьба, не дивлячись на всі перешкоди, не може спинитись і не спиниться.

Історично наша Держава існувала ще з Х віку і не припинювала свого суверенного існування та боротьби за нього аж до другої половини XVIII віку, коли, після союзу з Московським царатом, останній не додержав умов союзу і знищив суверенне існування нашої Держави. Пять років тому назад під час великої революції 1917 року, не пориваючи добросусідських відносин як з російськими, так і з иньшими народами, коли не стало російського царату, між яким і Україною було укладено союз, що мав такі прикрі для нас наслідки, Україна повно проголосила себе самостійною державою в концепції Української Народньої Республіки. Ці акти незалежної Української Держави видно з універсалів першого Українського Всенароднього Парляменту - Української Центральної Ради в 1917 і

1918 р.р., а в 1918 році це також підтвердив своєю грамотою повсталий Гетьман України Скоропадський. Коли ж Український Нарід не погодився з Урядом Гетьмана і скинув його, то останній передав грамотою того ж року свої права Українському Народові.

В січні місяці 1919 року в м. Києві були скликані Всеукраїнські Народні збори — Трудовий Конгрес, який прийняв преємственність Верховної Влади і в свою чергу на час військових подій передав її Директорії Української Народньої Республіки.

Після того на Українських землях не переставали відбуватися військові події і Нарід Український не мав змоги збиратись і висловлювати через своїх відпоручників своєї волі, завдяки окупації нашого краю Московськими червоними наїздниками, що весь час ведуть з нашим народом невпинну боротьбу і зруйнували колись багатий та цвітущий край в Європі, чим спричинилися руйнації не лише нашого Краю та економічно звязаних з ним сусідів, а також зпричинились до загальмування відбудови всієї Європи після війни.

Природньо наша Держава має може найбільше даних на самостійне і цілком незалежне існування про між иньшими новоповставшими Державами.

На землях, заселених нашою нацією, маємо все, що лише потрібно для існування й розвитку нашої Держави.

Будучи весь час свідками страшної руйнації Московськими комуністами всього, що придбала на протязі довгих часів упертої боротьби й праці цивілізація та культура, ми — представники українського селянства, — яке складає поверх 80% населення нашого Краю, дякуючи повній неможливості самому народові висловити свою волю через своїх представників, бо представників так званої совітської України не можем рахувати іначе, як

за представників червоних окупантів, примушені підняти свій голос і заявляємо всьому культурному світові, а з окрема Високій Генуїській Конференції та Представникам селянства в Державах, які беруть участь в Конференції, що в ім'я справедливості і загального добра всіх народів та загального миру в Європі, Українській нарід і особливо Українське селянство прагне приступити до спокійної праці на своїй так багатій та родючій ниві в своїй Суверенній Українській Народній Республіці. Наш нарід знов хоче повернутися в семью культурних народів, бо вірить і твердо переконаний в тому, що лише в співпраці з цими народами може повернути той стан, в якому був до окупації московськими комуністами. Наша земля багата надземними і підземними скарбами, як хліб, овочі, цукор, тютюн, ліс, худоба, залізна руда, кам'яний вугіль, сіль, нафта і т. инш.

Наш Край міг віддавати до вивозу добутих працею нашого селянства до 12-и мільярдів кілограм продуктів. Все це зможемо ми запропонувати Державам в обмін за різні фабрикати, а з окрема за сільсько-господарські машини та знаряддя і взагалі різні вироби європейської індустрії.— Все те нам потрібно особливо після руїни, зробленої у нас окупантами.

Наш Край, що з нетерпінням чекає того часу, коли вже йому будуть відчинені двері в Європу, все-ж не може допустити переведення обміну через посередників, а тим більш таких, як московські комуністи, що своїми забрудженими кров'ю руками не можуть його переводити, правдиво додержуючись умов.

З огляду на все зазначене ми — представники селянства України — заявляємо що:

1) Так званний уряд Української Радянської Соціалістичної Республіки на чолі з чужинцем Раковським не рахуємо урядом УКРАЇНИ, а лише

— 4 —

філією московського радянського уряду. Це є окупанти нашого краю, що лише руйнують його і переводять весь час гвалтування нашого Народу. Наколи-б ці окупанти заключили якісь умови від імені нашого Народу, то останній, а з окрема селянство, цих умов не визнає і не буде ніколи їх виконувати. Такі умови лише введуть в блуд культурні Народи Європи.

2) Що Українське селянство ті борги, які були зроблені в свій час б. Російською імперією у Держав Європи й Америки і які в відповідній частині припадають на УКРАЇНУ, як на одну з частин був. російської імперії, визнає й поверне.

3) Що наш Нарід хоче відбудувати УКРАЇНУ сам власними силами в співпраці з Державами Європи і радо зустріне цю співпрацю і взаємодопомогу, твердо додержуючись своїх умов, що може бути лише при визнанні Суверенности Української Держави.

4) Наприкінці заявляємо, що єдиним законним Урядом УКРАЇНИ є преємственно законоповсталий Уряд Української Народньої Республіки на чолі з Головою Директорії СИМОНОМ ПЕТЛЮРОЮ в сучасний мент. Лише цей Уряд є правним говорити і заключати умови в імені Українського Народу та Української Держави. Лише його відпоручники можуть представляти УКРАЇНУ на Генуїській Конференції, як і Посли при Ваших Урядах, яких ми й присимо прийняти.

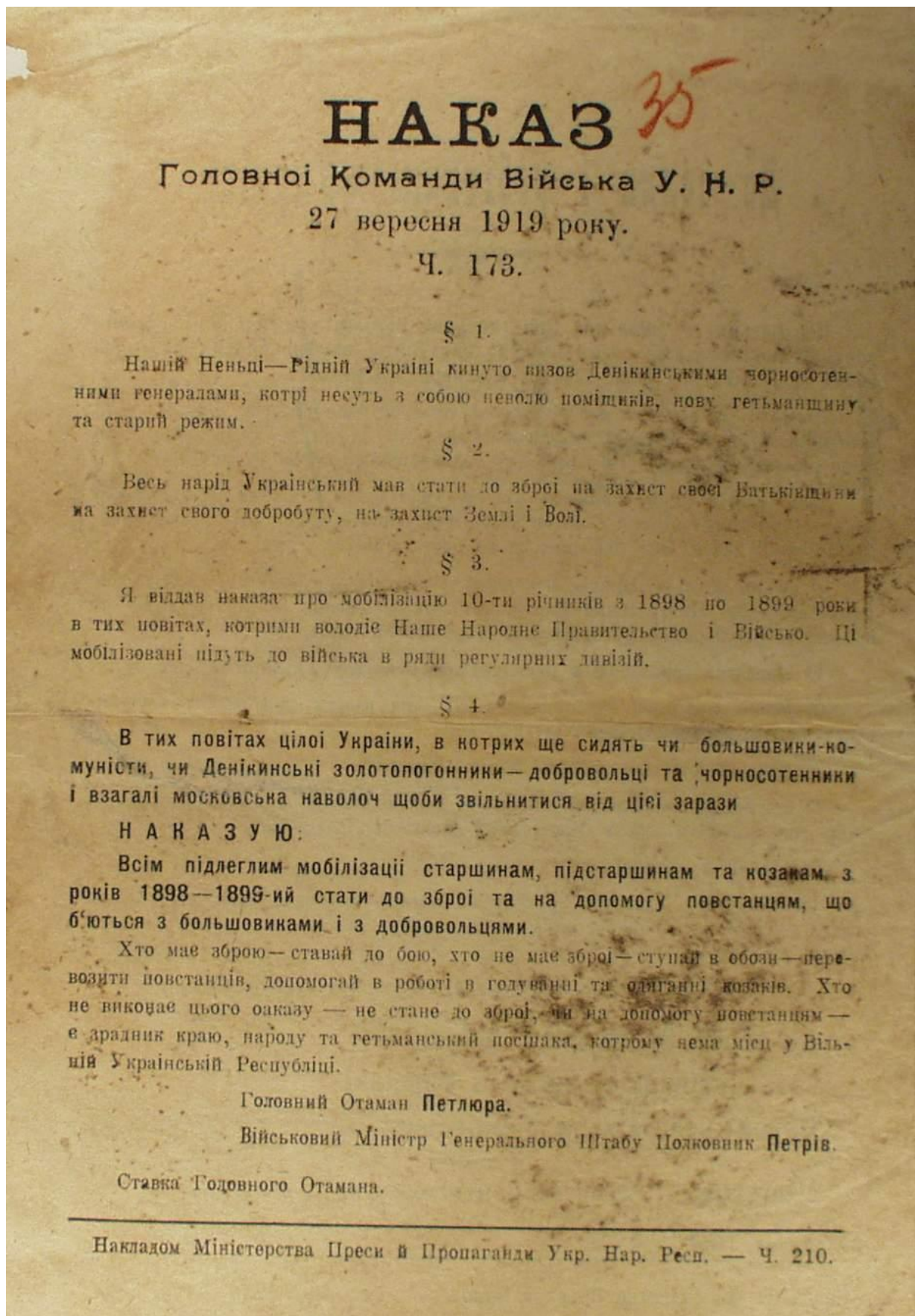
За Бюро Селянських Депутатів Всеукраїнського Трудового Конгресу проф. І. Шиманович.

За Бюро Селянської Соціалістичної Партії

Ю. Говорун.

П. Барановський.

Квітень 1922 року.

№ 15

Накази Головного Отамана військ УНР

Копія.

НАКАЗ

ГОЛОВНОГО ОТАМАНА РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ ВІЙСЬК.

25 січня 1920р. № 41.

СТАВКА.

Міністру закордонних справ, що розпорядчику кредиту по Військового Фонду.

З коштів Військового Фонду, призначених на утримання Ставки Головного Отамана, видати в.о. Начальника Південної Канцелярії Сосняку ДАШЕНКО п'ятдесят тисяч польських марок під відчит на всі видатки по утриманню Ставки.

ГОЛОВНИЙ ОТАМАН
РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ ВІЙСЬК ПЕТЛЮРА.

З оригіналом згідно:

В.о. Старшого пілвода
Державної Канцелярії С.Петренко.

29/1. 1920р.

З копією згідно.

Начальник Відділу Канцелярії ДИРЕКТОРИЇ

Копія.

НАКАЗ

ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬК У.Н.Р.

16 лютого 1920р. ч.117.

Ставка.

З коштів Військового Фонду видати старшині для доручень при Ставці Головного Отамана Хоружному ТЕРЩЕНКО пять тисяч/5.000/ма рок польських, який іде по службових справах, як кур'єр Ставки.

ГОЛОВНИЙ ОТАМАН ВІЙСЬК У.Н.Р. ПЕТЛЮРА /р.з./

З копією згідно.

Начальник Відділу Канцелярії ДИРЕКТОРИЇ

Копія з копії.

НАКАЗ 38
ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬК У.Н.Р.

16 лютого 1920р. ч. 119.

С т а в к а.

Міністру Закордонних Справ, яко розпорядчику кредиту по Вієськовому Фонду.

З коштів Вієськового Фонду, зарезервованих на утримання Ставки Головного Отамана, видати т. ч. о. Начальника Похідної Канцелярії сотнику Гайзовому десять тисяч марок польських під відбиття на всі видатки на утримання Ставки.

ГОЛОВНИЙ ОТАМАН РЕГОВИХ І КАНСЬКИХ ВІЙСЬК П Е Т Л Е Р А

З копією відповідно.

Начальник Відділу Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ

Копія з копії.

НАКАЗ

ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ І ГОЛОВНОГО ОТАМАНА ВІЙСЬК
У.Н.Р.

ч. 7.

28 лютого 1920р. С т а в к а.

МІНІСТРУ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Пропоную видати з коштів Вієськового Фонду хор. ТЕРЩЕНКОВІ ПЕТРОВІ у зв'язку з його подорожжю до Берліну в службових, державного значіння, справах, ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ /10.000/ німецьких марок.

ГОЛОВА ДИРЕКТОРІЇ І ГОЛОВНИЙ ОТАМАН ВІЙСЬК У.Н.Р.

П Е Т Л Е Р А.

З копією відповідно.

Начальник Відділу Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ

Головний Отаман
Військ Укр. Нар. Республіки
№ 858144.
24 травня 1921-го року.

8
Мігдалковичові
Свердлову.

Наказую Вам з оглядом цього
цього вступити в командування
II-ю Новобангеською групою, тері-
торією якої обмежена лініями:
р.р. Прип'ять і Дніпро, залізниця
Черкаси-Ваняряха і далі до Ялтани
включно, Дністро, Польський кардон,
Петігора

Начальник партизанск. Новоб.
Штабу Генерал-Хорунжий РТ Мухомин

Всукраїнський
Новобангеск. Комітет
Рухівців 1921 року.
а 3б.

Президиент.
Кий Арсенович Мордасевич,
зколу державства Всукр. Новоб.
комітетної організації і керування
Новобангескими військовими силами в районі
Київ - Коростень - Новград - Волоський - Сетра - Василь
Бердичів - Козятин - Свасів - Київ.

Всім отаманам окрім законів цього району
наказується керуватися по Мордасевичові і Бердичовно
виконувати всі його оперативні завдання, ні в яко-
му разі самочинно не робити вступів, що може
пошкодити виробленому Всукр. Новобангеск.
комітетом загальному плану.

Голова Всукр. Новобангеск. Групи
Секретарь: У. Конюба

С подписниками верно:

До населення Української Народної Республіки.

Україно! Висока Директорія Української Народної Республіки постановою 15 листопада н. р. ухвалила членами її А. НАКАРЕНКОМ та Ф. ШВЕЦЬКОМ, для державних справ, закордон, а мені як Директорії, Головному Отаманові Українських військ, передати верховне керівництво всіма державними справами цієї республіки.

Важкий час присудив мені доки вжитись до цієї тяжкої та незвичної відповідальної праці, але подумавши обов'язку перед рідною Україною та перед дорогою для всіх нас Україною виклаче мені, як вірному синові свого народу честю і совістю виконати його до кінця. Я готовий і ред шани народом завважу—буду правити в цілому відповідно до нього, з бажанням горячим дати над та порядок землі нашій, неохочливою рук дбати буду про добру і щастя народне.

Відносини з правительством, до складу якого входять представники справжніх демократичних партій, збуду вшестивно стежити, щоб праця нашого правительств мали на меті добробут народний і щоб народ наш хазяйде був певний, що ні я, ні правительств не піуть проти інтересів трудового люду, а навпаки все зроблять, щоби ті інтереси задоволені, а права та волю народні як національній так і соціальній забезпечені. Стримаю над сторожі цих прав я ми цією Україну захищати поштовисто, і тільки мені уповноважені, а буду констатуватись лише для того, щоб донести країну нашу до народного Парламенту з установами функціями, де увесь народ наш через своїх кращих представників, обираючи на місцеві загальнодержавного рівня, продопційованого, безпосереднього виборчого права вирішити свою долю, встановити форму державного устрою України та виробити основні закони, по яким має жити наш народ.

Інтереси нашого краю зруйнованого війною та високим опрощенням воліють, щоб скорийше на нашу землю занемавладі спокій, щоб хитрий замислив ми з супільними нашими, що проти бажання нашого люду на нас війною і не дають можливості провадити творчу працю на будівництво народної держави. Оже з ібачити, щоб правительств наше додало всіх сил, аби замарення з сусідями визнавши наступило для нас як найскоріше і в умовних гірших нашій національній честі та самоповазі народної.

Великою перешкодою для спокою нашого є та злобина та ганебна назва, яку располити російські поміщицькі генерали на колі в Дельніми, проти всього трудового люду, проти всієї демократичної республіки. Ці генерали на чужій землі збирали буржуйних офіцерів російської царської армії в добровільну армію і ці зграї золотогопаникі обібрали з панталіку людей, обдурюють їх, ширять всяку злопокашію і роблять на нашій землі те, що робив торік гетьман Скоропадський та його прислужники: одбирають землю у селян, збирають худобу, розстрілюють селян і робітників, катують немилосердно всіх кращих людей наших, чинять для невинуватих вояками погроми, сажать до тюрми всіх, хто не хоче під панщизняним ярмом жити, і ця орда дика і ненавистна нашій землі, нову гетьманщину та єврейську панщизню порядок хочуть встановити Денинські добровольці і для з не ними усією люцією іуть війною проти України, добре знаючи, що від перемоги цієї військом Українським залежить чи бути людям на Україні живі.

Наше гетьманське військо страмує що завважу констатувати і хочемо своєю вишитою рішучею землею від насильства цим, аби було боротьба до кінця з панщизняним панщизняним української державної самостійності і кінці Європи, в тім.

Відійти назад в став не вояки повстанського війська, яке революційним неспівзвучним арміям змисль, змисль і розв'язало гетьманщину. Тепер, коли загрожувє всім нашим гетьманщину, з змисль

клячу нас населення України, робітників, селян і інтелекту, всіх хто вважає себе за демократа, всіх членів і соцієтних людей до нового повстання проти панщизня і узурпаторів, до зброї як один чоловік до одностайної праці, боротьби за нашу волю та нашу землю. Повстання в багатьох місцях Полтавщини, Катеринославщини і Київщини вже почалось, селяне збираються в сотні, курі, зв'язують одні з другим і випадають на Денинські банди. Де про це ще не знають тай і вояки пристують до змисльного дія, хай допомагають нашому війську всім чим можна, що в їхніх снах. Вояки не страшний, коли всі ми як один чоловік повстанемо проти нього.

Іменем республіки, іменем світлої будучності нашого народу, в імя здобутків нашої революції, в клячу до боротьби, і попереджаю, що буду виважати вояком республіки кожного, хто буде стійти на перешкоді, або виважати собитажем та веробством праці в тій великій і важкій боротьбі. Немилосердним судом війни буду карати кожного, хто посміє стати на стороні боротьби.

Слухати «жого» виважу, честю його виконувати, не піддаватись провокаторам, стежити за собитажниками, за нечесними людьми під військовий суд всіх зрадників.

Мією і правительством розіслані по всій Україні представники для обговорення повстання. Воно як лежежа охопить швидко всю Україну, але воно може дати позитивні наслідки тільки тоді, коли всі як один слухатимуть одного наказу.

Оже вимагаю в імя інтересів народних служливості і честної праці від всіх чи він буде старшина, козак чи урядовець, чи звичайний громадянин як. Що і до роботи, щоб наша боротьба проти чорносотенців закінчилась успішно. Про все це мією для особисті виважки та розпорядженням владним військовим та іншим установам. Розпорядженням уповноважених в цій справі мією людей повинні виконуватись негайно. Хто не буде слухатись, того жде сувора кара.

Я вірю, що справу боротьби з ворогом нашої волі ми виграємо, маючи що завважу до повстання, до оборони наших народних прав прокотиться по всій Україні і збере ція правам вільної боротьби всіх в кого бється серце любовно до рідного краю, і ми одним ударом одностайною дією підимо на лютого ворога і виборемо многострадальній, змученній Україні нашої і волю і честь і державну самостійність.

Цялий світ дивиться на нашу безпримірну боротьбу на наше державне військо, що так хоробро і терпляче всякої злиди, одбиває зграї ворога. Коли ми пованемо цього ворога, тоді державні сили повстанні будуть визвати нас, отчинити границі своєї для ввозу на Україну рідного краю так потрібного для того, щоб налагодити наше господарне державне життя; в обмін на цей вояк ми дамо те, що, сами маємо і його немож заграляти-дуб. Оже инборонити собі самостійність ми вкраїні реші станемо як рівні серед рівних поруч до всіма народами великого світу, а перш над все будемо господарями на своїй нікому не відданий землі.

Будьмо терплячі, будьмо світом, будьмо щирими синями своєї матери України і тоді ніка сила нас не переможе!

4 листопада 1919 року

Степак

Боловний Отаман *Петлюра*

НАКАЗ Населенню України.

Знову здійснюються ваші мрії.

Без огляду втікає ворог — московський комуніст, який давив вас, нищив ваші сем'ї і руйнував ваше хазяйство, який не давав вам жити по людському.

Наперед посувається Українська армія і знову визволяє вас від московського ворога.

Несе вам ваші бажання.

Дав вам змогу очистити хати від большевицького бруду та насильства і мирно працювати та жити.

За нею йде ваша рідна влада — влада Українського люду.

Вона докончить те, що почала армія.

Вона заведе постійний порядок і лад.

Готуйтеся-ж до цього!

Змішняйте роботу вашого війська й допомагайте йому.

Робіть як добрі господарі.

Я вимогаю цього.

Кожне село, кожна волость, кожний хутір, не чекайте, поки прийде стала влада, а відразу ставте над собою голову — старшину або старосту.

Людину розумну і чесну.

На кожних десять дворів ставте десятського чи сторожа, щоб охоронятись од злодіїв та грабіжників!

Хай охороняють лад, хай бережуть державне й громадське майно: гуральні, цукроварні, фабрики та заводи.

Ні що не мусить згинуть — ні зброя, ні машини, ні коні, ні інші річі.

Хай вилловлюють провокаторів та шпівнів, злочинців, бандитів і большевиків-комуністів, що грабують по селах та дорогах.

Прийде влада і кожний получе те, що заслужив.

Складайте списки чужинців.

Направляйте мости й дороги. Справедливо поділіть по між собою цю працю. Хто з водою, хто з лопатою, хто з киркою в руках.

Розсудіть про харч для свого війська — що кожне село може дати.

Готуйте до армії своїх синів.

Вже правительством призначена, а мною затверджена **мобілізація** козаків, що народились з 1-го січня 1890 року по 31. грудня 1895 року до бойових частин і з 1 січня 1896 року по 31 грудня 1900 року до запасових.

По мойому наказу поволі переведе її сама армія.

Звільнитимуться лише одиняки.

Доволі безпорядків та большевицького безладдя!

Працюйте, слухайте і підтримуйте свою владу!

Вона несе вам лад і спокій!

Вірю в ваш здоровий розум.

Сподіваюсь, що не знайдеться між вами недбалих та шкідливих.

Справедливим але й твердим буде закон на них.

До діла!

До праці!

На добро нашої Рідної України.

Головний Отаман військ Української Народньої Республіки ПЕТЛЮРА.

21. вересня

Року Божого 1920.

Ставка.

Звернення Голови Директорії і Головного Отамана військ УНР та Голови Ради Міністрів УНР до Українського народу

НАРОДЕ УКРАЇНСЬКИЙ!

Пять десятків років минуло з того незабутнього дня, коли волею і силою Тобою, устами першого Парламенту твого — Центральної Ради Української проголошено:

„Віднині Українська Народна Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу“.

Цим актом Центральна Рада мала завершити велику справу правди нашої — ставши важливі козацьких, які, з волі народної, аматилися вибороти Отчизні вільну самостійність і відновити величність державну, що зникла від нас ще за старих часів Великої Держави Київської.

З вірою в серці, з великим напруженням сил своїх, серед нечуванних перешкод і в обставинах нікому з інших народів на їх шляхах історичних незвичайних, щира Ти, Народе Український, на ніші рамена свої справи творення вільної Держави. Від хвилі встановлення Ти відродив стару культуру національну, відновив Українську церкву незалежну, збудував різну школу і для оборони Держави своєї створив військо національне.

Встановивши в Україні і державна творча діяльність влади Твоєї викликав тривогу у московського зажерливого сусіда Твого. Звичайні панувати на землі чужині, він не міг погодитись, щоб багаті землі українські змінили тепер від нього, і війною жорстокою пішов на Державу Твою.

За п'ять років Ти переніс невіддільний жах повторних напад московських, відчув всім серцем своїм зневагу волі і прав твоїх і неспокій став на трудний шлях безоглядної боротьби за державну самостійність старожитньої землі Твоєї.

Противлячи кров в боротьбі за державність свою, Ти, Великий Народе, проважував разом з тим традиційну місію боронити Західну Європу від руйнівного натиску варварів Слово. Коли Держави Угорська стала союзницею республікою, Уряд Російський всіма силами збройними наляк на Українську Республіку Народну, щоб, підбивши під себе всі землі українські, залучившись з союзницею Угорщиною і залазити побілку поміжу всевітнього беззаконня.

В цей неспокійний час, коли старій культурі Європи загрожувала та страшна руйнація, що сталася вже в Росії і Україні, тільки Вища Влада Твоя, Народе Український, з диверсійним військом Твоім боронив Україну і всю Європу від жахливої навали більшовиків Московських.

Коли самостійна армія Українська в обороні всевітньої культури впадала високої зрадою мужності і легендарної відваги, великі держави Європи не хотіли розуміти змагань наших національних, не хотіли відчувати власних своїх інтересів. Тероризована більшовицькою загрозою Європа готова була допомагати таким беззаконним авантюрам, як спроби Денікіна—Врангеля, і садово закривала очі свої на криваву боротьбу України, Білорусі, Дону, Кубані, Грузії та інших народів Кавказу. Зачарована союзниками про коліщико могутню Росію, великодержавна Європа не хотіла допомогти надірним змаганням народів, що творили власні демократичні держави і спільними силами бажали спалити криваву хвилю комуністичного імперіалізму Московського.

Тепер Європа бачить наслідки своєї фатальної байдужості. Та страшна економічна криза, що тримає в своїх завішаних обіймах весь світ, не закінчиться доти, доки на всьому Сході Європи буде панувати заборона влади Російська, доки брутальна стопа червоного хата буде топтати широкі стеги українські, доки зарети більшої Росії не стануть суверенними на вісних землях своїх.

Знеможений в непосильній боротьбі, законний уряд Української Народної Республіки, рятуючи свою диверсійну армію, покинув рідні землі, але не залишив боротьби. Складомець суверенних парламентів Твоїх — Центральної Ради Української і Конгресу Трудового Народу, Уряд Український: Народної Республіки твердо стоїть на обороні незалежності України і тільки перед Тобою, Суверенний Народе Український, склавши повноваження свої, Разом з військом Твоім і численним громадянством, що наважило собі претягти на чужині далекій, Уряд пильно стежить за подіями на Україні і твердо вірить в неминучу перемогу.

Везглузда господарка окупитів Московських довела багату Україну до повної руйни. Південні степи Українські, колишні життєві Європи, нині чорна пустеля, а вільні сими степами козацьких гинуть мільйонами від голоду. Чужа королева влада ще збільшує смерть і руйну на землі нашій, грабуючи останній шматок хліба з знеможених дочок і синів наших. В обставинах нечуваної руйнації вільного життя, під постійною загрозою невідомого терору, Ти, Народе-Стражднику, не спокій боротьби і тернистим шляхом невпинно працюєш до перемоги над ворогом. Боротьба жорстока не спинялась ні на один день і з кожним нічним набірцем все блищить світлом. Всього світові відомі героїчні вчинки вірних синів Твоїх, повстанців, славі імена яких вже стали скарбом рідної історії.

Справедливі змагання наш української до власної державності привели до нашої справи співчуття народів, що живуть на землі нашій. Спільно з Тобою, Народе Український, провадять вони уперту боротьбу проти окупантської влади. Жорстокий режим узурпаторів, безсердечна експлуатація природних багатств України, ліквідація і преслідування української церкви, віри ввагаві, національної школи, культурно-просвітницьких установ, загартували непохитність синів України і наблизили суттєво день перемоги.

Під потужним натиском боротьби Народної, Уряд більшовицький, вірний підступним значаєм Москви, утворив фікцію незалежної Держави Української і прокламував був Самостійну Союзську Українську Республіку. Ненадли змоги зловити волі народної до незалежності державної, Уряд Московський сподівався в такий спосіб прислати нашу українську і заспокоїти сентиментальні гнів народний. Але свідоме селянство українське не повірило нікчемним задумкам окупантів і з новим завзяттям продовжувало боротьбу.

Помилувались в надіях своїх заспокоїти таким чином нашу українську, Уряд Московський вже зничив нещадно фікцію Самостійної України Союзської і з подейною жорстокістю кинув поїсти село на горни борби за долю Батьківщини.

Та ніякі спроби не допоможуть Москві ненаситити в її справі заборони. Нема тої сили, яка переможе свідому себе націю, нема того чину який примусить воскреслу Україну вернути до ярма старого ганебного.

В цей світлий день національного свята Уряд Української Народної Республіки, оглядаючи пройдений шлях боротьби, ствержує шлюквинув одностайність всіх течій української політичної думки в намері, можливим стремління до спільної мети — незалежної державності Української.

Звертаючись до лицарів — воїнів армії Української і громадян — викликаючи з рідної землі, Правительство закликає не тратити байдорості і віри в остаточну перемогу.

Не сміємо своїм зневір'ям зневажити священну пам'ять лицарів, що поклали життя своє на оштар Батьківщини. Не сміємо тратити віри коли не тратити віри Той, хто послав нас на муки за волю Своєю. Не сміємо складати зброї, коли не випала ще зброя з неомовних рух Твоїх, Суверенний Народе Український.

Ти переможеш, Великий Народе Мученику, і переможеш не для того, щоб підняти під себе чужі, не наші землі. Ти переможеш для спокійного будівництва Могутньої Держави Української, для щасливої праці, покоління невбукнів. Складуть відсвітні хвилі з темних рук Твоїх — складуть ганебні пута з величній постаті рідної Матері — України.

Після ганебної вікової неволі, після страшного божественного лихоліття, Ти переможеш, Народе Лицарю, і в Державі своїй незалежній установи волю святую для всіх народів, що живуть на раскітаних землях Твоїх. Вірний високим засадам волі і рівності, що долав Ти з часів стародавніх, Ти живи всім народам світлий образ правної держави демократичної з забезпеченням вольності громадянських.

Минуть жахливий криваві роки боротьби і невпинна праця синів Твоїх загартує рани кривавої руйни, дасть пишні скарби для всіх народів світу, дасть спокій і щастя Великій, Вільній Самостійній Україні.

Голова Директорії і Головний Отаман військ У. Н. Р. СИМОН ПЕТЛЮРА (р. в.)

Голова Ради Міністрів АНДРІЙ ЛІВІЦЬКИЙ (р. в.)

Січня 22 дня,

№ 20

Наказ уряду УНР з нагоди 10-ї річниці утворення УНР

Сов. Секретно. ✓ 43

ИНОСТРАННОЕ ОТДЕЛЕНИЕ
КОНТРОЛЬНО-РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНОГО ОТДЕЛА
Г. П. У. У. С. С. Р.

№ 6649 от 28/11 1928 г.

Источник: ИНО. О. Д. 11/1

Степень достов.: 3

Когда получен материал: 28/11

Копии переданы:

- 1) г. 7.
- 2) с. 2.
- 3) 3. 0. 11.
- 4) _____
- 5) _____

№ дела 2-а № 30496

Нач. КРО Г. Г. Г.

Нач. ИНО Г. Г. Г.

ПРИКАЗ ПРАВИТЕЛЬСТВА У.Н.Р.

Десять лет прошло с того момента, когда четвертым Универсалом Украинской Центральной Рады было проглашено 22-го января 1916 г.: "Отныне Украинская Народная Республика становится самостоятельной, независимой, вольной, суверенной державой украинского народа".

Об "единенных усилиях живых сил украинской нации - крестьянства, рабочего класса и интеллигенции - созданы основы великой независимой Украинской Народной Республики.

В новой украинской Державе, все гражданские права обеспечены, а неукраинским народностям, проживающим на Украине дано право удовлетворения всех национальных требований при помощи украинского государства. Первый Вольный Парламент Украины - Украинская Центральная Рада - отдала землю во владение трудового крестьянства и провела охрану рабочего класса. Восстановилась свободная жизнь на Украине. Но враги Украины не могли примириться с тем, что народ разбил оковы московской неволи. Все русские правительства: царское, демократическое и коммунистическое, хотя и разнятся между собой политически и социально, но сходятся в одном желании - завоевать Украину, приневолить украинский народ заставить его у служить московским интересам.

Предвидя неизбежность борьбы, У.Н.Р. с первых дней революции, под руководством незабываемого Симона Петлюры, начала организацию украинской армии, которая на протяжении четырех лет вынесла тяжелую борьбу против белой и красной Москвы.

Борьба велась в особенно тяжелых условиях: без необходимой техники в разоренном войной краю, без моральной помощи культурных стран. Западная Европа, признавшая право Народов на самоопре-

деление, не поняла нас, помогала врагам Украины в их требованиях. Храбро боролась молодая украинская армия, но враг победил нас, обкраденных и обессиленных и пришлось нам узнать иго красного Московского деспотизма. Рыцарская украинская армия и национальное правительство вынуждены уйти в чужие страны, так как это было уже с другими правительствами в других войнах - с правительством сербским и бельгийским. Восемь лет господствует московский большевизм в нашей стране, грабит ее народные богатства и население, душит мысль и сковывает волю украинского народа, пытается растлить его душу.

Иностранцы стали господами украинской земли и для обмана народа дали ему права на украинский язык на захваченной ими земле.

Они дали фальшивую самостоятельность Украине, плененной и ограбленной как при царях. Зная стремление украинского народа, его желание независимости, его надежды на украинское правительство и украинскую армию за границей, оккупанты нашей земли русской наемного палача убили главу украинского правительства и армии - главу Директории и Головного Атамана войск УНР - Симона ПЕТЛЮРУ.

Бессилен враг, народную волю не сломит никакая сила на украинской земле.

Враг пленил наш край вооруженной рукой, но не может пленить душу народа, ни за границей, где правительство УНР и кадры украинской армии готовы начать каждую минуту борьбу за освобождение отечества: как и раньше, когда во главе Украинской власти стоял незабываемый С.Петлюра, так и теперь после его трагической смерти Украинское правительство повторяет тоже "Изнможенное в непосильной борьбе закордонное правительство УНР спасая свою рыцарскую армию, покинуло родную землю,НО НЕ ПРЕКРАТИЛО БОРЬБУ".

Наследник твоих суверенных парламентов, Центральной Рады и конгресса трудового народа, пр-ство УНР твердо стоит на охране независимости Украины и только перед суверенным украинским народом оно сложит свои полномочия.

Совместно с войсками и гражданами, нашедшими приют в чужих краях

✓ 44

в чужих краях, пр-ство УНР внимательно следит за всеми событиями на Украине и верит в близкую перемену. Сейчас не только вера, но и полная уверенность победы над оккупантами.

На Украине уже прошел первый период народного терпения, после жестокого большевистского нашествия. Народ отдал себе отчет в том, что совершилось, понял всю тяжесть большевистского господства и находит в себе все больше сил для борьбы с врагом.

Напрасно старается враг найти себе опору в инородцах, раздавая не принадлежащие ему земли и концессии.

Заграницей Украины не только близкие соседи, но и далекие народы видят, как большевики грабежом пленных народов, сеют разруху в чужих странах, все уже поняли опасность большевистской пропаганды. Иностранцы теперь не враги, они не станут против справедливых требований украинского народа.

Дальние и ближние соседи, все видят геройское усилие порабощенного украинского народа. Старая культурная Европа удивленно глядит на порабощенную, но не прекратившуюся борьбу Украины.

Великие державы, начинают понимать, что мир и спокойствие в Европе наступят лишь тогда, когда Украина будет свободной. Приближается последний час борьбы, когда Украина займет подабающее ей место в великой семье народов.

Будем готовы, чтобы не только мыслью, но и делом, своими руками освободить родную землю. Украинское правительство вернется с теми же лозунгами, которые оно берегло на чужбине и передаст их хозяину украинской земли - украинскому народу.

Эти лозунги: независимость, суверенность Украины, народоправство и демократия, обеспечение свободного развития продуктивных сил, обеспечение интересов рабочего класса, вся власть украинскому народу, вся земля - трудящемуся крестьянству Украины.

Приветствуя непоколебимый украинский народ в десятую годовщину непосильной борьбы, правительство У Н Р не сомневается в том, что скоро оно сможет сложить свои полномочия перед всенародным парламентом Великой, Свободной, Самостийной Украины.

АНДРЕЙ ЛЕВИЦКИЙ.

Заместитель Головы Директории и Главного Атамана
Воиск У.Н.Р.

Вячеслав Прокопович

Председатель Совета Министров

Владимир Сальский

Военный Министр.

- 0-0-0-0-0-

№ 21

Наказ Міністра фінансів УНР щодо вимог до кандидатів на роботу

Копія з копії.

НАКАЗ
Міністра Фінансів
2 Березня 1919 року
Ч.90.

Надаючи велике значіння поповненню Центральних Установ Міністерства особами цілком відповідними так з морального, як і з службового боку, надалі при призначенню співробітників до Міністерства вважаю потрібним встановити такий порядок:

- 1/ Особи - які бажають вступити на службу до Міністерства, подають про се в заведеному порядку прохання на ім'я відповідного Начальника Установи, зазначивши своє.....
- 2/ Начальник Установи передає зазначені прохання до Ради Національної Української Організації співробітників, коли вона істи при Установі, на висновок.
- 3/ В разі неприхильної висновки Ради ці особи не можуть бути прийняті на службу.
- 4/ Центральний Комітет Міністерства Фінансів при випадку допущення місцевими Радами не відповідних призначень на посади, має право отводу.
- 5/ Справи про підвищення по посаді і звільнення зі служби, також про переводи співробітників з однієї інституції до другої в межах Міністерства, видачу допомог, нагород, пенсій, відпуску т.и передаються, після розгляду Начальника Установи, місцевим Радам на висновок. Коли висновок Ради розходиться з поглядом Начальника Установи, справа може бути передана на розгляд Центрального Комітету співробітників.

Підписав: Міністр Фінансів Б.МАРТОС.

З оригіналом згідно: Віце-Директор Загальної Канцелярії /підпис/ Куліченко. Звірив: За Діловода М.А.Анасьєв. Загальна Канцелярія Міністерства Фінансів надсилає до Державного до відома "8" Березня 1919 року № IIII.

Віце-Директор Куліченко.

Начальник Відділу Кузьмич.

З оригіналом згідно: За Діловода /підпис/. Звірив: Діловід/підпис/.

3 копією згідно:

Копія.

НАКАЗ

Керуючого справами ДИРЕКТОРІЇ
Української Народної
Республіки.

" 31 "Травня 1920 року.

7.

Згідно наказу п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ ведення господарчої справи при ГОЛОВІ ДИРЕКТОРІЇ бере на себе з 1-шого Червня ц.р.Камцелярія ДИРЕКТОРІЇ.

А тому НАКАЗУЄ:

- 1/Пану Начальнику Камцелярії ДИРЕКТОРІЇ взяти ~~на~~ своє розпорядження весь переомальний склад на кухні в будинку п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, скласти з ними відповідні умови що до дальнішої праці їх;
- 2/прийняти по актам весь інвентар як на кухні, так і в будинку п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ;
- 3/виробити взагалі план провадження господарчої справи мацалі й з окрема відносно закупок харчів і поставки їх;
- 4/для морального провадження праці по господарству встановити певний порядок, давши відповідні вказівки економому й господарю; й
- 5/завести належні книги.

Згідно з бажанням п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ правом на користування при столі ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ мають лише: Керуючий справами ДИРЕКТОРІЇ й ад"ятами: Підполк.ВІСЬ і сотник ДАШЕНКО, які за харчування мають виплачувати відповідні кошти по собівартості харчів.

Що торкається ренти урядовців Камцелярії ДИРЕКТОРІЇ і старшина Похідної Камцелярії ГОЛОВНОГО ОТАМАНЦА, то згідно дозвілу п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ може бути організовано харчування з кухні п.ГОЛОВИ ДИРЕКТОРІЇ, про організацію й технічне переведення якого п.Начальнику Камцелярії ДИРЕКТОРІЇ порозумівшись з п.Начальником Похідної Камцелярії ГОЛОВНОГО ОТАМАНЦА виробити план переведення в життя цієї справи, а також закупки харчів і инше й передати мені на затвердження.

///

///

///

///

Весь господарчий персонал здійснює безпосередньо тільки званому
 фінансово-Господарчому відділу Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ, який одержує
 розпорядження через господаря і безпосередньо від Начальника Кан-
 целярії ДИРЕКТОРІЇ і від мене.

Про цей наказ довести Канцелярії ДИРЕКТОРІЇ до відома всіх, кому
 про це знати належить. -

Оригінал підписав:

КЕРУЮЧЕЙ СПРАВАМИ ДИРЕКТОРІЇ

Маркович (в.п.)

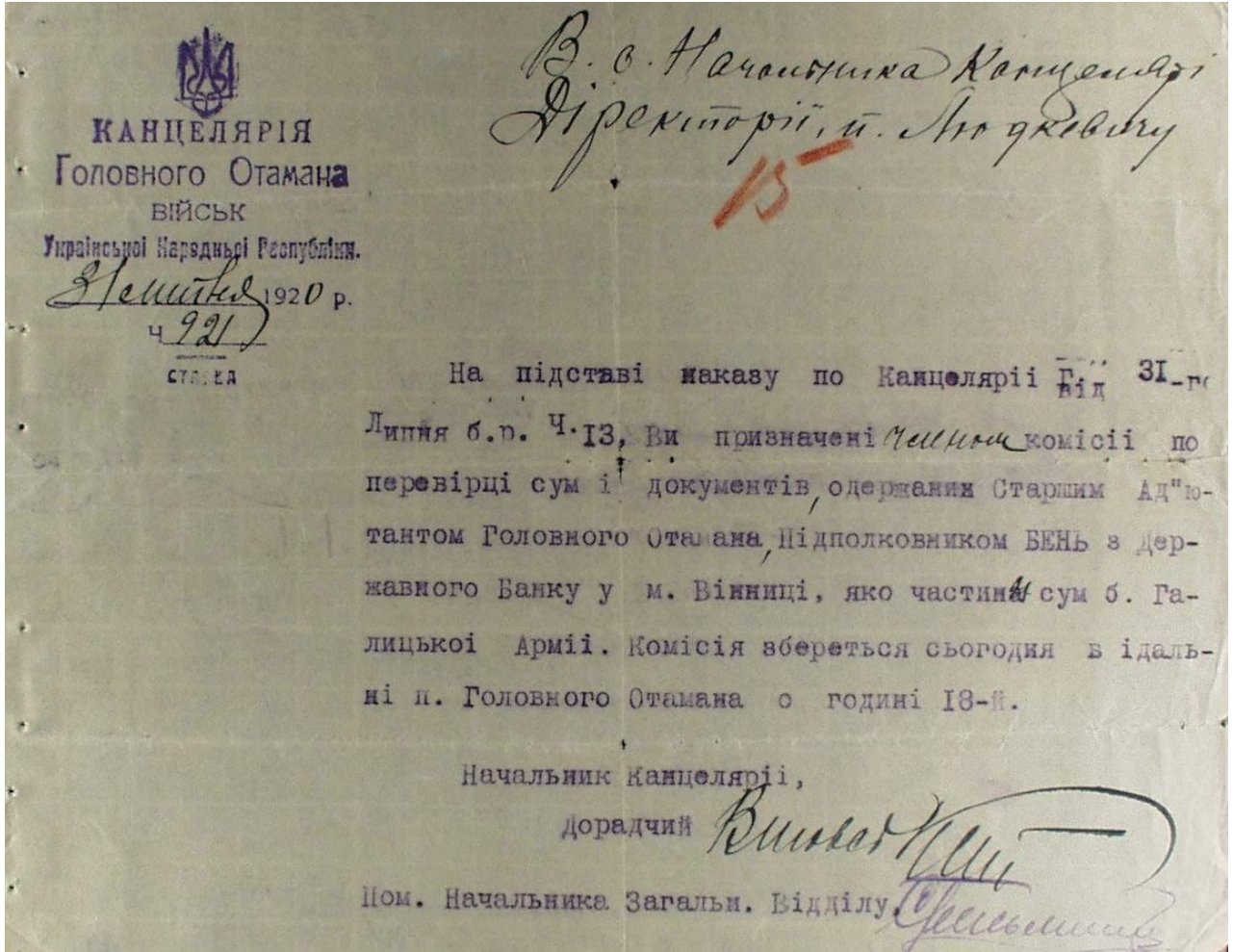
З оригіналом згідно:

Начальник Канцелярії

ДИРЕКТОРІЇ

Григор'єв

Наказ Головного Отамана військ УНР по канцелярії

що до Канцелярії Директорії, яко центральної інституції при ВЕРХОВНІЙ ВЛАДІ, і докладу її співробітників, то Рада Міністрів і її міжвідомствена Комісія не винесли жадної ухвали, рахуючись с тим, певно, що в тій справі повинні дати напрямок сама ВЕРХОВНА ВЛАДА і її виконавчий орган-керуючий Справами Директорії, яких в той час в Кам'янці небуло. Таким чином справа в Канцелярії Директорії і її урядовцями залишилася не вирішеною в якому стані вона перебуває і в сучасний мент. Лише в.о. Начальника Канцелярії п. Чубук-Подільський, маючи на увазі зберегти майже не як залишилося в Кам'янці після евакуації, по докладі Головноуповноваженому Міністру Орленко, задовольняє їх до свого часу платнею, яко представників центральної інституції, урядовців залишається в Кам'янці незвільненими і не задовольненими жадною платнею.

Іх теперішнє тяжке становище, а з другого боку бажаючі з'ясувати з юридичного боку становище Канцелярії Директорії, я звертаюсь до Вас, НАШЕГО ГОЛОВНИЙ ОТАМАНЕ, за вказівками. На мою думку в сучасний мент не має потреби в відношенню в великому масштабі Канцелярії Директорії. Маючи на увазі перебування в сучасний мент ВЕРХОВНОЇ ВЛАДИ за кордоном, я рахував би, що досить перебування при ВЕРХОВНІЙ ВЛАДІ Керуючого Справами Директорії для передачі ім розпоряджень та постанов і, з другого боку, маючи на увазі необхідність постійних зносин між ВЕРХОВНОЇ ВЛАДИ в Центральними Державними установами і передачі ім розпоряджень та постанов.

Гарне! Підготувати хвості для Індія в "Літературній" бібліотеці

46
ючи на увазі необхідність зберегти хоча б якийсь апарат, який би поки що був би передавачною інстанцією для всіх документів, що йдуть від ВЕРХОВНОЇ ВЛАДИ до Центральних Міністерських апаратів, і зберегти би майже аби якийсь мент міг би бути розвернений, я гадав би, що слід було би залишити в Кам'янці Канцелярію Директорії з двох осіб, юридично зафіксувавши її в Постанову Директорії, яка би являлася обов'язковою для Ради Народних Міністрів. Решту урядовців слід звільнити за штат з задоволенням на загальних підставах, як і всіх звільнених урядовців Центральних Установ.

Бажаючи розв'язати цю справу якмога скоріше, приймаючи на увагу тяжке становище урядовців Канцелярії Директорії, прошу Ваших в цій справі розпорядження.

Крім цього маю за шану доложити, що з паперів, які наводять з Відня від Членів Директорії Ф. Швеця і А. Макаренка видно, що при вищезгаданих особах існує якась "Канцелярія Директорії" з цілим штатом урядовців, яка розсилає різні накази постанови і розпорядження перебуваючих закордоном Членів Директорії від імени не членів Директорії, а Директорії. Не кажучи вже про те, що існування такої Канцелярії з юридичного боку суперечить Постанові Директорії від 15-го листопаду про передачу зсього Керування Державними Справами ГОЛОВІ ДИРЕКТОРІЇ і є юридичним нонсенсом, мушу доложити, що існування такої Канцелярії при вищезгаданих Членах Директорії поруч з токою Канцелярією, яка є в Кам'янці є недопустимим явищем, яке може мати своїм наслідком дискредитацію цілковитого виконавчого органу при ВЕРХОВНІЙ ВЛАДІ, запутанність справ, які виходять з двох одної назви інституцій, за що я, як Керуючий Справами відповідати не можу.

Бажаючи оберігти виконавчий орган від тих тяжких наслідків, які заплямуєть не тільки Бог але і ВЕРХОВНУ ВЛАДУ, дискредитуючи її в очах українського громадянства, я прошу Ваших, Пане Отамане, заходів, що до негайного скасування самозваної "Канце-

лярії, Директорії" в Відні при Членах Директорії П. Швецеві
і А. Макаренку.

Керуючи Справами Директорії

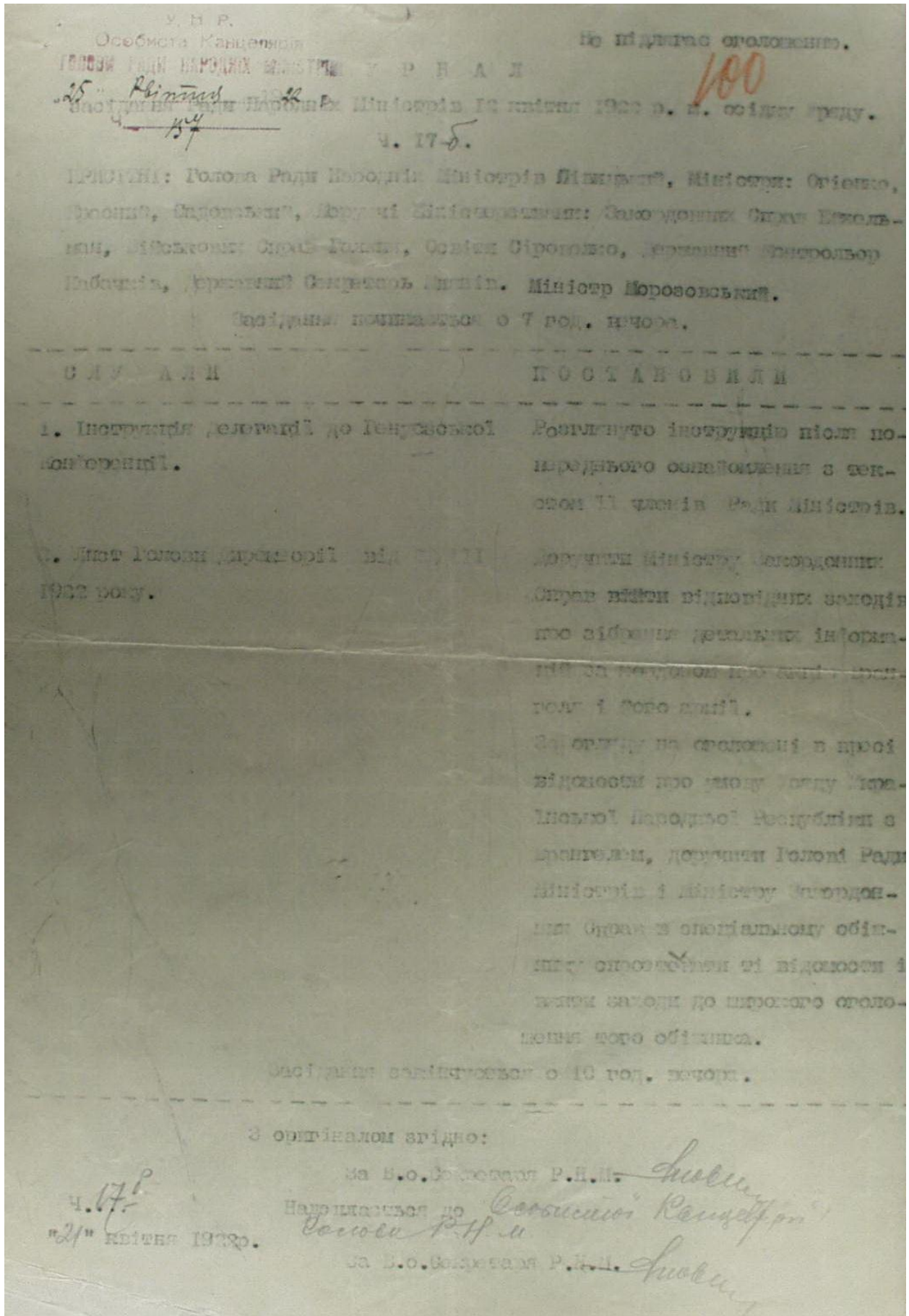
13/IV.20.

Статка.

на перебуває і в зуча...

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 11012, т. 12, арк. 45-46

Журнали засідань Ради Народних Міністрів УНР

103

Д О У Р І Д А Л

засідання Ради Народніх Міністрів 19 квітня 1922 р. н. світку Уроча.

Ч. 19.

ПРЕЗІДИТ: Голова Ради Народніх Міністрів Лівшицький, Міністри: Саченко, Кравчик, Морозовський, Народні Міністерствами: законодавча: Справ Ек-
земляр, Фінансів Попковський, Виконавчі Справ Гудан, Соція Сирополько,
Земельні Справ Іванчицький, Преса в Пропаганди Іваненко, державні
контрольор Забаччій, державні Секретарь Шеннів.

Засідання починяється о 7 год. 30 хв. вечора.

С Л У Х А Л И

П О С Т А Н О В И Л И

1. урочай засідання Ради Народніх Міністрів з дня 13 квітня 1922 ч. 19.

Дурал зачерджити.

2. доповідь Міністра Внутрішніх Справ про звільнення за нест на під-
ставі закону 4 червня 1921 р. урядови
для доручень Чернівецького Воєна.

Доповідь ухвалити.

3. доповідь державного Секретаря про звільнення за нест на підставі зако-
ну 4 червня 1921 р. Секретаря Ради На-
родніх Міністрів Володимира Шимана з
7 березня 1922 р. і в.о. директора За-
конодавчого департаменту Лотка Попів-
ського з 29 березня 1922 р. на їх про-
хання.

Доповідь ухвалити.

4. доповідь Голови Вишкілі по скорочен-
ню штатів. /Додатково./

1. Сопливати для праці:
1/ в Міністерстві Фінансів-12
осіб, 2/ в Міністерстві Внутріш-
ніх Справ- 10 осіб, 3/ в дер-
жавній Контролі 6 осіб, 4/ в
Міністерстві Ісповідань 6 осіб

5/ в Міністерстві Освіти - 3 особи, 6/ в Міністерстві Франції 1 особу, 7/ в Міністерстві Земельних Справ - 1 особу, 8/ в Міністерстві Освіти - 3 особи, 9/ в Державній Канцелярії " 4 особи, 10/ в Міністерстві Єврейських Справ - 3 особи, 11/ в Міністерстві Закордонних Справ 12 осіб, 12/ в Міністерстві Народнього Господарства 1 особа, 13/ в Канцелярії Директорії 4 особи, 14/ в Міністерстві Шляхів - 4 особи, 15/ в Особливій Канцелярії Голови Ради Народніх Міністрів 3 особи, 16/ в Міністерстві Преси й Пропаганди 2 особи, 17/ в Військовому Міністерстві - 18 осіб, 18/ в Військово-Морській Канцелярії 4 особи.

2. Доручити Міністру в наступному засіданні подати список урядовців, яких звільняється за штат.

5. Сповідь Голови Ради Міністрів про відпустку Віце-Міністру Шляхів Монтегю, та про доручення керуванням Міністерствами Шляхів, Пошти та Телеграфу, Земельних Справ і Народнього Господарства.
1. Дозволити Віце-Міністру Шляхів Монтегю відпустку без утримання на чотирі місяці.
 2. Доручити Міністру Внутрішніх Справ керувати Міністерствами Шляхів, Пошти й Телеграфу.
 3. Доручити Керуючому Міністерством Сірополкою Освіти керувати Міністерством Земельних Справ.
 4. Доручити Керуючому Міністерством Приходькою Фінансів керувати Міністерством Народнього Господарства.

Засідання закінчується о 11 год. ночі.

З оригіналом згідно:

За В.о. Секретаря В.Н.М.

Григорук

Не підлягає оголошенню.

У. П. Р. *МУ*
Особиста Канцелярія **Ж У Р Н А Л**

засідання Ради Народніх Міністрів 20 квітня 1922 р. м. осідку Уряду.
25 *Квітень* *22* Ч. 20-а.

ПРИСУТНІ: Голова Ради Народніх Міністрів Лівницький, Міністри: Морозовський, Огієнко, Красний, Керувчі Міністерствами: Закордонних Справ Біхельман, Фінансів Приходько, Освіти Сірополко, Преси й Пропаганди Іваненко, Державний Контрольор Кабачків, Державний Секретарь Шиннів.

Засідання починається о 7 год. 40 хв. вечора.

С Л У Х А Л И	П О С Т А Н О В И Л И
<p>I. Доповідь Комісії, утвореної постановою Ради Міністрів з дня 13 квітня 1922 р. ч. 18.</p>	<p>Заслухавши доповідь Голови Ради Міністрів, залву Корнієнка, а також доповідь Комісії в цій справі, постановили: доповідь Голови Ради Міністрів й Комісії ухвалити, доручити Голові Ради Міністрів в порозумінні з Державним Контрольором в найблизшому часі перевести справу згідно з влістком залви Корнієнка. Міністр Еврейських Справ голосовав проти й залвив окрему думку.</p>

Засідання закінчується о 10 г. 30 хв. вечора.

З оригіналом згідно:

За В.о. Секретаря Р.Н.М. *Томашевський*

Надсилається до *Особистої Канцелярії*

Секретарю Р.Н.М.

Ч. *20-а*
"24" квітня 1922р.

За В.о. Секретаря Р.Н.М. *Томашевський*

М.ч. Юстиції
№ 1111. С. 1111111111

В процесі боротьби за утворення власної державности немало-
важне значіння мають ті методи і заходи, якими послуговуються дер-
жавно-творчі чинники для попередження, паралізування і покарання
всіх проявів розкладової та злочинної діяльності деструктивних
елементів, що стоять на перешкоді: а/ самому повстанню нового
державного організму і б/ усталенню з ньому такого трізного дер-
жавного ладу, який забезпечує би існування молодій держави.

Поруч з законодавством ^{характеру} соціально-економічного і адміністра-
ційно-поліційного, важливу в цій справі роль відіграє також си-
стема законів карних.

Ясна річ, що для охорони і захисту від злочинних замахів
направлених проти молодой держави, не завжди задовольняючими бу-
дуть ті норми законів карних, що охроняють існування і лад старої
держави, протягом століть витворившої підстави і форми свого ла-
ду.

Розглядаючи це питання в перспективі нашої чотирьохрічної
~~національно-державної боротьби~~, я мушу констатувати, що з боку
нашого Уряду не було звернено належної уваги на зазначене вище
положення. Органи судової влади, перед якими повставали справи
про ті чи інші протидержавні злочини, керуючись при розгляді їх
старими нормами російських карних законів, не знаходили для бага-
тьох випадків злочинної діяльності антидержавних елементів нашо-
го часу і обставин належної кваліфікації. Через це більшість кар-
них справ ~~цеї категорії~~ ^{рідну} або припинял^{ась} ~~ась~~ ^{ась} з стадії досудового
слідства, або зовсім не розпочинал^{ась} ^{ась}.

Присвячені антидержавним, політичним та службовим злочинам
артикули "Уголовного Уложенія" і "Уложенія о наказаниях" тракту-
ють ці злочини для сучасних обставин ~~в~~ ^в вузько і архаїчно.

Такі злочини, як замах на повалення існуючого державного ла-
ду /Уг.Ул.арт.100-102/, державна зрада /арт.108 і далі/, непослух
державній владі ^{згідно} /арт.125* і Ул.о нак.арт.329 ч.2 і 273/, самочин-
не призначення влади /Ул.о нак.арт.289 і Уг.Ул.арт.134/, непошана
та зневага державної влади /Уг.Ул.арт.121 і далі/, дипломатичні
пертрактації з чужою державою на шкоду Батьківщині /Уг.Ул.арт.
116/ і багато інших злочинів, кваліфікації чинних карних законів

і в обставинах нашої сучасності виглядають зовсім по різному.

При кваліфікації цих злочинів малися, наприклад, на меті такі моменти, як охорона династичних прав монарха /арт. 100-102/ або попередження ~~зловживань вищих урядовців, проілюстрованих особистими цілями~~ /арт. 329 ч. 2/, ³ але зовсім не передбачалися ^{умовини} ~~застахали~~ сучасного політичного життя.

Такі, поширені нині, злочини, як демонстраційне, одверте не-узнання існуючої влади, саботування її наказів і розпоряджень, самичинне привлащення собі ~~влади~~ ^{уряду} в різних пертракціях з урядами чи організаціями чужих держав і т.п. не знаходять собі ні відповідної кваліфікації, ні караючої санкції в нашому кримінальному кодексі.

Звертаючи Вашу увагу, Пане Міністре, на таке ненормальне явище, пропоную Вам переглянути ті розділи наших кримінальних законів, які уділено злочинам антидержавним, політичним та службовим, та внести в них встановленим в законі порядком, такі зміни і доповнення, які гарантували б по сучасних умовах нашої Республіки належну охорону перед ворогами її існування й ладу.

Незалежно від цього
Крім того, маючи на увазі надзвичайну напруженість і загостреність акції ~~де-яких~~ ^{акції} ворожих нашої державності організацій, направленої на знищення самостійного існування нашої Республіки, я вважаю би за своєчасне всебічно обслідувати питання про введення в наш кримінальний кодекс ¹ такої ² постанови ³ факультативного характеру, аналогічної до скасованого в російському "Додатку до наказань" арт. 255, яка надавала б Урядові право, в надзвичайних випадках, спеціальною постановою, в додаток до регулярних кар за антидержавні злочини, накладати конфіскацію на майно засуджених.

Введення в кодекс кримінальний такої постанови, не порушуючи системи регулярних кар, з одного боку, було б відстрашуючим засобом для злочинних, ворожих нашої державності, елементів і організацій, а з другого, - в разі надзвичайної потреби, давало б стимул відповідним вищим чинникам зжити цього засобу економічного знесилення і унешкодження антидержавних елементів, для порятунку загроженого існування Республіки.

Історія визвольного руху народів і держав має численні прик-

42

Питання, на які бажанно отримати відповідь на підставі перевірених спостережень і розмов з свідуючими людьми.

3 А/. Оскільки правдиві чутки про націоналізацію Совітської армії, що знаходиться зараз на Україні. Що в напрямку націоналізації робиться фактично і в який спосіб, а тако ж в який термін має бути переведеною ця націоналізація?

3 Б/. В якому становищу церковний рух зараз на Україні взагалі і з особня справа авто-кефалії Української Церкви. Дуже бажанно було б це питання освітлити на підставі розмови з якимсь видатним діячем цього руху.

3 В/. Чи має місце повстання, під якими гаслами вони вибухають і який характер носять. В яких місцевостях вони частіш всього виникають і які причини цього.

3 Г/. Чи існують які організації на Україні, який вони мають характер і які завдання. В чому можна було б їм допомогти.

формації, які прохається передати довірочним людям для їх розповсюдження серед наших людей.

р А/. Інформації, які маються в бюлетенях, виданих нашою філією. Ці інформації подаються всім людям, хто цікавиться закордонним життям.

р Б/. Інформації довірочного характеру. В самому скорому часі має з'ясуватися загальний єдиний Центр, в якому об'єднаються всі Українські організації без різниці політичних напрямків, починаючи від національних комуністів і кінчаючи правими колами. До цього Центру мають бути закликані представники з терренів Великої України, Галичини і інших Українських земель. Одночасно з цим підготовляється Загальний Український Конгрес.

В/. Ніяких згод і переговорів з Російськими колами ні одна Українська від-
повідальна організація не має. І томі всі чутки про погодження чи У.Н.Р.
чи навіть Українських гетьманців з Кириллом і М.М. являються чистішою
брехнею. Навпаки, ніколи відношенне українців з росіянами не були остіль-
ки ворожими, як зараз. Росіяне всі тільки і мріють про Едину і Неділиму
і про те, "как ані раздѣляюся з етими украинцами". Тим часом шкодять
нам всюди, де тільки можуть. Ні якого відношення тако ж ні одна Українськ
організація не має і до так званого Всеросійського Крест'янського Сою-
зу, існування якого на Україні лічиться шкодливим, не менш від большеви-
ків.

Г/. Серед європейських Держав за останній час почувается знову зростання
інтересу до України. Особливо цей рух помічається в Англії і Італії. Хо-
дять чутки про можливість одвертого виступу Голови Італійських фашистів
в користь України. Наші брати в Америці те ж підняли величезний рух на
захист нашої справи і здається цей рух починає звертати увагу і Амери-
канського Уряду і інших Американських миродайних кол.

Зор. Д) про манарейський рух та Всерос селені союз.

*Зор. С) про Національний Союз
"Ми Нації"*

1.2. Українське питання на міжнародній арені

№ 27

Повноваження дипломатичної місії УНР у Речі Посполитій Польській

182
Копія

196

П О В Н О В Л А С Т Ь
У К Р А І Н С Ь К О І Д И П Л О М А Т И Ч Н О І М І С І І, П О С И Л А Е М О І Д О Р І Ч І
П О С П О Л И Т О І П О Л Ь С Ь К О І.

ДО УРЯДУ ВИСОКОЇ РІЧІ ПОСПОЛИТОЇ
ПОЛ Ь С Ь К О І .

Українська Народня Республіка, бажаючи
нав'язати з Польською Річчю Посполитою до-
бросусідські зносини, з'ясувати цілий ряд
питань політичного і торговельно-фінансо-
вого характеру - посилає з цією метою до
Уряду Високої Польської Річі Посполитої
Дипломатичну Місію в складі:

1/Голови Місії, Повномочного Міністра
Української Держави, Міністра Юстиції і
Керуючого Міністерством Закордонних Справ
Пана др. ЛІВІЦЬКОГО Андрія,

2/Першого Повноправного Заступника Го-
лови, Старшого Політичного Радника Місії,
посідаючого у відсутність Голови Місії по-
го права по Місії, Пана др. МИХА ЛЮВА Лео-
ніда.

3/Другого Повноправного Заступника Го-
лови, Старшого Політичного Радника Місії,
посідаючого у відсутність Голови Місії та
його Першого Заступника - права Голови Мі-
сії, Державного Секретаря Західної Обла-
сти Української Народньої Республіки - др.
ВІТВИЦЬКОГО Стефана..

4/Політичних Радників Місії, посідаючих
права особо означені в Положенню про Мі-
сію, п. п.:

- а/ПОНЯТЕНКА Прокопа,
- б/Др. ГОРБАЧЕВСЬКОГО Антона,
- в/РЯШЕЦЬКОГО Бориса,
- г/Др. НОВАКОВСЬКОГО Михайла,
- д/Др. МІШАНЦЬКОГО Петра,

5/Радників - фаховців та урядовців.

Місії в зазначеному складі доручити вести через свого Голову і через його Заступників, переговори з Урядом Високої Річі Посполитої Польської, заключати і видавати договори і конвенції по питанням ітичного, військового та торговельно-фінансового характеру, та, в разі сприяння умов, установити постійні зносини.

Всякі договори і Деклярації мають бути підписані Головою Місії, або його Заступником і всіма присутніми Політичними членами.

З огляду на широкий обсяг і особливий характер повноважень, доручених цій Місії всі агенти влади Української Народньої Республіки, що перебувають тепер на території Високої Річі Посполитої Польської підлягають згаданій Місії і не мають права вирішувати питання що до політичних, військових та торговельно-фінансових взаємовідносин Української Народньої Республіки до Високої Річі Посполитої Польської, а ті акти і зобов'язання, які вже зазначеними агентами пропозиті, або заключені з Урядом Високої Річі Посполитої Польської мають бути переглянуті цією Місією і, або бути затвердженими нею, або в разі перевищення агентами їх уповноважень від Уряду Української Народньої Республіки - анульованими розпорядженнями Місії.

Анульованню підпадають також і ті акти та умови, що заключені відозваними агентами Влади Української Народньої Республіки з перевищенням повноважень, які цим агентам були надані Владою Української Народньої Республіки.

183 193

Сподіваючись від роботи Місії як найбільш покиточних наслідків на благо обох сусідніх Республік-Держав, Уряд Української Народньої Республіки звертається до Уряду Високої Річі Посполитої Польської з проханням піти на зустріч цій Місії та виказувати свою ласкаву допомогу до як найкращого виконання Місією покладених на неї завдань.

Ваша ласкава допомога: Червень 20 днів 1919 р. р. 2219

Оригінал підписали:

Голова Ради Народніх Міністрів,
Міністр Внутрішніх Справ І.МАЗЕПА

Керуючи Міністерством Закордонних
Справ, Міністр Юстиції А.ЛІВИЦЬКИЙ.

М.П.

Державний Секретар ШРАМЧЕНКО.

оригіналом згідно:

РАДИСЬКО-СЕКРЕТАР:

M. Kozak

(141) 47
Копія

У К Р А І Н С Ъ К А Н А Р О Д Н Я Р Е С П У Б Л І К А .

У П О В Н О В А Ж Е Н Н Я .

Правительство Української Народної Республіки уповноважує Пана Пилипа Пилипчака, бувшого Міністра Шляхів, приват-доцента Київського Політехнічного Інститута, бути Головою Надзвичайної Місії Української Народної Республіки при Правительстві Польщі з метою встановити зносини між Польщю та Україною та з'ясувати ту поміч, яку Польща може дати Україні для підтримання в боротьбі її проти більшовиків.

Згідно уповноваженню Правительства Української Народної Республіки до складу цієї місії яко її члени входять: Клим Павлюк, бувший Товариш Міністра Земельних Справ, Полковник Української Армії; Володимир Тулюпа-Кандидат юридичних наук; та Юліан Линницький-Полковник Української Армії як радник по військовим справам.

Правдивість всього вищесказаного стверджується належними підписами і відтиском державної печатки.

Голова Ради Народніх Міністрів
Української Народної Республіки

В.о. Міністра Закордонних Справ

Кам'янець на Поділлію

9 серпня 1919 р.

Ч. 1781а.

З оригіналом згідно:

В Начальник Дипломатичного Відділу

М. Левітський

Звернення надзвичайній місії УНР у Польщі до Уряду Речі Посполитої Польської

144
152

19/11/1919

Від Української Надзвичайної Місії в Польщі.

До Уряду Польської Речі Посполитої
в Варшаві.

Іменем Уряду Української Народньої Республіки, як представники Його, заявляємо нижеслідуюче:

Українська Народня Республіка героїчними зусиллями своїх синів під гаслом, спільним всьому цивілізованому світові, на протязі двох років провадить боротьбу з ворогом культури, державности і громадськості - ^{змом} ~~большовиками~~---

Провадячи криваву, жорстоку боротьбу за ⁹ визволення рідного краю від наїзду московсько-большевицьких військ, Українська Народня Республіка бажає встановити дружні та добрососідські стосунки з усіма державами і особливо з тими, які з нею межують і які звязані з нею спільністю свого походження; в першу чергу з Річчю Посполитою Польською, яка в минулому звязана з Україною узами спільної національно-політичної неволі, накинutoї на них Російським Царством протягом останніх століть.

В світлі цих стосунків Надзвичайна Місія Уряду Української Народньої Республіки вважає, що територіальні розмежування Української Народньої Республіки, а Річі Посполитої може бути встановлено по слідуючому кордону:

З півдня від гiрла Збруча на північ до села Зджари на річці Буг згідно постанові світової Конференції згоди в Парижі. Від с. Зджари до м. Устелуга, далі через села Руди і Туричани по р. Турії до с. Руди на Прип'яті, за тим по Прип'яті до впаду в неї р. , а від цієї точки до станції Ганцевічі по прямій лінії. При чому означена гранична лінія зогляду на міжнародне становище, має вважатись тимчасовою; разом з тим Надзвичайна Місія Української Народньої Республіки рахує потрібним зазна-

чити, що згадана гранична лінія на заході Волині може бути
 посунена на схід, точне і остаточне окреслення її по-
 ложення /нове/ буде деклароване додатково, коли надзвичайна
 на Місія УНР зачерпне нових вказівок свого уряду.

Надзвичайна Місія вважає потрібним зазначити, що ті
 права культурно національного життя, які предоставлені обо-
 обам польської національності на території УНР, мусять бу-
 надані в межах Річі Посполитої Польської особам україн-
 ської національності, а рівно також і право культурно на-
 онального життя, які предоставлено громадянам українськ-
 національності в Річі П. А., мають бути предоставлені гр-
 мадянам польської національності на тер. УНР.

Відповідаючи на запитання Польської Делегації про ста-
 новище жидівського населення на Україні, Надзвичайна Мі-
 сія УНР. заявляє, що жидівському населенню, як і всім на-
 дам на території УНР. надані рівні права і вольности і
 жидівське населення, як рівноправний чинник, бере участь у
 життю Держави. Всі криваві ексцеси, які за останній час
 мали місце на території України, окупованої більшовиками,
 ні яким чином не можуть бути поставлені на карб уряду
 УНР. Цілий ряд розпоряджень уряду і відозви Головного О-
 мана Війск УНР. свідчать, про забезпечення спеціально
 жидівського населення від можливих насильств наслідком
 злившої ситуації на Україні і ніякі ексцеси в буду-
 чому Урядом допущені не будуть.

Понеже переведення аграрної реформи на Вкраїні, помимо
 поліпшення добробуту населення, торкається осіб польської
 національності, Надзвичайна Місія УНР. заявляє, що остаточ-
 невирішення аграрної справи буде досягнуте у всенародно-
 му Українському Парляменті, обраному на підставі загально-
 го демократичного виборчого права, яке буде рівним для
 всієї людности УНР. без різности націй.

В тих же частинах УНР., які *будуть* очищені від боль-
 швиків з наслідком спільної акції українських і польс-
 ко-українських союзних війск, устанавлюється в земельній справі
quo ante, при чому детальне встановлення *modus*
vivendi в цих частях території, завдяки склавшимся соці-

ально-політичним обставинам на Україні має бути вирішено спеціальною комісією.

В справі відшкодування втрат, понесених наслідком анархії, пострадавшим може бути надане право підрахування збитків, але без права кожного домагатись у тої чи іншої влади винагородження від населення тих місцевостей.

В справах торговельно-економічних Надзвичайна Місія УНР. бажає встановити тісні добросусідські стосунки з ПРП. на підставах взаємности.

Тяжка і безвпинна боротьба за своє державне існування, а також німецька окупація України, спричинилися до того, що армія УНР. терпить великий недостаток в зброї і амуніції.

Зав'язавши дружні стосунки з польською РП. РП., Українська Надзвичайна Місія УНР. тішить себе надією, що УНР. в цьому відношенню буде мати як найсерьознішу підмогу з боку ПРП.

Маючи перед собою спільність боротьби з ворогами культури і державности і громадськості з більшовиками, Надзвичайна місія рахує, що при спільній акції проти більшовиків пересунення польських союзних військ в межах території України, як і всі операції, буде провадитись лише в порозумінні Українського Верховного Командування. Разом з тим Надзвичайна Місія УНР. заявляє, що тим частям заприязненої польської армії, які оперують на півночі і на північному заході УНР., в сфері допомоги комуніційними засобами і іншими Урядом УНР. буде зроблене все можливе.

Ведучи протягом довшого часу визвольну боротьбу і передбачаючи всі можливості складу ситуації на сході Європи, Надзвичайна Місія УНР. вважає, що не лише сворення добросусідських стосунків з ПРП. є на черзі, але і створення між УНР. і РПП. союзу і військової конвенції.

Подаючи до відома Уряду ПРП. вищенаведене, Надзвичайна Місія УНР. вважає, що ті загальні положення, які висунуті Місією, стануть тими точками, які будуть дадуть змогу установити братні добросусідські відносини між двома народами.

180
190

У К Р А І Н С Ъ К А Н А Р О Д Н Я Р Е С П У Б Л І К А .

Д О У Р Я Д У В И С О К О І Р І Ч И П О С П О Л И Т О І П О Л Ь С Ъ К О І .

Українська Народня Республіка, бажаючи навязати з Польською Річчю Посполитою добросусідські зносини, зясувати цілий ряд питань політичного, торговельно-фінансового і військового характеру, посилає з цією метою до Уряду Високої Польської Річи Посполитої Дипльоматичну Місію в слідуячому складі:

1/ Голови Місії, Повномочного Міністра Української Держави, Міністра Юстиції і Керуючого Міністерством Закордонних Справ - Пана Др. Лівницького Андрія,

2/ Першого повноправного Заступника Голови, Старшого Політичного Радника Місії, посідаючого у відсутність Голови Місії його права по Місії, Пана Др. Михайлова Леоніда,

3/ Другого повноправного Заступника Голови, Старшого Політичного Радника Місії, посідаючого у відсутність Голови Місії та його першого Заступника - права Голови Місії, Державного Секретаря Західньої Области Української Народньої Республіки - Др. Вітвицького Стефана,

4/ Політичних Радників Місії, посідаючих права особо означені в Положенні про Місію, п.п.:

а/ Понятенка Прокопа,

б/ Др. Горбачевського Антона,

в/ Ржепецького Бориса,

г/ Др. Новаковського Михайла,

д/ Др. Мшанецького Петра.

5/ Радників - фаховців і урядовців.

Місії в зазначеному складі доручається вести через свого Голову і через його заступників переговори з Урядом Високої Річи Посполитої Польської, заключати умови, договори і конвенції по питанням політичного, військового та торговельно-фінансового характеру, та, в разі сприяючих умов, установити постійні зносини.

Всякі договори і декларації мають бути підписані Головою Місії, або його Заступником і всіма присутніми політичними Радниками.

З огляду на широкий обсяг і особливий характер уповноважень, доручених цій Місії, всі агенти Влади Української Народньої Республіки, що перебувають тепер на території Високої Річи Посполитої Польської, підлягають згаданій Місії і не мають права вирішувати питань, що до політичних, військових та торговельно-фінансових взаємовідносин Української Народньої Республіки до Високої Річи Посполитої Польської, а ті акти і зобов'язання, які вже зазначеними агентами предложені, або заключені з Урядом Високої Річи Посполитої Польської, мають бути переглянуті цією Місією і, або бути затвердженими нею, або, в разі перевищення агентами їх уповноважень від Уряду Української Народньої Республіки, - анульованими роспорядженнями Місії.

Анулюванню підпадають також і ті акти та умови, що заключені відозваними вже агентами Влади Української Народньої Республіки з перевищенням повноважень, які цим агентам були наділені Владою Української Народньої Республіки.

Сподіваючись від роботи Місії як найбільш позитивних наслідків на благо обох сусідніх Держав, Уряд Української Народньої Республіки звертається до Уряду Високої Річи Посполитої Польської з проханням пійти на зустріч цій Місії та вказувати свою ласку в допомозу до як найкращого виконання Місією накладених на неї завдань. -

м. Кам'янець-Подільський.

Вересня 30-го дня 1919 р.

ч. 22/19.

Голова Ради Народніх Міністрів,

Міністр Внутрішніх Справ *I. Młodziejowski*

Керуючий Міністерством Закордонних Справ,

Міністр Юстиції *Stefan Baniś*

Державний Секретар *Stefan Baniś*

143 149

У К Р А І Н С Ъ К А Н А Р О Д Н Я Р Е С П У Б Л І К А .

ДО ПАНА МІНІСТРА СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

ВИСОКОЇ РІЧИ ПОСПОЛИТОЇ ПОЛЬСЬКОЇ.

Українська Народня Республіка, так само як і Висока Річ Посполита Польська, провадила і провадить уперту боротьбу з ворожою культурі і загальноєвропейському спокію московсько-большовицькою навалю, що йде з Російської Радянської Соціалістичної Федеративної Республіки.

Певні інтереси в боротьбі з спільним грізним ворогом підказували Українській Народній Республіці шукати встановлення зносин її з Високою Річчю Посполитою Польською та висовували потребу з'ясування тої помочи, яку Висока Річ Посполита Польська могла би дати Українській Народній Республіці для підтримання її в боротьбі проти грізної обом Державам московсько-большовицької навали.

З цією метою, Уряд Української Народньої Республіки врядив був до Високої Річи Посполитої Польської Надзвичайну Місію на чолі з бувшим Міністром Шляхів, паном Пилипчуком Пилипом, точно зазначивши в уповноваженню на ім'я Місії від 9-го Серпня 1919 року її компетенцію.

Згідно з тим уповноваженням, Надзвичайна Місія на чолі з паном Пилипчуком не була в праві складати декларацій, які-б стояли по-за стисло поставленими їй завданнями, що зазначені вище.

Виходячи з цього, Уряд Української Народньої Республіки вважає за необхідне заявити, що складену паном Пилипчуком 19/8.19 декларацію по питанням не лише загальної політики Уряду Української Народньої Республіки, а і в справі спеціального питання спільних між Польщею та Україною кордонів - Уряд Української Народньої Республіки має за акт, складений в супереч уповноваженням

наданім Місії, отже - за акт не маючий ваги і ні до чого не зобов'язуючий.

Для докладного вирішення цілого ряду справ, що стосуються до взаємин між Українською Народньою Республікою та Високою Річчю Посполитою Польською - виражається Урядом Української Народньої Республіки нова Місія на чолі з Міністром Юстиції і Керуючим Міністерством Справ Закордонних, Д-ром Лівницьким Андрієм, а попередня Місія на чолі з паном Пилипчуком цим відкликається.

Про вищезазначене, Уряд Української Народньої Республіки має за честь довести до відома Уряду Високої Річи Посполитої Польської.

ГОЛОВА РАДИ НАРОДНІХ МІНІСТРІВ

УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Г. Мозер

КЕРУЮЧИЙ МІНІСТЕРСТВОМ

СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

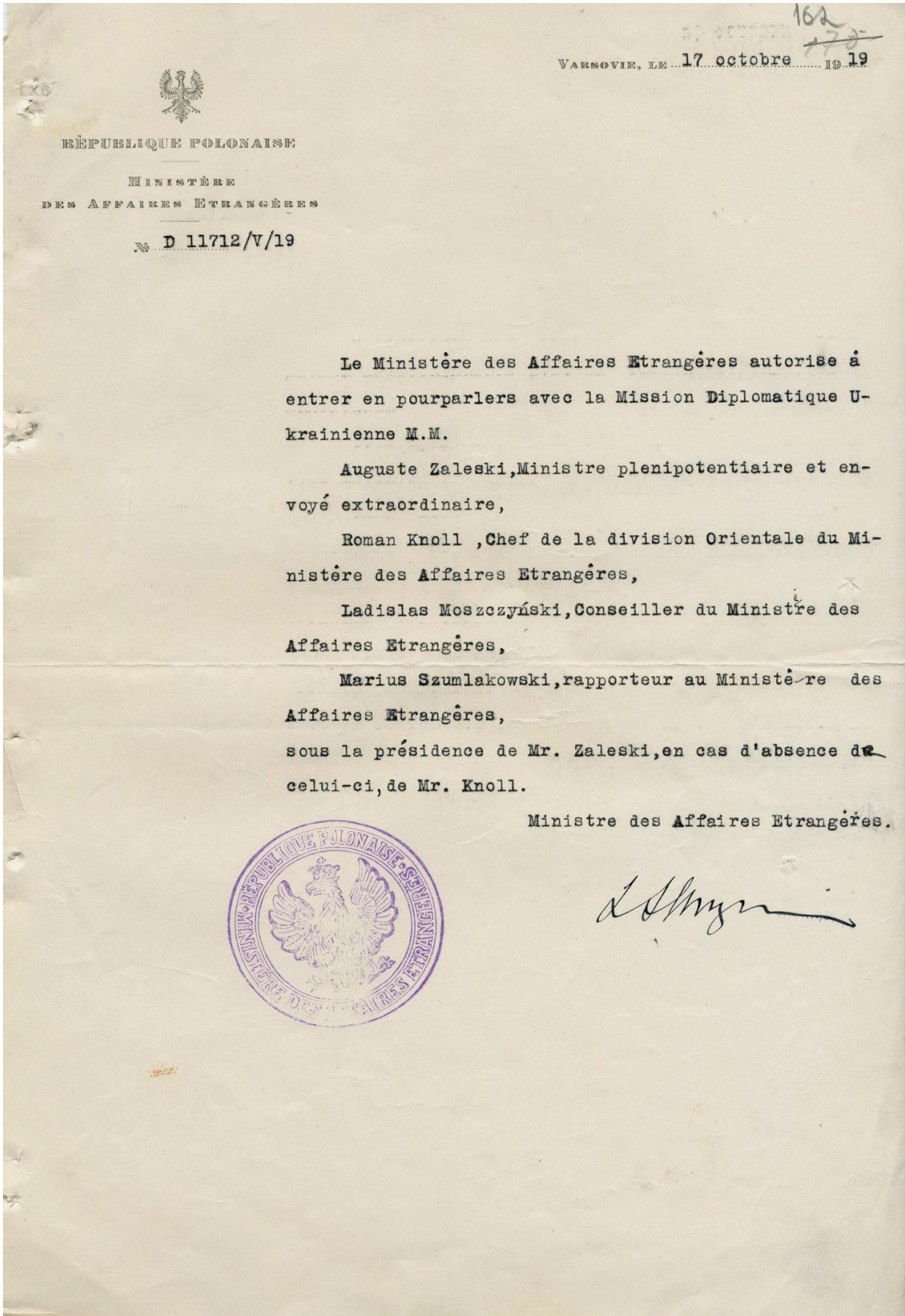

С. Пилипчук

Жовтня ^{9^{го}} дня 1919 року.

42219.

м. Кам'янець на Поділлі.

204
2/16

З А Я В А
УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ
до
ПРАВИТЕЛЬСТВА ПОЛЬСЬКОЇ РІЧИ ПОСПОЛИТОЇ.

Виконуючи право національного самоозначення, яке покладено в основу всесвітнього мира, український нарід утворив власною волею і силою на території ним заселеній самостійну українську державу. Основною державного будівництва Української Народної Республіки являється правова демократія, якої метою є забезпечити всім рівним перед законом громадянам держави майно і життя, дати їм як найширші політичні вольности і забезпечити їм економічний добробут та культурний розвиток. Приймаючи за свої ті завдання державного будівництва, а до того оцінюючи як слід значення, яке має для того-ж будівництва співучасть українських громадян неукраїнської національності, Українська Народна Республіка признала національним меншостям, проживаючим на її території, право свободного релігійного і культурного життя. Це й знайшло свій вислів в законі про національно-персональну автономію для національних меншостей.

Воєнне лихоліття і революційна доба, серед якої твориться державний устрій Української Народної Республіки не дозволили їй досі довершити построєння всіх державних установ. Зробить це Всеукраїнський Установчий Парлямент, який буде скликаний в найближчий пригожий до того час. Треба сподіватися, що він викінчить будову демократичного державного устрою а з окрема розгляне складне питання аграрної реформи.

Основою своєї державності на етнографічному принципі Українська Народна Республіка не має ніяких заборчих замислів супроти сусідніх держав і через те Українській Народній Республіці тим легше підтримувати ширі і приязні добросусідські взаємини із згаданими державами. Такої сусідської дружби бажає Українська Народна Республіка з Польською Речю Посполитою, з якою звязують її життєві економічні і культурно-політичні інтереси.

Українська Народна Республіка майже від початку свого існування стоїть в боротьбі з російським більшевизмом в обороні своєї державної незалежності та інтересів всесвітньої культури. Війну з більшевизмом веде також Польська Річ Посполита. Від вислідів цієї боротьби залежна політична судьба обох держав. Тимто тісно зв'язуються інтереси Польщі і України.

Ся спільність інтересів в обороні перед спільним ворогом повинна стати основою тісної військової кооперації, яка являється необхідною для побідного покінчення війни, накиненої Україні і Польщі російським імперіялізмом.

Для виснення взаїмовідносин між Українською Народною Республікою і Польською Речію Посполитою потрібне визнання державної самостійності Української Народної Республіки. Сього визнання домагається вона в першу чергу від Польської Речі Посполитої.

Єднання обох держав мусить спиратися на єднання обох народів: польського і українського. Створення приязних почувань одного народу до другого являється передумовою успішного вислуду переговорів, які саме мають початися між урядами обох держав. Тому сподіємося, що для злагодження наслідків війни Уряд Речі Посполитої Польської поверне волю всім інтернованим і полоненим Українцям та видасть і переведе другі міри, які облекшають долю української людности, заселяючої області, заняті в сю пору польським військом. Переведення в життя таких мір між иншим пособить створенню настроїв для примирення обох народів.

Щиро змагаючи до навязання дружби між Українською Народною Республікою і Польською Речію Посполитою, бажаємо як вільні з вільними, рівні з рівними покласти спільно з Польщею тривкі підвалини для постійного мира і ладу на Сході Європи, щоби оба народи: український і польський користуючись таким миром могли розцвісти в горах і культурі на благо своєї і всего людства.

Варшава, дня 28 жовтня 1919 року.

Голова Місії

Місія українська

Радник-Секретар

В. Косаченко

Промова А.Лівицького, виголошена на засіданні у Варшаві

Komi & 115
X

ПРОМОВА П. МІНІСТРА А.ЛІВИЦЬКОГО.

ВИГЛОШЕНА НА ЗАСІДАННІ В ВАРШАВІ, ДНЯ 12 ПАДОЛИСТА 1919 Р.

Українська Дипломатична Місія до Річі Посполитої Польської репрезентує Українську Народню Республіку і являється представником того вільного українського народу, який на світанку історії словянських народів утворив своє власне державне життя, збудував велику Київську Державу, що займала великі простори і з якою рахувались всі культурні Держави того часу.

Татарське лихоліття зруйнувало українську державність і на довгі роки повернуло в руїну розкішні українські села і міста, спустошило більшу частину української території.

Відновлюючи після довголітньої перерви своє державне життя, український нарід, силою історичних обставин, обєднався з литовським і польським народами в одну велику Державу, яка боронила весь Захід Європи від турецьких і татарських завойовників. Але егоїстична, коротковора політика Польського Королівського Правительства і фатальні помилки провідників українського народу привели Україну в залізні обійми Московського царя, а лицарську Польщу довели до злодійського поділу між трьома хижацькими Державами.

Така фатальна доля спіткала Польщу і Україну тільки через криваві непорозуміння між двома братніми народами, тільки через ту помилкову думку, що Україна може бути вільною без допомоги Польської Держави, а Польща може існувати без тісного союзу з Суверенною Українською Державою.

Довголітньою неволею в межах Всеросійської Тюрми Народів, польський і український нареди дійшли до розуміння того, що тільки спільними силами всіх поневолених народів можна боротись проти московського рабства. І кращі провідники народніх ідеалів, борьці за волю народню, не уявляли собі рішучої боротьби і остаточної перемоги инакше, як в тісному союзі польського і українського народів.

Коли розвалились гнилі стіни Московської Тюрми Народів і спали кайдани з вільної української землі, Перший Український Парлямент-Центральна Українська Рада-в першій же рік свого існування одмежувався від бувшої Росії, зрікся орієнтації на "царя восточного православного" і проголосив Україну самостійною і незалежною Народньою Республікою.

І на протязі двох останніх років не зважаючи на весь тягар боротьби проти російських Червоних і Чорних імперіалістів, український народ не зрадив ^{свої} своєї провідної думки, своєї суверенности. Гетьманщину і Німецьку окупацію терпів український народ лише до того часу, поки Гетьман по згоді з Німцями, не задумав віддати Україну під владу Російської Держави. Всі суверенні Правительства Української Народньої Республіки, що змінювались на протязі останніх двох років, сходились на одному непохитному принципі незалежности Української Держави.

Бажаючи ввійти в семью культурних народів і звертаючись до рідного по крові народу польського, ми сподіваємось, що Польське Правительство визнає державну самостійність Української Народньої Республіки і вступить з нею в економічні переговори в інтересах обох народів.

Основуючи свою державність на етнографічному принципі і бажаючи дійти до скоршого порозуміння в справі кордонів з Державою Польською, Правительство України вважає своїм природним кордоном на півночі ріку Припять. Щож до кордону між Україною й Польщею в районі на схід від р. Західного Бугу, — то остаточно такий кордон має бути прийнятий після роботи фахівців і заствердження на Міровій Конференції.

Бажаючи в справах Східньої Галичини дійти до широкого порозуміння в інтересах обох народів, Місія пропонує справу цю віддати на розгляд в особливу Комісію, зложену на паритетних засадах з представників-Членів Місії Членів, призначених Урядом Польської Річі Посполитої.

Основною державного будівництва Української Народньої Республіки являється правова демократія, якої метою є забезпечити всім рівним перед законом громадянам Держави майно й життя, дати їм як найширші політичні вольности і забезпечити їм економічний добробут та культурний розвиток. Приймаючи за свої ті завдання державного будівництва, а до того оцінюючи як слід значіння, яке має для того-ж будівництва співучасть українських громадян не української національности, Українська Народня Республіка признає національним меншостям, проживаючим на її території, право свободного релігійного і культурного життя. Сподіваємось, що і Високий Уряд Польщі признає на началах взаємности на території Польської Держави таке-ж право української народности.

Военне лихоліття й революційна доба, серед якої твориться державний устрій Української Народньої Республіки, не дозволили їй досі довершити пост

ення всіх державних Установ. Зробить се Всеукраїнський Установчий Парламент, який буде скликаний на основі всенароднього виборчого права, в найближчий відповідний до того час.

Український Парламент закінчить будову демократичного державного устрою і розгляне в першу чергу складне питання аграрної реформи. Правительство України не має сумніву в тому, що земельний закон, прийнятий Парламентом, цілком задовольнить українське трудове селянство і заспокоїть широкі кола населення Української Республіки.

Жорстока вперта боротьба за незалежність продовжується Директорією Української Народної Республіки. Маючи на увазі що й Висока Польська Держава провадить побідну війну проти російських комуністів, треба прийти до висновку, що інтереси Польщі й України в цій боротьбі являються спільними. З огляду на це Правительство України сподівається, що Польська Держава найде для себе користним заключити з Українською Республікою військову конвенцію для оборони проти російських большевиків, проти заборчих намирів російського імперіялізма. До цього необхідно додати, що зараз все українське республіканське військо об'єднано під одним Верховним Командуванням і на Україні ^{немає} військових українських Відділів, які б не підлягали своєму Начальному Вождю Головному Отаманові Петлюрі.

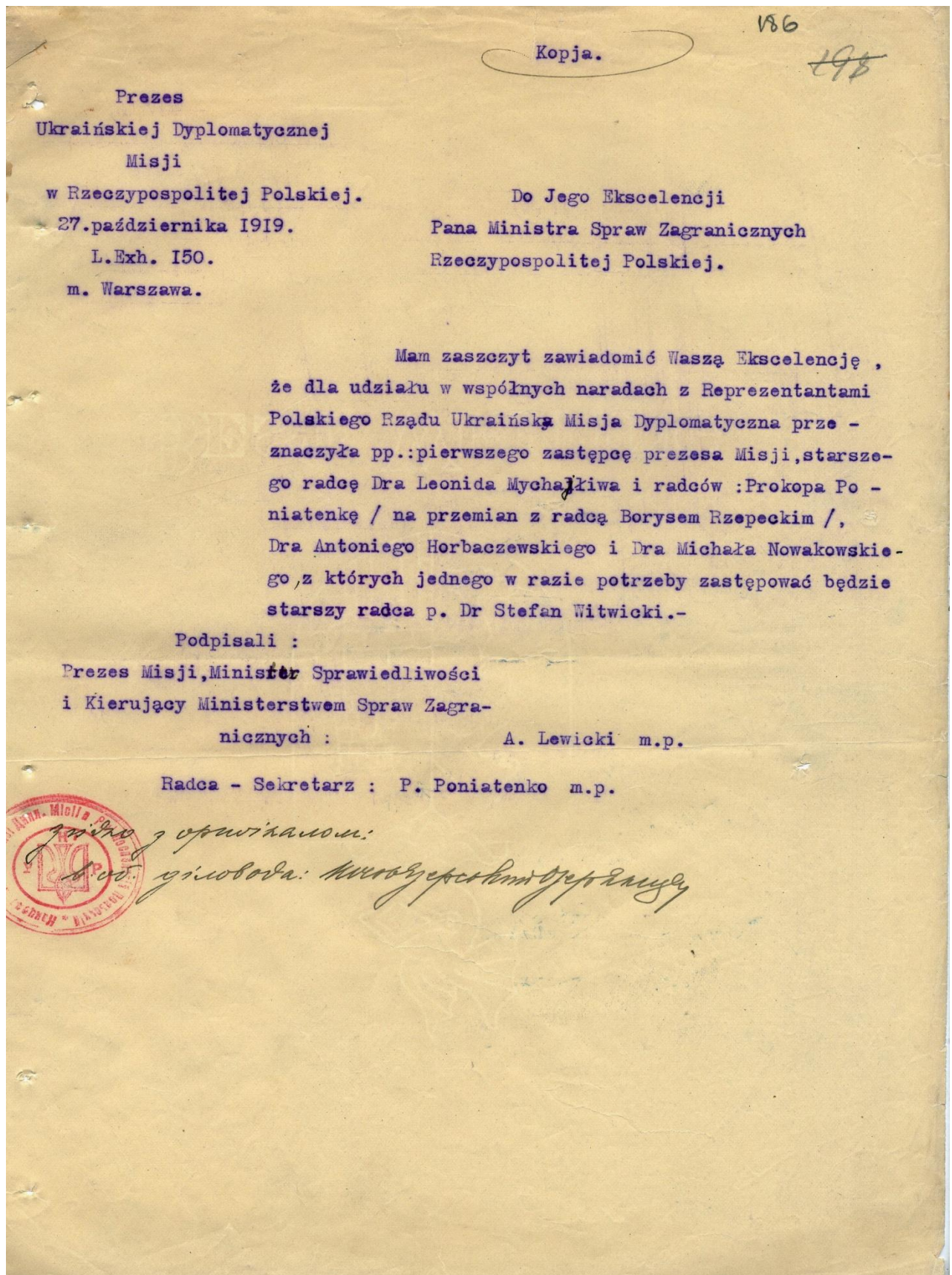
Широ домагаючтсь сталого миру і найтіснішого зближення між Польською Річчю Посполитою і Українською Народною Республікою, ми сподіваємось, що Великий Польський Народ в щирому єднанні з вільним народом українським утворить могутню, непереможну силу, яка буде основою ладу й спокою на Сході Європи і пишного розцвіту культури обох народів.-

За згоди сто з офіційним
м. Варшава, 24/хт. 19.

Діючого Головного Отамана

Лист А.Лівицького до міністра іноземних справ Речі Посполитої Польської
(польською мовою)

189
201

Довірно.

Народній Республіці Польщі
1. вересня 1918

Високі сторони - Уряд Річі Посполитої Польської з одного боку і Уряд Української Народньої Республіки з боку другого, маючи на цілі стремління обох Урядів до створення таких політичних умов, аби межучи з собою народи польський та український розвивали свої стосунки в напрямі широкій приязні та могли би стати за опору сталому спокію на Сході Європи, - цим обов'язують ся взаємно до нижчелідующего:

I.

Річ Посполита Польська визнає Українську Народню Республіку Незалежною Суверенною Державою, з якою вступає в заприятельні і добросусідські зносини, як з рівною стороною.

II.

Річ Посполита Польська до скликання Української Конституанти визнає Верховну Владу Української Народньої Республіки представленою ДИРЕКТОРІЄЮ, на чолі з ГОЛОВНИМ ОТАМАНОМ Військ Української Народньої Республіки, Паном СИМОНОМ П Е Т Л Ю Р О Ю та той Державний Уряд, який покликується до влади Головою ДИРЕКТОРІЇ.

По скликанню Директоріянським Урядом Конституанти, обраної на підставі

Договір

демократичного виборчого права, - Річ
сполита Польська преемственно визнає
Уряд, що буде обраний Конституцією.

Увага до п.п. I і II:

На жадання Уряду Української
Народньої Республіки Уряд
Річ Посполитої Польської про
визнання ним самостійности
У.Н.Р. і її Верховної Влади
сповідає про це, в як найкор
шій час, - особним і виразним
актом міжнароднього значін
ня.

III.

Річ Посполита Польська визнає не
доторканність державної території У
країнської Народньої Республіки, на як
території має здійснюватись суверени
воля і право тільки У.Н.Р.

Річ Посполита Польська визнає У
країнську Народню Республіку в межах
території на північ, схід і південь та
як ця територія буде определена дого
ворами Української Народньої Респуб.
з її пограничними з тих сторін сусі
ми.

Спільний між обома державами

кордон установлюється згідно з намічен
в Декларанції Української Дипломати
Місії в Річ Посполитій Польській в
2-го грудня 1919 року лінією, а сам
кордон від Дністра між Річчю Поспол
тою Польською і Українською Народн
Республікою проходить по річці Збруч
далі кордон У. Н. Р. на території
Російської Імперії має пройти на за
північній Волині і остаточно в
чення тут кордону залежатиме від

~~205~~

ення Мирової Конференції в парам...

Увага до п. III:

За згодою сторін -установлення лінії кордону на зах. північній Волині може бути віддане на розгляд спеціальної, відповідними наказами уповноваженої, змішаної польсько-української Комісії.

IV.

В боротьбі з спільним П.Р.П. і У.Н.Р. ворогом, -російським імперіалізмом Річ Посполита Польська дає Українській Народній Республіці допомогу в формах, розмірах і на підставах, які определяються спеціальними конвенціями.

У.

На частинах території Української Народньої Республіки, які звільнені, або будуть звільнені від російського війська при допомозі польських військ, чи будуть звільнені в наслідок якого-будь зобов'язання Російського Уряду перед Річчю Посполитою Польською, -установлюється, згідно п. III цієї Умови, -суверенна Влада і право Української Народньої Республіки.

VI.

На зазначених в попередньому пункті частинах території Української Народньої Республіки польське військо перебуває в тих місцевостях, в такій кількості і так довго, як то буде умовлено в спеціальній військовій конвенції, чи особливих актах згоди.

VII.

На час перебування польського вій-

... в історії Конфедерації Польської внаслідок
 : III. н ок. чл. 2

З метою забезпечення належних умов для здійснення своїх функцій, Конфедерація Польська укладе угоду з Українською Народною Республікою про призначення та функції своїх представників на території Польської Республіки.

.VI

В умовах, в яких перебуває Польська Республіка, Конфедерація Польська зобов'язується сприяти розвитку економіки та культури в Україні, зокрема шляхом надання кредитів та технічної допомоги.

.VII

Умова ця ні в якій мірі не відміняє Декларації від 2-го грудня 1919 р., що розвиває та скріплює її.

Умова ця вступає в силу негайно після підписання її уповноваженими на обох Урядів Представниками.

.VIII

Умова ця вступає в силу негайно після підписання її уповноваженими на обох Урядів Представниками.

.IX

Умова ця вступає в силу негайно після підписання її уповноваженими на обох Урядів Представниками.

...ська в місцевостях У.Н.Р., зазначених у п.VI, з метою забезпечити цьому військові належне обслуговування його інтересів, при адміністративних Установах Української Народньої Республіки призначаються відпоручники Уряду Річі Публіки Польської.

Уваги до п.VII:

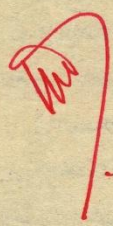
- а) порядок призначення і звільнення відпоручників Р.П. встановлюється особливим згодою Урядів У.Н.Р. і П.Р.
- б) умова відносно відпоручників не торкається уставів, які повстали і існують на засадах самоуправування.

VIII.

Умова ця ні в якій мірі не відміняє Декларації від 2-го грудня 1919 р., що розвиває та скріплює її.

IX.

Умова ця вступає в силу негайно після підписання її уповноваженими на обох Урядів Представниками.

115
214

- 1 -

ПРОЕКТ ДЕКЛАРАЦІЇ

УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В РІЧІ ПОСПОЛИТОЇ

ПОЛЬСЬКІЙ

До Уряду Річі Посполитої Польської

Від імені Уряду Української Народно-Республіки, якої її Представники,

Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській заявляє наступне:

Український народ на протязі цілого століття борючись за своє право на національне життя, боронив політичну незалежність і самостійність утвореної ним Держави.

На протязі цих віків були історичні менти, коли під впливом складних економічних і соціальних причин український народ, часом, губив свою незалежність і самостійність, але ніколи, як то свідчить його багатовікова історія, від тої незалежності та самостійності український народ не відступив.

Кожен раз по довгих роках політичного поневолення живі народні сили брали участь у боротьбі за національне визволення і сини своєю кров'ю покутували гріхи батьків та розбивали чужинні ярма.

От і тепер, разом з іншими поневоленими народами бунту Російської Держави, український народ повстав проти московського поневолення. Коли спільними зусиллями тих народів розвалилися гнізні стіни Московської Тюрми Народів

Д Е К Л А Р А Ц І Я

Пренія Український Народній Парлям

Центральна Рада, в першій же рік сво
існування, - одмежувався від бувшої
Росії, зрікся орієнтації на "царя во
точного православного" і проголосив
Україну самостійною і незалежною На
решньою Республікою.

За самостійність і незалежність
Республіки - український народ на пр
зі двох останніх років провадить не
у боротьбу з російськими імперіалі
Провадючи ту криваву і тяжку бор
Українська Народня Республіка од

часно прагне навязати добросусідсь
в усіма культурними Держав
передсім з тими, котрі з нею межу
Україну дучать історично-
і економічні взаємини, в пер
з Річчю Посполитою Польською.
Згідно з тим своїм бажанням, Украї
Український Урад ДЕКЛАРУЄ:

1) що територія Української Народ
Республіки має бути установлена на
етнографічних, економічних і
географічних засад з такими кордонами:
від Чорного моря по річці Дні
від Дністра на північ і захід по
кордону, який лежав між бувшою
Австрією та бувшою Росією. Кор
Української Держави на території
Росії-має пройти на схід від ріки
західного Бугу, @днако остаточне уст
Однако остаточне уст

119

- 3 -

Лінія кордону на західно-північній Волині залежатиме від рішення Мірової Конференції в Парижі. Далі на півночі, сході і півдні кордон буде встановлений після опанування відповідних частин території українським військом і відповідних переговорів з заінтересованими державами.

2) (Національно-культурні) права, які Уряд Української Народньої Республіки забезпечує на території України громадянам польської національності, - повинні бути надані в межах Річі Посполитої Польської громадянам національності української і - на відворот - Політичне становище Східної Галичини розв'язується Польським Урядом в порозумінні з представниками українського народу, мешкаючого в тій провінції.

3) Остаточне вирішення складного земельного питання в напрямку справедливості і заспокоєння широких народніх мас буде переведено через Всеукраїнський Установдавчий Парламент, обраний на підставі загального, демократичного, без різниці національності, для всіх рівного права виборчого і таємного голосування. На час від менту заключення і підписання між Україною й Польщею умов згоди і до скликання Установдавчого Парламенту ^{коридор} ~~заспокоєння~~ ~~між~~ ~~бувши~~ ~~землевласників~~ ~~на~~ ~~польської~~ ~~національності~~ ~~на~~ ~~Україні~~ і ~~теперішні~~ ~~фактичними~~ ~~власниками~~ ~~землі~~ регулюється на підставі осібног

Відмова від державної влади
Гідно пограти за кордоном

годження між Українським і Польським Урядами.

4) В справах економічно-торговельної Українська Народна Республіка бажає навіязати як найтісніші стосунки з Польським Урядом на підставі взаємності і обміну послугами в області транзиту через свої території.

В свою чергу Уряд Української Народної Республіки від Уряду Річі Посполитої Польської ЗАДАЄ:

1) Для полегшення гострих стосунків і утворення сприятливої атмосфери взаємодія жовілля-доброзичливого і скорого вирішення доли тих осіб української національності, які з політичних причин конфізовані, інтерновані Польським Урядом чи знаходяться під арештами.

2) Допомоги Українській Народній Республіці в її боротьбі з ворогами, що можуть загрожувати й Польщі, - зброєю, намінами, амуніцією, військовим одягом і всякого роду військовим ^{матеріалом} ~~ресурсами~~ в розмірах, що оприділяються окремою згодою представників Українського і Польського Урядів.

3) Відкриття дійсного і скорого транзиту з третіх Держав через Польщу на територію ^{позбавлених українських воєнів,} ~~району~~ ^{належних} Україні грошевих знаків, військового зброяння, одяку і всякого роду військового ^{матеріалу} ~~ресурсу~~ та матеріалів.

4) Признання України незалежною самостійною Державою, підтримання змагань України до того перед третіми Державами і заключення необхідних договорів і конвенцій - поперед всього військового, тор-

117
110

- 5 -

говельного і конзульського характе-
ру.

Подавши до відома Уряду Річі Пос-
политі Польській повину Декларацию,
Уряд Української Народньої Республі-
ки вважає, що Декларация ця стане ос-
новою для навіязання братних і добросу-
сідських стосунків між обома народами.

За Уряд Української Народньої Республіки
Українська Дипломатична Місія
в Річі Посполитій Польській

118
tlt

- 1 -

ПОПРАВКИ ДО ПУНКТИВ ДЕКЛАРАЦІІ.

Варьянт 2, запропонований з боку Польської делегації.

им-Галицкими

До пункту I.

Варьянт I.

Що територія Української Народної Республіки має бути установлена

Що територія Української Народної Республіки має бути установлена

з такими кордонами: починаючи від Чорного моря по річці Дністру і від Дністра між Польщею й Україною по річці Збручу. Далі кордон Української Народної Республіки на території бувшої Російської Імперії має пройти на західно-північній Волині і остаточно вирішуватиметься лінією кордону залежатиме..... і т.д.

Варьянт 2, запропонований з боку Польської делегації.

..... і т.д.

Що територія Української Народної Республіки має бути установлена

До пункту 2.

Варьянт I.

Що територія Української Народної Республіки має бути установлена

з такими кордонами: починаючи від Чорного моря по річці Дністру і від Дністра між Польщею й Україною по річці Збручу. Далі кордон Української Народної Республіки на території бувшої Російської Імперії має пройти на західно-північній Волині і остаточно вирішуватиметься лінією кордону залежатиме..... і т.д.

..... і т.д.

В

- 1 -

ПОПРАВКА ДО ПІНТАЖУ АБО ПІНТАЖУ І.

Варьянт 3, запропонований Радниками-Галичанами.

Варьянт 1.

Що територія Української Народної Республіки має бути установлена

такими кордонами: починаючи від Чорного моря по річці Дністру і від Дністра до річки Збруч, не відділяючи територію України від Східної Галичини, яка відповідно рішенням Антверпенської Конференції в Парижі 1875 року на 25 літ під управу Річі Польської Корони і Польської Республіки, далше по старому кордону, який проходив між Австро-Венгерською Імперією і Російською Імперією. Кордон Української Народної Республіки на території Західного Бугу, однак остаточно установлення лінії кордону на західно-північній Волині залежатиме..... і т.д.

До пункту 2.
Варьянт 1.
Права, які Уряд Української Народної Республіки забезпечує на території України громадянам польської національності, повинні бути надані в межах території Польської Республіки громадянам національності української і на відношеннях на Холмщині, Підляшші і частині Волині.

Варьянт 3, запропонований Радниками-Галичанами..... і т.д.

119

~~111~~

- 3 -

Варьянт 2.

Національно-культурні права, які Уряд Української Народної Республіки забезпечує на території України громадянам польської національності, - повинні бути надані в межах Річі Посполитої Польської громадянам національності української і - на відворот. Політичне становище Східної Галичини, що перебуває в межах Польської Держави згідно постанові Мірської Конференції в Парижі, - розв'язується Польським Урядом з представниками українського народу, мешкаючого в тій провінції.

Варьянт 3.

Відповідає варьянтови 2 з зміною останнього уступу, а саме: політичне становище Східної Галичини розв'язується Польським Урядом в порозумінні з представниками населення, мешкаючого в тій провінції.

120
 113
 Поправка до п. 1), запропонована
 Разширеною комісією.

I і віз дисира по річці зброю, що відділяє
 територію у п. в. від Стіної Захисної, яка
 відокремлює річку від "міжнародної конференції" в Парижі
 і всім деякі на 25 кілометрів у напрямку Сток-
 скої Річки Стокгольмської, оскільки дані
 не відносяться до території Кордону,
 який проходить між Дубицею Австрією
 та Дубицею Росією. -

Заява Української дипломатичної Місії до Уряду Речі Посполитої Польської

- 1 -

*Другий примірник
Рад. Секрет. М. Мамонтова
130*

УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТИЧНА МІСІЯ В РІЧІ ПОСПОЛИТІЙ ПОЛЬСЬКІЙ.

До

Високого Уряду Річі Посполитої
Польської.

Від імени Уряду Української Народньої Республіки, якої представники, Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській, - заявляє слідує:

Український нарід на протязі цілого ряду віків боровся за своє право на вільне національне життя, боронив політичну незалежність і самостійність утвореної ним Держави.

На протязі цих віків були історичні менти, коли під впливом складних економічно-соціальних причин український нарід часово губив свою незалежність та самостійність, але ніколи, як то свідчить його моговікова історія, від тої незалежності та самостійності український нарід не зрікався.

Кожен раз, по довгих роках політичного поневолення, живі народні сили здійсмили боротьбу за національне визволення і сини своєю кров'ю покутували політичні гріхи батьків та розбивали огидні кайдани неволі, накинутаї чужинцями.

От і тепер, разом з іншими поневоленими народами бувшої Російської Держави, український нарід повстав проти московського поневолення. Коли спільними зусілями тих народів розвалились гнилі стіни "Московської Тюрми Народів" Першій Українській Народній Парлямент-Центральна Рада, в першій же рік свого існування, - одмежувався від бувшої Росії, зрікся орієнтації на "царя восточного, православного" і проголосив Україну самостійною і незалежною Народньою Республікою.

За самостійність і незалежність тої Республіки, український нарід на протязі останніх двох років провадить неупинну боротьбу з російськими імперіялистами, з якого б ла-

герю вони не походили.

Провадючи ту криваву і тяжку боротьбу, Українська Народня Республіка одночасно прагне нав'язати добросусідські стосунки з усіма культурними Державами, а передусім з тими, котрі з нею межують, з котрими Україну лучать історично-соціальні і економічні взаємини - в першу чергу з Річчю Посполитою Польською.

Згідно з тим своїм бажанням Український Уряд ДЕКЛАРУЄ

1|Що територія Української Народньої Республіки має бути установлена з такими кордонами: починаючи від Чорного моря по річці Дністру і від Дністра між Польщею й Україною по річці Збручу. Далі кордон Української Народньої Республіки на території бувшої Російської Імперії має пройти на захіно-північній Волині і остаточне вирішення тут кордону залежатиме від вирішення Мирової Конференції в Парижі. Далі на півночі, сході і півдні кордон буде встановлений після опанування відповідних частин території українським військом і відповідних переговорів з заінтересованими Державами.

2|Національно-культурні права, які Уряд Української Народньої Республіки забезпечує на території України громадянам польської національності, повинні бути надані в межах Річі Посполитої Польської громадянам національності української - і на відворот. Політичне становище Східньої Галичини розв'язується Польським Урядом в порозумінню з представниками українського народу, мешкаючого в тій провінції.

3|Остаточне вирішення складного земельного питання, в напрямку справедливості і заспокоєння широких народніх мас буде переведено через Всеукраїнський Уставадавчий Парлямент обраний на підставі загального, демократичного, без різниці національності, для всіх рівного права виборчого і таємного голосування. На час від менту заключення і підписання між Україною а Польщею умов згоди і до скликання Уставадавчого Парляменту, юридичне положення землевласників польської національності на Україні регулюється на підставі особного погодження між Українським і Польським Урядами.

128
131

4|В справах економічно-торговельних Українська Народня Республіка бажає навязати як найтісніші стосунки з Річчю Посполитою Польською на підставах взаємности і обміну послугами в обсягу транзиту через свої території.

В свою чергу Уряд Української Народньої Республіки від Уряду Річі Посполитої Польської ЖАДАЄ:

1|Признання Української Народньої Республіки незалежною самостійною Державою, підтримання змагань Української Народньої Республіки до того перед третіми Державами і заключення необхідних договорів та конвенцій, поперед всього військового, торговельного і конзульського характеру.

2|Для ліквідації наслідків попередніх непорозумінь і скріплення сприятливої атмосфери взаємного довірря, доброзичливого і скорого вирішення долі тих осіб української національности, які з політичних причин конфіновані, інтерновані Польським Урядом, чи знаходяться під арештами або ув'язнені.

3|Допомоги Українській Народній Республіці в її боротьбі з ворогами, - зброєю, набоями, амуніцією, військовим одягом і взагалі військовим майном в розмірах, які будуть определені окремою згодою Українського й Польського Урядів.

4|Відкриття дійсного і скорого транзиту з третіх Держав через Польщу на Україну полонених українських вояків, належних Україні грошових знаків, військового знаряддя, одежі і всякого військового майна та матеріалів.

Подаючи до відома Уряду Річі Посполитої Польської повищу ДЕКЛЯРАЦІЮ, - Уряд Української Народньої Республіки вважає, що Деклярація ця стане основою для навязання братніх і добросусідських стосунків між обома народами.

Щиро домагаючись сталого миру й найтіснішого зближення між Польською Річчю Посполитою й Українською Народньою

- 4 -

Республікою, ми сподіваємось, що обидва народи в сіпльнор-
му еднаннї утворять могутню, непереможену силу, яка буде
основом ладу й спокою на Сходї Европи, та спричинить ся
до пишного розцвїту культури обох народів.-

Грудня 2 дня 1919 р., м. В а р ш а в а.

від Уряду Рїчі Посполитої Польської

За Уряд Української Народної Республіки
Українська Дипломатична Місія
в Рїчі Посполитої Польській:

Голова Місії, Міністр Юстиції і

Керувчий Міністерством Закордонних
Справ У. Н. Р.

Члени Місії: *А. Милань*

А. Рибчинський

Радник-Секретар: *А. Рибчинський*

Протокол політичної наради Української дипломатичної Місії

148

156

ПРОТОКОЛ
ПОЛІТИЧНОЇ НАРАДИ, СКЛИКАНОЇ П. ГОЛОВОЮ УКРАЇНСЬКОЇ
ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В РІЧІ ПОСПОЛІТІЙ ПОЛЬСЬКІЙ,
У В а р ш а в і.

Засідання розпочалося о годині 2-ій хвилини 40 другого дня грудня 1919р. в помешканню Української Дипломатичної Місії | Варшава, Алея Руж № 6 |.

На засіданню були присутні: 1 | Голова Української Дипломатичної Місії в Польщі, Міністр Юстиції і Керуючий Міністерством Закордонних Справ У.Н.Р. Андрій ЛІВИЦЬКИЙ.

2 | Перший Заступник Голови Укр. Дипль. Місії в Польщі - Леонід МИХАЙЛІВ

3 | Політичний Радник Місії і Секретарь Прокіп ПОНЯТЕНКО.

4 | Політичний Радник Місії Борис РЖЕПЕЦЬКИЙ.

5 | Політичний Радник Місії Петро МШАНЕЦЬКИЙ.

6 | Міністр Земельних Справ п. Микола КОВАЛЕВСЬКИЙ. | У. П. С. Р. |

7 | Товариш Міністра Внутрішніх Справ п. П. ХРИСТЮК | У. П. С. Р. |

8 | п. Родіон МАТУХНО | У. П. С. Р. |

9 | Товариш Міністра Закордонних Справ п. Д-р Володимир СТАРОСОЛЬСЬКИЙ | У. С. Д. Р. П. |

10 | Радник Міністерства Закордонних Справ У. Н. Р. п. НЕЧАЇВСЬКИЙ | У. С. Д. Р. П. |

11 | п. Михайло ЕРЕМІЇВ | У. С. Д. Р. П. |

12 | п. Тиміш ОЛЕСІЮК | У. С. Д. Р. П. |

13 | Громадський діяч і публіцист Олександр КОВАЛЕВСЬКИЙ | У. П. Н. Р. |

14 | п. Дмитро КУРИЛО | У. П. Н. Р. |

15 | Громадська діячка і публіцист, Член Місії Українського Червоного Хреста п. Софія РУСОВА | У. П. С. Ф. |

16 | Громадська діячка і публіцист, Член Місії Українського Червоного Хреста п. Людмила СТАРИЦЬКА ЧЕРНЯХІВСЬКА | У. П. С. Ф. |

17 | п. Сергій ШЕМЕТ | У. П. Хліборобів-Демократів |.

18 | п. Клим ПАВЛЮК | Союз Української Державности |.

19 | Осаул Головного Отамана п. В. БЕНЬ.

20 | п. Полковник Олекса ДАНИЛЬЧУК .

21 | п. Полковник КОЗИНЦІВ.

22 | п. Осаул ГОМЗІН.

Ст 1-2 (Гомзін - 29. Бувиши)
Секр. М. Оберіш

Секре -

23|Бувший Міністр Шляхів. Юрій КОЛЛАРД [У.П.С.С.]

24|п. Всеволод ДМИТРИВ.

25|п. В. ТУЛЮПА.

26|п. С. НАЗАРЕНКО.

27|п. Іван ІНОЖАРСЬКИЙ.

СЕКРЕТАРЮЮТЬ п. п. Тиміш ОЛЕСІЮК та Іван ІНОЖАРСЬКИЙ.

Пан ЛІВИЦЬКИЙ, відчиняючи засідання коротко зазначає ціль, з якою скликана нарада ся. Українська Місія зараз стоїть перед підписанням Деклярації до Польського Уряду. Умови, які зазначені в Деклярації, надзвичайно тяжкі для українського народу, умови складені під пресією польської сторони і формуловка пунктів Деклярації вже зміненна бути не може. Однак політичне та військово положення України тепер остільки трудне, що підписання такої Деклярації являється єдиним порятунком. Місія має потрібні на се повновласти від Уряду Українського, аби підписати і найтяжчі умови, однак перед таким рішучим кроком вважає необхідним мати моральну піддержку з боку українського громадянства. Отже Деклярація, на підставі якої мають вестися дальші переговори з Польщею, буде предложена зібранню на обговорення і думки висловлені тут будуть Місією прийняті на увагу.

Пан ПОНЯТЕНКО оголошує текст Деклярації Української Місії до Польського Уряду, на підставі якої мають вестися переговори.

П. ЛІВИЦЬКИЙ зазначає, що вирази, що до кордону на північному заході України, сформувані під натиском поляків, які домагаються лінії ріки Стири, отже територія Західної Волині, Холмщини та Підляшя лишається під польським пануванням. Се для України тяжка втрата але положення зараз наше остільки катастрофічне, що ми мусимо на в згодитись. Наслідком підписання сеї Деклярації була би можливість, повітах, окупованих поляками на Схід від Стиру, встановити наразі м шану українсько-польську адміністрацію, а також перевести мобілізацію і сформувати військо; окрім сего можна було би дістати допомогу амуніцією. Се був би вихід із сучасного положення. Загалом, що до змі в тексті Деклярації, то навіть стилістичні вже не можуть бути зроблені. Кожна хвилина задержання в підписанню Деклярації приносить д нас тяжчі умови. Представники українського громадянства, з якими долося побачитися підчас останньої подорожі до Волочеськазнаючи подження України, всі настоють на негайному підписанню Деклярації, що

Ст. 2-3. (28. Бувший... Деклярації, що єдине)
секр. М. Олесіюк

єдине лише може врятувати українську справу. Отже, або ми приймемо і підпишемо Деклярацію, без змін, або зовсім її відкинемо.

п. РУСОВА |Укр.Партія Соціал-Федералістів| Положення України зараз таке, що для врятування її треба йти на найтяжчі навіть умови. Таким рятунком була би військова допомога з боку Польщі, що має статися в наслідок переговорів на основі предложені Деклярації. Ніякий кращий договір зараз для нас неможливий, отже які б тяжкі умови нам не прийшлося підписати, ми мусимо те зробити. Зрештою, такі чи інші неслідки договорів завсігди залежать від взаємовідносин реальних сил. Від нас самих, від нашої національно-державної праці залежить зробити в будучому ці умови найлекшими. Нарід, що вірить в свої сили, ніяких умов не побоїться. Отже сміло йдім назустріч майбутньому. Власне кажучи, в предложеній Деклярації єсть два дражливі питання. Перше-се питання про Галичину. Тут в висловах Деклярації нема нічого, що могло би бути образливим та шкідливим для Галичини. Справді, після минулих подій -наврод чи може Уряд Український мати формальні права на Галичину. Галичина окупована польським військом, а політичною основою її дальшого існування являється Статут, вироблений в Парижі Антантою. Таким чином, будучина Галичини загварантована міжнароднім актом і Деклярація зашкодити їй не може. Друге питання -земельне, до якого всі, хто дивиться на справу очима дійсности, мусять признати, що єдиним компетентним органом, в якому воно може бути розвизане, являється Всеукраїнський Парлямент. Се іменно і зазначено в Деклярації в стосунку до земель поміщиків-поляків. Отже порушення інтересів народніх мас -тут зовсім нема. Ми стоїмо за підписання всякої умови, бо переконані, що єдино угода з нашим найменшим ворогом врятує справу.

Пан ШЕМЕТ |Партія Хліборобів-Демократів|. Необхідно все ж таки до тексту Деклярації зробити де-які поправки та додатки, а іменно: в справі інтернованих. Зараз підписаний договір поміж Польщею та Німеччиною і одним із перших основних пунктів сего договору -являються пункти що до повної амністії і звільнення всіх повстанців з Горного Шлезку. Табори польські переповнені нині інтернованими та полоненими українцями-Галичанами та Придніпрянцями. Домагання

Ст. 3-4 (єдине..... Домагання - повної)

Секр. М. Шевчук

Марш На-

повної амністії і для всіх політично оскаржених українців мусить бути зазначено в Деклярації. Але се деталь. Що до Деклярації в цілому, то партія Хліборобів-Демократів ще рік тому назад розуміла, що вести війну на кілька фронтів Україна не може, особливо при тій соціально-державній політиці, яку провадить сучасний Уряд. Партія Хліборобів-Демократів нерас вказувала на помилки, які робив Уряд, але без всяких наслідків. Хибна політика Українського Уряду довела Україну до сучасного катастрофічного положення, і нам зараз нічого не зостається, як підписати умови, які б вони не були. Наслідки договору залежать цілком від сили, яку ми будемо проявляти в будучому і ще й гірші умови ми могли би підписати, аби в будучині мати силу. Поскільки ці умови дають нам можливість сі сили набути, їх треба підписати. Большевики в Берестю підписали найтяжчі умови і досягнули мир, який дав їм можливість зібрати сили і обернути берестейський договір в шматок паперу. В кінці промовець зазначає, що хоч, говорячи вищезазначене, він не виступає офіційним представником партії, але певен, що думки, висловлені ним, поділяють всі Члени партії.

Заст. Голови Місії п. МИХАЙЛІВ дає пояснення п. Шемету, що до пункту про положення українських полонених та інтернованих, з яких пояснень видно, що спеціальна військова Комісія по справам військово-полонених та інтернованих в Польщі - вже добилась звільнення частини цих полонених та інтернованих. Комісія продовжує свою працю і далі.

П. НЕЧАЇВСЬКИЙ [Укр. Соц.-Демокр. Роб. Партія] просить пояснення, що до ужитого в Деклярації терміну "бувші польські поміщики," що, на думку промовця, в разі різних толковань сторін може викликати згодом певні непорозуміння.

П. МИХАЙЛІВ дає на сей запит відповідні пояснення.

П. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ [Укр. Соц.-Демокр. Роб. Партія] на початку своєї промови зазначає, що він, будучи Галичанином, говорить лише від свого імені, яко громадянина Соборної України, а не від якоїсь певної групи, а тим менше від імені Галичан. Промовець тільки що прибув до Варшави з Кам'янца і, будучи наочним свідком останніх подій, до останнього часу держався тої думки, що Україна за всяку ціну зараз мусить договоритися з Польщею. Однак, прибувши до Варшави і поінформувавшись докладно що до внутрішнього положення Поль-

ст 4-5 (повної..... Поль - ці і відношення)
Секретаря М. Обєєвіч

ці і відношення ^{її} до української справи, а також, проаналізувавши Деклярацію - мусів свою думку де в чім перемінити. Іменно сею Деклярацію ми даємо дуже багато другій стороні, однак від неї не одержуємо певного нічого. Немає зовсім гарантій, що ми одержимо від поляків, те, чого ми домагаємось. Та, власне кажучи, і в Деклярації після цілого ряду уступок полякам наші потреби висловлюються в формі бажання, в той час, коли ми повинні ставити їх, якє услів'я, невиконання яких поляками потягне за собою уваження цілого договору. Особливо один пункт Деклярації є цілком неможливий до прийяття нами, - се пункт про Галичину. Придніпрянська Україна нині не може допомогти Галичині, але і шкодити їй не мусить. А зазначеним пунктом Деклярації Уряду Українського відбирає з під ніг грунт східному клаптику української землі, який вже дістав з боку Антант певне міжнародно-правне положення. В Парижі Галичина дістала майже самостійність, у всякому разі - се зовсім не є провінція Польщі. Се в теперішній переходовий час має для нас велике значіння. Всі ми не сумніваємося в остаточній перемозі нашій в боротьбі за самостійну Велику Соборну Україну, однак, знаходячися в самому вирі боротьби, не знаємо, що чекає Україну в найближчому часі. Отже при скрутному положенню України-Галичина знову могла би відіграти ролю Українського національного Пьемонту. Пунктом про границю на Збручі між Україною та Польщею ми признаємо Польщі юридичні права над Галичиною, - даємо полякам оружжя проти трактовання Галичини; як міжнародно-загварантованого політичного тіла. Але і з сим можна було б погодитись, якщо б була певність, що поляки шире хотять порозуміння з нами. Однак, факти говорять инше. - Народовці, які керують закордонною політикою Польщі, відносяться до української справи вороже і прагнуть порозуміння з Денікіним. Зараз в Польщі криза кабінету, і, коли у влади стане народова демократія, в чому вже нині можна бути певним, то про додержання Польщею умов - не може бути розмови... Таким чином, приносячи з свого боку величезні жертви, ми нічого для себе від поляків не осягнемо і таким способом української справи не врятуємо. Навпаки, уступленням Польщі наших західних земель ми даємо в руки Денікіна та большевиків страшне оружжя для протиукраїнської агітації серед населення сих зе-

Ст. 5-6 (ци і відношення..... сих зе - мем, яке)
секрет. М. О. С. і. в. к.

ради С. К. М.

мель, яке, переносючи на собі польську окупацію, надзвичайно вороже настроєне проти Польщі. Коли поляки щиро хотять порозуміння з нами, то вони повинні дати нам докази приязного до нас відношення. Отже треба пункт про границю на Збручі змінити так, щоби зазначено було, що Збруч єсть кордоном, але ні в якому разі не зазначати, що він єсть кордоном між Україною й Польщею. Се остаточно зразило би до Придніпрянщини Галичан, які нині під польським пануванням мають правдиве пекло. Коли б ся поправку внести до Деклярації, то її кінець-кінцем можна було би ухвалити. В противному разі Галичане сеї Деклярації підписати не можуть і заложать проти неї протест. Деклярація таким робом буде підписана лише частиною Членів Місії, що значно зменшить значіння її для обох сторін.

П. МИХАЙЛІВ робить пояснення що до слів добр. Старосольського, начеб українські вимоги, висловлені в Деклярації в формі "бажання". В Деклярації ужито терміну не "бажаємо", а "жадаємо", що майже рівнозначно з терміном "домагаємось". Хоча в самій Деклярації і не сказано, що невиконання поляками наших домагань потягне за собою анулювання договору, але про се буде зазначено Паном Головою Місії в промові, при передачі Деклярації. П. Старосольський каже, що з певними змінами пункту про границю на Збручі, Деклярацію можна було б прийняти, однак Радники Місії - Галичане заявили, що для них ніяка Деклярація з зазначенням границі "по Збруч" неможлива до прийняття і вони її не підпишуть.

П. Русова, ^(у.п.е-ф) Нинішня Деклярація в разі подання її Польщі загрожує дуже шкідливим розколом серед українського громадянства. Вона загрожує посварити остаточно Придніпрянців з Галичанами. Аби уникнути сего, треба би ще раз спробувати змінити деякі пункти, оскільки на се позволять обставини та час.

п. ЛІВИЦЬКИЙ. Всі зазначені попередніми промовцями уваги, що до стилістики Деклярації, цілком справедливі. Для того, щоби полекшити для нас умови, Місією довгий час ведся з поляками дебати, - однак, ся редакція Деклярації єсть непорушна з огляду на ультимативні домагання поляків. Місії тяжко було рішатися на підписання такої Деклярації і, помимо того, що Місія одержала від Уряду як найширші уповноваження, рішено було на сей раз справу подати до

ст. 6-7. (мель, яке ... подати до - рішення)
Секрет. М. Ожеєва

рішення Уряду. В тій цілі була зроблена Головою Місії подорож до Тарнополя. Тут вияснилося, що Уряд вимагає негайного підписання договору з Польщею. Положення військ і Уряду оказалось остільки катастрофічне, що приходиться побоюватись, чи для заключення договору не єсть вже за пізно. Бо, коли в той час українська територія мала ще де-кілька волостей, то тепер, можливо, не обіймає жадної. Очевидно, від того умови договору не можуть полекшати. Помилкою отже треба признати те, що договір не був заключений далеко раніш, коли наше положення було кращим. Тоді і умови були б для нас легшими.

В Деклярації ми домагаємось визнання Польщею самостійности Української Народної Республіки, і, само собою зрозуміло, що треба було нам зазначити її державні кордони. П. Старосельський каже, що треба було вказати кордон по Збручу, а що там далі не говорити. Справді, се було б найкраще. Тим більш, що окупована поляками Українська Галичина, через заключення Диктатурою договору з Денікіним, єсть нині, власне кажучи, "Росія", а не Польща, або Україна. Поляки вимагають від нас ясного зазначення, поміж ким лежить сей кордон і перед нами стоїть дилема, або підписати ^{все} ~~вас~~, або нічого. Не можуть нині згодитись, що Деклярація чимсь шкодить Галичині. Після заплутаних, ненормальних взаємовідносин між Галичиною та Придніпрянщиною, після катастрофічної для нас зради Тарнавського, вістка про рішення Паризької Мирної Конференції, що до Галичини, повинна бути прийнята нами з задоволенням. Рішення се, до певної міри, вияснює положення і розв'язує Українському Урядові руки в Галицькій справі. Статут, вироблений Антантою не дає Галичині самостійности, він дає їй національно-територіальну автономію і то на двадцять п'ять літ в межах польської держави. Таким чином, по рішенню Антанти, Галичина, хоча і єсть українська земля, але державність в ній польська. Галичина нині з міжнародної точки зору єсть не Росія, а Польща, бо не Галицька Диктатура з Денікіним єсть зараз рішачим чинником, але воля Паризької Мирової Конференції. Нині зашкодити перед Антантою, чого так бояться Галичане, слова Деклярації про кордон між Україною а Польщею з формально-правного боку вже не можуть, - вони тільки відсвітлюють фактичне положення справи. Однак, нам дуже боляче се констатувати. В великій визвольній боротьбі Уряд Соборної України чесно виконав свої обовязки що-до Галичини і не наша вина в тому,

ст 7-8 (рішення в тому, - що ми нині)

Секр. М. Шевчук

Канові П.

що ми нині мусімо підписати такі тяжкі умови. Можливо, що не прийшлося би нам вагатись, так як нині, коли б не було ганебної зради Галицького Командування та Диктатури. Зрада ся порвала і формальну і фактичну злуку Галичини з Придніпряниною та поставила нас в теперішнє трудне становище. Не можна також погодитися з тим, щоби цілком узалежнювати справу державности України від справи Галицької. Не можна наражати справу державности Всеукраїнської на небезпеку цілковитого ліквідування через те, що від деяких актів могла би постраждати справа частини України, Галичини. А вже ж самі Галичане, коли Чехи займали Угорську Україну, а Румуни Буковину, не вагалися залишити сі землі без оружно́ї оборони, однак не дивилися тоді так трагічно, як тепер, на всю українську справу. Придніпрянина, нема де правди діти, весь час була в натягнутих відносинах до Диктатури, яка вела престо провекацийну політику. Так, в червні, коли перемучене українське військо пробивало собі шлях серед більшовиків під Волочиськом та Проскуровом, в тилу у нього велися переговори про видачу Галичиною більшовикам Отамана Петлюри, Уряду і всіх Придніпрянців. Як почували би себе Галичане, коли б в часі облоги Львова Придніпрянина зробила порозуміння з Польщею? Політика Диктатури сталася останньою найстрашнішою зрадою, після якої Український Уряд мусить рятувати Всеукраїнську Державність за всяку ціну. Що ж до того, що Деклярація не буде підписана Членами Місії-Галичанами, то ся справа стоїть так. Члени Місії-Галичане, які були відпоручниками Уряду Диктатури, з часу останніх подій, формально, не єть вже Членами Місії і тому підписувати яку-небудь Деклярацію Українського Уряду - не мають жадного права. Висувався ще один аргумент проти підписання Деклярації, - се, що поляки не щиро, і, навіть, вороже до нас відносяться. Про се можна бути різних думок, однак всі ми мусімо признати, що, очевидно, поляки бояться сильної Росії і заінтересовані в нашому державному існуванні, коли до сего часу не робили ворожих виступів до ліквідації української державности, що при сучасному нашому положенні вони могли би зробити дуже легко. Нарешті, коли б Деклярація дійсно кінець-кінцем, не дала нам потрібних наслідків, то, у всякому разі, зашкодити все-українській, чи галицькій справі перед Антантою - не може. В очах Антанти ми маємо революційний Уряд, ми банди, - майже бо

ст. 8-9. (що ми нині... банди, - майже Большевики.)
Секр. М. Олексюк

льшовики. І поляки, приймаючи Деклярацію від нас, підіймають наше значіння в очах Антанти.

Про те, що Галичина-Пьемонт України не будемо сперечатись.

П. ХРИСТИУК | Українська Партія Соціалістів-Револуціонерів | На початку промови зазначає, що він не є уповноважений говорити в імені партії, а буде говорити лише від свого імені. Він тільки вчора приїхав до Варшави і був насочним свідком останніх подій на Україні. Після переходу Галицьких Військ до Денікіна почалась евакуація Уряду і Війська з полудня, в напрямку на Проскурів. Тут, після успішного для нас бою внаків з Денікінцями, ожила надія, що справу можна буде поправити. Тому ^{зафірмила} була дальша евакуація до Староконстантинова. Однак, після нового напору Денікінців, справа стала цілком поганою. З Проскурова не встигли ми вивести ні Скарбниці, ні постачання. Тепер Україна позбавлена самих елементарних речей, які потрібні для війни та державного існування. Щоб далі вести акцію оборони Республіки, ми ^{мусимо} в сій тяжкій хвилі забезпечити собі базу. Це можливо тільки при порозумінні з Польщею. Експедиція ^{завоювання} Державних Паперів залишилася в Кам'янці, отже, після порозуміння з поляками, ми зможемо налагодити свої фінанси. Зброю ми мали, почасти, від Румунії. Тепер ми від неї відрізані, ^{отже} не доставши з Польщі зброї та одежі, не можемо дальше воювати. При спішній евакуації ^{ма}са державного українського майна опинилася на польській території, ми повинні видобути його назад. Для всього сего треба, як найскорше, зговоритись з поляками. Допомога ^{мусить} бути хоч би і невелика, але реальна. Що до тяжких умов, які ми ^{мусимо} підписати, то тут остаточно заважить реальне взаємовідношення сил. Отже перед нами стоїть дилема, або відкинути всякі порозуміння, - тоді на де-який час наша державність ^{можливо} буде ліквідована і все українсьво перейде на поганське подоження, - або підписувати ^{деклярацію} як найшвидше і прикласти всіх сил, аби відбудувати і скріпити державність. Деклярацію треба підписати негайно, ^{при умові, коли поштівки дійсно надійдуть} ^{як негайно реальну допомогу.}

п. МШАНЕНЬКИЙ. | Українська Партія соціалістів-революціонерів | Мені тяжко буде говорити тут через те, що я єсть єдиний із Членів Місії Придніпрянців, що не згоджується на підписання Деклярації. Причини, які спонукують до сего, були свого часу зазначені мною на засіданнях пленума Місії і подані в особій записці Пану Голові Місії. Моя промова тут буде лише переказом думок, які раніш були висловлені мною в колі Членів Місії.

Ст 9-10 (льшовики ... Місії. — необхідність)

Головою Укр.

- 10 -

Необхідність підписання Деклярації мотивувалась тим, що нам потрібна від Польщі реальна допомога. Можливості такої реальної допомоги, яка врятувала б справу, я не бачу. Про щирі відношення до нас з боку поляків нема чого і говорити, а відношення до нас більшості преси і громадянства - цілком вороже. Сам Польський Уряд хоча і веде з нами переговори - доброзичливості до нас не має. Весь час перебування у Варшаві, Місія наша не мала навіть можливості регулярно зноситися з своїм Урядом. На всякому місті і у всякій справі бачили ми з польського боку лише вороже відношення, лише недодержання умов. Яскравим прикладом сего - єсть справа українських інтернованих та полонених. В той час, як ми зараз же після заключення перемир'я випустили на волю всіх польських полонених, поляки ще й доси тримають по лагерьх десятки тисяч українців і систематично виморюють їх. Зрештою, про положення полонених можна запитати Місію нашого Червоного Хреста. Таким чином в цій справі поляки не додержали умов. Вірити в польську політичну чесність - неможливо. А де ж ми маємо гарантію, що і на сей раз після підписання такої тяжкої для нас Деклярації, поляки з своєї сторони дотримають слова. Тут попередні промовці багато говорили про зраду Галицької Диктатури і тим неначе, старалися оправдати ту кривду, яка може заподіятись Галицькій Україні від підписання Деклярації. Але зрадниками була Диктатура і невеличке коло Вищого Командування, а між тим наряду за цю зраду мусить нести весь Галицький нарід. Деклярація впрямі пропасть між Галичиною і Придніпрящиною, а се може дуже і дуже зашкодити національно-державній справі. Ми не можемо передбачати будучини, але можливо, що історичні події складуться так, що Галичина із своїм Статутом, як раз явиться зародком, з якого згодом виросте українська державність. Не треба ж тепер шкодити Галичині. Уступлення західних українських земель Польщі, а також пункт Деклярації про земельне питання дає великий козирь в руки ворожій для нас агітації, большевиків та денікінців серед населення цих земель. Сі уступки остаточно скомпроментують в очах українського населення Українську Владу і загалом ідею української державности, а втрата симпатій широких мас може остаточно загубити і всю справу українського відродження. Такі наслідки, яких ми можемо сподіватись від Деклярації. Підписати її можна тільки запліщивши очі на факти дійсности. Зрештою користних для нас реальних наслідків Деклярація

Ст. 10-11 (Необхідність Деклярація - не може)
лекр. М. Олексій.

не може мати, ще й через те, що не відомо якому Урядові ми подамо її. Уряд Падеревського, з яким дотепер велися переговори, впаде, а ново-сконструований, по всім даним, буде ворожим до нас. Зараз з політичного боку для нас замість польського Уряду єсть пустота і подача Деклярації сьогодні ні до чого не зобов'язе майбутнього Польського Уряду. Нам треба подождати, поки не скінчиться кризіс Польського Кабінету, поки не в'ясниться положення в Польщі і на Україні. Не треба сьогодні подавати Деклярацію ще й через те, що як-раз нині в Комісії Заграницких Справ розглядається питання про Україну, що може багато нам освітити і в'яснити. Через кількаде-ну задержку в поданню Деклярації ми нічого втратити не можемо. Од-няково поляки, навіть при найбільшому з їх сторони бажанню, в кіль-ка день не можуть нам подати таку реальну допомогу, яка би зараз же корисно відбилася на нашому положенню. Війська свого для прес-тиденікінських операцій поляки не дадуть, та й се не в наших ін-тересах. Достарчити нам амуніції, одягу, ліків також не можуть, бо самі не мають, - і так все... Тут було сказано, що поляки можуть ліквідувати нашу державність, але се нам не страшно. То буде лише тимчасова перерва державности, бо коли ми підемо... [репліка серед присутніх: "До Махна"! ...не до Махна, як тут хтось сказав, - Махно сам до нас прийде, - не до Махна, а до тих широких українських мас, які є ґрунтом і основою національно-державного відродження. Рабо-тою серед цих мас, симпатією їх до широ-національної політики ми збудуємо державність України. Підписуючи Деклярацію, ми робим зле-чинство.

п. КОВАЛЕВСЬКИЙ, Олександр [Українська Народня Республіканська Партія]. Раніш ніж висловити своє відношення до Деклярації з точки погляду народньо-республіканської Партії, дозволю собі за-становитися на останній промові добр. Мшанецького. Аргументи, які п. Мшанецький відвигає проти підписання Деклярації, є для мене ін-тересними, але не переконуючими. Свою аргументацію п. Мшанецький бу-дує на відсутности віри в виконання поляками умов. Але ж не у ві-рі і недовіррі річ, а в тому, чи забезпечуються Деклярацією реальні ін-тереси нашої державности. П. Мшанецький не вірить полякам, бо во-ни не випустили наших полонених. Посилаючись на їх страшне поло-ження, п. Мшанецький домагається відкинення Деклярації. Я, яко людина

Ст. 11-12 (не може..... людина — що переселка)

Секр. М. Олексіюк

Дитлов

що пересідала довший час в польському таборі і перенесла не собі те, про що п. Мшанецький знає лише з чужих слів, також міг би подібно йому домагатись відкинення Деклярації, але ж ніхто цього робити не має права. Державність наша над привоєм - і ради тих же полонених - ми мусимо її всіма способами рятувати. Більш інтересні і переконувачі аргументи д. Мшанецького, які опираються на дані внутрішнього становища Польщі. Однак і тут в обміркованню відношення будучого польського ендецького кабінету п. Мшанецький не перестає оперувати термінами "вірю" і "невірю". Для мене ясно, що який би польський Уряд не склався, він буде зв'язаний попередньо-прийнятими умовами. Положення наше скрутне, умови Деклярації дуже тяжкі, але ж про такий наш стан треба було раніше попередити. Тепер же не можна відмошлятись від єдиного порятунку, посилаючись на те, що, мовляв, скажуть будучі наші покоління. Се політика умивання рук. Для тих самих нещасних полонених, на яких посилався п. Мшанецький, треба підписати Деклярацію, бо інакше, хто їх випустить. Що станеться з тими 10-ью тисячами, які коло Головного Отамана вели боротьбу і опинилися в Польщі. Головний Отаман і Уряд, а не яка инша група, являються центром української державности і національного життя, на них звернені очі цілого народу нашого і ми не можемо і на хвилину допустити ліквідації цього центру. Народні республіканці були в опозиції до сучасного Уряду, вони не довіряли йому, але тепер, в найскрутнішу хвилину - вони не можуть вести цілотової політики умивання рук і стоять за підписання Деклярації. Допустити через не підписання Деклярації втрату всього того, що придбано Україною ціною крові претягом двох років, ми не можемо. Тай що на це скажуть сотні тисяч батьків, матерей, дітей тих жертв, що голови свої поклали в великій боротьбі? Що скажуть сем'ї, які ждуть не діждуться визволення з полону наших воєнків? Хто буде відповідати за кожний лишній день їхньої неволи?

п. ПАВЛЮК | Союз Української Державности | . В політиці сентиментів немає, єсть тільки інтерес. Так і в даному разі. Можна бути що до симпатій, чи антипатій до нас поляків різної думки. Однак мушу зазначити, що песімізм в даній справі не є оправданий. Заб-

ст. 12-13 (що пересідала... оправдані. Заб - дажж) Секр. М. Окейчик

датою реальної допомоги ми вже маємо. Хоч би навіть в порушеній справі полонених. Займаючись сер справою, я зовсім не бачив жадних перешкод з боку поляків і, коли стан річей є дійсно сумний, то всьому винні ми самі. Ми не вміли вчасно zorganizувати перевіз полонених на Україну. Вже ~~маємо~~ також, хоч ще в маленькій мірі, допомогу амуніцією та одягом. Не довіряти зовсім Польському Урядові, навіть ендецькому, неможливо, бо ворожі Україні настрої сих кол, наралізуються персональним впливом Пілсудського. Яко один із Членів Союзу Української Державности, висловлююся за негайне підписання Деклярації.

п. РЖЕПЕЦЬКИЙ [Українська Партія Соціалістів-Револуціонерів].

Мій товариш по партії п. Мшанецький, мотивуючи своє негативне відношення до Деклярації, поставив справу так, начеб із всіх Членів Місії-Придніпрянців, лише один він розуміє трагізм положення України, тягарь жертв, які ми приносимо. Він один се розуміє і перед лицем будучих наших поколінь не сміє зважитися на такий акт, як підписання Деклярації. Але ж все те, про що говорив п. Мшанецький також дуже добре відомо і всім нам. Ріжниця тільки в освітленню фактів, ріжниця в тому, що п. Мшанецький "не вірить" в можливість врятування України шляхом порозуміння з Польщею, ми же "віримо". І не тільки віримо, але вже маємо де-які докази із подій, які відбуваються на Україні. Ми знаємо, що рештки нашого війська, в поході з півдня до Любара, перебралися майже перед самим польським фронтом, чого без приязного до нас нейтралітету з боку поляків, вони не могли би зробити і ~~були~~ би до кінця знищені Денікіном.

п. Мшанецький лякається відповідальности за Деклярацію перед будучими поколіннями і радить нашу державну колимагу позоставити на волю випадків. Сього вже я зрозуміти не можу ніяк. Для мене було би зрозуміле умивання рук в сучасний трудний мент наших правих партій, які до сього часу були в опозиції до способу ведення ~~нашої~~ державної колимаги, до шляхів, якими вона шла. Однак, вони сього не роблять, бо розуміють, що раз державна наша колимага станула перед певним фактом, то треба во ім'я врятування справи, рішитись на певний чин. І тим дивнішою, непослідовнішою стає

ст. 13-14 (далок емає — ляхлівість)
Секр. М. Окейков

Місії в

...лякл^ивість перед чином тих людей, що не були в опозиції, а сами
...проводили державну колимагу, аж поки не опинилася вона над прир-
...вою, де вони ^{її} хочуть покинути. Я згоджуюсь з тим, що для вря-
...тування нашої державности поляки зроблять небагато, але і те траш-
...ки в нашій теперішній положенню все ж таки краще, ніж перехід
...всього українства на повстанське положення, що нам радить п. Мша-
...нецький.

...Підхожу до питання Галицького, яке є найтрудніше. Тут я ціл-
...ком згоджуюсь з думками, висловленими п. Міністром ЛІВИЦЬКИМ. На-
...слідком відомих подій, від Уряду Українського самими Галичанами
...віднято право говорити про Галичину, як про нерозривну частину
...Соборної України. Зазначенням границі по Збручу, Деклярація за-
...значає лише терен, підлеглий юрисдикції нашого Уряду і, очевидно,
...цього не можливо викреслити, коли від свого залежить справа вря-
...тування нашої державности. ~~А~~ же Галичина дістала від Антанти
...автономію через те тільки, що Галицькі політики вели коншахти з
...Сазоновим та Денікіним на явну шкоду загальній українській спра-
...вній. Уряд Галицький не лічився ніколи з інтересами Придніпрянщини
...і в момент для нас найбільш сприятливий, зрадив і тим цілковито
...розірвав єдність Галичини та Придніпрянщини в зовнішній політи-
...ці. Але може так воно і треба. Зараз ситуація така, що ми мус^имо
...обійти на все, аби нитка української державности не перервалася.
...При кінці дозволю собі звернутись до всіх присутніх з гарячим
...закликом подбати про те, аби Урядові нашому в трудній сучасній
...положенню була подана підтримка не тільки від присутніх тут
...осіб, але і від можливо найширших кол українського громадянства.
...п. ЕРЕМІІВ. | Українська Соціально-Демократична Робітнича Партія |
...Хоча говорити тут в імені У.С.Д.Р.П. я офіційно не уповно-
...внений, однак, як Член Центрального Комітету Партії беру на се-
...бе завдання висловити погляд партії на справи, порушені в Декля-
...рації. От же: 1| У.С.Д.Р.П. завсігди стояла на тому, що політика Ук-
...раїни мусить іти шляхом широких мирних міжнародніх зносин, -от-
...же принципіально У.С.Д.Р.П. стоїть за згоду також і з поляками, -
...Деклярація становить ґрунт для цієї згоди, 2| Земельне питання по
...думці У.С.Д.Р.П. мусить бути вирішене шляхом парламентарним, себ-
...то Українськими Установчими Зборами - в такому смислі і зазначе-

Ст. 14-15. (нахл^ивість... і зазначе — по в.)

Секр. Мосейчук

но в Деклярації, 3| В справі національній У.С.Д.Р.П. домагається забезпечення прав національних меншостей, як на Україні для поляків, так і для Українців в Польщі - формуловка цього в Деклярації цілком задовольняюча, 4| Справа кордонів України зайняла в Місії найбільше часу, дала найдільше праці, викликала найбільше суперечок. Наши "хуторянські" дипломати, які думали о совісті й честі на Паризькому ярмаркові триумфуючої Антанти, справу Галицької України мусіли програти. По рішенню Антанти, Галичина юридично на 25 літ належить до Польщі. Во ім'я загально-українських інтересів У.С.Д.Р.П.нині з таким рішенням мусить згодитись, 5| На допомогу, з боку поляків, військом-У.С.Д.Р.П. не може погодитись. Але без допомоги амуніцією, одягом, ліками Україна не може обійтись. В напрямку до переведення в життя всього вищезазначеного - наш Уряд буде мати з боку У.С.Д.Р.П. повну піддержку.

В справі встановлення приязних взаємовідносин з Польщею У.С.Д.Р.П. не "вірує", а "міркує", і зважає факти життя. Сі факти показують, що Польща поки що робить експеримент з Українською Державою, але се може закінчитися сталим союзом і допоможе відродженню України. Експерименти ці будуть продовжуватись без огляду на зміни Кабінету, чого де-хто так боїться. Ми не повинні відкидати від своєї будучини тих можливостей, які звязані з польсько-українським порозумінням. Лякають нас, що Деклярація може нам зашкодити в Парижі, але цікаво, що ж можна зробити з тим папірцем. На се конкретних вказівок нам ще не подав ніхто.

Дозволю собі наприкінці застановитися ще на промові п. Мишенецького. Характеристичною особливістю цієї промови є те, що помимо крилатих слів про перехід українства на повстанське положення в ній зовсім не було конкретних висновків. Вся промова була лише повторенням аргументів, які в свій час були висловлені Членами Місії-Галичанами. Основою аргументації є ствердження, що Галичина це "осередок і носитель ідеї Української Державности," що вона, а не "недозріла" Наддніпрянина є рішарчим чинником в загально-українській політиці. Ми з таким твердженням погодитися не можемо зовсім. Члени ^{Місії} Галичане замовчують, що Галичина дістала собі "державність" зрадою Галицько-Австрійських дипломатів в Пари-

Ст. 15-16 (но в ... в Пари — ні, ма)

Секр. М. Овесіва

Польщі Ми-

жі, та зрадою Тарнавського на Поділля. Вони замовчують те, що зрадою сею добули собі право через 25 літ увійти на доно "єдиної, неділимій Росії", - замовчують і разом з тим мають сміливість говорити устами Радника п. Вітвицького "невже ж Ви, щоби піддержати на два дні існування одної частини України, приставите револьвер до грудей другої". Топити справу Галицьку ніхто з нас не збирається, але разом з тим ми не можемо допустити нав'язування Всеукраїнському Урядові волі сучасних Галицьких проводарів.

Кордони на ^{Волині} Україні, як справедливо було зазначено попередніми промовцями, є справа взаємовідношення реальних сил. Ми вважаємо великою помилкою, що Місія до сего часу не підписала ще Деклярації.

п. СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВСЬКА [Українська Partія Соціал-Федералістів]. Нарід Галицькій сам осудить тих політиків та полководців, що зрадили нас. Ми мусімо при підписанні Деклярації зважати на те, що нам сей папір гварантує, що він нам дає. Далі промовець звертає увагу на те, що порозуміння з Польщею, помимо військової допомоги, мусить дати нам право транзиту, що для України, відрізаної від цілого світа, має життєве значіння. Із своєї роботи в Місії Українського Червоного Хреста я принесла вражіння, що поляки ставляться до нас досить прихильно і з охотою дають нам потрібну допомогу. Тяжкі умови Деклярації не повинні нікого лякати, бо нема для нас иншого виходу. "Жива Україна" - се наша ціль, для якої ми повинні бути готовими до найбільших жертв.

Самостійників-Соціалістів.

п. КОЛЛЯРД [Українська Partія Соціалістів-Самостійників].

У. П. С. С. стояла в опозиції до сучасного Українського Уряду і угає її в нову не брала, тому й відмовляючись за неспівістимого його політичної партії, на сесі не баче, і однак, з огляду на критичність положення, стоїть за підписання Деклярації.

СПИСОК ПРОМОВЦІВ ВИЧЕРПАНО.

п. МИХАЙЛІВ пропонує вносити конкретні резолюції.

п. ЕРЕМІЇВ від У. С. Д. Р. П. пропонує такий проект резолюції: "Представники Українських Partій... [перечислення]... а також Члени Уряду, розглянувши Деклярацію, предложену Українською Ди-

Ст. 16-17 (Жі, та.... Українською Ди-пломатичною Секр. М. Олексюк

156
164

пльоматичною Місією в Польщі, ухвалю~~ю~~ просити Місію підписати "і негайно".

п.РЖЕПЕЦЬКИЙ пропонує жадної резолюції тут не приймати, а Місія прийнявши на увагу виставлені думки підпише Деклярацію.

п.ЛІВИЦЬКИЙ, закриваючи Збори висловлює задоволення і подяку з приводу єдности всіх партій що до справи Деклярації. Ся єдність буде моральною підтримкою Членам Місії, які будуть почувати, що не вони лише самі зважились на так рішучий акт.

ГОЛОВА ЗБОРІВ,
ГОЛОВА МІСІЇ

Лівицький

ПРИСУТНІ НА ЗАСІДАННІ:

М. Конєв
Борис Толзін
Борис Толзін
С. Смирнов
К. В. Старосельский
М. Олексюк
В. Шенк
Л. Коллаж
М. Олексюк
И. Уотарсон

Секретарі Засідання:

Вставленому на стор.6 "У.П.С.Ф.", на стор.9. "заготовлення", "можлива", "при умові, коли поляки дійсно подадуть нам негайно реальну допомогу", на стор.15 "Місії" і на стор.16 "і участі в ньому не брала, тому й відповідальности за наслідки його помилкової політики на себе не бере" в і р и т и.

Закресленого: на стор.16 "Україні" і "Соціалістів-Самостійників" не читати.

Надписаному: на стор:16 "Волині" і "Самостійників-Соціалістів" вірити.

Секретарі Засідання:

М. Олексюк *И. Уотарсон*

Ст. 17.

(пльоматичною Міш Олексюк

Секр. М. Олексюк

Міш Олексюк

Звернення до Голови Української дипломатичної Місії

184 295

Українська	Дипломатична		Місії
	одержано	3/ХІ 1919 р.	
	№	129/64.	
	виконано	_____ 1919 р.	
в Річи Поспол. Польській			

До
 Пана Голови Української Дипломатичної Місії

В а р ш а в і .

В нашім письмі врученім І-му Заступникови Голови П.Леонідови Михайлову дня 1 грудня ц.р.о год.12.20 минут дня, ми вказували на те що проєкт декларації, який Ви пропонували предложити польській стороні-для нас неможливий до прийяття і що така декларація з боку Місії взагалі, недопустима, тому, що за Урядом Української Народної Республіки нема ніякого права рішати що небудь про чужу - в державнім розумінню того слова - Західну Область Української Народної Республіки. Відпис того письма ось тут долучаємо під А].

Проте Ви дня 2 грудня 1919.р.вручили згаданий проєкт декларації польській стороні вже як декларацію Місії, хоча той проєкт не був прийятний на ніякім засіданню Української Дипломатичної Місії в Варшаві. Відомо нам, що над проєктом відбувалися тільки приватні наради наддніпрянських членів Місії, на яких заявлялися за прийятєм тогож самого проєкта Ви, пп. Михайлів, Понятенко і Ржепецький, а проти п. Мшанецький. На посліднім засіданню Місії, відбутім дня 30 XI. 1919 р. заявлялися за прийяттєм згаданого проєкта декларації | :пп. Михайлів, Понятенко, Ржепецький: | отже меншість супроти чотирох членів | :пп. Мшанецького, Витвицького, Горбачевського, Новаковського: | . Поглядови меншости Місії Ви надали форму рішення цілої Місії, подаючи в дни 2 XII. 1919., відкинену заявою більшости декларацію як вирішену цілою Місією. Дотичне письмо подали Ви польській стороні як постанову Української Дипломатичної Місії в Варшаві, хоча по статуту тоїж Місії кожда заява від неї політичного змісту мусить бути підписана всіми членами Місії, щоби стала важною. Про свій намір подати польській стороні іменем Української Дипломатичної Місії таке письмо Ви не повідомили нас. ~~Ви~~ ^{Вм} те зробили в хвили, коли Найвисша Рада Мировой

Конференції в Парижі рішила утворити із Східної Галичини пів-
суверенний державний організм, який повинен стати завязком Со-
борної Української Держави. Вчинили Ви те не зважаючи, що своєю
деклярацією, за яку не одержуєте для Української Народньої Респу-
бліки нічого, можете вбити життя новорожденної молоді Галицької
держави, а разом з нею знівечити всю українську державну будову,
за яку стільки життя витрачено, крові пролито, страждань перенесе-
но, за яку ще сьогодні вмирають і страждуть самі краці діти га-
лицької України.

Предложеної Вами польській стороні деклярацію уважаємо не-
важкою з огляду на безправність у формі і змісті, якої Ви допуст-
илися; у формі: Вашим вказаним вище поведенням; у змісті: тим що роз-
порядилися в тій деклярації чужим добром.

З огляду на те ми іменем Західно-Українського Уряду
підносимо урочистий протест проти такого безправства; не вважа-
ємо можливим даліше оставати в складі Української Дипльоматичної
Місії в Варшаві і тому дозвольте, що отсим як члени складає-
мо на Ваші руки свої мандати.

В а р ш а в а , дня 3. грудня 1919 року.

1) Прилога.

Др. Рувен Гайваницький
Державний Секретар Західно-Українського Уряду
Красні ворота і вул. Св. Юлії
Української Страною

Др. Михайло Говардовський -
Красні ворота, вул. Св. Юлії
Національний Рух.

Звернення до Голови Української дипломатичної Місії

129 132

... ПІАНА ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ
 у Варшаві.

Письмом з 18 грудня 1919 ч.вих.513 повідомила нас з Ва-
 шого припоручення канцелярія Української Дипломатичної Місії у
 Варшаві, що "Наказом Головного Отамана Військ Української Народної
 Республіки з 12 грудня 1919 нас звільнено від виконання обов'язків
 Радників Місії з 1 грудня 1919."

Того акту звільнення не можемо вважати правильним ані рішаю-
 чим про наше становище в Українській Дипломатичній Місії у Вар-
 шаві. У відношенні до нас цей акт міг-би мати свої правні наслідки,
 що найбільше з днем 18 грудня 1919, коли нас про звільнення повіде-
 млено.

Се зрозуміле для всякого. Коли-би допускаємо було н.пр. давати
 димісію урядам за минулий час, звільняти службовців за минулий час
 випевідати мешкання жителям його, мешкаючим там на основі договору,
 теж за минулий час те всякі відносини правні зведися-би до абсурду.

Рішачче ^{що} наше відношення до Української Дипломатичної Місії
 у Варшаві з наша заява про зложення наших мандатів з дня 3 грудня
 1919 року.

Того погляду був дня 3 грудня 1919 і Голова Місії п. Андрій
 Лівницький, коли прийняв від нас ту нашу заяву. Прочитавши її п. Лівниць-
 кий власноручно виставив письмєнну посвідку про її одержання.

Того самого погляду була в дни 24 грудня 1919 і Українська Ди-
 пломатична Місія у Варшаві, коли відповідаючи своїм письмом з тої
 дати на наше домагання в справі виплати належних нам поборів, зая-
 вила нам, що "до вибуварчих Членів Місії в наслідок складання нами
 своїх мандатів звичайні закони про видачу так званої заштатної плат-
 ні не можуть мати пристесовання". Так говорила Українська Диплома-
 тична Місія у Варшаві не дивлячись на те, що в дни 18 грудня по при-
 порученню п. Голови Місії вона-ж сама сповістила нас про звільнення
 нас від наших обов'язків як Членів Місії з днем 1 грудня 1919 року.

Вказувати на небувалість і виїмкову суперечність таких "державних мір"-і на те все, що за ними криється, вважаємо справою безнадійною. Тому обмежуємося тільки до безуспішного впрочім протесту проти тих мір, не могучи ніяк признати важними ні супроти нас ні супроти третих осіб, - та до висвітлення нашого відношення до Української Дипломатичної Місії у Варшаві.

Супроти висше наведених фактів одиноко міродатною для нашого установища супроти Української Дипломатичної Місії у Варшаві вважаємо нашу заяву з дня 3 грудня 1919 року, в якій донесли ми п. Голеві про зложення наших мандатів. На ту нашу заяву не одержали ми ніякої відповіді. З огляду на те, що покликані державні органи не почувують ся до обовязку полагодити ту заяву і ми не бачимо ніякої сили, яка-би їх могла заставити до виконання того обовязку - вважаємо себе за вибувших з Української Дипломатичної Місії у Варшаві з днем 3 грудня 1919 року на основі покликаної заяви про резигнацію з наших мандатів.

До зложення наших мандатів, як сказано в покликаній заяві, ми були приневолені безправною декларациєю пп. Андрія Лівницького, Леоніда Михайлова, Бориса Рженецького і Прокопа Понятенка, врученою ними від імени Української Дипломатичної Місії Польському Урядові в дни 2 грудня 1919 року.

Варшава, дня 3 вічня 1920.

Генерал Гривинський
 комп. з д. ад. Г. Н. П.

Ген. Артур Спідомбет
 м. Артур Гав. Рж.

Др. Александр Кобакотенко
 м. Артур Гав. Рж.

Угода про припинення бойових дій між Польськими і Українськими військами

1167
180

ДОГОВІР

про завішення зброї між арміями польською і українською, за-
ключений в Варшаві дня 1-го вересня 1919.р. між військовою де-
легацією Головного Командування Військ Польських і делега-
цією Головного Командування усіх Військ Української Народ-
ної Республіки, висланю Головним Отаманом Петлюрою.

По зачатих Головним Командуванням Українських Військ
 переговорях про завішення зброї між арміями польською і ук-
раїнською, польська делегація, що складає ся із: ген. пор. ДУ-
РЖАНІ, ген. пор. РІСЬКОГО, як голови, сотн. ген. шт. ВІДМАНА, пор. БЕРНАЦЬКОГО
пор. ГАЛАДИКА і пор. ВЕЛЬОВЕЙСЬКОГО, як членів і українська
делегация, що складає ся з полк. ген. шт. ЛІПКО, як голови,
сотн. МІШАНЕЦЬКОГО, сотн. РУТСЬКОГО, сотн. ЛУЦЬКОГО і сотн. МА-
ГІЯСА, як членів, годять ся на завішення зброї на сліду-
ючих умовах:

1/3 хвилию від підписання договору здержує ся всяку боеву
 акцію.

2/ Польські війська здержують боеву акцію на тепер заня-
тий ним лінії ріки Збруча і на лінії на східному березі
Збруча тактично забезпеченій мостовими причілками в Волочис-
ках, Сатанові, Пустині і Скалі.

3/ Аби бминуть можливі сутички між військом польським і
українським та докзавати в боку Головного Командування укра-
їнських військ відсутність яких-небудь агресивних намірів,
установляється між рікою Збручем а потоком Иванчик неутра-
льована полосу, означену на доданій карті. Українське Головне
Командування застерігає собі вільну руку що до тактичного
забезпечення східної границі цієї полоси.

На території неутраляної, полеси не вільно ані польській
 ані українській армії тримати яких-небудь військових відді-
 лів.

Удержане безпеки і ладу на території нейтральної полоси залишається існуювальною до цього часу місцевий, автономний українській Владі.

Границь нейтральної полоси не має права переходити під ніяким предлогом жадна військова людина як українська та і польська крім осіб, маючих на це право на підставі міжнародного права.

Для переходу нейтральної полоси або її границь особами, маючими на це уповноваження на підставі міжнародного права або після обоюдної згоди на це українського і польського Командування за перепустками, які можуть видавати військови команди не низше штабів бригад і перепускових станиць,

визначається слідуєчі місцевости:

а/-з польського боку: проти села Ісаківці, містечка Скала Гусятин, Сатанів, Волочиська та села Ожехівці;

б/-з українського боку: села Ісаківці, Оринін, Лянцкорунь, Закулна, Борщівка, Хиптинці, Гречана, Завалійки, Порохня, Клініни і Базалія.

Цивільні люди, що самовільно перейшли нейтральну полосу або не в в означений дим договором перепускових станиць будуть по переході нейтральної полоси інтерновані польською згл. українською військовою владою, глядючи на те, чи інтереси нарушено.

Військовий людей так польських, як і українських, які без важних перепусток перейшли границі нейтральної полоси мається негайно задержати і повернути під ескортом до найблизших перепускових станиць.

Докладні границі нейтральної полоси і перепускови станиці означені на долученій карті, яку підписують обі делегачі.

4/- Договір про вавішення зброї обовязує на протязі 30 /трицять/ днів від дня підписання. На випадок продовження має ся на 5 днів до вище названого термину підписати новий договір. Винувісти цей договір заки мине 30 днівний термін, можна не інакше, як лям повідомивши про це прогивну сторону на 5 днів до наміреного зриву цього договору.

На випадок набігу большевиків в нейтральну полосу лишається Начальній Команді Польських Військ вільну руку посувати ся на схід і на південний схід однак тільки повідомивши про це Головне Командовання Українських Військ оскільки це буде можливо. Під большевиками розуміеть ся тільки регулярні частини совітської армії, а в ніякім разі ж місцеві большевицькі банди.

5/- До 15 днів по підписанню цього договору має початись сталий взаємний обмін всіма воєнними полоненими. Поляками і Наддніпрянцями. Технічне виконання цієї умови доручається окремії комісії.-

Справу звороту полонених, які походять зі східної Галичини, полишаєсь до рішення окремії військово-політичної Комісії.

6/-Справу звороту страт вертаючим ся Полякам, мешкаючим постійно на Україні відступаєть ся до вирішення військово-політичної комісії.

Обі сторони забезпечують життя і майно людям, які перейшли легально нейтральну полосу, ідуть на територію наддніпрянської України, згл. східної Галичини.

7/-Польській старшина для звязку з помічниками буде прийнятий в Головній Кватирі Отамана Петлюри, як уповноважений Начальної Команди Військ Польських, котре прийме для звязку також українського старшину з помічниками.

8/- Всі умови, на яких українська і польська військова делегація заключають цей договір, не мають ніякого значиння і впливу для вирішення політичних і територіальних питань так Польщі як і України.

9/- Що торкаєть ся спільної акції проти большевиків, то докладне вирішення цієї справи оставляєсь окремії комісії, яка приступить до випрацювання відповідних плянів по заключенню договору про завішення зброї.

10/- Як тимчасову лінію розмежевання оперативних ділан приймаєть ся:

Волочиська /в причилком в польськiм заряді/, Базалія /в українськiм заряді/, Корець /в укр. заряді/, Олевськ /в польськ. заряді/ і Мозир /в польськ. заряді/.

В Шепетівці спільна Команда залізничного двірця з тим що Команда Військ Польських має право закладати там-же сво магазини. Українське Головне Командування уможливить на ко ждеочасне домагання Командування Військ Польських пере віз польськ.військ через територію операцій українськи Військ.

Вище названу лінію визначить подрібно на місци протяг 15 /п'ятнайцять/ днів окрема спільна підкомісія. Аж до поки чення праці останньої залишаєсь *Statu Quo* то є: Шепетівка в українських, а Славути в польських руках.

Зерігінатом згідно.

Вінсвтовий розпорені Дієтсмансн. Сіісіі

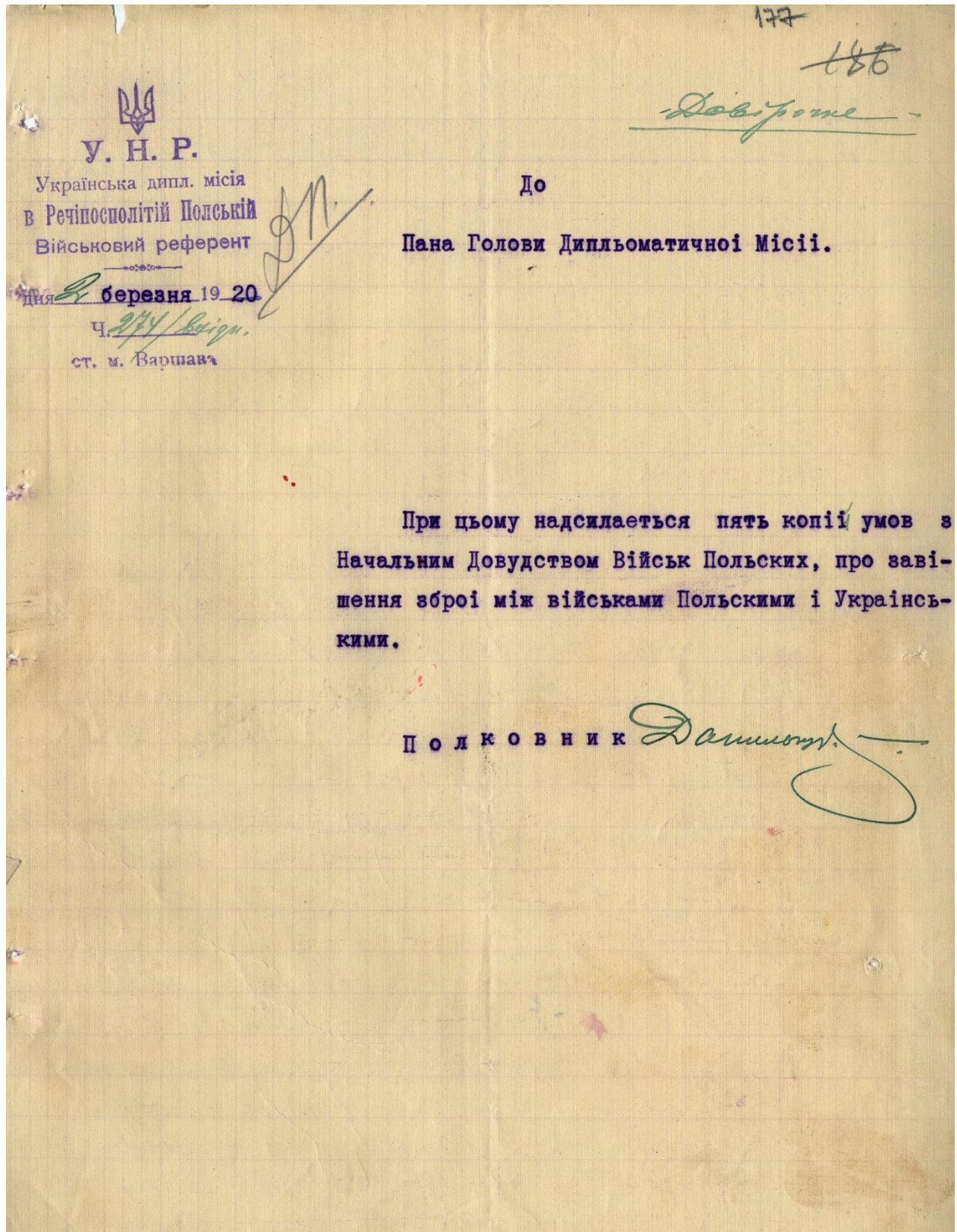
В Рерінополітні Команді

*С. Микола 1920р.
м. Варшава.*

С. Микола

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Супровідна до копій умов про завішення зброї між Польськими і Українськими військами

У М О В А

якою продовжується завішення зброї між військами польськими і українськими заключене в Варшаві дня 1-го вересня 1919 року та продовжене останнім разом дня 20-го жовтня до дня 9 листопада 1919 року.

Приймаючи, як загальну підставу, умову про завішення зброї з дня 1-го вересня 1919 р. і умову про продовження завішення зброї з дня 30-го вересня 1919 р., делегація Начального Командування Польських Військ в складі: Генерала-поручника Тшаска-Дурського, як Голови та поручників Вельвейського і Кульського та делегація Головного Командування Українських Військ складаючася з полковника Данильчука і сотника Луцького годяться на продовження вже існуючого завішення зброї на слідуєчих умовах:

1/ Польські війська задержують боеву акцію наттепер занятій ними лінії ріки Збруча і на лінії на східному березі Збруча тактично забезпеченій мостовими причілками в Волочисках, Сатанові, Гусятині і Скалі.

2/ Аби оминуть можливі сутички між військом польським і українським та доказати з боку Головного Командування Українських Військ відсутність яких-небудь агресивних намірів устанавляється між рікою Збручем а потоком Жванчик неутральну полосу, зазначену на доданій карті. Українське Головне Командування застерігає собі вільну руку що до тактичного забезпечення східної границі цієї полоси.

На території неутральної полоси не вільно ані польській ані українській армії тримати яких-небудь військових відділів. Удержане безпеки і ладу на території неутральної полоси залишається існуювчий до цього часу місцевий, автономній українській Владі.

Границь неутральної полоси не має права переходити під ніяким предлогом жадна військова людина, як українська так і польська, крім осіб, маючих на це право на підставі міжнародного права.

Для переходу неутральної полоси або її границь особами, маючими на це уповноваження на підставі міжнародного права після обоюдної згоди на це українського і польського Команду-

вання за перепусками, які можуть видавати військові Команди не нізче штабів бригад і перепусткових станиць визнається слідуєчі місцевости:

а/-з польського боку: проти села ІСАКІВЦІ, містечка СНАЛГУСЯТИН, САТАНІВ, ВОЛОЧИСЬКА, село ОЖОХІВЦІ та БАЗАЛІЯ.

б/-з українського боку: села ІСАКІВЦІ, ОРІНІН, ЛЯНЦКОРУНЬ, ЗАКУПНА, БОРЩІВКА, ХИПТИНЦІ, ГРЕЧАНА, ЗАВАЛІЙКИ, ПОРОХНЯ, КЛІНИ і ЖЕРЕВКИ.

Цивільні люди, що самовільно перейшли нейтральну полосу або не в означених цим договором перепусткових станицях дуть по переході нейтральної полоси інтерновані польсько зглядно українською військовою Владою, гляючи на те, чиї інтереси нарушено.

Військових людей так польських, як і українських, які б важних перепусток перейшли границі нейтральної полоси мається нерайно задержати і повернути під ескортом до найблизчих перепусткових станиць.

Докладні границі нейтральної полоси і перепусткові станиці означені на долученій карті, яку підписали обі делегції.

Українські Власти згоджуються щоби в перепусткових станицях по українським і польським боці знаходилися старшини польськи зглядно українських Влад, які будуть виконувати контроль над рухом повертаючихся біженців, видавати їм після свого узнання перепустки і улекшувати перебуття нейтральної цони. Українські Власти зобов'язуються преказати органам місцевих -автономних Влад нейтральної цони, щоби вони не робили перешкод ані перепон в переході нейтральної цони біженцям маючим перепустки згаданих старшин згл. представників Влад.

3/ Отся умова про продовження завішення зброї обов'язує на протязі 10 /десять/ днів від хвили підписання т.е. до дня 19-го листопада 1919 р. включно.

Виповістити цю умову заки мине десять днів речинець, можна не інакше як тільки повідомивши про це противну сторону на два дні до часу зброї.

рону на два дні до наміреного зриву цієї умови.

На випадок набігу большевиків в нейтральну зону лишаєсь Начальному Командуванню Польських Військ вільну руку посуватися на схід і на південний схід однак тільки повідомивши про це Головне Командування Українських Військ о скільки це буде можливе. Під большевиками розуміється тільки регулярні частини со-
вітської армії а в ніякім разі місцеві большевицькі банди.

4/ Отся умова не змінює в нічім пятого пункту умови про заві-
щення зброї з дня 1-го /IX, 1919 р. торкаючогося виміни полонен-
них, якого виконання зараз переводиться.

5/ Польський звязковий старшина з помічниками остається
далі в штабі Головного Отамана Петлюри як уповноважений Пред-
ставник Начального Командування Польських Військ а так само
остається далі український звязковий старшина з помічниками
при Начальнім Командуванню Польських Військ.

6/ Всі умови, на яких українська і польська делегація заключа-
ють сей договір, не мають ніякого значіння і впливу для вирішен-
ня політичних і територіяльних питань як Польщі так і України.

7/ Демаркаційну лінію між військами польськими і українськими
усталюються як слідує:

від місцевости Ісаківці при устю Збруча до Дністра через
Базалію до місцевости Кузьмінці відповідно до умови з дня 1-го
вересня 1919 року, а відтак через Христівку по річці Хомора до
Полонного. На північ від цієї місцевости як і на цілім просторі
відграниченім з полудня лінією залізниці Шепетівка-Козятин за-
стерігає собі Начальне Командування Польських Військ вільну
руку.

8/ Українська військова делегація приймає до відома деклара-
цію Начального Командування Польських Військ в справі насильств і
надужит, яких допускаються українські військові і цивільні власти
/особливо представники Української Армії походять з Галичини/ на
польських горожан осілих або подорожуючих на території України і
зобов'язуються до негайного припинення цих переступок та увільнення
невинно арештованих польських горожан в згаданих випадках.

9/ Для скорого переведення умови вже заключені про доставлен

ня продуктів польської державі Начальне Командування Польських Військ узискує право на схід від демаркаційної лінії в зоні відграниченій лінією, яка переходить через місцевості: Вікторівка на полудневий схід від Гусятина, Демківці, Яромірку, Городок /включно з колієвою станцією і кероуарнею/, далі вздовж потоку Тростянець до місцевості Хмилівка, через місцевості Чабани, Чорний Острів /включно колієвою станцією/, Катеринівку, Марківці, Дубище і далі вздовж річки Случ на північ до колієвої станції Миропіль включаючи в обсяг цієї зони усі названі місцевості, - перевозити власними силами закупна земних плодів і їх перерібок та вивозити їх. Для улегшення цього діла польська відли забезпечуть знаходяться в обсягу названої зони залізничні дороги і установлять на станціях польські команди станцій.

Українські адміністраційні влади остаються далі на вище названій території. Українські влади уділять всяку поміч поодиноким польським горожанам і відділам польських військ, які з рації своїх функцій найдуться на території вище названої зони.

10/Отся умова уневажнює всі дотеперішні.

В пункті 8-ім викреслюється слово "насильств". В чім пункті по словах: "яких допускаються" викреслюється слова "українські, цивільні і військові влади" а вписується слова: "підчинені органи українських цивільних і військових властей". В уступі 2. дописано по слові: "відділів": "крім названих 6 пунктів" 9. отсеї умови діловодів і відділів польських".

Варшава, дня 8-го листопада 1919.

Підписи: Вельowejський пор.

Кульський пор.

Кароль Тшаска-Дурський ген.

Сотник Остап Луцький.

Полковник Данильчук.

Почтово бгдн 1920 р.
м. Варшава.

З о р у г і н а л о м з г і д н о: Віиславий федеративний

Української держави. Мій в Ресурсном. Нотарский

О. Данильчук. П. М. Дурський.

У М О В А

В справі віддачі польським військам простору меж демаркаційною лінією /визначеною в умові про завіщення зброї меж польськими військами і українськими з дня 1.9.1919./, а рікою Хоморою, а також ужитковання українськими військами шляхів залізничних Шепетівка-Староконстантинів, Шепетівка-Козятин і Шепетівка-Новгород-Волинський - заклучена дня 21.10.1919 в Варшаві.

В виконання точки 9.умови про завіщення зброї, заключеної дня 1.9.1919 року в Варшаві про спільну акцію проти большевиків і в ціли уможливлення Начальній Команді Польських Військ переведення тактичних підготовлень, Делегація Начальної Команди польських Військ, зложена із ген.пор.Тжаска-Дурського, як преосідателя, пор.Кульського і пор.Вельovejського і Делегація Начальної Команди українських військ, зложена із Полковника Данильчука і сотника Стельмахіва згоджуються, щоб польські війська зайняли просторони меж теперішньою демаркаційною лінією і лінією ріки Хомори під слідуючими услівіями:

1/ Війська і цивільні влади українські вицофуються на схід і полудневий схід ріки Хомори, яка своім бігом від місцевости Кузьминці до Полоного творитиме демаркаційну лінію.

На полудне від місцевости Кузьминці демаркаційна лінія остає після умови про завіщення зброї між польськими військами і українськими, заключеної в Варшаві, дня 1.9.1919 року. Полишення згаданої просторони через війська і влади українські мусять наступити до дня 24.жовтня 1919 року. Начальна Команда українських військ зобовязується повідомити польські війська своєчасно перед полишенням поодиноких місцевостей і теренів, щоб вони могли займати їх безпосередньо по полишенню українськими військами.

2/ На просторони на захід від ріки Хомори і в районі на північ лінії залізниці Славута-Козятин, Начальна Команда польських військ застерігає собі вільну руку.

3/ Начальна Команда українських військ застерігає собі у всіх случаях право користування за попереднім порозумінням з Начальною Командою польських військ із права військових транс-

портів на шляхах залізничних Шепетівка-Новгород-Волинський, Шепетівка-Козятин і Шепетівка-Староконстантинів - услівіях за кожний раз усталених відповідним порозумінням Начальної Команди польських військ і Начальної Команди українських військ.-

В тексті умови вичеркується по слові "сотника" слово "Луцького" і вписується: "Стельмахіва".

В точці 3/ вичеркується слово: "проходових квартир і закладання магазинів."

Варшава, дня 21 жовтня 1919 року.

Підписи: Вельowejський пор.

Кульський пор.

Дурський ген.

Роман Стельмахів сот.

Полковник Данильчук.

3 оригіналом згідно:

*Вітславівський федеративний Український
Департамент, м. Варшава, Польський*

6 жовтня 1919 р.

м. Варшава.

Р. Данильчук

У М О В А

про продовження завішення зброї між військами польськими і українськими заклучена в м. Рівнем дня 30-го вересня 1919 року о годині 20-ї між делегацією Начального Командування військ польських і делегацією Головного Командування всіх українських військ.

Дня 29-го вересня 1919-го року о годині 18-ї вишлися в цілі продовження дотепер обов'язуючої умови про завішення зброї між військами польськими і українськими, заклученої дня 1-го вересня 1919-го року в Варшаві, делегація Начального Командування військ польських в складі полковника ЮНГА, яко заступника Голови в заступстві неприсутнього Генерала ЛИСТОВСЬКОГО і членів підполковника ТАРВІДА і поручика ЖУРАВСЬКОГО і Головного Командування військ українських в складі полковника Генерального штабу ЛІПКО і членів полковника ГАНЖА і сотника ЕРДЕНБЕРГЕРА. По обміркованні жадань з сторони польської обі делегації пришли до внеску:

З причини, що делегація українська Начального Командування українських військ не єсть уповноважена вести переговори в інших справах, крім військового характеру, а жадані зміни до нової умови торкаються справ як політичних, так і цивільних властей, і обміркувавши це, обі делегації, як польська, так і українська, руководячися тільки справами військовими продовжують існуючу умову на десять день, т.е. до 20 години 11-го жовтня 1919 року, а то в цілі уможливлення делегації українській одержати відповідні повновласти. Вводиться зараз до існуючої умови слідуєчі зміни, а именно: В третій точці умови з дня 1-го вересня б.р. по словах: "...котра зістане підписана через обі делегації дається уступ: Власти українські, вглядно польські згоджу-

188

ються, щоби в пунктах перепусткових так по стороні українській, як і польській знаходилися старшини польські, згідно українські, або представники влад польських, згідно українських, які будуть виконувати контроль над рухом повертаючихся біженців, видавати їм після свого узнання перепустки і двасувати їм перебути полості нейтральної.

Власти українські обов'язуються приказати органам місцевих влад автономичних нейтральної полоси, щоби вони біженцям заосмотреним в перепустці згаданих старшин згідно представників влад не робили перешкоди ані перепони в переході нейтральної полоси.

В пункті X цієї умови слова: "Корець в українськ. заряді" заступається словами: "Корець в польск. заряді". В тім же пункті по словах: на кождоразове жадання польських військ додається: В случаю занятія через большевиків областей, лежачих на схід від лінії, разграничаючої оперативні ділання, застерегає собі Начальне Командовання військ польських право переступу лінії демаркаційної з обов'язаннем, що Головний Штаб Отамана Петлюри дістане кожного разу о цім повідомлення

Крім цього додається до X пункту уступ: Для уможливлення операції військових проти большевиків Начальне Командовання Українських військ дозволяє сконцентрування потрібної скількості військ польських в Із'яславі і околицях на схід від його. Удержання переходу через ріку Горинь віддається військам польским, які мають забезпечити мости військовими вартами і стежами. Військам польским дозволяється скілько заїде до цього потреба право збудовання нових мостів і укріплень полевих для забезпечення переправи через Горинь. Лінія демаркаційна між військами польскими і українськими на північ від Із'яслава пересувається на лінію ріки Горинь до Славуті включно.

Зернікатов Григорій
Військовий резервний дивізіоніст. М. Київ
В. Рогов 1920 р.
м. Варшава.

У М О В А

про продовження завішення зброї між польською та українською армією, заключеного дня 1-го вересня 1919 року в Варшаві, а продовженого останнім разом на основі умови з дня 8-го листопада 1919 року.

Делегація Начального Командування польських Військ в складі: Ген.-пор. Тржаска-Дурського, як Председателя і пор. Кульського і пор. Вельвейського та делегат Головного Командування українських Військ Полковник Данильчук - годяться на продовження умови з дня 8-го листопада 1919 року про завішення зброї на дотеперішніх умовах до дня 30-го листопада 1919 року включно. Демаркаційна лінія остає та сама, з угляденням змінених обставин, на полудневим відтинку, викликаних відданням Кам"янця на Поділля польським Військам. Зміни будуть - по вясненню відносини на фронті - усталені додатковою умовою.

Начальне Командування польських військ з огляду на заняття Кам"янця-Подільського застерігає собі право переводити власні військові транспортні залізнодорожні на залізнодорожній лінії Шепетівка-Староконстантинів-Ярмолинці-Кам"янець-Подільський.

Для негайного підняття залізничного руху на залізнодорожних лініях Волочиськ-Войтівці- і Гусятин-Городок Головне Командування українських Військ резегнує з оставшогося під Гусятином ширококолісного залізнодорожного парку. Також годиться шляхом заміну доставити потрібну кількість широкошляхових паровиків і возів для згаданих залізнодорожних ліній. Рівна кількість паровиків і возів /не вчисляючи стоячих під Гісятином/ буде віддана Головному Командуванню українських військ Польськими військово-залізнодорожними властями в Шепетівці.

Для оминення на будуче непорозумінь що до добичи польського широкошляхового залізнодорожного парку, Головне Командування українських Військ годиться, щоби український залізнодорожний парк, що курсує на залізнодорожних лініях Шепетівка-Миропіль, Шепетівка-Новгород-Волинський і Шепетівка-Проскурів, зглядно Шепетівка-Ярмолинці, для відріжнення, був польськими залізнодорожними властями в Ше

А З О М У

петивці спеціально означений латинськими буквами U.L.R.
 /'Ukrainśka Ludowa Republika'/.
 Варшава, дня 18. листопада 1919 р.

П и д п и с и:

Вельowejський пор.
 Кульський пор.
 Дурський ген.
 Олекса Данильчук Полковник.

З оригіналом згідно:

*Вісник "регеренті Української Діляної"
 Мисії" в Варшаві 1920 р.*

м. Варшава.

О. Данильчук - Полковник

Протокол наради Української дипломатичної місії в Польщі

146

154

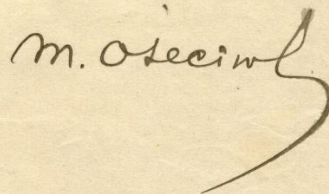
ДО ПАНА РАДНИКА-СЕКРЕТАРЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ В ПОЛЬЩІ

Подаючи при сім протокол подієвничної наради, скликаної п. Головою Української Дипломатичної Місії в Річі Посполитій Польській у Варшаві 2-го грудня 1919 року, маю за честь доложити Пану-Радникові-Секретареві, що після виготовлення протоколу сей останній не був підписаний слідуєчими особами по причині їх відсутности у Варшаві :

1. Мшанецький Петром	2. Ковалевським Миколою
3. Еремівим Михайлом	4. Ковалевським Олександром
5. Русоваю Софією	6. Старицькою-Черняхівською Людмилою
7. Шеметом Сергієм	8. Павлюком Климом
9. Бенем В. Ос.Гол.От.	10. Тулюкою В.
11. Назаренком С.	

По причинах формальним протокол не підписали : п. Нецаївський і полковник Козинців, які вважають, що протокол не потрібно підписувати всім присутнім на нараді, а вистачає лише підписів Голови Народи і Секретарів, які відповідають за правильність і точність протоколу. Заперечення правильної передачі протоколом фактичної сторони висловлених на Нараді думок ні від кого не було.

Секретар Засідання

Варшава
28 листопада 1920р.

192
- I -
204
Строго довірочно.

ПРОЕКТ УМОВИ

між Річчю Посполитою Польською і Українською Народною Республікою, запропонований Українській Дипломатичній Місії в Річі Посполитій Польській Делегацією Уряду Річі Посполитої Польської і поправки та уваги, запропоновані до цього проекту Місією.

ТЕКСТ ПРОЕКТА
В ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ
МОВУ.

В глибокому пересвідченню, що кожний нарід посідає природжене право на самоопреділення і окреслення своїх ~~своїх~~ стосунків з сусідами, обидві контрактуючі сторони по уповноваженню Польщі і України, однаково виходячи з бажання створити підстави для згодного і приятного співжиття на добро і розвиток обох народів, - становляють слідує:

1.
Польща визнає право народу українського до невідчуженості, визнає Тимчасовий Уряд Українській Директорії з Остатаном Симоном ПЕТЛЮРОЮ на чолі-за Уряд "де факто".

ПОПРАВКИ ТА УВАГИ, ЗРОБЛЕНІ
МІСІЄЮ ДО ПРОЕКТА. *і Санкції
роботи польської делегації на
конференції 2 січня 1920р.*

Приймається цілком, лише зі зміною титулів договорючихся сторін, а саме:

замість "Польща" - Річ Посполита Польська і замість "Україна" - Українська Народна Республіка.

Місія, визнаючи узнання в такій формі не відповідаючим стремлінням Української Народної Республіки, - пропонує свою слідує редакцію:

" Визнаючи право Українського народу на незалежне державне існування в межах території на

- 2 -

" північ, схід і південь, як ця тері-
 " торія буде определена договорами
 " Української Народньої Республіки
 " з її пограничними, з тих сторін, су-
 " сідами, - Річ Посполита Польська до
 " скликання Української Конституан-
 " тивизнає Директорію Української На-
 " родньої Республіки, на чолі з Го-
 " ловним Отаманом Паном Сімоном ПЕ-
 " ТЛЮРОЮ, - яко Верховну Владу Україн-
 " ської Народньої Республіки.

" По скликанню Урядом Українсь-
 " кої Народньої Республіки Конститу-
 " анти, обраної на підставі загально-
 " го, рівного, таємного, безпосередньо-
 " го і пропорціонального виборчого
 " права, - Річ Посполита Польська при-
 " ємственно визнає Уряд, що буде об-
 " раний Конституантою.

Увага. Про це визнання Уряд
 ----- Р. П. П. опубліковує від-
 повідний урочистий акт
 зараз же по підписанню
 цієї умови.

II.

Кордон між Річчю Посполи-
 тою Польською і Українською На-
 родньою Республікою установлю-
 ється слідуєчий: на північ від
 ріки Дністра вздовж річки
 Збруча, а далі вздовж східніх
 адміністраційних кордонів по-
 вітів: Кременецького, Острогсь-
 кого та Рівенського; далі на
 північ вздовж кордону адміні-

Кордон по запропонованому про-
 екту заповідає прилучення до Р. П. П.,
 із дванадцяти-семи повітів Волині.

Всі ці сімь повітів, під взгля-
 дом національної приналежности насе-
 лення і його культурально-побутового
 життя, - українські.

Українське населення, як свідчать
 то статистичні обчислення польських
 учених, проф. проф. Крижановського і Ку-

страційного був.губ.Мінсь-
кої.

манецького | "*Handwritten: Polska*" |,
в повітах, які по проекту мали б ві-
дійти до Річі Посполитої Польської,
становить: в Кременецькому 80,72%
| поляків-3% |, Острогоському-76,68% | по-
ляків-6% |, Рівенському-60,48% | поля-
ків-9,9% |, Дубенському-68,22% | поля-
ків-6,51% |, Ковельському-78,49% | по-
ляків-4,59% |, Луцькому-56,96% | поля-
ків-9,7% | і Володимир Волинському -
72,09% | поляків-8,37% |.

Безвзглядне прилучення отже ви-
щезазначених повітів - відчувалось би
українським народом як кривда, запо-
діяна його стремлінню до національ-
ного самоозначіння і скупчення в на-
ціональній Державі всіх Українських
земель. Поруч з цим Місія однак визнає,
що при установленню доброзичливих і
тривких відносин між сусідючими Дер-
жавама - в основу кордонів між такими
Державами не скрізь і не завжди може
бути взятий тільки один етнографич-
ний принцип. Інтереси стратегічні,
економічні, комунікаційні і інші - також
мають вплив і значіння при установ-
ленню кордонів.

Спирарчись на вищезазначені мір-
кування, визнаючи разом з тим справу
установлення кордонів між Українською
Народньою Республікою та Річчю Поспо-
литою Польською за справу невідложну,
а також бажаючи дати докази доброї
волі до задовольючого обидві сторони
вирішення справи тих кордонів, Місія
пропонує II п. Умови в такій редак-

195
207

- 4 -

ції:

" Кордон між Р.П.П. і У.Н.Р.установ-

" ляється слідуєчий: на північ від

" р.Дністра вздовж р.Збруча, а далі

" від Збруча переходить на лінію

" бувшого кордону між Австро-Венгрі-

" єю та Росією до пункту, де лінія

" цього б. кордону перехрещувалася

" з течією р.Буга; далі від пункту

" цього перехрещення кордон йде по

" річці Бугу і від цієї останньої-

" переходить до початків р.Прип'яті і

" йде далі по Прип'яті.

" Установлення детальної кордон-

" ної лінії повинно бути зроблено

" окремою польсько-українською Ко-

" місією із відповідних фахівців..

III.

Уряд Польський зобов'язу-

ється признати Україні територі-

рію на всхід від кордону, зазна-

ченого в арт. II цієї умови, до

кордонів Польщі з перед 1772 р.

[передрозборових], які Польща

вже посідає, або набуде від

большовиків шляхом збройної

боротьби, чи дипломатичним.

Місія вносить поправку:

а) " Уряд Польський признає

" Українській Народній Рес-

" публіці.....і да-

" лі як в проекті.

Б) Замість "від большевиків"-

"від Росії".

IV.

Території, зазначені в

арт. III. цієї умови, будуть ус-

туплені Україні в час, установ-

лений по обоєпільному порозу-

мінню.

Надаючи велике значіння настро-

ям мас в запіллі війська і маючи пов-

не пересвідчення, що маси можуть мати

довірря тільки до адміністрації, на-

ставленої національною державною вла-

- 5 -

На території, на якій в день підписання цієї Умови існує польська цивільна адміністрація, себ-то від лінії кордону між Польщею і Україною до лінії фронту, - та адміністрація, поповнена участю Українських чинників, - має зостатись і на далі, аж до мента передачі цієї території Україні; натомісць на територіях на схід від лінії фронту до кордонів Польщі з передчасів поділу, по мірі здобуття цих територій, - адміністрація буде передана Властям Українським з уділом чинників Польських.

дою, Місія пропонує таку редакцію цього пункта:

" На зазначених в попередньому пункті частинах території У.Н.Р. польське військо перебуває в тих місцевостях, в такій кількості і так довго, як то буде умовлено в спеціальній військовій конвенції, чи особливими актами згоди.

" На час перебування польського війська в місцевостях У.Н.Р., зазначених в п. III, з метою забезпечити цьому військові належне обслуговування його інтересів, - при адміністраційних агентах та в адміністраційних Установах У.Н.Р. призначаються відпоручники Уряду Річі Посполитої Польської.

Уваги.

а | в місцевостях, де має стояти польське військо, - порядок призначіння і зміщення агентів влади У.Н.Р., як також і відпоручників Уряду Р.П.П., - устанавлюється особливою Інструкцією, виробленою за спільним порозумінням обох Урядів.

б | Установи і органи самоурядування в вищезазначених місцевостях, незалежно від функцій, які вони виконують, урядують на звичайних для них підставах.

У.

Тимчасовий Український Уряд зобов'язується скликати Тимчасові Уставадавні Збори, представляючі волю людности і обрані на демократичних засадах загального, рівно-

Місія - висловлюється проти включення цього пункта в Умови, як пункта, що стичиться внутрішніх справ У.Н.Р.

Непотрібність цього пункта виникає ще й з того, що вже з запро-

го, тайного, безпосереднього і пропорціонального права голосування. Збори ці скликаються по здобуттю Україною території, зазначених цією умовою і можливою умовою між Польщею і Радянською Росією, не пізніш однак як на протязі шести місяців. На руки цих Тимчасових Уставодавчих Зборів - Уряд Український має скласти свою владу.

понованого Місією п. I Умови видко, що Уряд У.Н.Р. - стремиться до скликання Конституанти і передачі в її руки своїх уповноважень.

Так само воля Українського Уряду до Конституанти зазначена і в ноті Місії до Уряду Річі Посполитої Польської, переданій йому 17 II с.р. під Ч: 332.

VI.

Тимчасовий Український Уряд зобов'язується не заключати жодних міжнародних умов, направлених супротив Польщі, а також не вести переговорів і не заключати миру з більшовіками без порозуміння з Урядом Польським.

Пункт приймається з додатком:
 " До цього-ж самого зобов'язується
 " Уряд Річі Посполитої Польської
 " супроти Української Народної
 " Республіки.

В тексті вираз "Тимчасовий Український Уряд" - має бути змінений на - "Уряд Української Народної Республіки".

VII.

Національно-культурні права, які Уряд У.Н.Р. забезпечить на території України громадянам національності польської, - будуть надані в межах Річі Посполитої Польської громадянам національності Української і навпаки.

Пункт приймається цілком.

VIII.

Заключаються спеціальні

Така вирішення аграрної справи

умови господарчі, що стосуються економічно-торговельних відносин між Польщею і Україною, також залягодження аграрної справи на Україні. Умови ці становлять собою інтегральну частину цієї Умови.

на Україні во всій її повноті може бути переведеним тільки Уставодавчими Зборами, що і зазначено Місією в Деклярації від 2-го грудня 1919 р., то пункт цей може бути прийнятий Місією в такій редакції:

" Заключаються.....

".....

".....між Польською Річчю По-

" сполитою і Українською Народ-

" ньвою Республікою.

" Аграрна справа на Україні роз-

" в'язується на Уставодавчих Збо-

" рах. До скликання цих Зборів, юри-

" дичне становище землевласників

" польської національності на Ук-

" раїні -опреділяється особливою

" згодою між Річчю Посполитою

" Польською і Українською Народньою

" Республікою.

IX.

Заключається військова конвенція, що становить інтегральну частину цієї Умови.

Пункт приймається цілком.

X.

Умова ця застається таємною. Зміст її може бути переданий третій стороні, чи опублікований в цілості, чи по часті не инакше, як тільки за взаємною згодою обох контракуючих сторін.

Пункт цей приймається з додатком:

" Виємком становлять лише п.п I-й,

" зміст якого Уряд Р.П.П. по підпи-

" сання цієї Умови зараз же опуб-

" ліковує відповідним урочистим

" актом та III-й, зміст якого Уряд

" Р.П.П. опубліковує так само від-

" повідним актом в мент, коли Уряд

1923

211

Української Народньої Республіки визнає за слушний.

Додаткові пункти

XI.

Місія визнає за необхідне додати:

- " Умова ця не відміння Деклярації
- " від 2-го грудня 1919 р., лише розвиває та скріплює її.

XII.

- " Умова ця вступає в силу негайно
- " по підписанню її контрактуючими сторонами.

Радник секретаря

М. Монастирський

Пропозиція Української делегації
19-го квітня 1920 року.

ПРОЕКТ ВІЙСЬКОВОЇ КОНВЕНЦІЇ

ПОЛЬЩІ З УКРАЇНОЮ

- 1/ Сучасна військова конвенція складає інтерв'яльну частину політичної конвенції, входить з нею рівнож в життя і обов'язує аж до часу завершення сталої конвенції поміж Польським Урядом і Українським. *домова*
- 2/ Українські та ~~Польські~~ *Військові* Війська відбувають спільні акції, як війська союзні. *Наступна*
- 3/ В разі спільної акції Польсько-Української против совітських військ на теренах Правобережної України, положених на схід від сучасної лінії польсько-більшовицького фронту, військові операції відбуваютья по взаємному порозумінню Начальної Команди В.П. з Головною Командою Українських Військ під загальним керуванням Начальної Команди Військ Польських.
- 4/ Начальна Команда В.П. приділить, до оперативних штабів Українських Військ своїх зв'язкових старшин, а Головна Команда Укр. Військ приділить, в порозумінні з Польською Начальною Командою, до польських команд, штабів, частин та інституцій своїх зв'язкових старшин.
- 5/ Війська, предоставленні Головною Командою Українських Військ до ррспорядження Нач. Команди В.П., вживе ця Команда стосовно до оперативних потреб, нею окреслених. Українські частини не повинні розпорозуватись дрібними частинами між Польським військом, а мусять вживатись крупними тактичними одиницями - неменьш бригади. В мірі поступу акції, поскільки оперативні умови на те дозволять, на бажанне Головної Команди Українських Військ Польська Начальна Команда як найскорше скупчить Україн-

Начальна Команда (?)

зв'язковий (?)

180
434

ські одиниці разом і встановить в порозумінні з Головною Командою Українських Військ ім власний район ділання і спеціальне стратегічне завдання з метою віддання їх з поворотом до безпосереднього розпорядження Головної Команди Українських Військ.

6/ З менту розпочаття спільної акції проти большевиків, Український Уряд обов'язується доставляти в натурі потрібні продовольчі продукти для Польської армії, оперуючої на цім терені, в кількості згідно оперативному пляну, в потрібному числі/головні артикули: м'ясо, сало, борошно, збіжжя, крупа, овощи, цукор, овес, сіно, солома і т.п./, на підставі харчевих норм, обов'язкових в Польському війську і потрібні підводи:

а/Для потреб вказаних в п.6 до команд Польських дивізій і армій будуть приділені цивільні комісари, чи провіантові українські старшини, обов'язком котрих буде заосмотривати дивізію/армію/потрібною кількістю харчевих продуктів та підвод.

в/В разі недоставлення Українським Урядом потрібних продуктів, цивільний українській комісар, в порозумінні з інтендантурою дивізії/армії/переводить реквізиції потрібних продуктів серед місцевого населення, розсчитиваючи реквізиційними квитами, оплаченими і гарантованими Українським Урядом і надрукованими в двох мовах/українській та польській/.

Українській Уряд повідомить Начальну Команду В.П. в якій кількості і коли він забезпечить Польське Військо відповідною готівкою з метою безпосередньої заплати мешканцям за доставлені продукти, стосовно до максимальних цін, які одночасно ним будуть встановлені. При чому вибір готівки, чи квита полишається доставцю, в залежності від кількості готівки, доставленої Українським Урядом і знаходящя в той час в розпорядженні даної частини.

Начальне Девудство Військ Польських буде в мірі можливости премьвати реквізіційні квіти і свідоцтва, як Польських та Українських Військ, оплачені готівкою - солью, нафтою, мануфактурою фабрикатами чи іншими продуктами першої потреби, згідно норм і інструкцій, які будуть окремо виданні. *

(Польське Головне Командування обов'язується по окремий умові предоставити частину цих премій в розпорядження Головної Команди Українських Військ.)

с/Харчеві продукти недоставленні Українським Урядом, а тому доставленні Польським Урядом обрахованні стосовно до Польських встановлених норм покладаються на кошт Українського Уряду в Польській валюті і стосовно до цінуормованих для війська в Польщі.

В разі заняття вишеуказаного терену Військами-польсько-Українськими, чи тільки польськими Начальна Команда Польських Військ полишає за собою право управління підчас військової акції всіма залізничними лініями, які залишаються за спільним польсько-українським фронтом, як відносно адміністративно-технічних також і грошово-матеріальних потреб і справ; при чому український технічно-залізничний персонал буде в як найбільшій мірі і в першу чергу притягнений до залізничної служби. До Військово-залізничної Влади Польської, на місь п.4, будуть приділені Українські зв'язкові старшини по спільному порозумінню.

Ціла здобича залізнична на цьому терені іде на користь Української Держави.

Український Уряд приступить не відкладно до організації цілковитого залізничного апарату

*Для управління
* До Відділу укр. Девудства
призначені польські команданти
зав'язані з місцем
співробітництва і передають
відповідно управління*

7/

Звільнення українців-залізничників з посад, на які вони призначені, мусить робитися по порозумінню з Українським Командуванням через зв'язкових старшин.

132 H.F.

з метою прийняття залізниць підвласне управління. Час, спосіб і порядок прийняття буде встановлений особним договором.

Український Уряд залишає за собою право звертатися до Польського Командування з вимогами що до встановлення і підтримання на певних умовах по взаємному порозумінню економічного і службового руху на залізницях, а також відносно тарифів і грошової виручки.

8/ З менту розпочаття спільної офензиви і заняття нових теренів Правобережної України, положених на схід від сучасної лінії польсько-большовицького фронту, Український Уряд організує на зазначених теренах свою Владу і адміністрацію - цивільну і військову.

Тили польських військ будуть охороняти польська польова жандармерія і польське етапове військо. Зміна їх Українською Владою наступить ~~поступово~~ по взаємній згоді, після сформування Української жандармерії та українських етапових військ. На час виконання служби польською жандармерією і польськими етаповими військами буде приділено до українських адміністраційних влад польських зв'язкових старшин.

Влада на дотеперь зайятих Польським Військом теренах, Волині і Поділля ~~по~~ лишається тимчасово в руках Польського Уряду, Український Уряд організує свої адміністраційні апарати і в мірі їх з'організування Влада на цих теренах, по порозумінню з Польським Урядом, переходить до рук Українського Уряду ~~(в міськ політичного договору, окреслюючого граничні лінії з Польщом)~~.

Кожна сторона має право запропонувати заварття сталой військовій конвенції в час, якій буде призначено відповідним. Аж до заварття нової конвенції обов'язує сучасна конвенція.

Фінанси на засадах
політичного
договору - урядового
С. А. Н. Р.

132 H.F.

14) Левинова

в Москве с 1870 года

Левина Анна Ивановна - вдова

в м. н. н. 6. 10. 11. 4102 конвенция

Сидорова - судя неким запискам
~~Левина Анна Ивановна~~ Годанкова,

~~Левина Анна Ивановна~~

124 138

10/

Евакуація Польських Військ з терену України, після виконання загального плану спільних операцій, повинна наступити по взаємній згоді Головної Української Команди з Польською Начальною Командою.

10
11/

Українській Уряд приймає кошти виєкіповання, заосмотрення і утримання українських частин сформованих на польській території, якім, чи Начальна Команда П.В., чи Міністерство Військових Справ, оказало, чи буде оказувати поміч в продуктах, екіпіровці, зброї, амуніції і всякого рода військових матеріалах. ✕

11
12/

На терені Польщі продовжується і надалі організація та формування українських частин, як це мало місце досі, аж до часу, коли ці формування будуть можливі на власному терені. ✕✕

Українські порушувати в п. 11. та танками та і танками, ну-шени в п. 5 та 6 - будувати доклати укріпленні в окремих місцях зокремлено-вантажів

12
13/

Начальна Команда Військ Польських буде старатися в можливій мірі ^{задовольнити} виконати бажання Головної Команди Українських Військ доставити в найкоротший час для Українських Військ зброю, амуніцію снарядження та одяг в потрібній кількості на три дивізії по штатам Польської дивізії з усіма її ^{і її підпорядкованими} тилловими установами, а також санітарний залізничний склад, вагони: баню, пральню, дезинфекційну камеру і церкву з відповідним обладнанням і поставити всі матеріали до розпорядження Українського Військового Міністерства.

*Примітально
зброю під час операцій
Слід зібрати добути
оперативні документи
- встановити в Україні
кількість зброї, яку
каждий корпус БНА
має
вжити на операції
Залучення засобів
У.Н.Р. по зброї,
будувати передачі
зброї У.Н.Р. - Бу БНА
у відповідній кількості.*

13
14/

Військова здобича, окрім рухомої, взятої в бою, переказується Українській Владі. Польське Військо користується з неї, в разі потреби, однак тільки на терені України. Спосіб передачі Українській Владі здобичі, ужитої Польським Військом, буде встановлений з умов евакуації Польського Війська.

Обидві сторони обов'язуються цю конвенцію тримати в тайні.-

Звернення до Голови Української дипломатичної місії у Польщі

ДО ПАНА ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ

В ВАРШАВІ.

З приводу предложеного нам на засіданні Української Дипломатичної Місії до Польської Річи Посполитої в дні 30.падолиста 1919 р. проекту декларації, яка мала би бути вручена відповідно бажанню Польського Уряду Закордонних Справ польській стороні, -уважаємо необхідним заявити Вам отсе:

Постановою Української Національної Ради Західно-Української Народної Республіки з 5.січня 1919 і постановою Директорії Української Народної Республіки з 19.січня 1919 р.проголошено злуку Західно-Української Народної Республіки і Української Народної Республіки.Згадані постанови мали характер виключно декларативний.Во постановою Української Національної Ради з 5.січня 1919 р.було застережено,що до часу скликання Всеукраїнських Установчих Зборів законодавчу Владу на території Західної Области Української Народної Республіки виконує Українська Національна Рада а виконуючу Владу Правительство тойж Области установлене Українською Національною Радою і перед нею відповідальне.Ся постанова була принята згаданим актом Директорії з 19.січня 1919 р.Ані покликаними постановами,отже Українською Національною Радою і Директорією,ані ніякими пізнішими державними актами не установлено ніяких органів державних,які були-би хоч спільні обом державам,що заявили свою волю злитися в оден державний організм.Таким чином повнота суверенних прав залишилася на основі згаданих вже обосторонних заяв про злуку і після них за Західною Областею У.Н.Р.

З окрема загранична політика обох держав велася окремими заграничними Урядами кожної з них,а тільки деякі заграничні Місії вислалися обома Урядами спільно,щоби вести свою діяльність на основі інструкцій видаваних після спільного порозуміння обох Урядів.Коли такого порозуміння не було представники обох Урядів виступали перед заграницею самостійно.Тим то повторяємо виключна компетенція рішати щонебудь про Західну Область У.Н.Р.,а з окрема про Східну Галичину належить виключно

до державних органів згаданої Области.

В уступі означенім точкою I.проекта декларації згадується між иншим, що по річці Збруч має проходити кордон між Україною і Польщею. Се значилоби, що на захід від річки Збруч починається польська територія.

Такому змістови згаданого уступу противимося ми, як представники Західно-Українського Уряду, а так само не згідні ми із змістом слідуєчого уступу під точкою 2.проекта декларації о стільки, що постанова згаданої точки 2.не може відноситися до Східної Галичини.

З огляду на ту нашу незгідність згаданий проект декларації не може бути навіть предложений в формі вирішеної Місією декларації польській стороні. Коли-би така декларація була зложена вона з тої самої причини буде неважною і не може мати ніяких правних наслідків.

1921

Скамої Народної Республіки і Української Народної Республіки. Стівані постанови між хрещеніх вищих органів української Народної Республіки і Української Народної Республіки в 1919 р. і до того часу скінчилися. Бездіяльність українських законотворчих органів в Україні на території західної області Української Народної Республіки виконує українська Народна Рада в виконувальну Раду. Провідна Рада в Україні. На постанову Української Народної Республіки Радою і перед нею відповідально. На постанову була прийнята рішенням згідно з територією в 1919 р. іні покінчення ми постановили, отже Української Народної Республіки і території, які ніяким підписанням не визнаються ніяким органом держави, які будуть іні кожен один державний орган буде виступати в одній державній території. Таким чином в одній державній території ми повинні виступати як особисті особи і ніяким чином не повинні виступати як особи держави. В.Н.Р.

З огляду на вищевказані факти і на рішення Місії і на рішення української Народної Республіки і на рішення української Народної Республіки, які були прийняті в 1919 р. іні покінчення ми постановили, отже Української Народної Республіки і території, які ніяким підписанням не визнаються ніяким органом держави, які будуть іні кожен один державний орган буде виступати в одній державній території. Таким чином в одній державній території ми повинні виступати як особи держави. В.Н.Р.

Доповідь Голові дипломатичної Місії УНР

МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

КАНЦЕЛЯРІЯ МІНІСТРА

№ 536

31 січня 1921 року

м.Т а р н і в.

52

52
н е г а й н о

ПАНОВІ

ГОЛОВІ ДИПЛОМАТИЧНОЇ МІСІЇ У.Н.Р.

В а р ш а в а.

Міністерство Закордонних Справ має честь довести до Вашого, Пане После, відома, наказ п. Голови Директорії на відношенню від 26. січня б.р. ч: 147, пересланий до Міністерства Закордонних Справ який звучить:

" Пан Голова Директорії, ознайомившись з відношенням Надзвичайної Дипломатичної Місії У.Н.Р. в Парижі з 10-го цього січня ч. 26 і листом секретаря Американського Червоного Хреста в Європі Чардльда Барне з 5-го січня ц.р., наказав строчно запитати п. Заступника Голови нашої Дипломатичної Місії в Варшаві Михайліва і п. Начальника Військової Ліквідаційної Комісії там же Генерал-поручника Зелінського, чи вони знають про зазначені вище листи."

Про вище згадане М.З.С. має честь прохати сповістити його, *див. доповіді п. Голові Директорії.*

Міністр Закордонних Справ: *Сквирський*

Начальник Канцелярії Міністра: *А. Шкварко*

Угода між УНР та урядом Речі Посполитою Польською

Копія з архіву

Уряд Української Народної Республіки з одного боку і Уряд Речі Посполитої Польської з боку другого - в глибокому пересвідченні, що кождий народ посідає природжене право на само-опреділення та здійснення своїх інтересів з сусідніми і однак во-входить з бажання уgruntовати підстави для зродного і князнього співжиття на добро і розвиток обох народів, погодився на слі-дуючі постанови:

I.
Визнаючи право України на повне і незалежне існу-вання на території в межах на північ схід і південь, як ці межі будуть вперіоджені договором Української Народної Республіки з її сусідніми, з тих сторін сусідня, - Річ Посполита Польська визнає директорів Генеральної Української Народної Республіки, на чолі з Головною Сталою М. Симоном Петлюрою, за Верховну Владу Української Народної Республіки

II.
Кордон між Українською Народною Республікою і Річчю Посполитою Польською устанавлюється слідуєчим: на північ від р. Дністра вздовж р. Збруча, а далі вздовж старого кор-дону між Австро-Венгрією та Росією до Кам'янецького, а од Кам'янецького на північ через вергілля Армянська, - далі по лінії на схід від Збруча, потім вздовж східного адміністративного кордону Гівенського повіту, далі на пів-ніч вздовж кордону адміністративного повіту Мін-ської, до скрещення його з р. Припять, а потім Припять до її устя.

До до повітів Гівенського, Дубенського і частини Армянського, які зараз відходять до Річчю Посполитої Польської, те пізніше має наступити стаєліне порозуміння.
Державне окреслення кордонної лінії повинно бути переведене спеціальною українсько-польською комісією, скла-деною з відповідних членів.

III.
Уряд Польський признає Україні території на схід від кордону, означеного в п. II цієї угоди, до кордонів польських з 1772 року /передрос бороних/, які Польща має по-сідає, або майже від Росії шляхом абстинуції чи вистона-ченням.

IV.
Польський Уряд зобов'язується до застосування в межах міжнародних умов, направлених супроти України; до того ж самого зобов'язується уряд Української Народної Республіки супроти Річчю Посполитої Польської.

V.
Права національно-культурна, які Уряд Української Народної Республіки забезпечить громадянам польської наці-ональності на території Української Народної Республіки - будуть в повній мірі захищені громадянам національності української в межах Річчю Посполитої Польської і на відворот.

VI.
Закладається спеціальна економічно-торгівельна угода між Українською Народною Республікою і Річчю Посполитою Польською.

Актри угоди на Україні буде розглянуто Конституй-антом. До часу скликання Конституйанти юридично стаєліне державствених польської національності на Україні - опреділяється особливим угодою між Річчю Посполитою Польською і Українською Народною Республікою.

VII.
Закладається військова конвенція, що стаєліне інтерв'ю частину цієї угоди.

VIII.

Умова ця зостається таємною, вона не може бути передана третій стороні чи бути опублікованою в цілості чи часті інакше, як тільки за погодженням обох контрагентських сторін, за винятком арт. I, який буде оголошено по підписанні цієї умови.

IX.

Умова ця вступає в силу негайно по підписанні її контрагентськими сторонами.

Підписано в Варшаві Квітень 31 дня 1920 року в двох примірниках, уложенні один по одному українською і польською мовою і в повні дальшій з застереженнями, що в разі сумніву текст польський буде вважатися за міродальний.

Королівське Міністерство
Закордонних Справ
Українській Народній
Республіці
Андрій Левицький

Королівське Міністерство
Закордонних Справ Річч
Посполитої Польської:
Ян Домбowski

152

192

Український Центральний Комітет в Річі Посполитій Польській
UKRAIŃSKI KOMITET CENTRALNY W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
LE COMITÉ CENTRAL UKRAINIEN EN POLOGNE

WARSZAWA
ALEJA RÓŻ 6 m. 9.
Tel. 283-65.

№ _____

Пам'ятна записка.

20-го Лютого ц|р. Укр. Диплом. Місія в Польщі звернулась з доповідями до Пана Голови Ради Міністрів У. Н. Р. про те, що для вибуття з рук польської влади українських самоходів: "Покард" м. ч. 77.060 , "Дельоне-Велівіль" м. ч. 3771 , "Бенц" м. ч. 20.632 , "Фірс-Арау" м. ч. 35.549 потрібно конче такі документи:

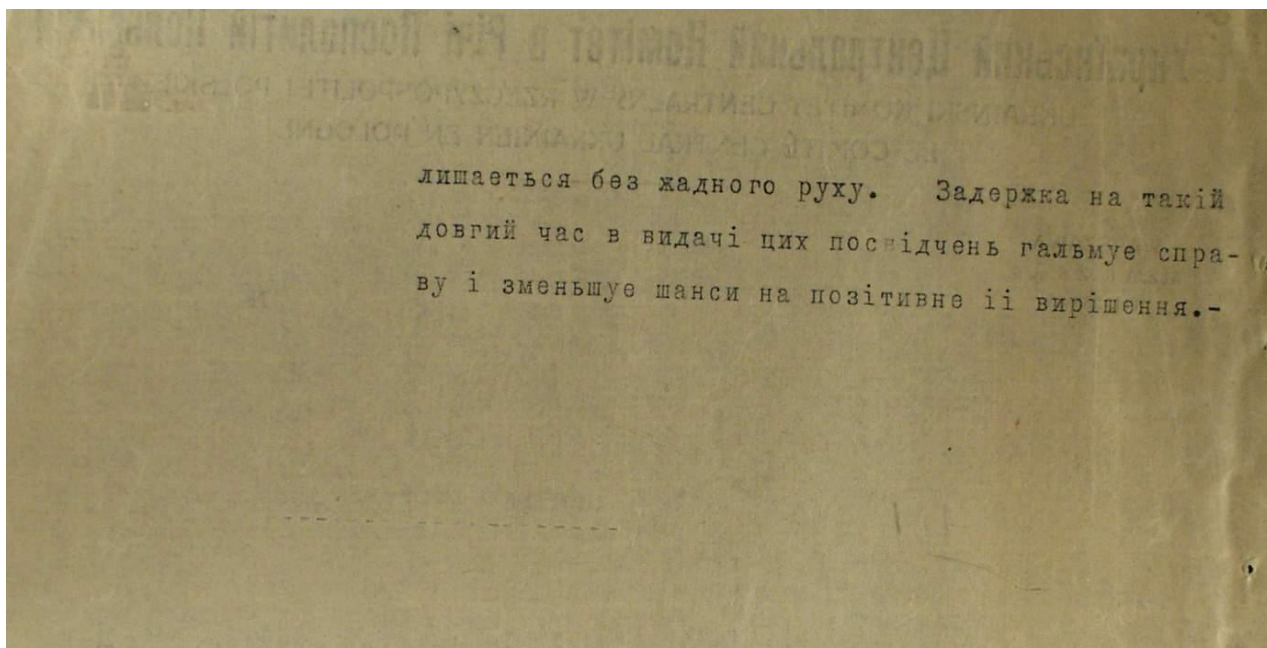
1| Посвідчення , що кожне з цих авто належить Уряду УНР. і

2| Посвідчення , що кожне з цих авто передане було до 26-го Квітня 1921р. Урядом УНР. тій чи иншій приватній особі. | Це посвідчення повинно мати дату пізнішу, ніж перше. |.

ДО ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІ
ГОЛОВИ РАДИ НАРОДНИХ
МІНІСТРІВ У. Н. Р.-

Про кожне авто має бути видане окреме посвідчення. Зміст і форма посвідчень детально наведені в зазначених вище доповідях.

Посвідчення ці досі не одержані і жадної відповіді від Уряду УНР. по цій справі нема, через що справа визволення українських самоходів за-

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 11012, т. 16, арк. 152

Звернення до дипломатичних представників УНР

У.Н.Р.
 МІНІСТЕРСТВО
 ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
 Департамент Чужез. Зносин
 " 9 лютого 1922 р.
 Ч. 38т/121

К о п і я
 32
 О б њ њ о

ДО ПАНІВ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ
 У.Н.Р.

На противі минулого року, особливо в останніх його місяцях дипломатія Совітського Російського ~~Українського~~ Урядів використовувачи економічно-політичну кон'юнктуру на Заході досягнула великих успіхів в своїй роботі, як до не на політичному ґрунті то економічному.

Цілий ряд Західних Держав або де веде свої торговельні переговори з совітами, або вже заключив їх підписанням відповідних умов.

Хоч до цього часу різні Держави Світу в своєму відношенні до Совітського Уряду й не зайняли однакових позицій, а навіть протилежні / Англія, Франція та особливо Америка /, але можна вдати, що й та група Держав, яка досі ухилялася від пертракцій з більшовиками буде втягнута врешті силою економічних причин в загальне русло.

До цих пертракцій більшовиків спонукає крім політичних завдань в першу чергу економічна руїна на всьому просторі Росії та України: знищення промисловости і торгівлі, розвал транспорту, упадок сільського ~~Хоз~~ства, занепад культури.

Всі матеріальні засоби виснажені і економічна руїна нахвилює ~~крити~~ в корні підриває совітський режим і загрожує совітській владі цілковитим упадком.

Чотирьохлітній досвід багато де чому навчив більшовиків, а сучасне економічне становище їх наочно показує неможливість дальнішого проведення їхніх соціально економічних експериментів і примушує шукати виходу та засобів для економічного оздоровлення совітських республік.

Цей вихід і ці засоби цілком природне і неминує вбачається ними в повороті, в певних поки що можна, в бік буржуазно-капіталістичної системи господарки, про що свідчать всі їхні змагання в останні часи: торговельні переговори і договори наміри широко взяти концесійну систему, закликати до купців і промисловців, закони про

Закони
 вом все те що викликало в широкіх колах громадянства на Заході ілюзію
 " еволюції більшовизму."

33
 Але наївне було б думати що більшовики врешті шире зрозуміли всю абсурдність своєї дотеперешної господарської практики. Правда для них теж ця практика являється помилкою, але не в тому розумінні цього слова, яке в данному разі надає йому західньо-європейський буржуа.

Коли для цього останнього признання Леніна і інших більшовицьких лідерів на якому небудь з'їзді або в пресі в своїх помилках означає признання ґрунтовної помилки що до самої господарки, признання нереальності самої ідеї комуністичного устрою і рівнозначне відказу од соціальної утопії, - то розуміється, для самих провідників більшовизму це тільки признання в помилках що до використання матеріальних засобів буржуазно капіталістичного ладу, в методах перебудовання цього ладу в комуністичній, який однак на їх думку мусить запанувати як не сьогодні так завтра.

Більшовики розуміють, що повернення до капіталістичної системи господарства, навіть обмеженої особливими умовами, означає зміцнення ворожих їм соціальних елементів і загрожує їхньому політичному становищу; розуміють вони також, що оздоровлення народнього хозяйства неможливе в умовах політичного режиму, який подавляє всяку приватну ініціативу, особисту і громадську волю.

Загроза, яку несе с собою для більшовицького режиму зміна економічної ситуації, здається їм меншою, коли відбудову країни буде провадити чужеземний капітал, зацікавлений власне тільки у фінансових прибутках. Цим пояснюється, що більшовики раніше зверталися за кордон, ніж звернули увагу на ті внутрішні сили країни, які могли бы взяти участь в її економічній відбудові.

Як зазначено вище, більшовицькі провідники зовсім не одмовилися від своїх прямих до світової соціальної революції, тільки ж загроза упадку їхньої влади, як результат економічної кризи і повного виснаження набутих раніш матеріальних ресурсів, примушує їх на де який час змінити свою тактику, що би ці ресурси придбати та за їх допомогою йти далі " роздмухуючи мирову пожежу."

3.

І більшовики безперечно будуть ждати більш менш спокійно того часу, коли праця свого та європейського буржуа дасть свої результати, себто коли будуть відбудовані і пущені в рух заводи і фабрики, трохи налагодиться транспорт, отримаються з-за кордону машини і різний крам.

Як тільки ж країна економічно відживе, новий поворот комуністичного курсу відкине буржуа і всі вироблені, або привезені його коштами матеріальні багатства знову перейдуть в руки керівників комуністичної господарки.

Більшовики, навчені досвідом, будуть на далі дільш обережно витрачати ці багатства, будуть оберегати від руйнації засоби продукції і змагатися використати їх в рамках "комуністичної господарки".

Розуміється, результатом цього всього буде нова економічна руйна але для тих, хто, як заявляють самі більшовики, йде до своєї мети шляхом експериментів, які б вони ризиковані ~~ні~~ були, це не страшно.

Самі більшовики й не думають дуже ховати свої плани, про це свідчать їх заяви, що новий економічний курс прийнято нами т и м ч а с о в о.

Такі плани дозволяє їм те тяжке становище, в якому перебуває західно-європейська промисловість і торгівля в результаті цілого ряду причин, ~~з яких~~ одна з найголовніших є виключення з міжнародного господарського обороту безмежного ринку на території рішної шостій частині світу, доведеної до того ж більшовиками майже до ступня натуральної господарки.

Західно-європейський промисловець, фінансіст, кунець, думаться в тісних рамках, які залишила їм війна і конкуренція; в той час, коли їхні вироби і капітали лежать без руху, коли їм так потрібні ~~спривці~~ широкі ринки збуту, коли їм необхідно "робити справи", - в той час величезні простори з безмірними природними багатствами, з населенням мало не дві сотні мільйонів, без власної промислової продукції, без необхідніших матеріальних засобів до життя - зостаються для них не приступними.

Отже, коли на Заході сподівання на упадок більшовизму сьогодні розвіялися, а їх місце заступила ілюзія еволюції більшовизма під впливом економічних факторів, а крім того, коли більшовики самі шукають конт-агентів на економічному полі, західно-європейський буржуа рішає використати момент і спробувати всі можливості, які йому дають уступки більшовиків.

І ми бачимо, як думають використати всі можливості східно-європейського ринку наймогутніші економічно держави Заходу: Англія і Німеччина

35

а в їхні плани неминуче втягується і Франція. За ними також втягуються в цей прохід на Схід і другі країни: Польща, Австрія, Чехословаччина, Італія та інші.

Звичайно, заінтересованні західно-європейські промислові і фінансові кола не можуть не предбачити обману з боку большевиків, не можуть не бачити їх планів, а тому, поскільки дозволяє конкуренція і ті особливі умови і потреби господарського життя Європи, які утворені безпосередньо світовою війною з її політичними та економічними наслідками, ці кола ретельно будуть свої контр-плани, організуються, втягують в круг своїх приватно-господарських інтересів і своєї держави і думають перемогти большевиків, поволи змінивши їхню господарську систему, ослабивши політичний режим, звалити потім мирно, використовуючи непереможний вплив цілого ряду факторів економічного життя, і саму большевицьку владу.

Як що ж не вдасться мирно заставити большевизм пройти " шлях еволюції" і виникне загроза бути ограбованими ними, то за європейським промисловцем і купцем стоять їхні держави зо всіма засобами для захисту їхніх інтересів.

Тяжко припустити, щоби цілком здійснилися плани большевиків спочити, зміцнитися економічно і, досягнувши такого-сякого упорядкування народнього-господарського життя, кинутися на Захід, але існування таких планів відкинути неможна. Неможна з другого боку відкинути і того, що економічна інтервенція Заходу буде базуватися більш на свідомості, що за нею стоять цілком реальні сили озброєної кулака, ніж на ілюзії " еволюції большевизму", яка власне підсовується і буде підтримуватися для заспокоєння опінії широких кол населення, не відчувачого безпосередньо потреби цієї інтервенції.

Вище накреслені змагання большевиків - з одного боку і промислових кол та Урядів європейських держав з другого привели до запрошення Російського Світового Уряду на міжнародну Конференцію в Генуї.

В цій справі для нас в першу чергу мають значіння не стільки економічні, скільки політичні моменти.

Участь большевиків в Конференції ставить нас перед загрозою фактичного визнання Російського Світового Уряду Європою, що являється великою перемогою їх над нами, бо це ще більше втягне українське питання в тісні ра-

рамки загально-російського питання на міжнародній арені.

Отже для нас необхідно, беручи під увагу нову міжнародну ситуацію і нові відносини між більшовиками і Західною Європою, всякими способами добиватися відокремлення справ України від справ Росії.

Ми повинні постійно використовувати всякий привід, щоби розкрити в Західній Європі справжню суть більшовицьких намірів та категорично зазначити, що український народ не визнає ніяких зобов'язань і пропозицій зроблених за його спиною окупантською більшовицькою владою на Україні.

Але ця нова фаза більшовицько-європейських відносин і ті політичні позиції які ці відносини дають більшовикам змогу зайняти, а саме можливість для них поліпшити своє економічне становище коштом економічних ресурсів України, в якій тільки й може початися "відбудова" економічного життя Сходу Європи, та можливість здобуття делегаціями і Представництвами Росії і Східної України офіційного визнання з боку цілого ряду держав, вимагає від нас особливої уваги і енергії.

До нової лінії європейської політики у відношенні до більшовиків ці останні будуть змагатися використати в першу чергу для своїх політичних цілей, а значить и для призначення за їхніми делегаціями характеру дипломатичних представництв, - в цьому не може бути жадних сумнівів.

Це вимагає від нас ведення найбільш активної боротьби з всіма більшовицькими змаганнями, а також з всякими спробами російських кол затулювати нашу національну і політичну окремішність.

Необхідною передумовою цієї боротьби в сучасних обставинах Міністерство вважає встановлення Вами тісного контакту з нашими громадянами, перебуваючими в Державі, в якій Ви являєтеся представником У.Н.Р. формою боротьби - відповідні маніфестаційні заяви наших громадських організацій, резолюції, меморандуми, як до можливе, то навіть делегації до урядів або місцевих дипломатичних представників відповідних держав. Там де нема таких організацій, це могли б робити співзвучні нам групи нашої еміграції.

Розуміється, як найширше необхідно використати п р е с у.

Міністерство вважає, що це підсилює б наші позиції в opinіi закордонних політичних кол і показало б їм, що в особі нашого громадянства вони мають національно і державно розвинених представників нації, що борються за своє визнання, не визнає більшовицької окупантської влади і на

6.

37

ніякі уступки в національних справах ніколи не піде.

Крім того, незалежно від безпосередніх наслідків такої акції, Міністерство вважає її доцільною ще і через те, що вона буде сприяти нашій національній консолідації і зміцнити відпорну силу.

Безпосереднім приводом для такої акції нашого громадянства за кордоном мусять бути послужити факт запрошення більшовиків на Конференцію в Генуї.

Ясно однак, що вся вага справи падає на наші дипломатичні Представництва і зазначена вище акція нашого громадянства могла би тільки підкріпити дипломатичні заходи, які будуть ними зроблені.

Що до останніх заходів, то Міністерство вважає необхідним слідуюче:

I. Всі без винятку п.п. Дипломатичні Представники подають невідкладно після отримання цього об'язника до Урядів держав, в які вони несуть свою дипломатичну місію, ноти - протести з приводу запрошення більшовиків на Конференцію в Генуї.

В.нотах повинно бути зазначено:

а/ відбудова Росії має провадитися головним чином за рахунок українських багатств, бо більшість пропонуваніх Російським Совітським Урядом концесійних багатств знаходиться на Україні і є власністю Українського Народу доказати цифрами - вугіль, залізо, сіль, хліборобська продукція/. / При цьому надсилаються статистичні дані/.

б/ Ні Російський Совітський Уряд, ні його експозитура - Український Совітський Уряд - не є уповноважені виступати в імені України, населення, якої вже більш трьох років веде і буде вести боротьбу з ними і ніколи не визнає складених ними договорів, що відкидають підстави культурного і економічного життя, якою є недоторканість приватної власності. Весь план більшовиків по відбудові Росії та України є опертий на знищення приватної власності і націоналізації всіх багатств.

в/ Що на Україні населення не заспокоїться і не дасть змоги спокійно провести в життя як/х небудь планів економічної відбудови до того часу поки не буде визнана повна незалежність української держави і буде дана змога Українському Народові вільно улаштувати своє життя.

Це основні тези, які необхідно зазначити в нотах.

II. Пан Голова дипломатичної Місії в Парижі має подати подібну ж

ноту до Представників Урядів держав Америки, а п. Посол в Берліні - до Представників в Японії, Фінляндії, Естонії, Латвії та Литви.

III. Крім вищезазначеного всі п.п. Представники подають ноти протести також до Представників Англії, Франції, Італії, та З'єднаних Держав в тих державах, де вони виконують свою дипломатичну місію.

IV. Всі п.п. Представники повинні порозумітися з Представниками Грузії, Вірменії, Азербейджана, Північного Кавказу та Донського і Кубанського Козацьких Урядів, щоби одночасно тими останніми були подані аналогічні ноти.

V. Всі ноти, поданні безпосередньо до Урядів держав, необхідно по можливості оголошувати в місцевій пресі.

VI. Копії всіх нот необхідно одночасно з подачею їх висилати обов'язково в Міністерство.

Міністерство ще раз мусить констатувати незрозумілий факт, що не всі пани Представники висилають Міністерству копії нот і меморандумів, які нами подаються, а також не відповідають з приводу різних директив Міністерства. Міністерство просить всіх п.п. Представників не ослаблювати контакту з ними, бо це неімовірно утрудняє нормальне провадження загальної нашої праці за кордоном.-

Т.в. МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Д. Токаржевський - Карашевич /в.п./

Директор Департаменту

Чужеземних Зносин КОЧЕРГАН / в.п./

З оригіналом згідно:

/ Начальник дипломатичного Відділу / підпис

до пана Сенатора А.Д. Марголіна
в Берліні.

Звернення до послів та голів дипломатичних місій

У.Н.Р.

Голова Ради
Народніх Міністрів
" . " квітня 1922 р.
Ч

22

Обіжно.

ДО ВСІХ Н.П.ПОСЛІВ І ГОЛОВ
ДИПЛОМАТИЧНИХ МІСІЙ.

Високоповажаний Пане.

В імені Правительства У Н.Р. щиро вітаю Вас з Великодними Святами і бажаю Вам успіху в Вашій важкій праці на користь батьківщини.

З огляду на наближення моменту повного розвалу большевизму на Сході Європи і на особливу заінтересованість всіх культурних держав питання про долю бумшої Росії прошу Вас як найчастіше подавати інформації про Вашу діяльність і про відношення до української державної справи тих держав, при урядах яких Ви акредитовані.

В останні часи поширюються чутки про напружену діяльність груп Врангеля, про його підготовчу роботу до збройної інтервенції в совітську Росію через територію України. Передають також, що авція Врангеля має підтримку з боку могутніх Держав. Особи, що близько стоять до груп Врангеля, розпускають чомусь поголоски, ніби Правительством УНР порозумілося з Врангелем і навіть заключило з ним конвенцію проти "совітів".

Прочу дати детальні інформації про заходи Врангеля і російських монархістів взагалі, а також про відношення до тих заходів з боку держави, в якій Ви акредитовані. Прочу також категорично спростувати провокаційні чутки про порозуміння наше з Врангелем. Правительство УНР має цілковите порозуміння лише з державами, що утворилися на терені б. Росії і зараз окуповані совітською армією. Що ж до поодиноких груп московських, то Правительство УНР в листопаді 20 року заключило договір лише з групою САВІНКОВА, який визнав самостійність України. З групою Б. Савінкова Правительство і надалі буде підтримувати стосунки, до інших же течій московської політичної думки Правительство буде ставитися з застереженням доти, доки Росіяне будуть поборювати стремління українського народу до незалежного державного

існування і не стануть одверто на шлях визнання самостійности України.

Група Врангеля готує збройну боротьбу проти совітської Росії без згоди і проти волі "українних" народів, і така акція московських імперіалістів повинна викликати з нашого боку рішучий і недвозначний протест.

Про заходи Ваші по змісту цього прошу Вас детально і регулярно інформувати Міністерство Закордонних Справ.

- А. ЛІВИЦЬКИЙ
- Голова Ради Народніх
- Міністрів |в.р.|

О. ЕЙХЕЛЬМАН
Керуючий Міністерством
Закордонних Справ |в.р.|

З оригіналом згідно:

- I -

З В І Т

засідання Національної Ради у Відні з дня 15 червня 1922 року.

Присутні: Лев Левицький, д-р Кость Левицький, д-р Євген Левицький, д-р Кирило Трильовський, Ілля Семака, Семен Вітик, Антін Крушельницький, д-р Роман Перфецький, д-р Марітчак, д-р Наварук.

Наради отвирас і проводить Лев Левицький, заступники: Крушельницький, Семака і Трильовський.

Лев ЛЕВИЦЬКИЙ: Відчитавши порядок дня начеркує в коротких словах звірства польської окупації в Сх. Галичині. Територія наша знаходиться у ворожих руках, який нищить безпощадно кожний культурний національний рух. Школи позамикані. Тисячі родин без заняття, університет для нашої молоді замкнений, тисячі інтелігенції сидить по тюрмах, а ми за кордоном мусимо боротися за них та виборювати незалежність Сх. Галичини і всіх інших українських земель. Не ліпше й на Великій Україні. Окупував її ворог, запанував там голод, на всіх українських землях дуже зле і ми мусимо стати в обороні наших братів, які стогнуть під польським, російським і румунським ярмом.

С. ВІТИК: критикує явність нарад і дивується, чому не повідомлено всі партії.

Л. ЛЕВИЦЬКИЙ: поясняє і виправдує браком часу і здекомплюванням.

С. ВІТИК: заявляє, що в урядовій газеті подано ложний звіт в попередніх нарад, пропущено резолюцію про Ригу, і подано будьтоби всі були в повній згоді і гармонії з диктатором Петрушевичом, що однак не є правдою і тому записує, чому не поміщено спростування.

Д-р НАВАРУК: заявляє, що Уряд преси і пропаганди дістав звіт, резолюції і спростування. Резолюцію про Ригу не поміщено в політичних зглядів, на що згодився сам вноскодавець д-р Цегельський. Далше заявляє, що всі статті переглядає уряд і лише уряд рішає. Що до спростування про брак повної згоди, то не помістив тому, бо то була

критика зі сторони меншости, а урядова газета пише те, що прихильне урядові. Таке було становище уряду.

Лев Левицький дає слово референтови.

Д-р Кость ЛЕВИЦЬКИЙ: який складає звіт про Геную і наше міжнародне положення.

В Генуї зробили ми те, що змогли і хоча не здобули незалежності, але справа стоїть добре. В Канах нічого не вирішено про Сх. Галичину. В Генуї були дві головні справи, а саме Совітська чи там російська і пакт мира. Франція від самого початку конференції бойкотувала її і старалася на кожному кроці паралізувати наради. За ньюю стала мала Антанта, Польща і Бельгія. А тому що генуйська конференція була господарською, ми виготовили меморіал про господарське положення Сх. Галичини, про знищення Сх. Галичини світовою війною, про польську окупацію, яка доводить край до ще більшої руїни. Українське населення в Сх. Галичині є проти Польщі і жадає незалежності. Цей меморіал вручили ми на початку конференції всім делегатам, крім польським і румунським. Румунські самі просили і ми дали їм один примірник. Відтак виготовлено другий меморіал, а привід до цього дала Грузія, яка зажадала звільнення Грузії від большевицької окупації. Згадуючи про становище совітської делегації заявляв, що Чічерін говорив в імені Росії, а Раковський підчеркував, що виступає в імені Росії і Радянської України, або федерації радянських республік. Зразу ми не вручили большевицькій делегації нашого меморіалу, однак інші держави порадили нам зробити це і ми зробили, ба навіть конферували з большевицькою делегацією. Бенеш, як колись в Женеві, так і тепер хотів біти посередником між нами а Польщею, переконуючи нас, що на якийсь час можемо згодитися на автономію, бо більше як певно, що ситуація в короткому часі зміниться на Сході, а тоді Східня Галичина увійде до "єдиної України чи там федеративної російської республіки. Бенеш посередничив в нашій справі в Лойд Джорджа, на що ми вислали протест на руки Джорджа, в якому між

109
 иншим наводимо аналогію що до Чех. За цей протест Л. Джордж подакував нам. 10 мая Л. Джордж, опираючись на 2 точки рішень в Канах, під час наради над мировим пактом, підніс, що від Балтику по Черне Море немає границь, народи невдоволені, при чім згадав також про Сх. Галичину і заявив, що муситься вислухати делегатів того краю, а то "

/"Національну Раду"/, що в Сх. Галичині 3/4 населення українське, Українці проти Польщі, отже справа негайна і муситься її вирішити. З цього бачимо, що справа Сх. Галичини є міжнародньою і ІО.У. розглядаючи меморанда інших видвигнено між иншим також справу Сх. Галичини і Льви, дальше заявляю, що Л. Джордж є дуже добре поінформований про Сх. Галичину. Протест УНР відкинено з мотивом, що утворено багацько українських груп, а впрочім це належить до внутрішніх російських питань. Барту застерігся, що справа Сх. Галичини належить до Найвищої Ради. Більшість держав була за тим, щоби вислухати галицьких делегатів і певно справа наша булаб добре вирішена, колиб не світська відповідь на антантській домагання, яка роббила майже всі заходи і тому справи не вирішено. Деб не вирішувано справу Сх. Галичини, а всюди мусять вирішити для нас корисно, бо за нами є 8 держав, а проти лише 3. Англійські делегати і італійські заявили нам, щоби не годитись на жадні автономії, бо Сх. Галичина повинна бути етапом до Великої Української Держави. Лойд Джордж ясно не говорить, яке становище займає в нашій справі. Барту є за прилученням до Польщі з великими свободами, Бельгія подібна як Франція, при чім Яспар радив, щоби старатись передати справу до Союзу Народів, де його приятель Гюманс буде головою і який стоїть за нами. Швеція за нами, Совіти також Скірмунт мимо забігів нічого не здобув, плани Польщі на Сході перечеркнені. Справа наша стоїть добре, мусимо видержати і попірати уряд в його змаганнях, а певно, що чи в Гаві, чи в Союзі Народів справа буде добре для нас вирішена. З Поляками не можемо входити в жадний контакт, бо вони договори ламають і не дадуть нам жадної автономії, а ніяких прав.

- 3 -

СЕМАКА: Запише як стоїть справа Буковини?

ВІТИК: Критикує похвали К. Левицького на адресу Раковського, який все говорив в імені Росії і пригадує послідню дебат у між Чічерінсм а бароном Іті, з чого виходить, що була тільки російська делегація, а української не було. Запише як стоїть справа Волині, Холмщини, Полісся і Підляша. Як ставилися до нашої нафти?

Д-р К. Левицький: Відповідаючи на запити заявляє, що з політичних зглядів допомагаються тільки за Сх. Галичину, але пр. Тов. Ліги Націй західньо українських земель домагається прав незалежності і для інших західньо українських земель. Що до Раковського, то ще раз мусить ствердити що Раковський все підчеркував, що виступає як представник Радянської України. Що більше Раковський в розмові заявив, що на Україні потрібно багато української інтелігенції до культурної праці, де є так багато українських шкіл, університети, Академія Наук і т.п. і прямо дивувався, чому українська інтелігенція не вертає на Україну. - За нафту балакано загально, значиться і за Сх. Галичину.

Посол Сінгалевич: подає Фінансовий звіт:

Згадавши про розвал Австрії розповідає, як то Посольство ЗУНР розпочало своє урядування у Відні. Грошей не було тому позичено у Василька 12.000 ав.крон і за ті гроші наладжено посольський апарат. Після продано коні, які привезли наші жовнори з італійського фронту, за суму 23.000 а.к., а в спадкової Каси австрійської одержано 33.800.000 а.к., які належалися як причинки військові для родин жовнірів за липень до жовтня 1918 р., а які Посольство одержало в двох ратах. Петрушевич ідучи до Галичини забрав з тих грошей 6.000.000 а.к. На Чехах продано 5 авт, радіо і одяги, які почасти одержано від Австрії, за 5 і 1/2 міліона чешських корон.

Видатки Посольства:

Політичні Місії	3.956.000 К.а.
" " 1919 р.	5,443.000 " "

- 5 -

Політичні Місії	1920 р.	10.000.000	К. а.
Ліквідація	1919 р.	1.320.000	" "
"	1920 р.	1.100.200	" "
Підмоги	1919 р.	2.791.000	" "
"	1920 р.	4.000.000	" "
Край	1919 р.	7.700.000	" "
"	1920 р.	8.000.000	" "
"	1921 р.	2.000.000	" "

і два вагони паперу.

Доходи доповняє референт сумою 15.400.000 а.к., яку то суму одержало Посольство від Супруна.

Бенеш нічого не дав.

Каса Посольства вичерпалася вже в 1920 році, так що на дорогу Боберському, Цегельському і иншим мусіло Посольство завдяки знакомствам п. Д-ра К. Левицького позичити у Відні. В слідуєчій році, то є 1921 Посольство затигнуло позичку на сумму 8.000.000 марок.

Американська позичка дала такі висліди:

До тепер зібрано 107.000 доларів, - з чого Посольство одержало квоту 71.000 доларів, бо решта розійшлася на кошта в Америці, між иншим 1.500 доларів на маніфестацію американських героїв української народности під час конференції розоруження у Вашингтоні. З одержаних 71.000 доларів Посольство відало затигнуену позичку на кошта подорожі наших відпоручників до Америки в квоті 7.500 доларів, так що в касі Посольства остало властиво лише 63.500 доларів по залаченню боргів.

Теперішній стан каси такий:

5.131 доларів
 40 фунтів штерлінгів
 304 франц. франків
 6.550 лірів
 103.000 нім. марк
 40.000 польських марок.
 2.000.000 а.к.

Німецькі маркы призначені для Посольства в Німеччині.

- 6 -

Париж коштує місячно 12.000 фр. франків, - Прага 15.000 ч.к. - Італія 8.000 лірів.

В кінці згадує референт, що уряд З.У.Н.Р. переговорював з консорцієм Босра за галицький тютюн, а з другою компанією /канадійсько-американською/ за залізницю і нафту.

По коротенькій, майже безпредметовій дискусії, відчитано лист Петрушевича, яким повідомляє він зібраних, що Національної Ради не визнає і не буде вязатися її ухвалами.

По сім перервано наради до слідуєчого дня.

- 7 -

З В І Т

засідання Національної Ради ЗУНР з дня 16 червня 1922 р.

Наради ствирас Лев Левицький і уділає голос як першому Д-рови Е. Левицькому: Реферат політичний пропонує прийняти до відома.

Антін КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ: Реферат не вдоволяючий, бо з нього видно, що Уряд бавиться в загумінкову політику, зриває раз на все з Великою Україною, коли навіть Антанта заявляє, що Галичина має бути етапом до будови Великої Української Держави. Реферат негативний і скорше надавався для якогось товариства і т.п., а не для Національної Ради. Запитує яке становище і які взаємини заняла наша делегація супроти УНР. Ми почули про взаємини з Радянською Україною, а не чулисьмо які вони. Національна Рада повинна почути про склад Уряду, Посольств, про звязок з краєм, який пожирає мільйони, хоча край нічого не дістає - ніяких відозв і т.п., бо всьо остається на Прикарпатській Україні в Тисі. Чи правдою є що висилано в паках витяги з "Наше Пресе" хоча це справи таємні, але можна було сказати це от хочби при замкнених дверях. Заявивсь проти прийняття до відома політичного реферату. - Що до фінансового реферату, то мушу сказати, що Сингалевич вивязався добре. Реферат мав свої добрі, але також і злі сторони. Дав короткий перегляд від початку zorganizовання Посольства, його діяльність і теперішній стан каси, але дивує мене, що відхиляє від себе відповідальність. Зясував розвал Австрії, де всі крали, а ми придивлялися, зясував діяльність Секретаріату, злий звязок з краєм, непатріотичність молоді і офіцирів і т.д. згадав про корупцію 16 французьких газет і дивується, що тоді не заплачено тої незначної квоти '8 мільйонів франків', а булиб мали на цілий рік в нашій розпорядимости 16 газет. Говорить про приїзд Федака з Галичини по гроші, мимо того, що та має свої інституції і банки і це як раз означає нашу нездібність і неприготованність. Запитує, хто підписав Національну

позичку в Америці, в чийм імені, котра Національна Рада уповноважила їх до цього? Це дуже важне і мусимо дістати на це відповідь. Дех гроші привезені з Кам'янця? Сказано, що то є військовий депозит, а це за мало і неясно. Як виглядає канадійська тютюнова позичка Босра? Вона чорна, скомплікована і за неї Національна Рада не може брати відповідальности. Американська позичка розходиться, Бразилія не дасть нічого, так що велике питання чи вернуться бодай кошта Карманського до Бразилії. Грозить фінансовий крах, а це тому, що власть лежить в руках одної людини, яка дає сліпого послуху. Жадних пояснень не дає за американську позичку, бо вона підлягає Закордонному Урядові, згадує тільки, що послано чотири ургенси до Мишуги, який нічого навіть не відповідає. Бюджет мусить бути і тим більше, що є мало гроша. Вірю, що Уряд є цілковито відданий нашій справі, але мусимо заявити, що не несемо відповідальности за скривлення нашої політичної лінії з 23 січня 1919 року. Д-р Назарук також відповідає також, бо як член радикальної партії засідає в Уряді, хоча його партія не уповноважила до того. Назарук має їхати до Америки і тим робом лише скріплює і так хаотичне положення. Грошей нема, треба працювати, перевести санацію цих відносин, зробити кінець цій фарсі - диктатурі, покликати конституційний Уряд і Національну Раду до життя, змінити політичну лінію і спільними силами будувати суверенність України.

Семен ВІТИК: Переповівши історію повстання УНР, ЗУНР, Підкарпатської України, злуку всіх земель під напором волі народу підчеркує, що одиноким правним представництвом українського народу є Трудовий Конгрес. Наша будучність в зв'язку з Великою Україною, інакше ми загумінковою політикою нічого не вдобудемо. Поїнно бути тільки одно загально українське представництво на зовні. Антанта менше балакає про Сх. Галичину і з того бачимо, що для неї Галичина меншої ваги, як Велика Україна. Наша політика йшла злом дорогою, бо ми зламавши лінію соборности побо-

115
рюємо одні других. Виступає всюди дві України. Петлюра віддав українські землі Польщі, а большевики під примусом обставин потвердили це в Ризі, хоча вона не є ніким акредитована /Критикує диктатора/. Люди вмовили в себе, що послані богом ратувати край, нехтуючи волю народу, роблять після диктату одної особи, яка терпить наманію великості, копнули Національну Раду, хоча всюди живають її імени. Їм бракує відваги і ініціативи, ідуть доррвою жебранини. Уряд був все проти злуки з Великою Україною, бо цього цісар Карло не хотів і злучився тільки під напором волі народу. Як довго буде єдиновластя, так довго будуть катастрофи і невдачі, і це, що було в Генуї, повториться в Гаві і на інших конференціях. На міжнародній арені наша ситуація є пропадом бо проти нас стоїть Мала Антанта і третій рабівник Польща, а за ними Франція. Коли за нами стояли Чехи і Масарик і Тузар заявляли, що Прикарпатську України держать, як деновит для України, то диктатура бавилася в ноти, жебрала попід антантські двері, а край успокоювала тим, що, мовляв, чекайте, дипломати наші зроблять, сидить тихо і от на тій чи иншій конференції справа наша буде напевно вирішена. В край все спить, благоденствує, бо за нього все "робить" диктатура -єсвиправді горстка людей, які робилиб щось, та не має на це фондів. Такою політикою, мої панове ми нічого не добудемо. Дивує мене, що Уряд ще погрожує, що Петрушевич має вже свою марку за границею, а я скажу, що Уряд нічого не робить, уряд є нате, аби тратити гроші, писати ноти і присипляти край обіцянками. Аби писати ноти, на це потреба уряду, ноти можна писати в якій небудь кофейни; а коли ми поглянемо, що один Петрушевич у Відні з кількома кривими, другий в Парижі, а третій в Лондоні, то сама делікатність вимагає цього, щоби не ставити лише свояків, ба що більше - здібности на ті посади не бачу ані в одного. Для нас диктатор, а для чужих президент Національної Ради, ми маємо тільки слухати і боятися слабодуха і його оточення, який певно й 1918 року бувби не відважився брати владу від Делатів, бо за це

116

не було приказу від Карла. Чиж можемо попірати тих людей, значи їхню роботу, історію, які нехтують волю народа, розтратили народне майно, відкидають злуку з Великою Україною, не мають жадного звязку з краєм і які нас всюди компромітують?! Ні! Крім вчинку Федака нічого не зроблено а той геройський вчинок, який диктатура використала для позички, являється радше протестуючим висловом самого укр населення. Диктатура оферувала всім і вся нафту, і то одному на 25 літ, другому на тридцять, а третьому на сорок. Це саме було з тютюном і залізницями, бо всім звісна ганебна історія канадійської позички Боера. Не буду розбирати де гроші, що бракує, а що є, скажу лише одно, що диктатура нікому не імпонує, бо оказалась нездідною ані ставити опору, ані будувати, ані не додержала злуки з Україною. Кость Левицький домагається прав для Галичини, а лишив Волинь, Холм і інші. З Генуї вернулись з нічим, а Гаги привезуть те саме. Така політична тактика заведе нас в пронасть, що сталося вже з Петлюрою, і певно Петрушевич піде в кінці також його слідами. Звіту до відома приймати не можемо, Національна Рада не може нести жадної одвічальности за політику диктатора узурпатора, який нехтує Нац. Радою. Ми приходимо з ріжними внесками, хоч певні що перепадуть, але пропонуємо вибрати дві комісії, а то політичну і фінансову для провірення дотеперішньої господарки: всі рішення, уряди і позички диктаторські узнати нелегальними і перервати засідання аж до покінчення висше наведених завдянь. Ми знаємо, що є тільки одна зєдинена Україна і що як булиб йшли разом то справа була б стояла ліпше, знаємо, що в українській республіці має панувати народі, що диктатура є тільки забавкою поодиноких фамілій чи груп і коли що положення не зміниться, то ми витягнемо з цего відповідні консеквенції. Надаємо ще раз вибрання двох комісій, а коли противна сторона поставить свої внески, то ми поставимо нові внески і витягнемо консеквенції.

- II -

Д-р Кирило ТРИЛІОВСЬКИЙ: Я противний диктатурі. Це витворює загальний несмак. Ми були карні і сиділи тихо, бо все думали, що вийде на добре. Не входжу в правне становище, чи це можливе, однак тоді було конечністю і потрібне і навіть успішне, але на еміграції не має права на існування. І ті люди є злої думки, котрі радили йому держатися диктаторської влади. Є національні радники в Австрії і на Чехословаччині і по порозумінню з Національною Радою в краю можна передати владу в їхні руки. Мажь, що в краю не ~~в~~кликано Національної Ради, хоч можливість є, але певним є й те, що ясно і незалежно не можна висказувати там своїх думок. Однак не можемо забувати на те, що Петрушевич є одинок представником Галицької державности, символом Національної Ради. Нічого дивного, що просимо Антанту, бо ж й Чічерін також просить Лист Петрушевича обиджає Нац. Раду і я певен, що він вийшов за порозумінням уповноважених. Сумніваюся, чи добудемо самостійність, здається лишимося при Польщі і дістанемо автономію. Бенеш казав Петрушевичеві, що є за найширшою автономією та що це буде тільки переходною стадією, а за той час ситуація зміниться корисно для нас. Вина нашого теперішнього становища спадає не лише на уряд, але також на край: в краю потрібен рух, а його немає. Чи уряд зробив що в напрямі ірландської боротьби в краю? Чи правдою те, що на оборону Федака зажадано два мільйони? Мусимо змінити режим, а коли диктатура не схоче, то мусимо шукати способів, щоби змусити їх до того морально. Диктатура немає добрих інформацій, доказом чого курйозні прикази військової канцелярії, які не відповідають ані часові ані дійсности. Петрушевич дивиться на нас як на збігівиско революціонерів, але ми покажімо, що ми ними не є і що ми хочемо спільно з ним працювати для спільної ідеї. Реферат до відома не приймаємо, це має рішити політична комісія. Кінчу словами: Ми на добрій дорозі.

Лев ЛЕВИЦЬКИЙ: Як попередні бесідники критикує диктатуру і підчеркує, що в диктатурі ведеється фамілійну політику і більше зважається на особисті інтереси, чим на загально-українські.

- 12 -

Дальше.

З В І Т

засідання Нац. Ради у Відні з дня 17 червня 1922 року. Нарадами проводить Лев Левицький, а опісля д-р Е.Врайтер.

Перший промовляє.

Д-р Е. ЛЕВИЦЬКИЙ: Його ціла промова є властиво полемікою з Вітиком і Крушельницьким. Говорить, що промова Вітика є добра для маси, для агітації, а не для політиків. Треба розрізнити ідеал від дійсності. Я знові поділяю орієнтацію соборності, але запитую панів чи це сьогодні є м можливе? Скажу ні! Україна буде самостійною, але на це потреба часу. Колиб ми сьогодні хотіли поставити українську державу, то нам бракує до цього потрібних чинників і злим політиком є той, хто думає ідеально, бо добрий політик тільки це, що є можливим до виконання. Сама етнографічна маса не вистарчає, коли не має вона заравом національного почуття. Погляньмо на українську революцію від 1917 року по нинішній день, а мусимо на жаль признавати, що того почуття у народніх масах не знаходимо. Галичина мусить бути етапом до Великої Української держави, це є політична тактика і ми від ньої відступити не можемо. Чернь не здібна до будови, чернь повстане подібно як за Хмельницького, але за якийсь час розлетиться і остануть самі провідники. Порівняйте теперішні повстання проти большевиків, які як та філя морська то піднесся, то опаде. Почуття національності не бачимо навіть середь придніпрянської інтелігенції, вониж, як знаємо, ставлять свої партії понад націю. Та партійна нетерпимість доведе Україну до того, що ми вже сьогодні бачимо, ба навіть до ще більшої руїни. Миж не могли zorganizувати навіть української Національної Ради бо кожна партія ставила свої умовини, під якими вона могла взяти участь в Раді. І щож вийшло? Одні хотіли монархії, другі гетьмана, а знов інші соціалістичної республіки і т. д. і т. д. Україна мала добрі умовини до будови власної державно-

сти, однак через брак національного почуття і через партійну нетерпимість цього не виконала. Большевики були тоді слабкі і маленька вже армія могла тоді боронити українських границь. Мусимо домагатися незалежності Сх. Галичини, створити буферну державу на взір Сардинії, яка етапами створила Італію,.... і хибаж нині Італійці називають Кавера, який сотворив незалежну Італію, зрадником? Так само й ми не зрадімо української соборности коли нашу будову рознічемо від Галичини. Не є зрадником Петлюра, який за поміч Польщі віддав Зах. українські землі, а також большевики не є зрадниками, які під примусом обставин стратили свої власні території. Галичина відіграє ще ту роль, яку вже раз відіграла за Романовичів по упадку Київської держави. Тоді загумінок став центром і перебрав керму у свої руки, це саме повториться і тепер. Наш Уряд з президентом Петрушевичом на чолі є всюди вислухуваний, є самотнім, який заступає права українського народу східної Галичини, є символом Галицької держави. І тому взявши це все під розвагу мусимо прийти до твердого переконання, що говорити сьогодні про Соборність поповняється великий політичний блуд. Поляки чигають повалити уряд диктатури і тому мушу підчеркнути, що всякі непорозуміння між нами і евентуальне розбиття національного фронту використають поляки для своїх політичних цілей на нашу шкоду. Коли диктатор і уряд завинили, то будуть одвічати перед одвічальним тілом, а тепер нашим завданням повинно бути помагати урядови в його змаганнях. Мусимо бути обережні, не йти в розрив з урядом, не провадити кампанії проти уряду, перевести санацію о скільки це можливим і потрібним і тому ще раз відношуся до вас, панове товариші, прийняти до відома політичний звіт п. президента д-ра К. Левицького.

Д-р К. ЛЕВИЦЬКИЙ: Забираю слово як ваш товариш, а не міністр. Помилується п. Крушельницький, коли каже, що ми зломали лінію. Лінію зломано в Кам'янці і у Варшаві. Наш уряд робив заходи, щоби створити Національно державний Союз, однак

з вини Наддніпрянців цього не зроблено. Там кожна партія ставила свої домагання. Замало хотіти, треба мати умовини і чинники. Ще раз підчеркую, ми лінії не зламали, а йдемо лінією соборності. І коли ми пишемо, що в Галичині хочемо утворити державу на взір Швейцарії, то не робимо тільки для пропаганди, тільки для тих, що вирішують. Ми балакаємо з Радянською Україною, то керма державна на разі в їх руках. Позичку американську ми мусіли ровписати, бо грозив нам крах, позичка канадійська Боєра здержана. Договору на тютюн не зроблено. Уряд комунікує всі важнічі події. Справу вибору Комісії раджу відлонити до часу реконструкції кабінету. На днях був делегат Національної Ради зі Львова /Целевич/, в найкоротшому часі маємо дістати далі інструкції зі Львова, і аж тоді і то вже скоро переведеється реконструкцію.

СІНГАЛЕВИЧ: Підчеркує, що дав лише орієнтаційний фінансовий перегляд. Загальна сума, якою розпоряджало Посольство без американської позички, виносила 49.000.000 а.корон. Наводить даліше що в Чехах продане товари не за 5 і 1/2 мільона чеських корон, а за 4.620.000 ч.к. тому, що при ладуванню і виладуванню пропало багато товарів. З цієї суми виплачено на газету "Народ" в Ужгороді 50.000 ч.к., галицькій Місії в Парижі 173.153 чеські корони /50.000 фр. франків/, а 1/2 мільона до краю на адресу Федака. Гроші з Америки присилано малими квотами, так що не можна навіть було використовувати кон'юнктури на біржі. Ще раз заявляю, що я є лише урядовець і ліквідатор і не рішаю нічого. Переходячи до політичної дебати, дивується, що диктатура держиться до тепер. По першому винен не лише диктатор, але в першій мірі ті секретарі, що втікли зі Станиславова /за дизерцією/, даліше винні д-р Голубович, Бурачинський і Мирон, які будучи в Кам'янці не зажадали знесення диктатури, яка не має права існування по законам української конституції. Рівнож винен Вітик, як перший віцепрезидент Національної Ради, який будучи за кордоном і маючи нагоду скликати членів Відділу Національ-

ної Ради, цього не зробив. Годиться на внесення д-ра Е. ЛЕВИЦЬКОГО, щоби виждати на рішення Національної Ради у Львові, яка лише покликана до вирішувань, бо може ще зайти таке, що буде дві комісії, одна віденська, а друга львівська.

По цім перервано наради до вторка.

- 16 -

З В І Т

засідання Нац. Ради у Відні в дня 20 червня 1922 року.
/Дальше/.

В нарадах беруть участь крім попередньо поданих також: посол Скинул, Лев Петрушевичі і Д-р Ернест Брайттер.

Наради відкрив Лев Левницький, а головував Др. Е. Брайттер. Перший забирає слово.

Д-р. НАЗАРУК: Три роки сидимо на чужині. Ми є відламок, ~~тріски~~ ~~колисся~~ одної хати, однак наш збір є позитивний, реальний. Коли ми тут зішлися, то не як вічевики звичайні, але як вибранці народу, які в цей тяжкий мент однокі представляють його волю. На нарадах цих повинно вислухати в першій мірі опозицію, хоч опозиція урядовців, н. пр. Сінгалевича, є далеко більша, ніж Д-ра Трильовського опозиція, чи там Вітика або Крушельницького. По першому хочу розібрати наші політичні сили і сказати чи та яку силу вони представляють. Політичні сили наші поділяю так: 1. Диктатура, 2. Уряд уповноважених, 3. Національна Рада в краю, 4. Національна Рада за кордоном, 5. Віділ Національної Ради, 6. Політичні партії і 7. Відломки партій за кордоном. Зачну відповідати на диктатуру. При її заложенню я не був. Наша конституція не знає диктатури і не має на це законів. Др. Трильовський каже, що диктатура - узурпація, я з цим не годжусь. Коли пошукати за примірами в історії, то можемо прийти до іншої думки і переконання, як др. Трильовський. Наша диктатура була створена легально, правильно і на той час конче потрібною, а я скажу ще більше - диктатура - це дуже світлий випадок в нашій історії. Диктатура поповнила два блуди і то не зі своєї вини, а під напором ідеології. Ідучи за волею укр. народа, а саме: 1/ Похід на Київ, бо ми влізли в мішок, в яким мусіли задуситися і 2/ за нівно злучилися з Денікіном, бо місяць вперед, коли він був ще сильний, моглимо прогнати большевиків. Це були не такти політичні і ці два блуди падуть на карк українсь-

кої суспільности. Диктатура не зламала політичної лінії, бо по законам затвердженим Директорією, по проголошенню злуки з Україною 22. I. 1919 і по ухвалах Національної Ради з 3. I. 1919 року Галичина входила як державне тіло з власним державним апаратом в злуку з Україною аж до скликання Всеукраїнських Установчих Зборів, які мали про цю злуку дефенітивно рішити. Нема ані одного Галичанина, який не був би Соборником, який не вел в би великої Української Держави, а держався виключно Галичини. Ми соборники, але це тільки ідея і дуже далека мета. - Тепер буду розбирати даліше, чому диктатура держиться до тепер. Що ж то була за Національна Рада і з кого складалася? Складалася з парламентарних і сеймових послів, значить з тих самих, що так "світло" боронили наших прав в Австрії. Це був хлам накинений українському народови, який то хлам нічого не робив, їздив то до Відня, то до канцелярії, або до жінки, а були навіть й такі, що приїзджали до Відня тільки по діти. Вони ухвалили навіть, що при слідуєчій каденції не може кандидувати ніхто инший, як лише вони. Це були по більшій часті люди ліниві, які нічого не роблячи брали великі гроші, а при тім робили гешефти, то не заперечить мені хіба ніхто, коли скажу, що такий хлам міг тільки провалити, а не будувати українську державу. Не раз бракувало референтів, бо жадного не було на місці і через нікого иншого, як тільки через цих хламів стратили ми Східню Галичину. Н. пр. др. Федак у Львові перепер своє домагання, аби не інтернувати Поляків і не вести гострої війни. Теперь маємо наслідки політики людей, це терпіли на мозгову стагнацію і лінивість, і які не інтересувалися публичними справами і на кінці своїми ухвалами забрали український народ в яспр, що на слідуєчих виборах лише вони мають бути вибраними. Або берім на примір вибір на посл в двох університетських професорів, яких прямо відривається від праці. Балакаю не за всіх, бо були також единиці, які працювали.

Погляньмо на нинішній збір. Чи не бачимо тут лінивість, мовгову стагнацію, і безінтересовність в публичних справах тих національних радників, які зараз перебувають в Празі, Берліні і на Карпатській Україні і мимо того, що вони ліпше матеріально стоять, не приїхали на наради. Посол Вітик закидає, що Чехи в 1918 році просили наших послів йти спільно з ними проти австрійського правитель-ства, а вони держалися вірно династії. Цеж природне, цеж лежало в їхній психіці, бо деж вони, що жили добре і т. д. могли рішитися на такий крок. Цеж не містилося в їхніх головах і вони не бажали для себе ліпшого. Наша група зібралася виправді за пізно, але зібралася. Значіння має це дуже велике, і то тим більше, що знаходимося за кордоном і можемо вільно висказувати свої думки. Переходжу до уповноважених секретарів. Уряд як ціліс правно не існує, а це лише довірені особи диктатора. Маємо два роди уповноважених, а то: 1/ По особистім порозумінню з диктатором - всі нац. демократи /трудовики/ і свояки диктатора, і 2/ партійному порозумінню - радикали. До уряду вступив я по порозумінню з партією, а що до свояків Петрушевича, то що до кожного має диктатор свої виправданя. Дивує мене, що у.с.д. в краю виступили в Національній Раді і зламали національний фронт в так тяжкий момент і тому вважаю послів Вітика і Крушельницького приватно присутніми членами доброї волі, за якими ніхто не стоїть. Уряд мусить бути, оскільки він потрібний і тому виступив я проти так званих урядів фінансув, державної контролі і державної каси, які нічого не роблять, а покирають багато грошей заявляюсь за вибором контрольної комісії, але вибрати її має Національна Рада у Львові і то після ключа партійного. Треба конче знесення диктатури, але треба конче покласти щось на її місці і то людей працюючих, ідейних, треба змінити систем, але президентови Петрушевичеві мусить дати більші управління, бо в Галичині можуть наступити переслідування, арести і так слабкий звязок може бути перерваний і ми

125

мусимо мати за кордоном когось, аби наша позиція ~~як~~ не затрилася за границею. Боротьба наша постреває ще довше і певним є, що ми ще довго останемося під Польщею, однак на переговори з Польщею я не давби свого підпису, бо вона не додержить договора і я взагалі з недовір'ям відношуся до польсько-українського порозуміння, бо такі переговори нас тільки скомпромітують, а не принесуть жадної користі. Радянська Україна нас не хоче, а впрочім не маємо з ким говорити. Між придніпрянською еміграцією залагувала деправація, потворилось багато груп, а з офіційними зовсім не можемо говорити, бо ж ми маємо говорити з гетьманом, який заключив з Французами договір, до якого певно приступить й Польща. На маємо партнера, з яким можна нам говорити, а впрочім ми так багато вже попеклися, що більше не хочемо. Наші емігранти повинні вертати до Галичини для скріплення нашого фронту і підготовлення підпольної роботи і активності з долу.

По цім засіданні перервано до п'ятниці.

- 20 -

126

З В І Т

засідання Національної Ради у Відні з дня 23 червня 1922р
/Дальше/.

Нарадами проводить Лев Левицький. Перший за-
бирає слово
Семен ВІТІК: Національна Рада є єдиноким рішенням і
децидуючим чинником, бо іншого ми не мали. Маємо два
роди послів, а то соймових, парламентарних, членів
палати панів і назначених Повітовими Національними Ра-
дами послів, які зараз по більшій часті були також
повітовими комісарями. Коли Назарук каже, що він увій-
шов до уряду за порозумінням з партією, то ми знаємо,
яка то партія. Назарук і Демчина і тому не дивно, що
"партія" апробує, бож вони оба є в диктатурі. Коли ми
усунемо диктатуру, то ще нічого не виграємо, бо дикта-
тура знаходиться в положенні потапаючого корабля, в
якого всі тікають, диктатура є нелегальною, неправи-
льною є скандалом для українського населення Сх. Галичини
диктатура знегувала і зломала нашу конституцію. Дикта-
тор є узурпатором, який знівечив армію і на кінці втік
покинувши її на ласку і неласку ворогів, розтратив гро-
ші, зрадив українську націю, зламав злуку з Великою
Україною, а коли нема знову виходу, то кличе Національ-
ну Раду до життя, а уповноважені завзивають емігрантів
їхати до Галичини, ті самі, що недавно ще тому писали
в урядових органах що зрадником є той, хто їде до Га-
личини. Др. Е. Левицький тільки три дні був в Клянці
і доказує, що Україна не здібна до самостійного життя
і власної держави, а це я поясню тим, що він хотів
бути послом УНР у Берліні, що йому однак відмовлено.
А хто такий Е. Левицький, то побачимо і переконаємося
коли приглянемося його посольській роботі в Празі,
він не то що не запобіг, але навіть нічого не знав
про чесько-польський договір, який для нас убійчим.
Наші диктатурці самі зламали клич самоозначення наро-
дів. Бо коли в Парижі був конгрес то Панейко, як міні-

127

ністр закордонних справ ЗУНР інтригував разом з московською реакцією проти самозначення української нації і був за прийняттям статута, який давала нам Найвища Рада. В часі, коли всі народи прийняли цей клич, то наші диктатурці зріклись його і це єсть найбільшою їхньою зрадою. Коли Томашівський заявив в Станиславові, що Велика Україна не є жадною нацією, то його покликано сейчас на посла ЗУНР до Лондону. Оттакіх то ми мали дипломатів, навіть більшовики, які є великими централістами, дали на повір самозначення народів і потворили Совітські Республіки. Невмісне порівняння д-ром Е. Левицьким нашого положення з Сардинією, бо коли Кавур підніс клич зєднання всіх італійських земель, ми цього зреклись. Ми мали нагоду і час збудувати самостійну державу, але ми до цього не доросли, замість ловити революцію, ми тікали від ньої, замість зміцнювати ідею єдності - ми валили її. Через Кормоша страчено Перемишль, через Бедака і Петрушевича страчено Львів. Підчеркую, що в диктатурі вібралася кліка, яка довела нас своєю політикою до краю, та ще має лице чванитися, що лише вона звільнить нас з польського ярма. Ми висимо у воздуху, спимо, а винна цьому диктатура. Коли ви кажете, що Петлюра зрадник, то ви хіба не зрадники, коли перейшли на сторону Денекіна, найчернішого чорносотенця, який ніс з собою реакцію і царя і ви зреклися цілої України. Тоді коли ви повинні були заключити пакт з більшовиками, то ви на приваз Панейка пішли до Денікіна і зрадили Україну і певно, що як би ви були пішли за кличем волі українського народа, то миб нині инакше стояли, а Галичина булаб вільною. Тут вина і зрада вашої кліки, що ми до нині сидимо за кордоном. Ваша кліка довела до того, що сьогодні з вами ніхто не хоче говорити, а Радянська Україна є, заключує договори, має власні представництва за кордоном і свій уряд, хоч в послідніх часах чим раз то частійше дається чути дуже непохлібні чутки про долю Радянської України. Диктатура не вибере

128

незалежності для Сх. Галичини, бо вона не здібна до того. Галичина була незалежною, коли сам народ здобув її в кровавих боях, але диктатура запропастила її. Чому ж диктатура не брала влади, коли в Сна поляки віддали нам Сх. Галичину? Замість активності і самооборони, говорили що зроблять дипломати, післано прикази Павленкови і Кравсови бути нейтральними і збирати війська в районі Дрогобича. Я не вірю в успіхи дипломатії, треба активності, бомб, екразиту, треба аби мости і двори знесено з лица землі, треба робити рух і вічно трясти, то на певно до чогось дотрясемось. Я сам піду, як буде треба, але як довго відозвами кормити муть нас і тратити муть мільйони - то робота така викличе лише зневіру. Запитую чи правдою є, що Підляшецький обіцяв нашим казакам, що за сім місяців поїдуть до звільненої Галичини і чи правдою є, що нас мають викидати з Відня? На це повинен дати відповідь д-р К. Левицький. Заявляю, що як довго не здобудемося на біій з поляками, так довго не можемо числити на успіхи на кращу долю. Тепер радять нам їхати до Галичини, а я скажу, хай вони їдуть, бо вони помогли Полякам в боротьбі до перемоги і їм поляки не скажуть нічого. Не хочеться вірити, що Сінгалевич зійшов у Петрушевича на звичайного бухгалтера і що в році 1921 закордонні місії коштували 74 мільйони, уряди, які нічого не роблять, 15 мільйонів і д. д., а хісна нема жадного. Ми домагались пояснень від диктатора що до афери Цегельського і Боєра, а диктатор відповів, що не визнає Національної Ради у Відні. Контроль переводиться одна в Америці, а друга має переводитися в Галичині, та цей прямо кпини з нас, бо ж годі подумати, щоб Нац. Рада під польським обухом могла щось робити. З цього виходить, що вони хотять уникнути контролю. Диктатура так далеко зайшла, що розбила трудову партію, бо й вона вже по часті не годиться з їхньою господаркою. Констатую, що ця кліка, не помилюсь коли назву їх мамелюками, труси, зрадники, завинили, що ми до сьогодні сидимо тут, ця кліка, яка самочинно, знехтувавши волю укр. народу, як звичайні злочинці, що зламали державні закони,

і яким місце перед трибуналом, видає конституцію, в якій ставиться поляків на рівні з нами, і яка віддала полякам Лемків і не домагається для них жадних прав, яка не домагається нігде за Волинь, Холм, Підлясе і Буковину, ця кліка якої член д-р Окуневський у Варшаві віддав полякам навіть Прикарпатову Україну, і ограбивши українських робітників в Америці з посліднього шага, обіцяючи їм незалежність Сх. Галичини, має ще відвагу показувати свої лиця перед нами і хоче зложити ці "здобутки" на Національну Раду. Не приймаємо цього, господарте далі на Цітагофі, а ми будемо шукати інших доріг, аби визволити Сх. Галичину з під польського обуха. Щож буде з виборами до варшавського сейму? Тут повиннося про це почути. Закінчує, що не політикою просьби, нот, меморіялів здобудемо незалежність, а свідомістю, самоинністю, активністю має. По цім відчитує внески групи УСДП. /Внески вишлю в найбл. днях/.

Д-р Е. БРАЙТЕР: /говорить по польськи, а при кінці по україн./ Дивується бесіді Вітика, яка обвинувачує диктатуру, в що не хоче входити, але не каже нічого реального і позитивного. Скажу, що якби навіть диктатура уступила сьогодні, то чи є відповідні люде, які занялиб то місце? Україна не доросла до незалежности, треба багато часу і праці, аби можна говорити про незалежність. Тепер можна балакати з большевиками і дивує мене, що пан Вітик в своїх внесках виступає проти Радянської України, яка одинока може тепер помочи нам. Справа Сх. Галичини не стоїть так эле, а як вона буде вирішена, то це залежить виключно від нас. Мусимо дати знак життя, мусимо заговорити огнем і бомбами, тоді нас вислухають і вирішать. Мусимо створити єдиний фронт, вживати всіх середників до самооборони наших має, викликати до активности і не сваркою і лайкою між собою, а працею і боротьбою добудемо право. Ми повинні наші внутрішні справи залагоджувати в инший спосіб, а не розбиванням національного фронту, бо з

130

цього вийде, що ми не гідні мати власну державу. Треба, щоби молодші бралися до праці, треба викинути старих нездібних, треба їхати до краю і не тратити дармо часу, а організувати наші маси у вести боротьбу проти поляків. Яб цим нарадам виставив свідощтво убожества, бо вони не дають нічого реального і позитивного. Перед нами стоять великі завдання, які мусимо сповнити, а до цього треба тільки йти спільними силами, а дістанемо все, і амуніцію, і людей, і бомби. Я прихильником українського народу і тільки в мене в моїх силах, то безкористовно працюю для вашої справи. Від нас залежить чи добудемо щось. Треба руху, треба, щоб занялась наша земля червоним полум'ям і тоді певно добудемо нашу незалежність.

- 25 -

З В І Т

засідання Національної Ради у Відні з дня 26 червня 1922
/Дальше/.

Нарадами проводить Лев Левицький.

Перший

Д-р Роман Перфецький: відчитує внески в 6-ох точках, іменем п'ятих політичних груп, а саме: трудовиків, радикалів, селянських радикалів, буковинської групи і християнсько-суспільників, в яких п'ятується резолюції Вітика як зладницькі, заперечується злуку з Денікінем, одобряється політику Уряду і Петрушевича, який одиноко заступає волю українського народу Сх. Галичини, і годяться на покликання двох комісій, а то фінансової і політичної в цілі переведення контролю.

Антін КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ: Чого наша група домагалася, то сталося. Перечить будьтоби опозиція нищила Уряд, його нищать самі урядовці, найліпшим чого доказом є промови Сінгалевича і Назарука. Хочете спроваджувати комісії з Галичини - це смішне. Одних висилаєте до Галичини, а других хочете спроваджувати до Відня, деж льогіка? Ми повинні зажадати повновластей від галицької Національної Ради для віденської групи і утворити чуть контрольні комісії. Переходячи до політичної дебати заявляє, що ур уряд за самостійність галицького загумінка віддає цілу Україну, а коли приглянемося тій самостійности, то як чуємо заледво чи дістанемо хоч яку таку автономію. Наша політика не має жадних успіхів крім обітниць, а коли подивимось хто за нами, а хто проти нас, то побачимо, що хочаб Галичина дістала незалежність то буде тільки фікцією полишеною на ласку і неласку узбросних сусідів, а заразом повстане нова пропасть між Великою Україною а нами, наслідком чого може бути нова горожанська війна, не говорячи вже про те, що Волинь, Підлясе, Буковина, Прикарпатська Україна, про які уряд не добивається, а які на той случай пропадуть раз на все. Така

132

політика є шкідливою як тактично, так і загально національно. Мусимо домагатися тепер не самостійности, а лише злуки з Радянською Україною, яка є наслідницею УНР і в цей то спосіб задоволимо також наші національні і соціалні інтереси, а увійшовши в склад Радянської України як найсвідоміша частина українського народу поступимо ідеологічно, тактично і політично і на всякім полі дамо не аби яку поміч Радянській Україні. Трудовики хочуть царської Росії, бо вона їм не страшна і вони до нині говорять через Панейка з російськими реакційними колами в Парижі. Большевицький рух в Галичині лежить в руках польсько-жидівських провокаторів і цьому треба конче занобічи. Нашу справу розв'яже лише війна, а тоді большевики злучать всі укр.-землі, про які гал. уряд не дає.

Д-р К. ТРИЛІОВСЬКИЙ: Диктатура повинна конче уступити, а на її місце повинна прийти Національна Рада і те віденська група, бо галицька не може зійтися під польською окупацією У.С.Д. хочат валити і ни ити, створити хаос, що може принести користь тільки ворогам, а їхні резолюції є дуже добрим аргументом для Ашкеназого. Критикує всі пропаганди, що до тепер не використано і не надруковано нічого про польські звірства на Гуцульщині. Петрушевич є за зміною, лише его дорадники противляться, але при добрій волі дасться все перевести. Критикує домагання Крушельницького за злукою з Радянською Україною і накидається на чужинецьку владу на Україні, яка стрілає свідомих українців, довела край до руїни. Галичина здібна до незалежності, порівнює з Чехією і Швейцарією. Диктатура то був "нотрехт", а не інтрига.

Д-р. Р. ПЕРФЕЦЬКИЙ. Говорить, що опозиція тільки хоче валити, а не будувати, має якийсь план, бо вже вислала резолюцію до опублікування. Резолюції ділить на дві часті: перша ідейна, а друга часть проти диктатури й уряду. Такі резолюції не ставить ніхто, хто шанує Батьківщину

- 27 -

і є патріотом, бо цим привноситься шкоду нації і валяться
одиноким існуюче. Наш уряд чільніші Придніпрянці цінять
дуже високо, як одинокий, що світить на цілу Україну.
Наш уряд іде дорогою злуки всіх земель і ми всі заявля-
ємо, що Галичина є етапом до будови Великої України, бо
тепер є таке міжнародне положення.

СЕМАКА: відчитує челобитню Петрушевичови, одобрює його
політику, і п'ятнує Вітика.

С.ВІТИК ставить внесення, щоби перервати засідання, а на
слідуюче покликати зі звітами Селезінку, Сероїчковського
і Подляшецького.

КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ додає, що його нинішнє внесення є особи-
сте, і протестує проти висказу Д-ра Трильовського, начеб
то його внесення надавалося для Ашкеназового.

Внесення Вітика прийнято і відложено наради до четверга.

- 28 -

З В І Т

засідання Національної Ради у Відні в дня 29 червня 1922. Нарадами проводить Лев Левицький.

У формальній справі забирає слово А. Крушельницький і протестує проти того, що п'ять груп присвєли собі його внески, які він підніс в своїй першій промові, однак ще не сформуловані.

Вітик поспирає Крушельницького, а Назарук є за тим, щоби внески Крушельницького ваяти під обради доперва на другій сесії.

Трильовський промовляє за прийяттям внесків під обради. По цім промовляє

Семен Вітик: Не явлення панів Селезінки, Подляшецького і Сероїчковського вказує на те, що вони Національну Раду ігнорують і легковажють так само, як і т.зв. диктатор. Критикує фінансову політику і як примір наводить, що Сероїчковський вже від довшого часу бере платню, а контролювати розночав аж послідньої суботи. При військовій канцелярії є багато людей, що нічого не роблять, а вишен цьому Селезінка як міністр війни, який зруйнував майно, змарнував табори і довів армію до того, що жовніри тікають до Галичини, а він сам їздить до Праги з Подляшецьким тільки ради діст. Подляшецький, як шеф звязку, розтратив гроші, хоч край нічого сінько не дістає. Як довго такі людці бідуть міністрами, так довго Національна Рада не може нести одвічальність за їхню діяльність. Надає ще раз, щоби ті панове явилися зі звітами перед Національною Радою. Петрушевич, як диктатор, не може бути президентом Національної Ради, боє годі уявити собі, щоби сам президент, який по моїй думці злочинцем, себе контролював, назначав уряд і т.д. Своєю політикою викликав Петрушевич недовірря в масах, а він сам і його секретаріат були так зненавиджені в Галичині, що фронтовики не раз хотіли вярестувати їх, а не зробили цього тільки тому що була важна хвиля і боялися ослабити в той спосіб фронт

135

Наварук каже, що я зараз годивбіся з Поляками, не має лише певности чи вони додержат умови, - питаюся тому: яка різниця між вами диктаторцями а Петлюрою? Національна Рада не відвічає за американську позичку, бо там тільки надужито її імени і так довго, доки комісія не провірить всіх рахунків, так довго треба припинити субскрипцію. Дивується, що диктаторці хотіли виключити з нарад його і Крушельницького, хоча не мають на це права, і заявляє, що до тепер мовчав, бо не хотів розбивати національного фронту, мимо того, що закидується йому протидержавну тенденцію. В доповненню жадає вибрати до комісії людей незалежних від диктатури, які розглянулиб внески, і жадає димісії тих членів Національної Ради, які служать Петрушевичові. Ми певні, що наші внески перепадут, бо нас меншість, але ми витягнемо з цього консеквенції і не будемо довше бавитися з вами комедії. Др. Перфецький, який так остро пятнує нас як зрадників і т.д., в часі, коли большевики були під Львовом, утік до Відня замість того, щоби використати ту так догідну для нас хвилю проти Поляків і спільно з Петрушевичом казали бути неутральними. Страшите нас, що коли уступите, то нема людей, які моглиб заступити вас? Це не правда. Може бути, що нема такого хламу, як ви, але є інші, ідейні, сильні характери, які не будуть зєбрати в антанті, а виступлять проти поляків активно і зажадають єдинення всіх українських земель. В Галичині робиться і то без помочи диктатора. Дорікаєте мені, що ходжу до єдности і читав там резолюції, - хибаж це не можна? Можна вам сходитися і балакати, можна вам обдирати американських робітників, а коли до цього додаю, що робітництво в Галичині 1918, 1919 рр. найбільше посвятилося народній справі і що ви боячись тов. Сіяка відсилали його як коменданта залізничого куріня бог ані куди і хотіли навіть арестувати його, а не зробили тільки з огляду на публичну опінію, і колиб Ви знали як ваш секретаріят побив робітництво, а не робило перевороту лише з огляду на положення на фронті, то виб

інакше балакали. Не оглядаючись на вас буду працювати з товаришами довше і сходитися на наради, бо цим сповняю тільки вложені на мене горожанський обов'язок. Я знаю, що вам не милі робітники, знаю і те, що ви консерватисти і балакаєте тільки в реакцію - теж балакайте і далі а до робітників вам зась.

СІНГРАЛЕВИЧ: говорить, що всі справи рішає сам диктатор. Жодної колегії немає, а уповноважені є звичайними урядовцями, які дістають прикази і сповняють їх. Диктатура є легальною, він одержав владу, яку держить до нині і ніхто йому не відібрав. Отже вся власть у нього. Ми зійшлись тут і тільки критикуємо, а ніхто не дає ради, що далше робити, ніхто не подає навіть ініціативи. Ми не можемо бути Національною Радою, бо треба "мінімум" 40 членів і Виділу і тому ми є тільки закордонною групою. Коли прийде повноважність з галицької Національної Ради, то тоді можемо інакше балакати. Треба виждати, прийняти наші внески і подумати над тим, як нам далше обороняти нашу справу. Обороняти Петрушевича від закиду зради через злуку з Денікіном, бо не раз вже заявлявано, що уряд цього не зробив, а на доказ відчитує два листи від Петрушевича з Кам'янця з 10.X і 10.XI. 1919 р.

А. КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ: Внески не прийняті, а віддати комісії до переглядення. Треба конче роздобути средств для закордонних представництв. Що до переходу до Денікіна, то покликується на статі Д-ра К. Левицького, Панейка і інших. Ще раз підносить право автоства внесків п'ятох груп і дивується, що в його внесках клеймуть його.

НАЗАРУК: Внески прийняті, центр задержати, спарламентаризувати і перевести санацію.

СЕМАКА: Попирає Назарука, бо як йому звісно Кость Левицький пообіцяв в разі вирішення Сх. Галицької справи вступитися також за Буковину.

Лев ПЕТРУШЕВИЧ: Заявляє, що є за Національною Радою і що проти неї не має нічого. Що до афери Цегельського, то каже, що проти нього є дисциплінарне доходження як уря-

- 31 -

137

довца, а не як члена Нац. Ради, і ще не покінчене.
Внески п'ятих груп прийнято більшістю голосів /проти
двох/, по чім наради перервано до слідувчої сесії.

-o-o-o-

ГДА СЗРУ, ф. 1, спр. 11012, т. 12, арк. 134-137

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА

Голова Ради Міністрів

Міністр Юстиції

До ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЇ

Вн. ПАНА МІНІСТРА СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

у Варшаві

Всі заходи московського уряду перед урядом Польської Республіки в справі визнання *de jure* Союзу Соціалістичних Со-вітських Республік, нової форми російського деспотизму, дають привід до певних побоювань.

Уряд Української Народньої Республіки навіть не припускає доби Польща, яка більше століття боролася за своє визволення з під російського ярма, яка умовою 22 квітня 1920 визнала незалежність України і засадничо захувала се визнання в Рижському договорі 18 березня 1921, могла так відразу перекреслити ці акти і визнати *de jure* уряд тимчасового характеру, який тріється лише збройною силою, і то в великій частині чужою, та робить ілюзоричною самостійність всіх тих республік що входять в склад Совітського Союзу.

Вже Рижський договір, який розбив польсько український військовий союз і був заключений в емісарамі Москви, що узурпували назву уряду України, вже він був одіозним в очах всієї української нації:

Проте, уряд Української Народньої Республіки, переконаний в користі прирзного зближення між Україною та Польшею і беручи під увагу всі обставини, виявив що до Польської Республіки надзвичайно помірковане відношення.

Тепер коли українська нація більше трьох років стогне під суворим режимом російської окупації скривавлена і зруйнована економічно всеяк не перестав збройно боротись, ясним стає, що визнання того ладу, який є негациєю всякої волі і який щойно знищив останні ознаки, хоч би фіктивної, незалежності

України, було б ударом по почуттям нації і роз'ятренням старих, ледве зарослих ран.

Історія дає нам приклад Туреччини, що не визнавала поділу Польщі, неважаючи на безпосередню небезпеку російського сусідства, німецькі та австрійські впливи, і український уряд, щиро бажаючий спричинятися до встановлення добрих відносин між різними націями на сході Європи, гадає, що польський уряд виявить подібну далекозорість в істотних лініях своєї політики.

Український уряд вважає, що визнання Соціалістичного Союзу в якому окремі республіки введено до станівця простих російських ~~провінцій~~ провінцій а церемонія Москви утримується вогнем та мечем, могло б мати для Польщі непередбачені, тяжкі наслідки, особливо коли певні рішення, що свідомо і розважливо прийняв Український уряд та заховував, неважаючи на всі труднощі на протязі трьох років, довелось би йому під впливом громадської опінії, переглянути і може навіть радикально змінити.

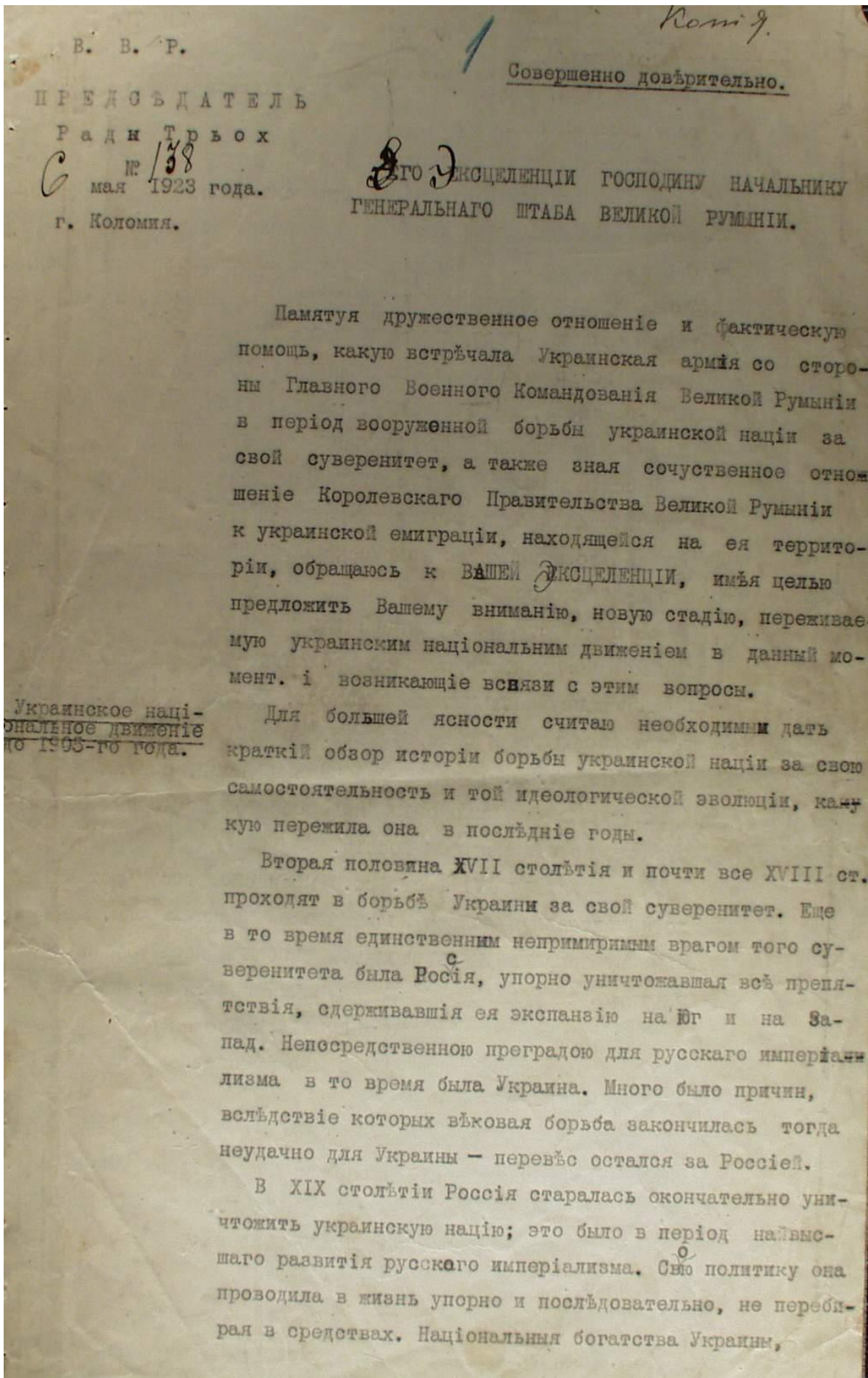
ГОЛОВА РАДИ МІНІСТРІВ

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ ~~А. ДІВІДЦЬКА~~ /в.р./

Андрій Лівницький

ПОВНОМОЖЕННИЙ МІНІСТЕР ВІЩЕ МІНІСТЕР
КЕРУЮЧИЙ МІНІСТЕРСТВОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ
ТОКАРЧЕНСЬКИЙ КАРАШЕВИЧ /в.р./

Звернення до Начальника Генерального штабу Великої Румунії

ен плодородныя степи, лѣса, неисчерпаемыя запасы желѣза, каменного угля, мѣди, марганцу и другихъ минералов хищнически разграблялись Россіей.

Всѣ проявленія украинскаго національнаго возрожденія давились въ зародышѣ руками русскихъ сатраповъ. Украинская интеллигенція десятками тысячъ высылалася въ сѣверныя губерніи и Сибирь для того, чтобы уже никогда не вернуться на Украину. Такая судьба постигла и наибольшаго украинскаго поэта Тараса Шевченка — сосланнаго въ Сибирь.

Для полноты картины необходимо припомнить хотя бы законъ 1876-го года, запрещавшій печатаніе періодическихъ и непериодическихъ изданій на украинскомъ языкѣ.

Русскіе политики и русскій народъ въ цѣломъ не признавали существованія отдѣльной украинской націи. Само названіе Украина было вычеркнуто изъ русскаго лексикона и замѣнено словомъ "Малороссія".

В силу страшныхъ репрессій украинская нація не имѣла никакой возможности открыто проявить свою жизнеспособность. Постороннему наблюдателю казалось, что она умерла. Въ ея смерть повѣрили и сами русскіе. Во второй половинѣ XIX и началѣ XX ст. ст. русскій генеральный штабъ, считалъ украинцевъ (по русской терминологіи "малороссы") патристичнѣе самихъ русскихъ по отношенію къ Россіи.

Еще въ XVII и XVIII ст. ст. Украинское государство играло значительную роль въ политической жизни Европы, но уже въ первую половину XIX столѣтія Европа и весь міръ начинаютъ смотрѣть на Украину глазами русскихъ политиковъ; про Украину, какъ факторъ международнаго значенія, мало по малу забываютъ.

Казалось, что Украина уже не воскреснетъ. Къ счастью только казалось — она не умирала.

Украина ждала соответствующаго момента. Онъ приближался. Пораженіе русскихъ армій на поляхъ Манчжуріи въ 1904-1905 г. г. и, какъ результатъ, начало внутренняго разложенія имперіи были началомъ болѣе активной борьбы Украинца за свой національный идеалъ.

Два теченія
въ украинскомъ
движеніи.

Тогдаже опредѣлилось два основныхъ теченія, можно сказать, двѣ ориентаціи въ украинскомъ національномъ движеніи.

К первому течению принадлежали группы украинской интеллигенции, считавшія возможным разрѣшеніе національного вопроса в границах русского государства; максимумом их требованій была культурно-национальная переустройство Россіи в федеративное государство.

Люди, принадлежавшіе к этому теченію были вполне лояльными гражданами російской имперіи и даже по отношенію к тогдашнему русскому правительству оставались вполне лояльными. Их дѣятельность ограничивалась "пожеланіями" и просьбами приостановить гоненія на украинскую культуру.

Это теченіе встретило сочувствіе и поддержку со стороны русских либеральных и революціонных партій, бывших в оппозиціи царскому правительству. Партіи эти считали необходимым дать кое-какія облегченія "малороссам", чтобы таким образом усилить бдительность и энергію украинской націи. Русскіе либеральные и революціонные круги не сомнѣвались, что послѣ небольших ^чоблегченій украинцы станут русскими патриотами.

Ко второму теченію в украинском національном принадлежали элементы, стремившіеся к радикальному разрѣшенію національного вопроса. Это теченіе извѣстно под именем самостійницького.

Самостійники вели пропаганду и активную борьбу за полное отдѣленіе Украины от Россіи и за созданіе независимого Украинского государства.

Вначалѣ самостійники не были многочисленны. свою работу они вели в чрезвычайно тяжелых условіях, не имѣя ни откуда ни помощи, ни сочувствія, видя вокруг себя только врагов.

Русское правительство и всѣ русскія политическія партіи боролись с самостійниками жесточайшими мѣрами. За самую непринадлежность к самостійникам русскіе суды карали смертью.

Несмотря ни на что самостійники упорно продолжали свою ра-

боту.

Европа и весь мир продолжали смотреть на украинский вопрос глазами русских политиков. Доказательством полной несомненности европейских политиков о стремлениях самостийников есть уже то, что вначале великой европейской войны разрешение украинского вопроса не было выдвинуто на порядок дня ни одной из воюющих сторон, хотябы в таком размире, как было сделано в отношении вопросов: чешского, польского и других. Больше того, никто из европейских политиков не вспомнил о существовании такого вопроса.

Самостийники и дальше остались изолированными, одинокими 1917-1920г.г. в своей тяжелой и неравной борьбе. Политика оппортунистов и самостийников.

Катастрофа русского империализма в 1917 году соответствовала планам самостийников, и они со всей энергией отдались организации украинского государства; в первую очередь организовывали они национальную армию.

Детализация колоссальной работы, проведенной самостийниками в 1917 и последующих годах заняла бы слишком много места потому не делаю этого, а только подчеркиваю, что и либерально-революционное русское правительство Львова - Керенского не останавливалось перед жесточайшими методами борьбы против самостийников. В августе 1917 года разстреляно было в Киев 16 украинских самостийников из состава полка имени гетмана Богдана Хмельницкого; в тоже время разстреляно было много самостийников в других местностях.

При действительной помощи русского правительства у власти на Украиню очутились деятели оппортунистического течения, считавшим невозможным и ненужным отделение Украины от России. Большинство членов Украинской Центральной Рады во главе с Мих. Грушевским, В. Винниченком и С. Петлюрой принадлежали к оппортунистическому течению. Они и во время революции ездили в Петербург просить у русского правительства автономии. Чтобы заслужить доверие русского правительства, лидеры оппортунистов Центральной Рады боролись рука об руку с русскими против самостийников.

Считая нецелесообразным разжигать борьбу в украинском

3

національному лагерю в то время, когда всѣ активныя силы націи должны были сконцентрированы против Россіи, самостійники во главѣ с Михновским, Александром Степаненком и другими рѣшили временно не препятствовать нахожденію у власти оппортунистов. Все свое вниманіе самостійники обратили на организацію масс и на борьбу с Россіей.

Организованныя самостійниками массы уже во второй половинѣ 1917 года оказывают давленіе (снизу) на Украинскую Центральную Раду и принуждают ее издать Универсал, в котором провозглашено созданіе Украинского государства. Идя в том же направленіи, самостійники принудили оппортунистов Центральной Рады провозгласить в январѣ 1918 года полную суверенность Украины.

Несмотря на фактическое и формальное отделеіе Украины от Россіи, лидеры оппортунистов все же продолжали ориентировываться на Россію. В социальной политикѣ Центральная Рада не шла самостоятельным путем, а слѣдовала за Россіей, катившейся к большевизму.

Почти одновременно с оккупацией Украины нѣмцами власть перешла к ставленнику русских П. Скоропадскому. Воспитанный в русских патриотических традиціях, Скоропадскій навсегда остался русским патриотом. Он не знал Украины — не вѣрил в нее. Он проводил русскую политику на Украинѣ, что и засвидѣтельствовал своей грамотой о федераціи с Россіей.

При Скоропадском около тридцати тысяч самостійников были высланы в Германію и заключены в лагеря. В тоже время оппортунисты: Грушевскій, Винниченко, Петлюра и другіе оставались в Кіевѣ. Потому нѣтъ ничего удивительного, что паденіе Скоропадского вновь привело к власти Винниченка и Петлюру, шедших к тому же под большевистско-соціалистическим флагом.

Несмотря на открытую войну с Россіей и страшный террор со стороны русских по отношенію к украинцам, Петлюра и Винниченко все время ищут мира с русскими (монархистами и большевиками). В 1919 году уполномоченные Петлюры (Маціевич, Марголин и и генерал Греков) ведут переговоры с русскими (монархистами) в Одессѣ и Новочеркасскѣ. В тоже время уполномоченный Петлюры С. Мазуренко вел переговоры с русскими (большевиками) в

Москвѣ. Только сильная и активная оппозиція в рядах украинской арміи, гдѣ сильно было вліяніе самостійняков, не допустила до позорного мира с вѣчным національным врагом.

6
Грушевский обвиняет
Петлюру в изменении
или украинизме

Фіаско оппортунистической политики, приведшее к ликвидации Украинского государства, не мѣшает Винниченку, Грушевскому и Петлюрѣ и сейчас искать друзей среди русских. Грушевскій ориентируется на русских большевиков; Винниченко и М. Шаловал получают поддержку от русофильской Чехии и имѣют договор с русскими либерально-революционными кругами на эмиграціи; Петлюра же заключил договор с "третьей Россіей" (группа Б. Савинкова, ведет переговоры с Врангелем и через своего представителя в Болгаріи Драгомирецького пытается войти в сношенія с русскими Большевиками, имѣя желаніе повернуться на оккупированную русскими Украину.

К счастью оппортунисты не имѣют ^{никакого} вліянія на украинскія массы оккупированной русскими Украины, а также потеряли вліяніе и на круги эмиграціи. Они оторвались от украинской национальной жизни и не имѣют никакой связи с Украиной.

Украинское
нац. движе-
ніе без ру-
ководящего
центра.

Уже в 1921 году круги активной украинской интеллигенціи и массы перестали считать своим национальным центром бывшее правительство Петлюры. На короткое время украинское движеніе осталось без руководства.

Среди интернованных в польских лагерях украинских военных частей началась деморализація. Украинская армія и эмиграція перестали вѣрить в политическій разум и способности бывшего правительства Петлюры. Они искали выхода из создавшегося положенія; кое-кто из них, вследствие изоляціи, считали возможным возвращеніе на оккупированную врагами Украину. Необходимо указать, что к повороту на родину приглашали и русскія делегации и миссія, явившіяся официально в лагерь, и предлагали извѣрившимся в своих бывших политических вождях, оборванным и голодным людям одежду и деньги, обѣщая перевезти их на родину к родным и близким. Согласившихся отказаться от дальнейшей борьбы против Россіи нашлось немного, но была угроза, что число желающих возвратиться на родину может увеличиться.

Так долго продолжаться не могло. Массы искали новых людей с радикальным и болѣе твердым мировоззрѣніем.

Всеукраинская Военная Рада.

При такой тяжелой ситуации ⁴ с м о с т і й н и к и р я-
шили взять руководство национальным движением целиком в свои
свои руки. С этой целью на оккупированной русскими Украины
в конце 1921 года был создан руководящий движением орган

— Всеукраинская Военная Рада с

М. Дорошенко во главе.

Создание указанного верховного органа (на Украине) остано-
новило также начавшуюся деморализацию украинской эмиграции,
большинство активных деятелей которой, покинув Петлюру, от-
дало себя в распоряжение Всеукраинской Военной Рады.

Рада
Трьох.

Для практической работы и непосредственного руководства
борьбой против России Всеукраинская Военная Рада создала высший исполнитель-
тельный орган — Радуг Трьох, председателем
которой избран я. Два члена Рады Трьох в дан-
ный момент находятся на территории оккупированной русскими
Украины.

Мнѣ, как председателю, вверена организация вооруженной
борьбы против России и фактическое руководство нею, а также
дано право репрезентации Всеукраинской Военной Рады загра-
ницей.

Политика Все-
украинской Во-
енной Рады.

Целью политики Всеукраинской Военной
Рады есть создание Украинского государства — ни от кого
независимого. Всеукраинская Военная Ра-
да считает Россию единственным непримиримым врагом укра-
инской нации и потому все свои силы — силы нации обращает
для борьбы против России, как таковой, независимо от того,
в руках каких политических групп находится или будет находит-
ся власть в ней.

Всеукраинская Военная Рада счита-
ет, что период 1917-1920 г. г. создал сравнительно благопри-
ятные условия для подготовки решительного боя Украины с Рос-
сией. Сейчас уже никто из европейских политиков не сможет
сказать, что украинского вопроса не существует — сотни тысяч
украинцев, погибших в борьбе против России слишком вѣское до-
казательство, что нация живет, хочет жить и будет жить. Ук-

раинскія вопросы на порядок дня международной политики. При новом вооруженном конфликте на востоке Европы Украина сыграет надлежащую ей роль, будучи на стороне тогда уже явных врагов России. Что такой вооруженный конфликт неизбежно доказывает агрессивная политика России в прошлом и настоящем. Вместе с тем современное политическое положение в России дает право ожидать внутренних беспорядков, конфликтов, гражданской борьбы, политических переворотов. Внутреннія потрясения в России будут использованы Всеукраинской Военной Радой для уничтожения русской силы, это являея преградой на пути к нашему национальному идеалу.

Практическая деятельность Всеукраинской Военной Рады. Планы на будущее.

Систематическое уничтожение всеми силами и средствами сил России в данный момент есть задачей высшего исполнительного органа — Рады Трех.

Не говоря о работе Всеукраинской Военной Рады за 1922 год в целом, дам только кое-какія данныя о эволюционированіи вооруженной борьбы против России и о новых методах таковой, введенных в том же 1922 году.

В началѣ 1922 года были приостановлены массовыя возстанія против русских ввиду того, что жертвы, приносимыя украинскою націей не всегда компенсировались нанесенным вредом России. Активная борьба послѣ того велась исключительно небольшими партизанскими отрядами и террористическими группами. Цѣлью этой борьбы есть систематическій подрыв русской силы — экономической, физической и моральной. Ведущаяся по определенной системѣ борьба уже на протяжении одного года дала хорошіе результаты.

В том же 1922 году введено новую систему боевых организационно-цѣль с цѣлью массового выступленія против России, когда для такового выступленія наступит благоприятный момент. Таким благоприятным моментом считается взрыв вооруженной гражданской борьбы в самой России, особенно в таких центрах как Петербург, Москва и другіе.

Не было бы цѣлесообразным ожидать начала указанной борьбы не принимая никаких мѣръ к вызову ея. Всеукраинская Военная Рада рѣшила приблизить желательный момент соответствующей работой в самой России. Этому особенно

5

не благоприятствует тот факт, что сотни тысяч забранных си-
лою украинцев находятся сейчас на территории России в соста-
вѣ частей красной армии. Сейчас во всех частях красной армии
имѣются тайныя украинскія національныя организаціи. Эти органи-
заціи подчинены соответствующим руководящим органам В с е
у к р а и н с к о й В о е н н о й Р а д ы.

Ведется политическая работа и среди русских, имѣющая ту же
цѣль — взрыв вооруженной борьбы в России. Кроме того установ-
лен контакт с активными антирусскими національными организаці-
ями: бѣлорусскими, татарскими, грузинскими и другими. Вслед-
ствие упорной и систематической работы, сейчас нѣтъ болѣе важ-
ного органа власти на Украинѣ и в России, гдѣ не было бы член-
нѣвъ тайных антирусских организаціи.

Во время рѣшительного массового возстанія рѣшеніе цѣликом
парализовать коммуникацію между отдѣльными пунктами и облас-
тями, находящимися под русской властью. Вдоль желѣзных дорог,
рѣк, телеграфных и телефонных линій, около важнѣйших радио-
станцій и авіаціонных баз — всюду систематически размѣщаются
антирусскія боевыя организаціи, имѣющія заданіе по приказу
приостановить всякую коммуникацію на территориях, занятых рус-
ской арміей и быть готовыми возстановить коммуникацію в осво-
божденных от русских войск мѣстностях.

Как уже говорилось, в случаѣ вооруженнаго конфликта России
с кѣм бы то нибыло, В с е у к р а и н с к а я В о е н н а я
Р а д а рѣшила открыто стать на сторону явных врагов России.
Всѣх врагов России В с е у к р а и н с к а я В о е н н а я
Р а д а считает друзьями украинской націи и старается войти
в соответствующій контакт с ними для координаціи борьбы про-
тив общаго врага. Внѣшніе успѣхи России, как и внутреннее увели-
ченіе ея силы, противорѣчит интересам украинской націи.
Пораженіе России на внѣшних фронтах одновременно будет пора-
женіем и внутри государства потому, что В с е у к р а и н с -
к а я В о е н н а я Р а д а считает необходимым и вполне
возможным, в случаѣ внѣшняго пораженія, всеми организован-
ными силами украинской націи нанести удар в самое сердце
Россіи, чтобы таким образом навсегда обезсилить въкового и не-
непримиримого врага. Только послѣ окончательнаго обезсиленія

Необходимость
установления
контакта с со-
седними госуда-
рствами.

России, на развалинах бывшей империи будут созданы национальные государства, в том числе и украинское.

Предвидя неизбежность вооруженного конфликта между Россией и соседними с ней государствами, Всеукраинская Военная Рада ^{не должна} упустить наиболее удобный момент для массового антирусского восстания на Украине, в России, в рядах красной армии на фронте и в глубинах тылу. Чтобы избежать ошибок при выборе момента восстания, Всеукраинская Военная Рада поручила мне, как председателю высшего исполнительного органа, обратиться к Главному Военному Командованию Великой Румынии с предложением об установлении соответствующего контакта в целях (взаимной) информации о агрессивных намерениях России.

Вполне понятно, что Всеукраинская Военная Рада для обеспечения полного успеха борьбы против России считает необходимым, чтобы контакт не ограничивался одной информацией. Об этом можно будет говорить со временем когда станут вполне ясны планы русской политики.

Громадная польза от установления контакта между Главным Командованием Войск Великой Румынии и Всеукраинской Военной Радой) в случае войны, очевидно, (но уже и) сейчас такой контакт даст значительную пользу. Почти во всех органах русской власти, высших и низших, во всех военных штабах, управлениях и частях красной армии имеются ячейки украинской национальной организации и работают под моим руководством. При посредстве этих ячеек я имею возможность собирать в неограниченном количестве информационный материал (в документах и фактически) о намерениях русского правительства, о внутреннем состоянии враждебного государства и красной армии. После установления контакта информационный материал будет передаваться в соответствующие органы Главного Военного Командования Великой Румынии для использования.

Зная о том сочувствии и заинтересованности, какія всегда проявлялись Вашей Экзекуцией по отно-

6
 шенію-к українському національному-движенію; надѣюсь, что
 на предложеніе Всеукраинской Военной
 Рады со стороны Главного Военного Ко-
 мандованія Великой Румыніи послѣдует принципиаль-
 ное согласіе.

Для детального выясненія выдвинутого вопроса о кон-
 тактѣ и практическом обсужденія связанных с Установле-
 ніем контакта технических вопросов прошу разрѣшенія В а-
 шей Эксцелленціи приѣхать мнѣ лично с моим
 адютантом в Бухарест, чтобы по Вашим указаніям на мѣстѣ
 разрѣшить выдвинутые мною вопросы.

В ожиданіи благоприятного отвѣта, прошу принять увѣреніе
 в моем глубоком уваженіи и почтеніи.

PS.

Не имѣя при себѣ технического аппарата для перевода с
 украинского языка на румынскій язык, посылаю написанное
 на русском языкѣ. Думаю, что этим облегчаю работу для пере-
 водчиков Генерального Штаба, знающих русскій язык.

Передача СВ 1923 года через курьера,
 командированного для отправки
 штабом 8^й Румынской дивизии
 Курьер был принят по личн. св. Сна-
 бжен (В. Гамичев). Имѣя курьера Мо-
 рич — сотрудника штаба 8^й дивизии
 Вич.

Врѣм М. И.

Июль 1923г.

Р. 7. У. У. Р.

342
V

Сов. Секретно.

НЕТАСМНО

244

ДИПЛОМАТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕТЛЮРОВЦЕВ.

Со времени последней поездки ЛЕВИЦКОГО в Лондон и его совещаний там с лордом БИРКЕНХЕДОМ, ЛИНДЗЕЙ и Джонсоном ХИКСОМ среди петлюровских дипломатов заметно большое оживление и лихорадочная активность. 13-25 мая в Париже состоялись совещания петлюровских министров и дипломатов. На эти совещания из Польши выезжали СМАЛЬ-СТОЦКИИ /бывший посол УНР в Берлине/ и министр САЛЬСКИИ. На совещаниях ЛЕВИЦКИЙ отчитывался в своих последних конференциях в Риме и Лондоне. На основании этого отчета ЛЕВИЦКОГО МУССОЛИНИ обещал помощь УНР в форме экипировки и финансирования одного корпуса петлюровских войск.

Большое значение имеют конференции ЛЕВИЦКОГО в Лондоне. Там будто бы обсуждались вопросы об укреплении пропаганды, о разложении Красной армии и о восстаниях на Украине: англичане будто бы известили ЛЕВИЦКОГО, что в основном вопрос об Украине в государствах Антанты уже разрешен. Украина и Грузия получают самостоятельность и военную помощь государств Антанты для установления порядка на Украине и в Грузии.

Согласно информации ЛЕВИЦКОГО, подготовка государств Антанты к акции на Украине уже в основном закончена. В этой акции должны принять участие Италия, Польша, Румыния, Англия, Франция, Германия и Балтийские государства. По словам ЛЕВИЦКОГО относительно Германии вопрос еще не разрешен окончательно, ибо только германские военные круги согласились принять участие в акции на Украине. Политические круги не высказываются против, но и согласия не дают. Они

связывают участие Германии в акции против Соввласти со
 --своими политическими и территориальными требованиями.
 ЛЕВИЦКОМУ будто бы удалось получить от англи-
 чан 10.000 ф.ст. Среди окружения Сальского ходят слухи,
 что англичане добивались от ЛЕВИЦКОГО большой активности
 на Украине. Поэтому в скором времени предполагаются совеща-
 ния ЛЕВИЦКОГО с петрировскими генералами в Варшаве для
 обсуждения вопросов об укреплении акции на Украине. Кроме
 того, эти совещания будут заниматься вопросом о массовых
 арестах на Украине, произведенных Соввластью среди граж-
 данских и военных кругов.

--0-0-0-0-0-0-0--

Служба государственной безопасности
 20
 В. Рубин

Активна робота петлюрівської еміграції

9395-21/9 8
ИНО ОГПУ.

С.О.,
3 Отд. КРО,
Дело № 7.

АКТИВНАЯ РАБОТА ПЕТЛЮРОВСКОЙ ЭМИГРАЦИИ.

Петлюровцы в САСШ.

2-а.
33446.

С каждым днем работа петлюровцев усиливается. Недавно петлюровским послом в Америку был назначен КЕДРОВСКИЙ, бывш. дипломат и инспектор армии УНР. При помощи польского посла в Вашингтоне ЦЕХАНОВСКОГО - Кедровский был представлен КЕДЛОГУ. КЕДРОВСКИЙ должен был постоянно находиться в Нью-Йорке и по важным делам приезжать в Вашингтон. Связи его с американским пр-ством должны были идти через польского посла. Но между КЕДРОВСКИМ и польским генеральным консулом в Нью-Йорке возник конфликт, благодаря которому, по требованию ЗАЛЕССКОГО правительство УНР дало КЕДРОВСКОМУ отставку. На его место должен быть назначен ген. СИКЕВИЧ, в настоящее время проживающий в Вашингтоне. СИКЕВИЧ в свое время был послом УНР в Будапеште.

Связь УНР с Польшей. При президиуме польского Совета Министров организован специальный информационный отдел по украинским делам. Начальником этого отдела назначен Николай КОВАЛЕВСКИЙ /с-р/, бывш. министр УНР. Он ведает отделом политических информации о Сов. Украине и вообще об украинских делах. На него возложена также политическая разведка среди украинцев. Ему также поручена организация при польском агентстве телеграфного отдела, для информации /ПАТ/, по украинским делам. При этом ему дано право организации при всех отделах ПАТ за границей информационных агентств по украинским вопросам. Одновременно с этим все петлюровские бюро прессы и пропаганды подлежат контролю польского ПАТ'а. Для руководства этим делом КОВАЛЕВСКИЙ выезжал за границу. Он был в Париже, Риме, Берлине, Праге, Буха-

ресте, Вене, Софии и Белграде.

Подготовка восстания в УССР.

Въезд КОВАЛЕВСКОГО был связан также с делом организации восстания на Украине. Петлюровцы получили от Италии несколько пулеметов, которые уже находятся в Румынии /точное количество неизвестно, но приблизительно 10-12/. Это оружие должно было быть отправлено в Польшу, а оттуда на Украину; теперь, однако, решено отправить его просто на Украину, минуя Польшу.

В Польше ходили слухи, что по этому делу в Румынию должны проехать некоторые украинские старшины во главе с ГОНЧАРОВИМ, которые вместе с оружием оттуда переправятся на Украину.

Действительно, в Варшаве на днях появился ГОНЧАРОВ, который имел там несколько совещаний с ген. БЕЗРУЧКО и полковником ПРИХОДЬКО. Однако, ГОНЧАРОВ, после этого возвратился во Францию. Одновременно из Варшавы в Румынию приехал КЛИМЕНКО /который часто ездит на Украину/. Пулеметы должны быть отправлены в УССР под его руководством.

В настоящее время пулеметы находятся в Хотине. Что касается офицеров, которые должны быть отправлены на Украину, в Варшаве о них ничего неизвестно. Очевидно, они проехали прямо в Румынию, не заезжая в Польшу.

Иностранное Отделение
Центр. Разведывательного Отдела
Г. П. У. У. С. С. Р.

НЕТАЄМНО

Сов. Секретно.

✓ 442

№ 1290 от 29/IV 1926 г.

Источник Инозем.

Степень достов.

Когда получен материал 18/VIII

Копии переданы:

- 1) Голов.
- 2) Нач. Со
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

№ дела 2а № матер. 10X200

Нач. КРО _____

Нач. ИНО Царевич

У.Н.Р.
Министерство
Иностранных
Дел
№ 365
Париж 21/VI-26 г.

Сов. 62 по делу

Господину Председателю Чрезвычайной Дипломатической Миссии У.Н.Р. в Бухаресте.

Министерство Иностранных Дел УНР доводит до Вашего сведения, что согласно закона от 12-го ноября 1920 года исполнение обязанностей Председателя Директории У.Н.Р. переходит в руки председателя Сов. Нар. Министров УНР. В настоящее время исполнение обязанностей председателя Директории переходит в руки Пред. Сов. Нар. Мин. господина Андрея ЛЕВИЦКОГО.

(Одновременно) Министерство Иностранных Дел УНР согласно постановлению Совета Министров от 16-го июня с.г. доводит до Вашего сведения, что иностранная политика УНР продолжается дальше путем намеченным покойным главным атаманом С.В. ПЕТЛЮКОМ (Наша) ориентация идет дальше на западные государства, в настоящее время на Англию и Францию, при помощи которых правительство УНР будет продолжать борьбу за освобождение Украины. В борьбе за освобождение Украины от Московско-большевистской оккупации, правительство УНР рассчитывает на особую помощь своего союзника Речь Посполитую польскую, а также и на расположенную к нему Румынию.

Министр Иностранных Дел [подпись].

Секретно

-----00000000000000000000-----

Повідомлення МЗС УНР від дипломатичної Місії УНР у Бухаресті

398

Иностранное Отделение
Г.П.У.Украины

Из сводки № _____
Итого № 3394
От Аксенту

Чрезвычайная Дипмиссия УНР
в БУХАРЕСТЕ

28 июля 26 г.

Г-ну министру Иностранных Дел УНР.

Чрезвычайная Дипмиссия УНР в Бухаресте согласно письму Исполняющего обязанности Председателя Директории от 17 июля с.г. за № 41 обратилась к премьер министру Румынского Правительства г-ну АБЕРЕКУ для выяснения вопроса евентуальных румыно-советских переговоров. Председатель Миссии получил официальное заверение, что в случае, если Румыния пошла бы даже на соглашение с союзом Сов.Республик, со стороны /его/ Румынского правительства будет вделано все для обеспечения права убежища Украинской эмиграции на территории Румынии, свободы ее деятельности и дальнейшей материальной помощи.

Председатель Миссии уверен, что отношения между Королевством Румынии и Союзом Советских Республик не такие, что ожидать в скором времени соглашения: наоборот есть факты, указывают на возможность, в недалеком будущем, вооруженного конфликта.

Глава Чрезвычайной Дипмиссии УНР В.О.Н.МАЦИЕВИЧ.

:--:--:--:--:--:

Handwritten notes on the left side of the document:
 1) г.м.ч.
 2) СО
 3) 524 Крю
 4) _____
 № дела 20 _____
 НАЧ. ИНО: _____
 Имен. НАЧ. ИНО: В.О.Н. Мациевич
934/шко

Про назначения нового представителя УНР у Румынии

И Н О
РО Г Р У У С С Р5 | ино " 5/4 " 1928 г.
ик: ИНО ОГПУ.

ТЕРМИН РАЗОБЛАН:

С.О.

3 отд.

Одесский Секретд.

д. № 7.

е 2-а

ал № 31069

вч. КРО:

вч. ИНО:

СОВ. СЕКРЕТНО.
НЕТАСМНО

Перевод с украинского.

О НАЗНАЧЕНИИ НОВОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ

У.Н.Р. В РУМЫНИИ.

В последнее время обострились отношения между А.ЛЕВИЦКИМ и К.Мациевичем. МАЦИЕВИЧ претендовал на пост министра иностранных дел У.Н.Р.

Однако, ЛЕВИЦКИЙ обошел его. ТОКАРЖЕВСКИЙ исполняет обязанности Мининдела, но место министра оставлено для О.ШУЛЬГИНА /председатель миссии УНР в Париже/. Уже сейчас можно считать ШУЛЬГИНА мининделом УНР., хотя фактически всеми вопросами закордонной политики ведает ТОКАРЖЕВСКИЙ. Он является душой иностранной политики ЛЕВИЦКОГО. Это об"ясняется его большими связями, как князя и аристократа.

МАЦИЕВИЧ пытался получить место в Париже, дабы там, войдя в связь с ТОКАРЖЕВСКИМ и при его помощи, сыграть большую роль в будущих комбинациях УНР. ЛЕВИЦКИЙ воспротивился этому и предложил МАЦИЕВИЧУ вернуться в Румынию, мотивируя свое предложение тем, что МАЦИЕВИЧ имеет крупные связи в румынских политических кругах. МАЦИЕВИЧ в Бухарест не поехал мотивируя свой отказ болезнью.

Несмотря на то, что вопрос окончательно еще не решен имеется много претендентов на пост посла УНР в Румынии.

Кроме НИКОВСКОГО и ЛУКАСЕВИЧА /находится в Варшаве бывший делегат УНР при Лиге Наций в Женеве/ больше всего шансов иметь на этот пост имеет ГЕРОДОТ, ведущий в настоящее время совместно с ТРЕПКЕ дела дипломатической миссии УНР в Румынии.

Нужно отметить, что несмотря на начавшаяся разногласия между ЛЕВИЦКИМ и МАЦИЕВИЧЕМ, последний все таки исполняет поручения ЛЕВИЦКОГО.

№ 67

Доповідь посольства УНР про аудієнцію генерала Юнакова у румунського
військового міністра

379
~~341~~

УНР

9552 - 28/8 8
ИНО ОГПУ.

С.О.,
3 Отд. КРО,
дело № 7.

2-а.
33589.

ДОКЛАД ПОСОЛЬСТВА УНР В БУХАРЕСТЕ ОБ АУДИЕНЦИИ ГЕН. ЮНАКОВА У РУМЫНСКОГО ВОЕННОГО МИНИСТРА 27. УИ. 28 г.

Чрезвычайная
Дипломатическая Миссия
Украинской Народной Рес-
публики в Бухаресте.

28 августа 1928г.

№ 148.

Г-ну ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ДИРЕКТОРИИ УНР.-

Чрезвычайная дипломатическая Миссия УНР в Бухаресте разрешает себе довести до Вашего сведения, что согласно Вашему поручению Председатель миссии устроил для г-на генерал-полковника ЮНАКОВА аудиенцию у военного министра Королевства Румынии. Аудиенция состоялась 27 с.м. и продолжалась полчаса, причем в аудиенции принял участие также и председатель Миссии.

На этой аудиенции, в первую очередь, обсуждались вопросы общеинформационного значения, связанные с положением на Украине. Председатель Миссии подробно осведомил г-на Военного Министра ген.АНГЕЛЕСКУ о политической ситуации на Украине. Г-н ген.ЮНАКОВ говорил о положении на Украине с военной стороны, информируя о положении в Советской Красной Армии, о ее непригодности и о симпатиях и преданности населения Украины к правительству Украинской Народной Республики. Наконец, говорил также по вопросу организации армии УНР.

В результате нашей аудиенции представитель Генштаба Армии УНР был приглашен Генштабом Румынского Королевства на совещания, созываемые для обсуждения вопросов, касающихся Украины. Эти совещания состоятся на днях, с участием ген.ЮНАКОВА.

ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ ДИПЛОМАТИЧЕСКАЯ МИССИЯ УНР

И.О. МАЦИЕВИЧ.-

Звернення до Начальника Генерального штабу Великої Румунії

№ 26 ам "XII" 1921г.

25
22О СТРЕМЛЕНИЯХ ЭМИГРАЦИИ И КОНСОЛИДАЦИИ
СВОИХ СИЛ.З АГОРСКОМУ-ОО
Т. ЧЕРДАКУ - СПО
Д. К. 7 / 2 экз /.

5546/20027/1

до ст. Укр.

до. шло

Один из видных деятелей УНР во Франции-КОСЕНКО, сообщает из Парижа, что из достоверных источников /русских и французских/ ему известно о поездке в Лондон союзной делегации от Кирилловцев и гетмана СКОРОПАДСКОГО.

Цель их поездки: переговоры с ДЕТЕРДИНГОМ по вопросу о финансировании их для совместной борьбы с большевиками. Имеются предположения об успешном завершении на чьего им дела.

При этом кирилловцы базируются на том, что русский демократический центр не соглашается на признание Закавказских Республик под протекторатом Англии и, таким образом, единственным контрагентом в этом деле может быть только Кирилл. Последний в своих планах более или менее с СКОРОПАДСКИМ сошелся.

Кроме того, по данным КОСЕНКО известно, что ШИЛЬГИН по своей инициативе вел переговоры с МАКЛАКОВЫМ о совместной акции, выставляя перед ним требование о декларативном заявлении русского Парижского центра по вопросу о самостоятельности украинского государства.

Польское министерство иностранных дел обещало УНР дать своему послу в Лондоне указания, в частности оказания соответствующего протеста УНР, в противовес гетманцам.

Все эти переговоры вызвали в кругах УНР много шума, в особенности в связи с финансовой поддержкой СКОРОПАДСКОГО, расцениваемой ими как возможность поддержки его в Англии и в дальнейшем.

Из Америки КЕДРОВСКИЙ сообщает о наличии активных антивоенских акций в Нью-Йорке.-

26
2B

При этом КИДРОВСКИЙ заявляет, что среди антисоветских организаций в Америке, он правительству УНР обеспечил одно из почетных мест.

По его мнению, признаны с правительства УНР единственным репрезентантом Украины, может быть осуществлено при условии доказательства авторитета УНР среди половины всей украинской эмиграции.

ПРИМЕЧАНИЕ:

1. Данные о стремлении к консолидации контр-революционных эмигрантских сил, выходящей за рамки внутринациональные /Кирилл, СКОРОПАТСКИЙ, ШУЛЬГИН, МАКЛАКОВ/ для совместной борьбы с большевиками, нами уже неоднократно отмечались.

2. ✓ КОСЕНКО - администратор журнала "ТРИЗУБ" в Париже. Видный деятель УНР.

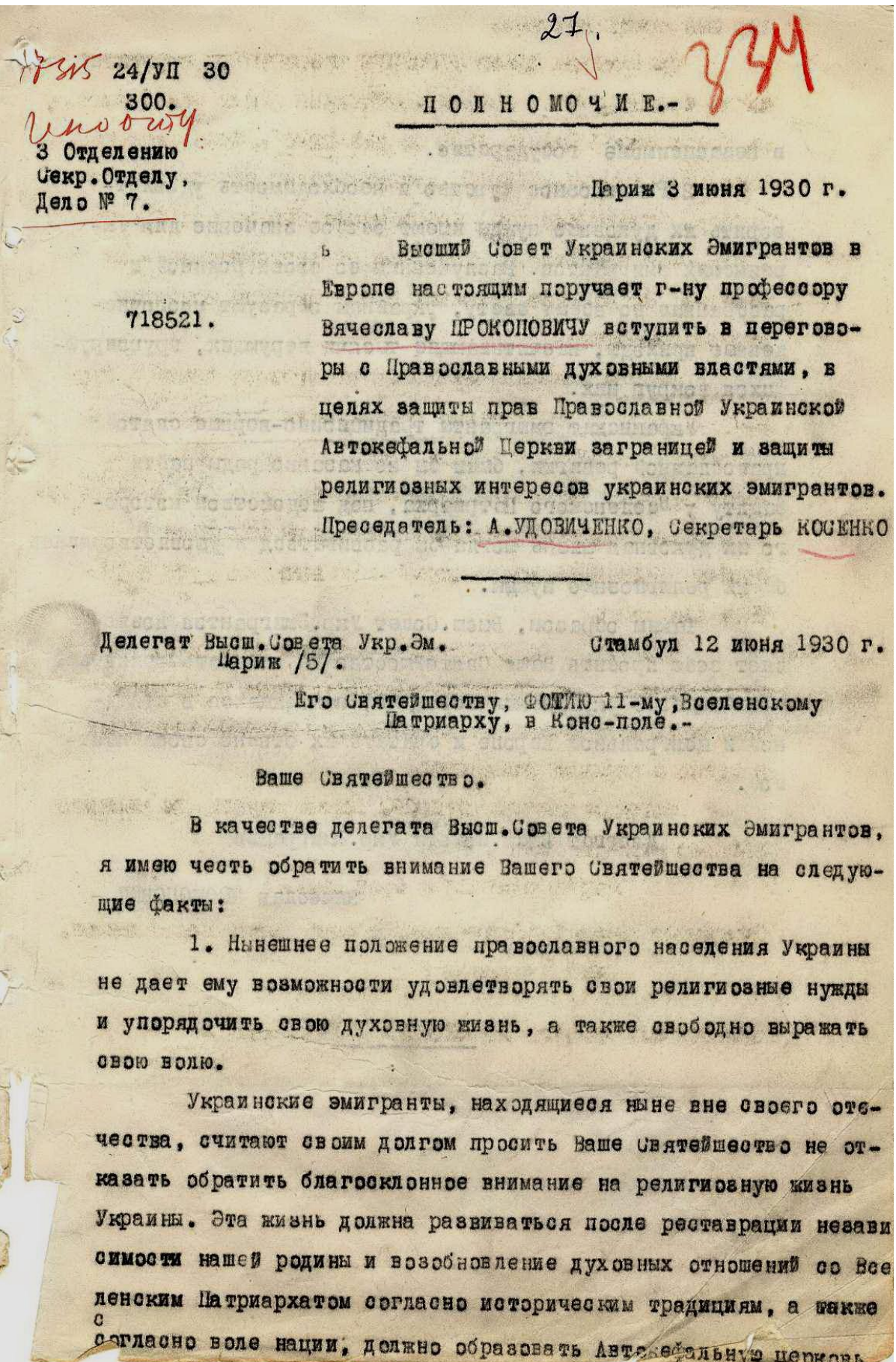
✓ ШУЛЬГИН Ал. - профессор, председатель миссии УНР в Париже. Активный петлюровец. Представитель УНР в генеральном секретариате Лиги Наций. Проживает постоянно в Париже.

✓ КИДРОВСКИЙ - быв. дипломат и инспектор армии УНР, быв. петлюровский посол в Америке, проживает в Нью-Йорке.

МАКЛАКОВ - б. член государственной думы.-

-----00-----

Повноваження В.Прокоповичу на перемовини щодо створення Української автокефальної церкви

в независимом государстве.

2. Религиозное чувство и необходимость удовлетворять их духовные нужды имеют особое значение для украинских эмигрантов. Разлученные со своей родиной и рассеянные по всему свету, украинцы образуют многочисленные приходы, насчитывающие тысячи верующих, группирующихся вокруг них.

Украинские эмигранты традиционно-верные святой православной религии, были бы несказанно рады найти защиту у Вселенского Патриарха, под ведомством которого их духовная жизнь могла бы развиваться и удовлетворяться бы их религиозные нужды.

Таким образом, Высш. Совет Укр. Эмигрантов позволяет себе просить Ваше Святейшество не отказать принять в свое ведение украинских верующих, находящихся в западной и центральной Европе и считать их отныне своей паствой.

Делегат Высш. Совета Укр. Эмиграции

Вячеслав ПРОКОПОВИЧ.

Щодо візиту В.Прокоповича до Константинополя

17313 24/УП 30
300.

и по отгу
3 Отделению
Секр. Стделу
1 отделению
Одесскому О/О
т. Херсону
дело № 7.

718576.

25.
✓
3/302
ПОВІЗКА проф. ПРОКОПОВИЧА /УНР/
в КОНСТАНТИНОПОЛЬ.-

На Варшаві через Румунію і виїхав в Константинополь прем'єр УНР проф. ПРОКОПОВИЧ, в супроводженні советника Міністерства Іноземних Дел Польщі - ШЕМБСНА, проф. Варшавського Університета НАКАШИДЗЕ і єпископа Серафіма /німець уехав на Харківку в Варшаву місяць 3-4 назад, пріжня фамилия /ГАЙДЕ-ПОЛЬСКИЙ /ЛЯДК.

Ініціатором поїздки цієї делегації являвся ШЕМБСН, причем делегація должна була направитися в Грецію на с'їад духовенства, где ПРОКОПОВИЧ должен был осветити положеніе церкви на Україні и добиться признанія автокефальности украинскої церкви. Для этой цели ПРОКОПОВИЧ имел полномочія от Высшего Совета Украинскої Эмиграции в Европе за подписью А.УДОВИЧЕНКО и КОСЕНКО.

По целому ряду причин "дипломатического и политического характера", по предложению ШЕМБСНА, делегация в Грецию не поехала, а решила все переговоры вести непосредственно с Вселенским патриархом ФОТИЕМ в Константинополе.

При свиданіи с патриархом ПРОКОПОВИЧЕМ подробно обрисован положеніе украинского вопроса, заявив, что "темп развития событий" настолько ускоряется, что украинскому правительству за границей весьма важно иметь церковный вопрос украинскої церкви разрешенным и зафиксированным со стороны патриарха, так как работа по организации вопросов - военного, административного и прочих Отделов Управления почти уже закончена.

ПРОКОПОВИЧ, кроме личных переговоров с патриархом /который велел в присутствии представителей УНР в Турции МУРСКОГО и ЗАВЕЛЛО/ вручил патриарху свои полномочія и официальное письменное обращение на имя ФОТИЯ, так как ФОТИЙ обещал ПРОКОПОВИЧУ все устроить не только лишь после рассмотрения этого вопроса в Синоде, а для этого и попросил ПРОКОПОВИЧА дать ему все необходимые материалы в письменном виде.

ПРОКОПОВИЧ имел свиданіе в Константинополе и с митрополитом БОРАСОМ, который в беседе отметил с неприятием русскої эмиграции в Турции и украинцам.

За время пребывания в Константинополе ПРОКОПОВИЧ имел встречу с САЙД-АМКОМ, которого он, в одном из своих писем характеризует "как сторонника УНР, оказывающего помощь УНР - эмигрантам в Константинополе".

Поляки оказывали ПРОКОПОВИЧУ всестороннее внимание - встреча на вокзале, завтрак, устроенный в честь его приезда, проводы и прочее. По словам ПРОКОПОВИЧА с поляками существуют у УНР самые лучшие отношения.

В беседе с МУРСКИМ и ЗАВЕЛЛО, ПРОКОПОВИЧ высказал мнение, что самым деятельным лицом в УНР является военный министр ген.САЛЬСКИЙ. Разрешение украинского вопроса и вообще перемена всей международной ситуации, по мнению ПРОКОПОВИЧА, наступили бы гораздо скорее, если бы этому не помешала Германия.-

Из Константинополя, ПРОКОПОВИЧ послал целый ряд писем к лицам, принадлежавшим к группе гетмана ШКОРОПАДСКОГО, что говорит за его сношения с этой группой.

Князь НАКАШИДЗЕ посетил заместителя председателя партии муссолат - РУСТАМБЕКОВА, которому сообщил, что цель его приезда совместно с украинским представителем - отделяться от русской церкви. Поэтому по воле грузины ведут переговоры со Вселенским патриархом, дабы окончательно освободиться от русской церкви и присоединиться ко Вселенскому патриархату. НАКАШИДЗЕ был принят патриархом и вел с ним переговоры.

НАКАШИДЗЕ во время пребывания в Константинополе имел общение со многими эмигрантами в Турции.

15-го июля ПРОКОПОВИЧ, НАКАШИДЗЕ и Серафим уехали в Софию, для дальнейшего следования в Варшаву.-

18433 29/УП 30

300

Уч. 02.184.

3 Отделению
1 Отделению
Секр. Отделу,
дело № 7.УКРАИНСКИЙ ВОПРОС НА МЕЖДУНАРОДНОЙ
А Р Е Н Е.

714484.

В последнее время отмечается усиленная поддержка УНР Польским правительством. Разрабатывается необходимый бюджет для отпуска средств на нужды УНР. Министр МАТУШЕВСКИЙ официально порядком проводит ассигнование денежных средств для содержания правительства УНР. При бюджетной комиссии Министерства финансов работает подкомиссия с участием КОВАЛЬСКОГО и ПРОКОПОВИЧА. На военные нужды УНР возят курсы, Интендантство отпускает деньги в размере необходимых потребностей.

Вновь поднимается вопрос об организации отдельного корпуса легионеров из поляков и украинцев, для борьбы с большевиками. Командование корпусом будет возложено на ген. РОММЕР. УНР договорилось с КОНОВАЛЬЦЕМ и ДУШКО "Провод" о формировании специальных украинских регионов, причем они будут формироваться или в Галиции, или на Волыни. По словам ген. ДУШКО выработан план формирования при помощи КОНОВАЛЬЦА, нескольких сичевых бригад смешанного типа из Галиции и надднестрянцев. Это формирование имеет целью опередить мероприятия большевиков, стремящихся к организации галицийских частей на Украине.

САДЬСКИЙ выезжает на сутки в Луцк для переговоров с КЗВЯСКИМ. В первую очередь, штаб сичевой бригады должен быть создан в Луцке.

ДЕВИЦКИЙ, по настоянию ГОЛУБКО выехал в Париж. Этот выезд предпринят в связи с требованием польского посла в Париже о высылке активистов украинцев для развертывания противорусской деятельности. ДЕВИЦКИЙ от имени правительства УНР должен показать необходимость интервенции СССР только общими польско-румынско-украинскими силами. Франгелески могут самостоятельно проводить военные операции лишь за пределами Украины. Поляки требуют от УНР развития агитационной деятельности в Париже и в Лондоне с не вмешательстве в борьбу с большевиками на Украине - русской эмиграции. Польскому послу в Париже из Варшавы даны указания оказывать А. ДЕВИЦКОМУ всевозможную помощь и поддержку. В Париж приезжает ПРОКОПОВИЧ вместе с ЧИКАЛЕНКО.

Во время посещения Варшавы Итальянской делегацией во главе с министром ГРАНДИ, обсуждался вопрос о взаимоотношениях Украины и Италии. Польша соглашается на захват итальянцами украинского рынка. Это делается с намерением не допустить влияния на украинском рынке Франции. ГРАНДИ в переговорах с ПРОКОПОВИЧЕМ обещал в ближайшее время подготовить соответствующую почву для заключения тайного договора, экономического и политического характера между Италией и Украиной. Договор должен включить моменты о вывозе хлеба, угля, лесных материалов

лов виспирта с Украины и привлечения для обмена итальянских товаров. Секретным порядком обсуждался вопрос об итальянских колонистах на побережье Черного моря и о заводе НАВАЛЯ в Николаеве, причем проектируется передача этого завода в эксплуатацию итальянцам.

Переговоры Польши с Италией являются предостережением Франции за ее предполагаемый союз с Германией и передачу последней Данцигского коридора.

ГРАНДИ отнесся положительно к созданию самостоятельного украинского государства, которое отделит Россию от Европы.

В скором времени в Рим выезжает торговая делегация от УНР во главе с проф. ЧОПЫВОСКИМ. В задачу ЧОПЫВОСКОГО входит поискание в Италии кредитов для поднятия коз. жизни Украины.

Французский посол в Варшаве в ответ на итало-польские переговоры, получил указания из Парижа об ускорении разрешения "русского вопроса", если и без помощи Антанты, то при участии Польши, Румынии и Прибалтийских стран. В связи с этим в Варшаву вновь прибыл для переговоров начальник финского Генштаба ген. ВАДЕННУС.

Польша должна будет снабдить вновь сформированные русские части в Финляндии оружием.

Спешно переводится на французский язык меморандум правительства УНР, подлежащий отправке в Италию. Меморандум предусматривает необходимость доведения украинской армии до 500.000 человек с соответствующим количеством вооружения, обмундирования и снаряжения. Все необходимое для украинской армии, якобы, будет выдано из итальянских запасов.

Украинско-польский договор пересматривается Комиссией под председательством ГОЛУБКО. Военные вопросы обсуждаются отдельно Комиссией РОМЕРА, куда входит ген. САЛЬСКИИ. Есть тенденция ускорить "очищение правобережья". Переговаривают о конце осени или начале весны.

Работает секретная комиссия по составлению списка врагов УНР из эмигрантов - оменовеховцев и других. Председательствует - ОЛЕСЮК.

23.XI.26. 6.

ИНО ОГПУ
47487 от.
Варшавы

Чичерину
Артузову
Гроде
Балицкому
Монинскому
к делу.
МАЧИНО
полномоч.

39/ес
Директор Табачко
Министр юстиции
Капранов
А.А. Завидов
РОЗСЕКРЕЧЕНО
~~СОБЕРЕЖИТЕ СЕКРЕТНО. КОПИЯ~~
740
253
Савченко
Киев
19.11.26

ПОЛЬША И УНР.

В одной из бесед Левицкий заявил следующее:

max 1598/мин
7/11-26

"Польша неустанно готовится к войне, так как только этим путем может прийти до великодержавности" и занять видное положение, заручившись благоприятным отношением Англии. Однако, Польша хочет всякой ценой усыпить бдительность соседей, главным образом, СССР, поэтому пришлось создать видимость мирной работы и удалить все то, что могло бы послужить упреком Польше. Таким упреком могло бы послужить мое пребывание тут, на Подвальной ул. № 16, как вождя УНР, а поэтому Гилсудский предложил создать видимость моего отъезда за границу. Все, даже украинцы, должны быть уверены в том, что я нахожусь за границей, за исключением примерно 15 человек, самых приближенных к центру. Я же на самом деле не уеду за границу, а перееду в отдаленную часть города и буду наверно жить в каком либо пансионе под чужой фамилией. Правда, за границу временно я поеду. Прежде всего в Румынию, так как посол румынский заинтересовался нашим политическим направлением и категорически обещал добиться аудиенции у румынского премьера и всячески меня поддерживать. Потом на процесс в Париж. По дороге заеду в Прагу, где попытаюсь наладить вопрос об объединении /отщепенцев - отколовшихся групп/. Кроме того, нас принуждает стать на путь строгой конспирации и то обстоятельство, что, по имеющимся у нас сведениям, большевики в январе этого года решили применить вождям УНР террор, а, если убьют меня, Шульгина, Прокоповича и Сальского, то наши дела сойдут с актуальной политики живого интереса: Польшу и станут просто беженскими. В предстоящих событиях Гитлер отводит нам крупную роль и многие иностранные посольства в Варшаву поставлены в известность о том, что мы являемся козырем в руках польской политики на востоке. Меня начали посещать представители посольств, а это увеличивало гласность моего пребывания и могло

441

256

ственно повредить нашим задачам. Сама польская власть не всегда умела скрыть и показать незаинтересованность нами. Так напр., когда я раз, как бывало раньше явился в одно из министерств по делу, то меня приняли с помпой и потом намекнули, что мне теперь, как представителю высшей власти, неудобно являться самому по таким пустякам, а что у меня ведь есть министры, которых и следует присылать в подобных случаях. Деятельность нашего центра нужно абсолютно законспирировать, так как никто не умеет держать языка за зубами. Напр., когда в прошлую мою поездку во Францию я был принят Мильераном, с которым беседовал о наших задачах и получил от него заверения поддержки, а потом об этом рассказал нашим эмигрантам во Франции, то об этом раструбили везде, преувеличивая все в десятки раз. Очень недавно посетил меня Шамиль, /как будто внук известного Шамиля/, который приехал из Турции. Он сказал мне, между прочим, что был очень неприятно удивлен, что, проезжая через Прагу встретил представителя отколовшейся группы Микиты Шаповала, который не признавал авторитета Петлюры. Я интересуюсь украинским вопросом, говорил Шамиль, и думал, что у Вас всех полное об"единение вокруг авторитета Петлюры, а вдруг встретил личность М. ШАПОВАЛА, который провозглашает себя вождем "истинного" украинского движения и всл"щески критикует УНР не признавая совершенно авторитета б. вождя Петлюры. Видно, что много всяких глупостей наговорил ШАПОВАЛ ШАМИЛЮ, ибо мне стоило много труда, чтобы разубедить ШАМИЛЯ и перетянуть его на свою сторону. Будьте уверены, что группу ШАПОВАЛА я смог бы в любой момент втянуть в орбиту УНР, стоило бы мне только предложить ему войти в кабинет министров УНР, чего он, по имеющимся у меня данным, очень добивается. Это вопрос будущего. Конечно если бы группа ШАПОВАЛА представляла для нас серьезную опасность то я бы так и сделал, но группа его слишком для нас малозначуща и поэтому я наверное на соглашение не пойду. Относительно дальнейшего большевистского террора по отношению к нам, то предполагаем, что до окончания процесса в Париже они воздержатся, чтобы не скомпрометировать себя обнаружением их истинных намерений, тогда бы они наверняка проиграли бы процесс, а свет еще раз получил бы подтверждение того, что собой представляют большевики".

Про плани поляків і УНР

4 am 11/11 1931.

23
20

О ПЛАНАХ ПОЛЯКОВ и УНР

В присланном из Парита в июне месяце от
 ✓ КОСЕНКО письме, последний в связи с поездкой САЛЬСКО-
 ГО в Париж, считает весьма желательным поручить по-
 следнему возможность лично поговорить с главным инс-
 пектором французского колониального войска, т. к. он
 имеет большой вес в части определения и выделения
 частей укр. армии к общим вооруженным силам, предна-
 значенным на случай войны с большевиками.

г. ЗАГОРСКОМУ - СЛО
 г. ЧЕРЛАКУ - СПО
 и. н. 7

5482/19956

имп. УССР

10

В этом же письме КОСЕНКО передает о полученном
 в Париже сообщении Польского генерального штаба по
 поводу неминуемого вооруженного конфликта с СССР и
 о том, что Соввласть, якобы, имеет намерение этот
 конфликт вызвать, как в своих целях, так и целях Гер-
 мании.

Между польским генштабом и союзниками ведутся переговоры и переписка
 о военных угрозах для Польши со стороны немецко-большевистских сил.

При такой ситуации и напряжении, акция ген. САЛЬСКОГО значительно под-
 ась.

Для связи между УНР'овской армией и польским военным министерством
 назначены специально 6 чел.

Увеличилось назначение и командировка УНР'овских офицеров в Польскую
 ю, для прохождения военных знаний. В связи с этим отмечается чрезвычайно
 внимание в военных кругах УНР.

Нач. контр-разведки УНР ген. ✓ ЗМИЕНКО получает ежемесячно 7.000 злотых
 в качестве службы связи.

Все эти мероприятия производятся в строгой тайне не только от рядовых
 офицеров, но и от командного состава.

5400 26/XI 1

300

Т. РЕЙСКИ
 Т. ЛВОНСЬКІ
 Т. ДОБРОДИЦЬКОМУ
 Т. КРИВІ
 Д. Р 7

19356

НАШІ ПИСЬМА

О СОЗДАНИИ БАЛТ-ЧЕРНОМОРСКОГО СОЮЗА.

В Чине м-це с.г. по докладу маршала ПИЛ-
 СУДСКОГО, польский кабинет министров вынес тай-
 ное постановление об активизации переговоров
 по созданию Балтийско-Черноморского Союза.

В основу этого союза будут приняты следу-
 ющие условия:

1. Опеку над Союзом и помощь берут на себя Англия и Фран-
 ция.
2. Помощь морскими силами будет оказана Английским фло-
 том со стороны Черного и Балтийского морей.
3. В части воздушных сил, - вопрос о помощи будет раз-
 решен военной конвенцией между Польшей, Румынией, Финляндией,
 Эстонией и Латвией.

Вполне возможно, что и УНР присоединится к этой конвенции.

Правительство УНР уведомило гетманцев, что при наступлении
 на Украину, они учтут и заинтересованность гетманцев в этой
 акции.

Политические условия, в деталях еще УНР, не разработаны,
 но последние надеются значительно базу УНР расширить, за счет
 целого ряда других политических группировок для поддержки
 украинской репрезентации в Балт-Черноморском союзе.-

Наряду с этим, Луцкий центр предупредил поляков о созда-
 нии им нового и более авторитетного правительства УНР.

ПИЛИПЧУК с этой целью, по поручению ПИЛСКОГО приехал в
 Варшаву, чтобы лично провести соответствующую агитацию среди
 польских министров и генералов об осуществлении идеи ПИЛСКО-
 ГО по докладу последнего, об увеличении ему средств на украин-
 скую акцию в Луцке.

№ 76
УНР і РумуніяИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ
ГПУ УССР**НЕТАЄМНО**

СОВ СЕКРЕТНО

№ 5407 7/11 193 г.Откуда получен 3001. Т. ДОБРОДИКОМУ2. Т. ПЕРЛОВУ3. Т. ПЛАТОНУ4. Д. П. 7

5. _____

6. _____

№ материала 5503

Зам. нач. ОО УВО и ГПУ УССР

Нач. ИНО

Опер. Уполн.

УНР и Румыния.

878

221

По распоряжению Варшавского Центра УНР проф. МАЦИВНИЧ из Праги выехал в Бухарест, где вел переговоры с ген. СТЕФАЕСКУ Анзе. Цель переговоров - выяснить отношение румынского пр-ва к осуществлению плана УНР организовать на территории Румынии военный отряд в количестве 5000 человек, вооружение которому предоставит Румыния. Отряд предназначается для того, чтобы в любой момент по приказанию УНР он мог бы быть переброшен на Советскую Украину. Ген. СТЕФАЕСКУ от имени румынского пр-ва заявил, что работал в контакте с УНР все же пр-во не может официально разрешить УНР организацию военных отрядов с дальнейшей переброской их на территорию СССР, т.к. несмотря на желание помочь нац. стремлениям укр. народ., Румыния не может нарушать политику мира, которую ведет вся Европа. Осторожность Румынии объясняется общим тяжелым положением, которое настолько серьезно, что румыны опасаются у себя революции. Это мнение неоднократно высказывали государственные деятели самой Румынии и особенно несиамистически смотрит на внутреннее положение бывш. румынский министр Октавиан Гога.

Одновременно МАЦИВНИЧ стремился окончательно выяснить вопрос относительно выплаты Румынией ответственности ушедшей суммы за военное имущество, которое в

ОПТ. ЖЕЛ. СОВ.

ОПТ. ЖЕЛ. СОВ.

ОПТ. ЖЕЛ. СОВ.

1919 г. укр. армия пронесла с собой на территорию Бессарабии и которое было румынскими властями конфисковано. Незначительная сумма за имущество была выплачена Румынией пр-ву УНР в 1920 г.

В 1930 г. Румыния предложила УНР, чтобы требование о выдаче денег было подписано кроме пр-ва УНР, еще членами Директории, которая в 1919 г. представляла из себя верховную укр. власть, и до сих пор официально не отказалась от своих прав.

УНР это требование выполнить не смогла так как все три члена Директории МАКРЕНКО, ШВА, и АНДРИВОННИ отошли от УНР, осуждая ее деятельность, и отказываясь иметь с ней что либо общее.

Окончательно вопрос этот МАКРЕНКО разрешен не был, но по его предположению, пресье УНР частично будет румынами удовлетворено.

№ 77
Англійці і УНР

106
95/км

94
69

АНГЛИЧАНЕ и УНР.

т. З АГОРСКОМУ -ОО
т. ЧЕРНЯКУ -СНО
т. ВЕРЖКОВУ -ЛТО
д. к. 7.

5751/20523

В последних числах октября в Варшаву прибыл англичанин мистер ЮКАС, являющийся корреспондентом и в то же время, якобы, представителем английского правительства. ЮКАС имел длительную беседу с полк. БЕКОМ и ЛЕВИЦКИМ.

ЮКАС дал на Украинский Черв.Крест, в пользу укр. вшив 100 фунтов стерлингов. Он хочет иметь точные данные о кадрах украинской армии в настоящее время.

Должна быть об'единена английская акция в Англо-укр. Т-ве с Прессовым Бюро в Лондоне.

В Варшаве одновременно пребывает кап. штаба Адмиралтейства, фамилия неизвестна. Известно, что польский генштаб, начиная с 1925 года, получал от адмиралтейства нерегулярные суммы на информационную службу. Из этих средств он кое-что уделял УНР. Карта Украины /3-х верстка/ будет издана на английские деньги. Все эти переговоры с англичанами осуществляются от р'ядовых УНР"овцев.

ПРИМЕЧАНИЕ: Сведения заслуживают доверия.

Резолюц. Зам. Нач. КОС т. КАМИНСКОГО:

"Означит, ОО для усиления работы с английским ш/п".

760 — 25/II-31 г.
300.

132

3 Отделению
Секр. Отделу
Дело № 7.

УНР И ПОЛЬСКОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

53115.

Отношение между УНР и польским правительством продолжает оставаться очень натянутыми. Польское правительство об"явило правительству УНР, что договор, заключенный в 1920 году между ним и правительством Петлюры, для него является недействительным, так как польской заграничной политике приходится делать сейчас поворот. Вместе с

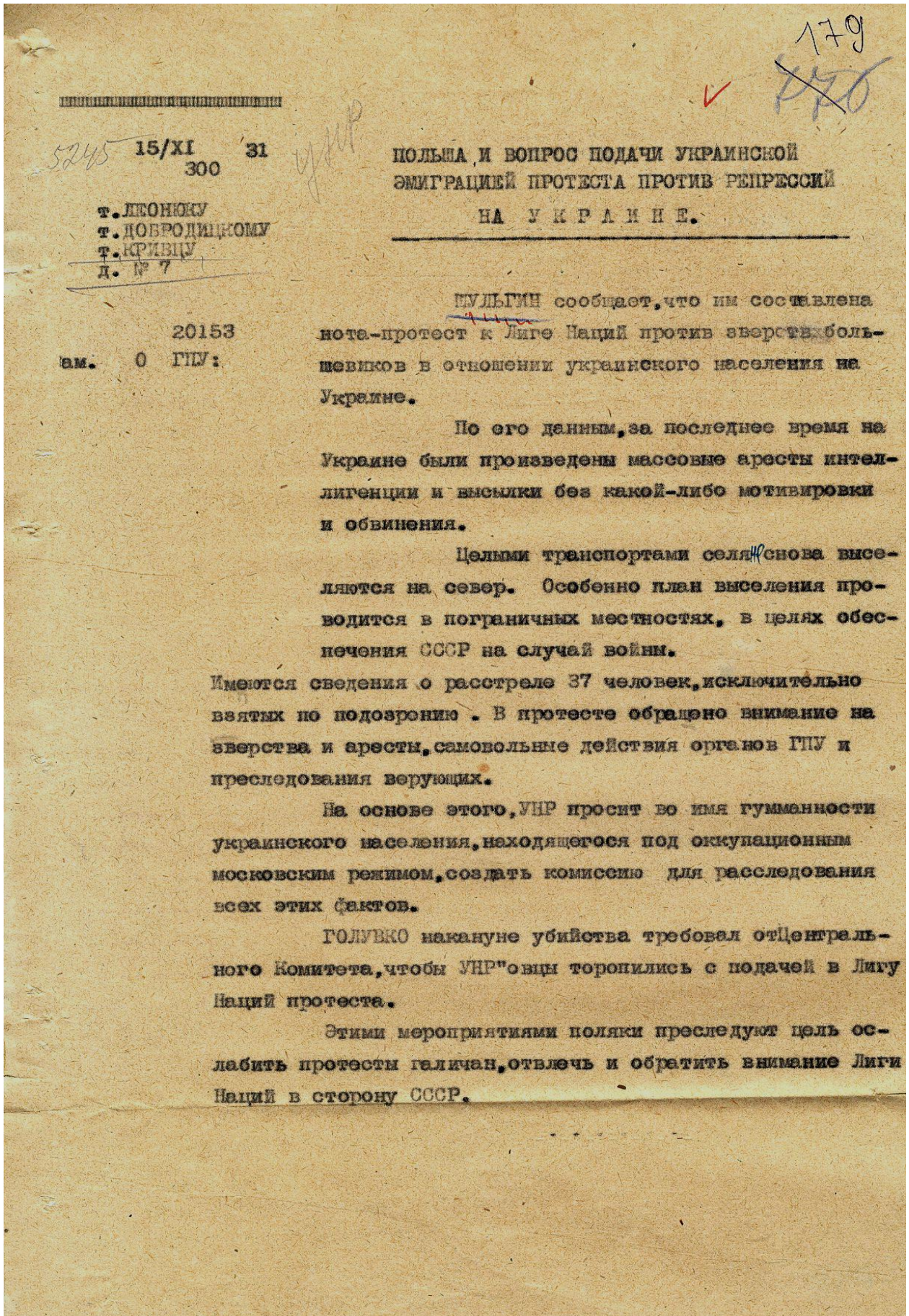
тем правительство потребовало от УНР заключения нового договора, в котором, согласно польской обработке, поляки требуют далеко идущих территориальных, экономических и культурных концессий. На почве этого УНР'цы разбились на два лагеря. Один соглашательный, который считает, что надо пойти полякам на уступки, но по тактическим соображениям следует продолжать переговоры с ними как можно дальше. Второй лагерь стоит на точке зрения, что договор 1920 года является действительным и поэтому следует отказаться вступать в какие либо переговоры с поляками. Вместе с тем этот лагерь делает попытки перенести центр УНР из Варшавы в Париж. По этому вопросу ШУЛЬГИН имел, якобы, разговор с Мин. БРИАНОМ, состоявшийся 6-го декабря 1930 года или января с.г.

БРИАН заявил ШУЛЬГИНУ, что Французское правительство не может удовлетворить прошение УНР, ибо переезд правительства УНР из Варшавы в Париж вызовет неблагоприятное впечатление среди Французских и польских кругов и будет по разному истолкован. По мнению БРИАНА вопрос польско-украинских взаимоотношений является внутренним вопросом Польши, в который Франция вмешиваться не может, а потому УНР'цы по совету БРИАНА должны искать соглашения с Польшей.

Относительно нового договора существует два предположения. Одно утверждает, что новые требования поляков являются тактическим маневром, рассчитанным на устранение ЛЕВИЦКОГО и компании и создания кабинета УНР из новых своих людей. Другое говорит, что фактически новый договор уже готов и что поляки ожидают только удобного момента для формального проведения его в жизнь. Новое правительство УНР намечается во главе с ПИЛИПУКОМ-М., ТИМОШЕНКО и К-м. ПИЛИПУК вместе с ЮЗЕВСКИМ и теперешними представителями УНДО работает над проектом автономии для Вост. Галиции. Согласно полуофициальным заверениям, польское правительство готово пойти на уступки и с малыми поправками примет проект культурной автономии, выработанный ПИЛИПУКОМ и К-м ПИЛСУДСКИМ, уезжал из Варшавы, якобы, дал ЮЗЕВСКОМУ окончательные директивы и приказал разрешить украинский вопрос в Польше окончательно.

По всем данным польское правительство решило перенять дела УНР непосредственно в свои руки. Используя для этого Петра ПЕВНОГО, редактора "Украинська Нова" в Луцке и др. Делегатами этой политики польского правительства может служить то, что ПЕВНИЙ избран в депутаты Сейма по правительственному списку и что через его руки проходят в последнее время все субсидии для Украинского Центрального Комитета в Варшаве, Калиты Сенстоховы и т.д. ПЕВНИЙ получил тоже полномочие уведомлять и уменьшать размер жалованья отдельным лицам, на почве чего уже произошло много конфликтов и недоразумений.

Польща і питання надання українською еміграцією протесту проти репресій в Україні

Ш - 2

О.Г.П.У.

ИНОСТРАННЫЙ ОТДЕЛ

23 июня 1931 года

№ 19884.

1. т. Шварцу
2. К делу...

И.И.И.И.

Нач. 5-го Отдел.

ПРИМЕЧАНИЕ:

Сведения ист. "Под-
польного).

Экз. №

~~СОВ. СЕКРЕТНО.~~**РОЗСЕКРЕЧЕНО**

О НАСТРОЕНИИ В ПРАВИТЕЛЬСТВЕ УНР.

УНР-овцы очень обеспокоены начавшимися переговорами между СССР и Францией. Они считают, что в случае, если Франция и СССР договорятся, то УНР-овцам будет плохо и во Франции и в Польше. В связи с этим, а также в связи с некоторыми другими вопросами состоялось совещание правительственной группы в Праге, в квартире Яковлева 5.У1 с/г.; на совещании присутствовали: ЯКОВЛЕВ, ШУЛЬГИН, МАЦИЕВИЧ, СЛАВИНСКИЙ, МЕЛЕШКО и приехавший из Варшавы от Сальского полка. Олейник. Олейник приехал по польскому паспорту на имя Казимира Вертинского. Приехал он в четверг 4-го с.м. и в пятницу 5-го с.м. уехал в Варшаву. Олейник привез обстоятельный доклад об экономическом и внутренне-политическом положении в СССР. Доклад составлен 2-м отделом украинско-варшавского института (этот отдел контр-разведки и подпольной работы УНР). Доклад вручен Шульгину, который должен перевести его на французский язык и за своей подписью и подписью Пронповича вручить французскому пр-ву. Это делается для того, чтобы повлиять на французское правительство и сорвать начавшиеся переговоры с СССР. Открыв совещание, Яковлев сказал, что зачитывать доклад он не будет ввиду его обширности., т.к. сам он лично с докладом ознакомился и считает его солидным и вполне обоснованным. Другой причиной приезда Олейника в Прагу явилась необходимость получения от Яковлева списка людей из эмиграции, которые должны будут, на случай возвращения на Украину, занять там соответствующие должности и наконец третья причина - его приезда заключается в том

- 2 -

что Олейник, по поручению из Варшавы должен был здесь на месте ознакомиться с возможностями разработки националистов, в частности УВО, через известного ГРИШКО. В этом направлении ОЛЕЙНИКУ удалось очень мало. ГРИШКО, дав свое согласие вести разведку в пользу фактически сам лично знает о работе националистов, и УВО очень Мартынец - же, которого ГРИШКО хотел в желательном для себя образом обработать, такой обработке не поддавался. Сначала Мартынец соглашался за те сведения, которые он имеет большую сумму денег, а когда дошло до получения материалов, то совсем отказался от работы. В результате ГРИШКО сам боится, чтобы Мартынец его не скомпрометирует.

На совещании Яковлев говорил, что уже давно большевики используют все возможности для того, чтобы добиться новых дипломатически-политических успехов в Западной Европе. Не так давно большевики кричали перед всем миром о том, что Франция готовит интригу. Для доказательства этого был инспирирован даже суд над "Правдой". Однако, это результатов не дало. Сталин ^{убеделся} ~~принимаясь~~, что способ агитации ускорить голодное население СССР не может. В необходимых других успехах, которые он хочет бросить этим массам вольство населения пр-вом СССР не только не уменьшается, а с каждым днем все больше усиливается. Сталин и Ворошилов, хотя и угрожают своими военными кулаками Европе, но сами войны очень боятся. Сталин давно по-тихоньку заигрывает с Румынией, чтобы оторвать ее от Франции. Теперь он решил сделать откровенное предложение главному министру Польши - Франции. Большевики всегда подчеркивают, что они Парижского договора с Польшей не нарушают, в то время как сами используют все возможности, чтобы Польшу изолировать от ее союзников. Разумеется, говорил Яковлев, нам Польши не жаль и не в наше дело. Большевики при том положении, какое они имеют сейчас, на Польшу не решатся, даже в том случае, если бы им и удалось

- 3 -

вать от нее союзников. Мы должны обратить внимание главным образом на то, что большевики хотят изолировать Польшу для того, чтобы нанести удар УНР. Как только такой изоляции они достигнут, немедленно будет начато энергичное воздействие на Польшу, дабы она ликвидировала всякое проявление работы УНР-овского правительства. Вот к этому мы должны быть готовы, стараясь, чтобы что бы то ни стало не допускать до такого конца. И без того, ведь нам известно, что большевики ежегодно требуют от поляков прекращения УНР-овской работы на территории Польши. В ответ на это поляки отвечали, что на их территории не ведется никакой противосоветской работы, а вот на территории Украины большевики посредством галицких украинцев противоположную работу ведут. Теперь же полякам трудно будет упрекать большевиков, так как ГПУ ликвидировало галицкие организации расстреляв часть руководителей, а часть сослала в Соловки. Очень возможно, что все это большевики проделали в интересах поляков, чтобы таким образом развязать себе руки и добраться поближе к нам. Большевики очень хорошо знают, что главным их врагом являемся мы - правительство УНР и наш украинский народ, которые несмотря на 11 лет московско-большевистской оккупации, не хотят признать большевиков". Далее Яковлев сообщил, что СССР подготавливает обстановку и в Чехии для заключения торгового договора. После Яковлева говорил Шульгин, который, соглашаясь с анализом положения, данным Яковлевым, однако, делал более оптимистические выводы. Он говорил, что УНР переживала моменты более критические и все же находился выход, который позволял не только проводить свою работу, но и развивать ее активнее. Мы занимаем во Франции, заявил Шульгин определенное положение. В теперешнем составе пр-ва мы имеем достаточно друзей. Какие бы ни были взаимоотношения между СССР и Францией существует глубокая политическая

- 4 -

бездна, перекинуть мост через которую не удастся никакими дотами. Между этими державами действительного сближения ни в каком смысле ожидать не приходится. Несмотря на то, что мы теперь не имеем своей территории, не имеем своего государства, все же пр-во Украины ближе стоит к Франции, чем СССР. На этих днях я уезжаю в Париж и буду вести там нашу политику в том направлении, в каком веду и до сих пор. После этого выступали Мацевич и Славинский, но они ничего интересного не сказали. В заключение высказано было пожелание, чтобы Шульгин поскорее возвратился в Париж, где на этом месте виднее будет как можно повредить переговорам между большевиками и французами.

Между прочим во время своего выступления Шульгин кратко рассказал о своей поездке в Будапешт, где состоялось заседание так называемой комиссии меньшинств при Лиге Наций. Подробные данные об этом совещании будут напечатаны в "Трезубе", поэтому Шульгин не вдавался в подробности. Во время совещания у Яковлева предложено было Олейнику сделать информацию о положении на Украине. Олейник говорил о присущем ему апломбом. Ожидали, что он скажет, что-то конкретное. Олейник же говорил только в общих чертах, заявляя о противобольшевистском настроении славянских масс, о том, что массы с нетерпением ожидают возвращения пр-ва УНР и т.д. Указывал между прочим на ряд мелких восстаний, о которых пресса замалчивает, да вообще неизвестно были ли та же восстания. Ему об этом было тем же легко говорить, что никто из присутствующих проверить его сведения на Украину не поедет. Правда, Олейник коснулся того, как тяжело им приходится работать на Украине. Теперь по его словам, на Украине невозможно вести какую бы то ни было организационную противобольшевистскую работу в какой бы то ни было конспиративной форме. После неудачного опыта заявил Олейник, мы прекратили вести работу старыми

- 5 -

39

способами, т.е. создавать один центр, который бы руководил всеми организациями на Украине. Мы покрываем Украину отдельными организациями, которые имеют в себе очень ограниченное количество лиц. Одна-другую эти организации не знают. При таком положении, в случае провала, ликвидируется одна маленькая организация, не проваливая других, которые продолжают вести свою работу. Связи с такими организациями мы поддерживаем через вполне проверенных людей. Каждый из таких людей обслуживает не больше одного округа, о другом округе такому человеку уже ничего неизвестно. Направление же работе мы даем всем организациям одинаковое. К отдельным выступлениям мы организации не допускаем, так как это не дает никакого эффекта. Когда наступит соответствующее время все наши организации будут подчинены одному центру.

Пока что главным нашим объектом в работе является необходимость поддержки посредством существующих на Украине организаций идеи УНР. Мы не ставим перед собой задачи, чтобы восстание было поднято нашими людьми, которые, создав выгодное для нас объективную обстановку, позволят захватить власть в наши руки.

Про місію О. Шаповала у Литві

в світку № 52
Помешчу

98

О МИССИИ ПОЛКОВНИКА ШАПОВАЛА Александра
В. Л и т в е .

иностранное Отделение
Г.П.У. Украины

№ сводки № 40773
Материал № ИНО ОГНУ
от ИНО ОГНУ
Первоисточник ИНО
Степень достоверности
Когда отослан матер. 31
Когда получен 26
Копия передана: 1) д.р. 7а
2) со
3) В.р. 10а
4) В.р. 10а

№ дела 2а
НАЧ. ИНО: ИНО
ИНО 4/11/1946
№ 38/ИНО

Полковник Шаповал Александр прибыл в Литву 16/XI-25 г. командирован он сюда Дорощенко и Скоропадским. Возложено на него информировать Литовское правительство и общество об украинском движении, об украинских закордонных и краевых организациях, об украинских культурных учреждениях в Чехословакии и о предстоящих задачах.

С этой целью Шаповал посетил директора Д-та Мининдел Янинаса, Начальника собха стрелков Шальчуса, редактора газеты "Летува" Пурицкого, проректора университета Бержишко, Вичунаса, Шмультитиса, проф. Жигялиса, Амброзайтиса и др. Из военных он посетил начальника ген.Штаба генерала Ладугу полк. Вилькиса, полк. Платакиса, Скауронскиса и друг.

6-го и 12-го декабря на квартире М. Бержишко Шаповал в присутствии около 20 человек приглашенных Бержишко читал доклад реферат, который он разбил на две части - информационную и конкретных предложений. Информационную часть он изложил 6-го декабря, а конкретную часть с вехами он сказал 12.XII. В первой части особенное внимание им было уделено разбитию украинского социалистического фронта, грызне между Шаповалом Никитой, Винниченко и другими. Эта борьба по его словам настолько дезорганизовала массы, что вожаки остались лишь с немногими своими приближенными. Во втором докладе программно характера выявила вся ситуация.

I/ Ввиду того, что ни Петлюра, которого считают состоящим на польской службе, ни Шаповал Никита, ни Винниченко в настоящее время репрезентации украинской не имеют, а вся масса об"единилась вокруг "Украинского Об"единенного общества" /сокращено УНДО/, которое ставит своей целью об"единить все разозарован-

ные группы вокруг УИДО" и имени-генерала Скоропадского. На это объединение отозвались все украинские организации вплоть до социал-демократов и в своих постановлениях заявили о своей солидарности с "Уидо". Соц. демократы также заявили, что отношение их лояльное и заверили в том, что им никакие препятствия чиниться не будут.

Петрушевич же в данное время не принимается в расчет, так как он от национально-мыслящих украинцев отстал, с немецкими монархистами порвал и еще не вполне пристал к III-му интернационалу.

"Уидо" опирается на немецкие монархические круги, коими руководит Людendorff. С ними во всех деталях состоялось соглашение вплоть до получения субсидии, которая должна быть реализована в 1929 году.

1-й пункт - борьба с Польшей.

2-й пункт - Независимая Украина с гетманом Скоропадским во главе

3-й пункт - гетман признается пожизненным правителем страны.

4-й пункт - преобладающее влияние на Украине - немецко-английское

5-й - - вся обмундировочная форма английская.

6-й пункт - Подел Бессарабии между Румынией и Украиной. Украинцы добиваются получить лишь три украинско-населенных уезда.

7-й пункт - Буковиной украинцы не заинтересованы.

8-й пункт - Восточная Галиция должна остаться за Украиной и соединить Украину с Чехословацкой Республикой.

9-й пункт - Помочь белоруссам освободить свою территорию ит.д.

10-й пункт - Должен быть осуществлен литовско-белорусско-украинский союз.

На что по заявлению Шаповала Кричевски* дал свое согласие и после праздников, т.е. в январе месяце должна состояться в Берлине встреча Кричевского с Скоропадским для окончательных переговоров с немецкими монархистами. Шаповал поставил перед литовцами ультиматум о том, чтобы они не считались бы с Ластовским, как с белорусским деятелем и чтобы согласились работать лишь с Кричевским, как носителем белорусско-незалежнической мысли.

Відомості щодо затримання О.Шаповала

Внештатное Отделение

Г.П.У.Украины

На сводки №

56001

Материал №

От ИМО ОГПУ

Первоисточник: Ковно

Степень достовер:

Когда отослан матер. 14/11

Когда получен 29/11

Копии передали: 1) 9 д. 7

2) 100

3) 222

4) 1222

№ дела 2 стра

НАЧ. ИНО:

И.И.ИНО 4/11 1926 г.

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

И.И.ИНО

в сводку № 56
получено

95

О полк. ШАПОВАЛЕ Александре.

С 22 на 23 декабря 1925 г. был задержан Политическою полицией полковник ШАПОВАЛ, который пробыл задержанным 26 часов. ШАПОВАЛ этим страшно обозлен и 28, 29 и 30 декабря обошел многих литовских политических деятелей, информируя их о своем задержании и просил о выяснении причин его задержки. По его словам ему всюду высказывали сожаление и обещали этот случай расследовать, но это его не удовлетворяет и он вопрос о своем задержании подымет в украинской прессе.

30/ХП ШАПОВАЛ уехал в Берлин, где будет в Скоропадского и Шемета где вместе с ними намерен встретить новый год и доложить им о достигнутых результатах в Литве.

3-го января он будет в Праге, где он состоит на службе Заведующим хозяйством в украинском институте.

Уезжая из Ковно полковник ШАПОВАЛ оставил за себя своего однопартийца агронома Хворостенко, которого взяли пристроить при кооперативе инженеров профессор Чехович и Кайрис.

Представителем Петрушевича в Литве 28-го декабря 1925 г. состоит БОРЩЕВИЧ-галичанин. Содержание он получает от Союза Стрелков Литвы.

Материал - копия показаний Шаповала, данных Литовской Политполицией во время ареста.

Имя, фамилия

Александр ШАПОВАЛ

Отчество

Андреевич

Возраст

род. в 1888 г. 26 февраля

Где родился

в дер. Максимовке /Исарщина/ Полтавской губ. Пирятинского уезда.

✓
96

Какой национальности	Украинец
Подданный какого государст.	Полит.эмигрант.
Какого вероисповедания	Старовер
Семено й положение	Женат, жена Евфросиния и сын Михаил
Место жительства	Прага-Чехословакия, Вишеградски ул. №11 теперь в Ковно, ул. Даукатиса №11 у Майковского.

Под судом не состоял

По делу п о к а з а л:

После окончания четырехклассного уездного училища в 1900 году поступил на педагогические курсы в Кременчуге, после окончания которых получил звание сельского учителя. Где я и пробыл без работы, революция 1906 г. помешала моей работе и я вернулся к родителям в дер. Максимовку. Желая больше учиться я в 1906 г. вступил в Полтавскую учительскую семинарию, закончив которую я получил права учителя 2-х классного училища. В 1909-1912 г.г. я учительствовал в Полтавской губ. В 1912 г. мне пришлось бросить учительствовать, потому что меня стало преследовать русское правительство за то, что я украинец. В 1913 году весной я поступил на экономическо-кооперативные курсы при университете Шанявского в Москве /10-месячные/, после окончания которых в начале 1914 г. я получил место инструктора по кооперации в Кибилятинском уезде. За этой работой застала меня всемирная война. В 1914 г. я был мобилизован и послан в 4-е Московское Военное училище, сокращенный курс которого я и прошел. После чего я был послан в качестве прапорщика в дополнение к 5-му Киевскому полку гренадеров, в котором я пробыл полтора года, как командир II-й роты. Позже я пробыл в течении целого года начальником хозяйственной части учебного полка 2-го дивизиона гренадеро Учебный полк вместе со всем корпусом стоял на западном фронте. На этом фронте и застала меня революция 1917 года.

10-го апреля 1917 г. я был отозван с западного фронта в Киев в Украинский военный комитет, который назначил меня офицером в I-й казачий украинский полк имени Богдана Хмельницкого. Я принимал участие в формировании этого полка, сначала в качестве адъютанта, потом начальника хозяйственной части и в конце 1917 года я был назначен командиром полка.

94

Я командовал этим полком до 15 августа 1918 г. и принимал участие во всех боях против большевиков до конца 1918 г.

Осенью 1918 года после восстания против Гетмана я был мобилизован новым украинским правительством и 21-го декабря 1918 г. был назначен командиром Холмско-Галицийского полка, т.е. я боролся и против большевиков и против поляков. К моему фронту принадлежала и армия галицийских украинцев, которой руководил атаман Омелянович-Павленко /старший/

23-го февраля 1919 г. я ушел с фронта и был назначен Военным Министром Украины.

Министром я пробыл всего два месяца, после чего ушел в отставку, а именно в тот момент, когда атаман Петлюра начал переговоры с поляками по вопросу об образовании союза. Я тогда не мог активно служить в Украинской армии, как бывший командир фронта против поляков и я перешел в запас.

Осенью 1919 г. я вместе с частями украинских войск и чиновниками был интернирован и сидел в польском лагере в Ланцуте. Весной 1920 г. я был освобожден из лагеря и поехал в Каменец-Подольск, где я пробыл до 13 ноября 1920 года, когда армия Петлюры должна была перейти на польскую территорию. На этот раз я, в качестве штатского, остался в Галиции, где я имел много друзей среди местных украинцев. Я пробыл в Галиции до 20-го февраля 1923 года, работая в качестве обыкновенного рабочего у одного украинца. Поляки, узнав, что я украинский офицер, хотели арестовать меня и поместить в концентрационный лагерь. Я, заранее узнав об этом, вынужден был бежать нелегально в Чехо-Словакию. В конце февраля 1923 года я перешел границу около Карпат. В Чехо-Словакии я сейчас же получил место начальника канцелярии в Украинском педагогическом институте в Праге, где я работаю и до сих пор. Теперь я имею два с половиной месяца отпуска.

Служа в русской армии до 1917 года я получил степень штабс-капитана.

В украинской армии я получил звание полковника.

В Ковно я приехал 22-го ноября 1925 г. желая в Литве найти работу окончившим высшие школы в Чехо-Словакии украинцам эмигрантам, на пример, агрономам, химикам, техникам и т.д.

подпись - полк. ШАПОВАЛ Александр.

: - : - : - : - : - :

1.3. Характеристика деяких діячів УНР

№ 83

Відомості про Петлюру та його оточення

Копія. 116

ПЕТЛЮРА Симон Бастильевич.

Сын ~~Издозчика~~ г-ра. Подпаша. Украинскую сепаратистскую деятельность начал с Духовной Семинарии, за что был исключен из 4-го класса. Спустя некоторое время стал журналистом. Перед войной несколько лет жил в Москве, работая в журнале "Украинская Жизнь". Во время войны служил в Земском Союзе на Западном фронте. С самого начала революции выступил ярким сепаратистом в речи на 1 украинском военном съезде и сделавшись Генеральным Секретарем военных дел, ориентировался на военную силу исключительно ей придавая значение. Совершенно игнорировал Центральную Раду и плевал на есервский кабинет ГОЛУБОВИЧА. В период наступления красных войск на Киев сформировал т.н. "Гайдамацкий Кіш Слободської України" и, имея под своим началом самое сильное идейно, организационно и в боевом отношении войско, стал во время боев за Киев фактическим диктатором. Отдавал приказы через адъютантов министрам, а на военного министра ЖУКОВСКОГО в минуты раздражения кричал, как на провинившегося школьника. Окружал себя в этот период высоко-квалифицированными военными, не придавая особенного значения их политической ориентации, например в штабе "Гайдамацкого Кіша" при нем находился генерал КИРЕЙ, потом ударивший к Деникину и Николай УДОВИЧЕНКО, сделавшийся ярким гетманцем при Скоропадском, политические взгляды своего окружения всегда знал и за каждым следил, если в чемнибудь не доверял. В этот период еще держал связь с партией с.д., но больше заботился о приобретении влияния на сильные и дисциплинированные военные части, чем ориентировался на партию. Стоял в оппозиции к ориентации и альянсу с немцами и когда на территории Украины появились первые немецкие части, что для него было неожиданным вопреки приказам и политике кабинета в лице ЖУКОВСКОГО, не только не реформировал "Гайдамацкого Кіша", а подчинил своему авторитету "Січових Стрільців", двинув себе форсированным маршем на Киев и не останавливаясь перед жертвами, чтобы идти впереди немцев. Принужденный подчиниться правительству, опиравшемуся на немецкую армию, после взятия Киева оставил при себе весь штаб "Кіша", части которого переформировались ушли в это время на Харьковщину, и не прекращал связи с войском на будущее. У дел ни во время председательства в Земской Управе при Гетмане, имея своих агентов почти во всех частях и военных учреждениях вплоть до Гетманского дворца. В это время он перевел на украинский язык книгу ген. Байкова "Подготовка народа к войне", которой, однако ни тогда ни позже не использовал в своей деятельности. Ко времени восстания против Гетмана он приобрел среди войск и вообще такой авторитет /чему способствовал и сам Гетман, арестовавший его и окружающих по смутным подозрениям в каких то злых умыслах/, что по приказу его эшелоны с оружием, приготовленные Гетманом для Дона или на Жмеринку и в другие места нужные повстанцам, но только не на Дон, а военные части Гетманской армии, получивши приказ Петлюры идти на Киев или произвести иные операции, арестовывали противящихся командиров и следовали приказам т.н. Головного Атамана, который сидел в Бело́й-Церкви, опираясь на две тысячи "Січових Стрільців" и свой безудержный оптимизм. Загадка, почему при всем этом он в минуты побед как -

будто забывал об армии и предоставлял разным "Отаманам" формировать мифические корпуса "загонн" и полки, давал не всегда осторожно деньги этим "отаманам" и не мог побороть стихийности в деле формирования армии и действиях "отаманов". Пробовал побороть и не мог. Кстати здесь будет упомянуть об отношении его к еврейским погромам, которых было достаточно на пути его политической деятельности. Я не знаю случая, когда бы известие о погроме не приносило ему не говорю досады за нарушение политических устремлений или возмущения культурного человека перед этим неизъяснимым зверством людей - а глубоких страданий, страданий бессилия пресечь погромы. Во время похода на Киев впереди немцев, гуляя на ст. Бородняка, мы вдвоем наткнулись на труп изувеченного человека, мне пришлось поддержать тогда Петлюру близкого к обмороку, а на второй день он долго говорил со мной, но что делать с подобными явлениями - тогда в "Гайдамацком Кіше" это были весьма редкие, единичного порядка явления и виновных обнаружить было почти невозможно. Позже в борьбе с погромами он наталкивался на сопротивление не только погромно настроенных атаманов, которые как например СЕМЕСЕНКО /герой Житомирского погрома/ имели в своем распоряжении сильные военные части, но имел сопротивление даже в директории в лице ходатая за всех атаманов чл. Директории МАКАРЕНКО. Если какого нибудь атамана и случалось поймать, то после следствия он оказывался на воле и неизвестно где, а следы освобождения и сколько раз приводили в кабинет МАКАРЕНКА. Хотя наверно Петлюра не подписал бы приказа о расстреле атамана-погромщика, если он не имел мужества утвердить смертный приговор суда над Балбачаном, который захватил командование Запорожским корпусом, исполняя первую часть заговора "Самостийников" против него. Вообще очень часто Петлюра проявлял твердость только на словах - на деле чаще был мягкотелым интеллигентом. Пощечина Винниченку кажется единственным проявлением его твердости.

В чем он был последователен, это в своем стремлении к диктатуре и в ненависти к "Москве", как он говорил, прикрывая последнюю идеей государственности и демократизма. Удалив, на почве кадетского несогласия пойти на примирение с большевиками, Винниченка из Директории, он остался с алкоголиком АНДРИЕВСКИМ, безнадёжно тупоголовым ШВЕЦЕМ и МАКАРЕНКОМ, держа их для фиктивной коалиции партий /есеров, самостийников и есдекэв/, с которыми он никогда не считался, опираясь исключительно на военщину и ориентируясь на установление связей с Францией. Одновременно с этим он метался от крайних правых до "левых", ища кабинета способного наладить внутреннюю жизнь на занятой территории и приемлемого для французов. Но составивши новый кабинет игнорировал его со второй недели. В деле союза с Антантой /собственно с Францией/ он не останавливался ни перед чем. Сам ехал к ПЕТРУШЕВИЧУ, а ЛЕВИЦКИЙ Андрей ехал к полякам, когда галицкая армия начала отступать перед напором "галерчуков". Петлюра обсуждал с ПЕТРУШЕВИЧЕМ способы над победы над поляками, а Андрей Левицкий искал путей соглашения для признания Францией. Таким препятствием считались также погромы, но к этому времени они уже прекратились.

Когда Петрушевич с армией принужден был перейти Збруч, началась борьба за полное подчинение галицкой армии и дискре-

дитацию в ее глазах Петрушевича. И уже Петлюра не видел ничего. Не замечал настроения в Галицкой армии, не задумывался над все усиливающимся напором денikinской армии на Правобережье - он не был вполне диктатором и УНР могла погибнуть. Переход галицкой армии на сторону Деникина был неожиданным сюрпризом, который вместе с тифом привел к быстрой победе деникинцев в то время, когда только налажено было снабжение армии боевыми припасами путем соглашения с Румынией, Польшей и Петлюра в сопровождении уполномоченного Пилсудского едва успел проехать Проскуров, через час уже занятый деникинцами.

Если прибавить к этому готовность пойти на соглашение с Деникиным, выразившуюся в миссии ген. Омеляновича - Павленко к Бредову и переговорах с ген. Киреем, бывшем в шт. Деникина, то совершенно ясно, что на политическую принципиальность Петлюра претендовать не имеет права.

Имеет ли право претендовать он на военные таланты? За исключением личной храбрости, которую нужно отнести за счет политического чутья - нет. Петлюра мог выехать на автомобиле на десять верст за линию во время наступления на Киев летом 1919 г., приехать в село занятое в другом конце красными войсками и выпив молока, уехать, он мог выехать тогда же на бронепоезде на Киевский вокзал впереди своего войска и не знал что делать, когда в Любаре Волох захватил государственную казну и не знал, что нельзя давать оперативные приказы мелким частям, не сообщая даже в штаб армии, он был талантливым организатором восстаний и в этой своей настоящей роли умер. Не в пример своим современникам был очень щепетилен к государственным деньгам на личные нужды с гражданской стороны расходовал мало. Но не церемонился использовать обратные склонности современников своего политического лагеря в своих целях. Винниченку в форме компенсации за издательство "Дзвін" было выдано 5 миллионов гривен чтобы он уехал за границу. Швецу и Макаренко позже тоже даны были деньги, когда они уезжали Вену. Впрочем они сами не знали, что уезжают навсегда, а по безграничной глупости думали, что их действительно отправляют для политической работы.

Во всем кроме политики был справедлив. Хотя был убежден и в политической своей справедливости. Верил в свою миссию украинского Гарибальди и в самых тяжелых случаях не терял равновесия и оптимизма. Одновременно с этим в политике иногда был мстителен и утонченно жесток. Арестовавши Балбачана после истории с "Запорожским корпусом" заставил судить его самих заговорщиков - "самотіників" во главе с ген. Осецким, бывшим тогда наказным атаманом.

Социал-демократом был только по названию. Все классы общества у него соединялись в "народ" и если о крестьянах вспоминал иногда, то о рабочих говорил только, как о необходимой части государственной машины, не больше. Этой комической государственностью был загипнотизирован и приказывал держать провозные аппараты министерств и центральных учреждений, когда им решительно нечего было делать кроме получения жалованья и непрерывной периодической прибавки на дорожное визну.

Очень заботился о своем реюме на селе и часто во время поездок останавливался в селах подолгу разговаривая с крестьянами.

Окружение на эмиграции:

Окружение Петлюры на эмиграции собственно составлял его штаб и министры. Все это проживало в Тарнове и занималось политическими комбинациями, не имея непосредственной связи с лагерями интернированных. Связь осуществлялась только редкими визитами начальдивизий в Тарнов и также редкими приездами агентов "с центра" по экстренным надобностям.

В числе непосредственно окружающих Петлюру были: Александр ДАЦЕНКО, адъютант его и доверенное лицо во всех делах на эмиграции, представлявший собой довольно недалекого по уму и бледного по способностям офицера, но умевшего угождать Петлюре хитрой системой поддакиваний. Он не имел никаких политических убеждений, а следовал во всем Петлюре. Самостоятельной роли на эмиграции не играл. Вся его роль как и раньше сводилась к внутриштабному интриганству и посредничеству между польскими местными властями и Петлюрой. Назывался также следуя патрону социал-демократом. Происходит из какого то села, бывшего Миргородского уезда. В царской армии пехотный обер-офицер.

ГАЕВОЙ, обер-офицер, бывший при Петлюре для личных поручений и помощи в польском и немецких языках.

Тот же СКРИПНИК, племянник Петлюры, недоучившийся мальчишка, довольно легкомысленный и пустой.

ВЫГОВСКИЙ - начальник канцелярии Петлюры со времени альянса с поляками. Обыкновенный себе военный чиновник среднего пошиба, беспринципный и серый вообще, неизвестно из каких соображений назначенный на эту должность. По всей вероятности тут имелись в виду: симпатии к полякам, полнейшее беспрекословие и услужливость.

ИВАНОВИЧ - начальник контр-разведки. Наверно по министерству внутренних дел, поскольку нач. контр-разведки, организованной кроме шт. армии при канцелярии Гол. атамана после альянса с поляками, был Чехославянин игравший роль по этой специальности и на эмиграции, но находившийся при Польском Генштабе. ИВАНОВИЧ - галичанин родом, игравший роль охраны Петлюры и министров на эмиграции. Хотя агенты контрразведки из Тарнова ездили иногда куда то и следили за помещенными советских миссий в Варшаве.

ПАВЛЕНКО - военный министр. Бывший летчик и бездарный человек, фактически не игравший выдающейся роли в политике и военных операциях и кроме избияния министра Ковалевского, кажется даже премьер-министром не известный.

МИРОНОВИЧ - управляющий делами директории. Попович, заботившийся исключительно о своем благополучии, все время своей службы игравший роль личного секретаря Петлюры по гражданским делам и переписке с министерствами, громко называемого Управляющим делами директории.

Григорий ЛЫСЕНКО - полковник для поручений при Петлюре *ссер.* в Тарнове почему то уволенный с должности, что весьма непонятно, поскольку он раньше исполнял всегда какие то секретные поручения Петлюры на Украине и за границей. Вероятно для секретных поручений и был уволен от официальной должности. Умный, образованный, хитрый и талантливый. Теперь он где то здесь. С год тому я встречал его в Харькове последний раз, а впервые в Харькове увидел вскоре после

перехода Тютюнника. Во всяком случае близость его к Петлюре в Тарнополе не подлежит сомнению, ибо он богато жил в то время как другой тоже уволенный полковник для поручений /не помню точно его фамилии/ питался черным хлебом, на который он добывал перпиской нот.

К непосредственному окружению Петлюры на эмиграции нужно отнести всем известного Чебстарева. Он долго был начальником контрразведки шт. армии, а при поляках находился в этой роли при канцелярии Главного Отамана, схватив разведкой армию, тыл и наверно дальше. В прошлом это авантюрист, побывавший по всему земному шару. Твердой воли и гибкой совести человек, жестокий, кажется даже садист в своем ремесле. Если идея сепаратистского украинского движения /о демократии здесь не может быть и речи/ заключалась в том, чтобы уничтожать людей из за понравившихся вещей, принадлежащих этим людям, то Чебстарев был идейным сепаратистом. Петлюре этот человек imponировал своей твердостью, как противоположность его самого, но не всегда нравился на Украине. На эмиграции очевидно нравился всегда, ибо назначен был организатором повстанческих операций на Украине и позже стал кажется основным вдохновителем "Рейда Тютюнника", принеся с собой смерть и увезе десятку сотен доверчивых и политически наивных людей. Жил Чебстарев в Варшаве и был тесно связан со вторым отделом польского генштаба, если не сидел там непосредственно.

Что представляла собой военная эмиграция:

Она, очевидно очень скоро после перехода Збруча разбилась на несколько течений, организационно неформальных, но вдохновляемых отдельными генералами и авторитетными полковниками в своих частях.

Генерал САЛЬСКИЙ, командир "Запорожского корпуса", стоял всецело на стороне политики Петлюры и был дружественно настроен к Польше, так как из его корпуса набран был отряд янычар XX столетия для личной охраны Пилсудского. Этот генерал, не будучи одарен способностью ориентироваться в вопросах политики, всегда слушался начальства беспрекословно, чем да уменьем при подходящем случае поговорить ит приобрел репутацию способного стратега и боевого генерала. Чтобы судить каким он был генералом - достаточно одного факта из его деятельности. Сидел этот генерал в Проскурове а в казармах вокруг его штаба расквартирован был его корпус, находившийся в резерве, когда партия "Самостійники" задумала сделать переворот. "Запорожский корпус", как наиболее верный идее "самотийности", был избран ею для опоры. И Балбачан когда то командовавший этим корпусом взял свою собаку и стек, поехал в Проскуров, пришел в штаб "Запорожского корпуса", сказал Сальскому "убирайтесь и сед вместо него. Сальский на это реагировал только плачевным рапортом Петлюре, который сейчас же поехал в Проскуров, вызвал к себе в вагон по одному казаку из частей и несколько рядовых офицеров и приказал арестовать Балбачана, чтобы Сальский мог вновь сесть в штабе и командовать. Соответственно своим способностям он на эмиграции играл активную роль, хотя ничего особенного о нем не было слышно.

Будучи убежденным сепаратистом, вступившим в украинскую армию еще при КАПКАНЕ, первом командующем армией П.Р., Сальский пользовался безусловным доверием Петлюры. Одно время был командующим армией.

Полную противоположность Сальскому представлял Александр

УДОВИЧЕНКО, начальник 3 дивизии. Придерживаясь ориентации на собственные силы и на крепко организованную и вполне дисциплинированную армию все время своей деятельности, он холодно относился к полякам, не поддерживал партизанщины, всегда был врагом "атаманства" и стоял в оппозиции тактике набегов из Польши, рассматривая интернирование, как небольшую передышку, до благоприятного случая, когда можно будет начать операции всей армией. На Петлюру смотрел скептически, зная его еще с "Гайдамацкого Кіша", где был начальником штаба. Поэтому в своем лагере /Калиш/ он поддерживал боевую готовность, не прекращал занятий, развивал культурно-просветительную работу, печатал военную литературу, купив для этого типографию, готовил офицерские кадры и т.д.

Как относился он к полякам свидетельствует тот факт, что при посещении лагеря Пилсудским, сам Удовиченко не стал его приветствовать, выставив для этого брата Петлюры Александра, который сидел в 3 дивизии для надзора за ним. Брат Удовиченка Николай переходил к гетману в свое время, а сам Александр Удовиченко, бывший гвардейский офицер, при наступлении деникинской армии остался в Проскурове, заболев тифом и ездил при деникинцах в Одессу, а потом по собственной инициативе сформировал где то возле Днестра дивизию из остатков своей прежней части, ушедшей без него с Армией Тютюнника - Омельновича-Павленко-Загородского в тыл Деникина и начал наступление на Красную Армию. Этот факт расценивался, по слухам, как попытка подорвать авторитет Петлюры, сидевшего в Варшаве. Хотя и до этого Удовиченко не пользовался доверием Петлюры. Он, самый энергичный, твердый и талантливый среди петлюровских генералов, не пошел дальше начальника дивизии, в то время когда армией командовали и военными министрами были сплошь бездарные люди.

Удовиченко собрал вокруг себя и воспитал наиболее талантливых и квалифицированных офицеров, среди которых особенно выделялся полковник ШАНДРУК, тоже талантливый военный и сильной воли человек, как и Удовиченко не интересовавшийся эмигрантскими политико-военными комбинациями, считая, что из них ничего не выйдет; но работавший над подготовкой кадров и поддержанием дисциплины и духа в лагере. Только последнее время, кажется оба они мало уже верили в возможность возобновления военных действий. Удовиченко в одном своем обращении к казакам как то заявил: "Случилось, что я завел вас сюда и я останусь с вами пока не устрою вам сносно жизнь или выведу отсюда."

Начальником Штаба 3 дивизии был МАКАРЕНКО, бесцветная личность не блиставшая особенными военными дарованиями.

Выдающихся офицеров Удовиченко держал командирами частей.

К таким принадлежал полковник МАГЕРОВСКИЙ, энергичный и преданный идее сепаратизма, полковник ЛЫСОГОР, превратившийся под начальством Удовиченка из повстанческого атамана в дисциплинированного храброго командира. Командир кавал. полка ФРОЛОВ, донской казак, воевавший и готовившийся воевать за глубоко безразличную ему "самостійну Україну" из ненависти к большевикам, полковник Чижевский /старший/ к-р арт. бригады, убежденный идейно и заинтересованный экономически в борьбе за "самостійность" как потомок мелкого помещика или что то в этом роде из бывшего Гадячского уезда. Одной бригадой командовал генерал Ольшевский, старый, мягкотелый и ничем не проявивший себя, попал он в петлюровскую армию, потому что временно не подвернулась деникинская и мало чем интересовался вообще.

ше. Среди казаков и рядового офицерства 3 дивизии после неудачи "Тютюниковского Рейда", в который наиболее нетерпеливые были вовлечены, развилось недовольство, казаки убегали с целью возвратиться на Украину и говорили, что многие рядовые офицеры тоже так настроены, но командование крепко держало лагерь в руках. К этому времени среди эмиграции созрела мысль о совершенно иной миссии ее, как силы которая должна исполнять роль прецедента для антисоветской политики иностранных государств и воодушевлять своей стойкостью антисоветские настроения на Украине, иные правда еще верили в возможность вооруженного восстания в недалеком будущем.

К таким принадлежал сам Петлюра, со своим непосредственным окружением и Юрий ТЮТЮНИК, командир Киевской дивизии. Как репетиция и политический маневр ими был осуществлен известный "Рейд Тютюника", который одновременно попыткой поднять широкое повстанческое движение на Правобережье должен был убедить Западно-Европейские государства, и прежде всего Францию, в том, что на Украине существует общее едовольство советской властью и не прекращаются восстания. Самому "Рейду" предшествовала подготовка для которой на Украину посылались сотни агентов при посредстве польского генерального штаба в контакте с которым работал Чеботарев.

Верил ли Тютюник в успех своего предприятия? Трудно сказать. Он всегда скрывал свои мысли от других, не был не только разговорчив, но весьма осторожен даже в выражениях, что давало некоторым повод предполагать наличие у него скрытых намерений против Петлюры, к которому он не особенно благоволил, чем платил ему в свою очередь и Петлюра. Но Тютюник из всех Петлюровских генералов производил впечатление наиболее последовательного в своей идейной убежденности человека. Он никогда не был замешан в какой либо грязной денежной истории. Пользовался большим авторитетом и любовью своих казаков и умел крепко держать в руках своевольное офицерство. А своевольного офицерства достаточно было во всех частях, в Киевской же дивизии сформированной из повстанческих отрядов, приведенных Тютюником от Григорьева весьма даже достаточно. И несмотря на это случаи анархических действий и погромов за Киевской дивизией в периоды пребывания ее в регулярной петлюровской армии не числились. Среди генералов он слился вместе с Волохом /впрочем во время Волоха генералов еще не было/самым левым. На военно-государственном совете в Чарторые, ког да денкинская армия оттеснила петлюровскую в глухой тупик Волыни, он наиболее энергично отстаивал мысль о прекращении дальнейшей борьбы на два фронта, связывая ее с ответственностью правительства и командования перед казаками, вовлеченными в борьбу, которых первое должно освободить от охраны себя, а второе вывести из неизбежного польского или денкинского плена домой. Как самый испытанный опытный и очень талантливый командир в условиях бестыльной войны он тогда вошел в состав командной тройки. Все это дает основания предполагать, что Тютюник хотя

и должен был знать о роли своего "рейда" для престижа Петлюры в глазах западных государств, но верил тогда в возможность широкого восстания. Предполагать что бы он повел на явную смерть тысячи людей для своей личной выгоды или для мифического пользы "признания" Петлюры Францией, очень трудно. Он никогда не проявлял себя как претендентом на "народного вождя" или с другой какой либо стороны, которая давала бы основание для таких предположений. Петлюра побивался его конкуренции, но это происходило от твердости и принципиальности Тютюнника, который мог иногда и не послушаться явно абсурдного требования. Тем не менее обвинения Тютюнника в безраздумном уничтожении людей, для личной карьеры со стороны противников системы восстаний на эмиграции имеют место, также как и недовольство им среди казаков третьей дивизии и корпуса "Січових стрільців", главным образом из участвовавших в рейде. По возвращении вся вина за неудачу пала на Тютюнника, который в глазах массы был инициатором и застрельщиком "рейда", поскольку он сидел во Львове и вербовал добровольцев в "рейд".

Совершенно непонятным остается сотрудничество Тютюнника с поляками, поскольку он принадлежал по убеждениям к той группе эмиграции, которая ненавидела поляков и тяготилась необходимостью жить в Польше, перекочевывая постепенно в Чехию.

Другом поляков был безусловно ген. Безручко командир "Січових стрільців". Его часть как самая уравновешенная / в офицерском составе в отношении учета политической необходимости в период совместных действий петлюровской и польской армии находилась между польскими частями. И хотя офицерский состав ее составляли наполовину почти уроженцы Галиции, но самому Безручко очевидно импонировала такая честь и позднейшая похвала за операцию под Замостьем, о которой говорили, что она наполовину содействовала победе поляков под Варшавой так наз. "Чуду над Вислою", кстати совершенному больше русскими белогвардейцами армии Перемыкина, нежели поляками. В области политики Безручко неизвестен, может быть он придерживался какой либо своей линии в мыслях и был послушен Петлюре как и Удовиченко из развитого чувства дисциплинированности, которое в его части стояло на высоком уровне, но вероятнее всего он одобрял политику Петлюры, который его ставил очень высоко, как талантливого, весьма квалифицированного / он был в царской армии шт. офицер ген. штаба / и преданного генерала. До последнего назначения он служил в штабе армии, занимая высокие посты и как то был послан нач. штаба в "Запорізьку Січ" к Божку, с заданием обуздать в дисциплинарном отношении эту часть, поскольку она не слушалась приказов шт. армии и считала себя суверенной во всех отношениях. История эта, впрочем, окончилась трагикомически. Божко под видом испытания годности Безручка быть "січовиком" выпорол его. А самому Божку при его сопротивлении аресту прострелили один глаз, расформировав и его "Запорізьку Січ". Так или иначе, но руководящей роли на эмиграции Безручко не играл до 1921 года. Начальником штаба у него был неизвестный Гудвил.

Не играл равно никакой роли и Нач. Волынской дивизии ген. Загородский. Этот и генерал был только по названию, как и нач. дивизии. Его дивизия не произвела за все время существования ни одной удачной операции, играя роль румынской армии в империалистической вой-

не. Сам Загородский принадлежал к тому типу людей, которые ценили себя по нашивкам, веря что раз начальство сделало его генералом - значит он генерал. По политическому и культурному кругозору это был типичный "украинский хуторянин", родом, кажется попович. По убеждениям трудно сказать. Вообще в этой части о петлюровских генералах и полковниках говорить очень трудно, так как ни один из них из бывших на эмиграции не принадлежал к какой либо партии. О Загородском же и подавно. Он был во всех отношениях бесцветною личностью пока действовал для таких людей неизблемый авторитет Петлюры.

Но об ген. Омельяновиче - Павленке /старшем, ибо был еще младший Омельянович-Павленко - полковник/. Старший был кажется команд. армией или Сальский был ком: армией, а ст. Ом. Павл. пом. Запорожского корпуса. Младшего на эмиграции не было слышно, можно наиболее точно сказать, что он был правого толка "самостійник", пребывавший в петлюровской армии потому, что не было гетманской. В свое время он и был гетманцем как и его брат, который командовал полком Сердюцкого дивизии. Поклонником политики Скоропадского оставался он и перешедши в петлюровскую армию. Он ездил представителем к Бредову для соглашения о совместных действиях против красных войска да и сама идея такого соглашения победила тогда в противовес другой - соглашению с большевиками, но без его участия. Кажется он и был назначен ком: армией ввиду осуществившегося в 1920г. "совместного действия" против Красной Армии с Перемыкинским. Но на эмиграции сидел смиренно и был замечен менее даже таких как Сальский.

В стороне находился отданный поляками под арест ген. Безручко, отаман Оскилко. Он в 1919г. будучи всецело под влиянием своего штаба пробовал сделать восстание против Петлюры в Ровно, командуя северо-западным участком фронта. Восстание не удалось и Оскилко бежал вместе со своим нач. шт. ген. Агапиевым и приближенным в Польшу, не без участия которой и делал он восстание а позже был выдан уже на эмиграции поляками петлюрцам и содержался под арестом.

В общем военная эмиграция разделялась на несколько течений. Правых "самостійників", которые придерживались политики лояльности к Петлюре, но в душе соболезновали за гетманом. Демократически-республиканское крыло, ненавидевшее и большевиков, которые в его глазах были "красными империалистами" и панскую Польшу, как истинного врага украинской государственности. Идеалом их была "Самостійна Україна" в этнографичних межах" с парламентом и опорой на селянство, среди которого они не различали классовых прослоек, есеровская Украина. Третьи сидели в лагерях за "сильную самостоятельную Украину, европейского типа государство, но с опорой на пролетариат и селянство". Четвертые уже поговаривали о чем то похожем на фашизм. Пятые, бывшие деникинцы, мечтали о "Великой России", которая одним представлялась в форме старой монархии, а другим в форме демократии Керенского образца, Украина же для них была временным пристанищем, которого нужно держаться потому, что здесь возможно наиболее близкое возобновление войны с большевиками, захватившими "разные поместья", фабрички, заводики, магазинчики и т.д.

Соответственно этому и дух в лагерях был или деникинские течения или подавленный со временными всплывками в благоприятные

политические моменты, если лагерь составляло "демократическо-сепаратистское большинство". Хотя до "Тютюниковского Рейда" в общем настроение в лагерях можно назвать бодрим. Производились занятия, все учились на различных курсах и т.д. Неверившие в возможность победы уходили с лагерей в учебные заведения, а казаки пристраивались разными способами, говорившими о мыслях навсегда остаться в Польше, Чехии или Германии, куда они часто убегали с лагерей. Военственные настроения в это время были еще так сильны, что петлюровскую эмиграцию поляки широко использовали в деле отрыва от Германии Верхнего Шлезка. После приезда в Польшу советской миссии, настроение начало падать и казаки один за другим убегали в Варшаву. А после "Рейда" Тютюника еще больше.

Это и все, что сохранилось у меня в памяти об эмиграции. Многих людей я уже не помню или нетвердо помню их фамилии, даже из более видных. Фамилии рядового офицерства, которое на эмиграции почти совершенно переменилось с того времени, когда я был в рядах петлюровцев у меня совершенно выветрились из памяти и вообще помню я только очень немногих, с которыми встречался в Калишском таборе, где я зарабатывал одно время лекциями по истории всемирной и украинской литературы.

Впрочем об одной группе я не упомянул, го это собственно была не эмиграция. Не упомянул я о группе Коновальца, которую составляли офицеры и солдаты бывшего его корпуса "Січових Стрільців", не примирившиеся с украинско-польским альянсом и ушедшие нелегально домой в Галицию, основав там вскоре организацию с центром во Львове и во главе с Коновальцем и permanently беспокон поляков мелким и крупным террором. Да больше сказанного я и не знаю о ней. Коновальца немного знаю, это энергичный и талантливый организатор, убежденный националист и корыстолюбивый, не пропускающий случая поджиться на "національній справі", бывший австрийский обер-офицер. Командовал корпусом "Січових стрільців" с момента восстания против гетмана и до конца 1919г. А кто еще был в этой группе - не знаю.

Верно:

Повідомлення про склад тарнівського уряду Петлюри

Посередній свідок

107

Склад тарнівського "уряду" Петлюри.

- 1/ Голова ради народних міністрів - Левицький Андрій / ул. Словацького № 618
Секретарь Тименко / Канцелярія ул. Новий Світ № 30 /
- 2/ Міністерство Внутрішніх Справ.
Міністр - Морозовський. / Тетер міністерство працює під назвою "Тарнівська філія Комітету українських біженців. Політична контр-розвідка в межах Польщі провадиться цим же комітетом на чолі якого стоїть бувший директор політичного департаменту / Директор комітету біженців Северин Денисович Іванович.
Помічник Івановича і уповноважений для зв'язку з польським урядом - урядовець Ганашевич.
Канцелярист - Годзецький.
Політичний агент Комарницький.
Машиністка - дружина Івановича.
/Канцелярія комітету ул. Красинського № 525 /
- 3/ Міністерство фінансів.
Міністр - Чижевський.
Віце-міністр Приходько.
Директор департаменту Гайдовський-Шо тапович.
Головний скарбник Савлущинський.
Машиністка Лідія Бурмистренко / ул. Гумніська № 15 /
- 4/ Міністерство Закордонних Справ.
Міністр - Лотоцький / зараз у Відню /
Віце-міністр Карашевич-Гонаржевський / зараз у Варшаві-Алея Руж № 6, кв. 9 /
Радник міністерства Кочерган-Буковинець /
Директор департаменту Д'яконенко.
Д'яків-Валицян /
Скарбник Ворончук.
- 5/ Міністерство Військових Справ.
Міністр генерал - поручник Юнаків
Віце-міністр генерал-пор. Галкин / ду має про поворот до Києва /
Начальник канцелярії полк. Садовський
Начальник відділу підпол. Носаченко
Скарбник поручн. Бредіхін
Начальник архиву-музею Обідний.
/Міністерство міститься по вулиці Хишовській № /
- 6/ Державний Контроль.
Державний Контрольор Кабачків.
Директор Департаменту Контролю-Ковальський.
Директор II департаменту Данилевський.
/Краківська ул. № 32 /

- 7/ Міністерство єврейських справ. Міністр Красний.
Секретарь Маламут. /Хишовська ул. № 570
- 8/ Міністерство народньої освіти. Міністр-проф. Холодний.
Його помічник Іреконевиц/зараз провад
просвітню працю в таборах/
- 9/ Міністерство праці. Міністр Садовський /зараз у Варшаві, Ал
Руж № 6, кв. 9 /
Міністерство не функціонує.
- 10/ Міністерство ісповідань. Міністр проф. Огієнко /міністерство не
функціонує/
- 11/ Державна Канцелярія. / Міністерства: шляхів, народ. господарства і юстиції - скасовані
Державний Секретарь Шиянів
Секретарь ради міністрів Соловій
старш. діловод Яновицький.
/міститься Новий Світ № 30/
- 12/ Канцелярія директорії. Керуючий справами директорії Мироновиц
Начальник канцелярії Іножарський
Старший діловод Козько
/міститься ул. Жабинська № 5 /
- 13/ Віжонецький комітет у Варшаві. / Аля Руж № 6/
Голова комітету Лукашевич/бувш. посол.
Секретарь Зайців.
Головні функції комітету зв'язок між на
рою радою міністрів У.Н.Р. і вищою
сьюкою владою. У праці політичній і фі
вій допомагає міністр Карашевич-Гонка
ський і полков. Данильчук./
- 14/ Представництво у Берліні. "Посол" - Смаль-Стоцький.
Помішник Варановський/бувш. міністр фі
- 15/ Представництво у Парижі. Військовий аташе генерал пор. Дельвіг
Помішник князь Трубецький і
граф монтрезор.
- У Чарнові рада міністрів засідає 1-2 рази на тиждень, розглядаючи пита
головним чином політичні і фінансові.
- Бувший міністр преси Ол. Ковалевський зараз працює у Кременці у коопера
ві.
- Бувший міністр шляхів Тимошенко працює приватно у Львові.
- Бувший прем'єр Липчук спекулює приватно у Варшаві.

Список видатних діячів української еміграції

СПИСОК

ВИДНИХ ДЕЯТЕЛЕЙ УКРАИНСКОЙ ЭМИГРАЦИИ.

№. п.п.	Фамилия, имя отчество	Установоч- ные данные.	Краткая характеристика.
1.	<u>АЛМАЗОВ</u>	Проживает и ра- ботает в Луцке. Выше среднего роста, блондин. Приблизительно 45 лет.	Генерал УНР, работает инже- ром гидро-техником в Луцке. Один из видных деятелей Луцко- го центра / Л.Ц. - разведыва- тельный центр, намечающий про- ведение на Украине активной разведывательной повстанческой деятельности/.
2.	<u>АНДРИЕВСКИЙ</u> Дмитрий	Прож. в Брюссе- ле. Инженер.	Активный работник Союза ук- раинских националистов. Вхо- дит в его центральный комитет. Председатель отделения развед- ки "Провода Укр. национали- стов в Бельгии.
3.	<u>АРХИПЕНКО</u> Евгений	Прожив. в Ровно ул. Быв. Б-Мин- ская, уг. Вартовой № 3. Около 56 л. Родом из Мевщи- ны.	Бывш. министр УНР, профессор природоведения укр. гимназии. Бывш. редактор украинской га- зеты "Сельский Свит".
4.	<u>БЕЗРУЧНО</u> Марк Данилович	Прож. в Варшаве,	Генерал армии УНР. Видный пет- люровский деятель, член УЦК. Считается кандидатом на долж- ность главкома армии УНР. Ра- ботает в ИТШ.
5.	<u>ВОВК</u> Андрей	Прож. в Калише петлюровск. лагерь/. Около 50 лет.	Генерал УНР, проходит по списку сотрудников Отдела связи ген- штаба УНР и принимает участие в развед. деятельности УНР'ов- ского центра.-

- 18648
6. ГЕРЛОТ
Дмитрий
настоящая
фамилия
КВАШИН /
- Происх. из бывш. Екатеринославской губ. Прож. в Бухаресте, ул. Страда де-Лавеке № 845.
- Представитель УНР в Бухаресте. Известен своими антисоветскими выступлениями на петлюровских съездах и конференциях. Переправляет на Украину петлюровских агентов. Связан с Румгенштабом; руководит всеми делами украинской эмиграции в Румынии.
7. ГРИГОРЬЕВ
Николай Я.
- Прож. в Праге, урож. УССР.
- Лидер УПСР.
8. ДОЛУД А.
- Проживает в Луцке. Уроженец Херсонщины. 46-47 лет. Имеет родственников в Харькове: ЛОТЦКОГО Владимира и дочь.
- Видный работник УНР. Руководит непосредственно перебросками формирующихся партизанских групп Волынского центра. Начальник петлюровского разведпункта в Луцке.
9. ДОПЦОВ
Дмитрий
- Прожив. во Львове.
- Идеолог украинского фашизма. Весьма близок к руководству ОУН-УВО. Имеет связи на Украине. Издатель журнала "Литературно-научный вестник". Связан с центром УНР.
10. ЗАГРОДСКИЙ
Александр
Александрович
- Прожи. в Калише / петлюровский лагерь/. Высокого роста, блондин, лет 45.
- Заместитель председателя правления украинской станции в Калише. Генерал армии УНР. Работает в Луцком III Штабе. Предполагалось формирование украинского корпуса под общим командованием ЗАГРОДСКОГО. Командир Волынской дивизии.
11. ЗМИЕНКО
- Прож. в Варшаве, ул. Круча № 41. Выше среднего роста, смуглый, брюнет с черными глазами. Лет 45-50.
- Генерал армии УНР. Председатель Высшего воен. совета УНР. Ведает разведработой УНР на территории УССР и среди эмиграции. Связан с ПГШ. Член УНК. Умный, волевой, способный и честолюбивый.

12. КОЛУХОВСКИЙ-СКОРОПИС Александр. Проживает в Бер- Активный деятель гетманского лине, Ванзее штрасс-центра в Берлине. Связан с се № 9 /адрес ста- немцами. рий/
13. КАПУСТЯНСКИЙ Николай Михайлович. Прож. в Париже. Бывш. генерал армии УНР. Активный работник центра ОУН. Ближко связан с КОНОВАЛЬЦЕМ, с. Референт военных курсов при Проводе Укр. националистов.
14. КОНОВАЛЦЕВ Евгений Михайлович. Прож. в Женеве. Быв. полковник штаба войск Петлюры. Бывш. командир корпуса сичевых стрелков на Украине. В 1922 г. стоял во главе укр. повстанческой организации в Галиции. По некоторым данным, связан со 2-м Отделом ПГШ. Крупный авантюрист. Руководитель УВО. Связан с немецкой разведкой.
15. КУЩ Виктор Прож. в Варшаве и Калише /лагере/. Генерал УНР. Председатель Союза воинов бывш. армии УНР. Нач. Глав штаба УНР. Руководитель укр. лагерей в Калише. Один из активнейших деятелей УНР и петлюровской разведки. В Виннице имеет двоюродную сестру. Приметы: среднего роста, седой, продолговатая голова, лет 58.
16. ЛЕВИЦКИЙ Андрей Николаевич. Прож. в Варшаве. Глава правительства УНР. Конспирирует свою работу и пребывание в Варшаве. Имеет несколько конспиративных квартир. Вся почта от ЛЕВИЦКОГО исходит с пометкой "Ставка", но не указывается от куда именно она исходит. Лет 50. Здоровый. Рыжий, с усами, с небольшой лысиной и большим носом. Урожд. Полтавщины. В 31 г. проживал по ул. Дантинька 16/раньше прож. по ул. Рейтана/.
17. ЛЕВИЦКИЙ Дмитрий. Прож. во Львове в собств. вилле по ул. Нобеляка № 39, вблизи сов. консульства. Председатель центрального комитета УНДО. Лет 55.

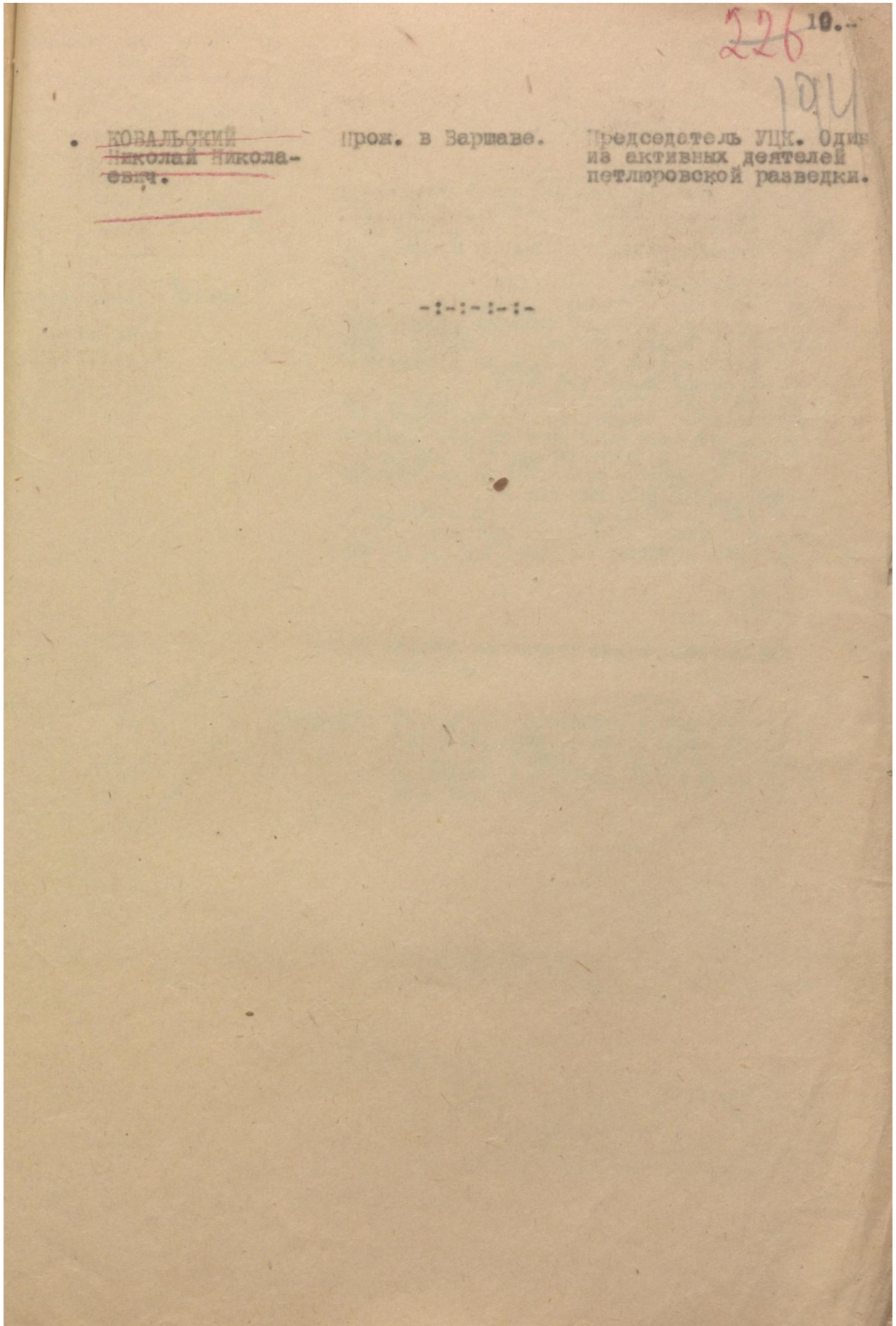
- 188220 4
8. ЛОТОЦНИЙ
Александр Ипатьевич. Прож. в Варшаве. Около 60 л. Активный петлюровец. Профессор и руководитель украинского института в Варшаве.
19. ЛУЦКИЙ Остап Прож. во Львове. Бывш. ад'ютант Петлюры. Депутат польского сейма. Член Совета Союза старшин. Организатор укр. легионов. Один из руководителей УНДО. Принадлежит к правому крылу УНДО.
20. МАЗЕПА Исаак Прохорович Прож. в Праге. Бывш. премьер-министр УНР. Тесно связан с правительством УНР. Лидер укр. эс-деков. По сведениям за 1931 г. МАЗЕПА полагал перенести свою деятельность на Закарпатье. Для чего предполагал принять чехословацкое гражданство и переехать на Закарпатскую Украину в качестве судьи или адвоката. Имеет крупные связи с чешскими социал-демократами и чешским правительством.
21. МАКАРЕНКО
Андрей. Прож. в Праге. Родился на Украине / адрес и подробные сведения имеются в ИНО ОГПУ, как на б. зак. источ. / Член бывш. укр. директории. Украинский эс-эр. Агент чешского правительства.
22. МАНДРЫКА Никита. Родился на Дону. В 1923 г. окончил университет в Болгарии и уехал в Прагу. В 1930 г. находился в Канаде. Сейчас, по сведениям, находится в Праге. Был видным деятелем группы ША-ПОВАЛА. В 1929 г. от группы откололся и вел переговоры с КО-НОВАЛЬЦЕМ о переходе его - МАНДРЫКИ - в группу укр. националистов. В 1930 г. исполнял обязанности главного секретаря эс-эрсской организации и фактически руководил делами социологического Ин-та. Сотрудник "Новой Украины" и "Суспильства".
23. МАРТЫНЕН Владимир. Прож. в Праге. Один из руководителей УВО и ОУВ в Чехии. Имеет чешский заграничный паспорт и свободно разъезжает по всей Европе.

- 6.-
31. ПЕТРУШЕВИЧ
Евгений. Проживает в Бер-
лине. Глава правительства ЗУНР. Свя-
зан с немцами и КОНОВАЛЬЦЕМ.
32. ПИЛИПЧУК Филипп Прож. в Луцке,
урожд. Нитомира. Активный деятель Луцкого Центра.
33. ПОРОХИВСКИЙ
Игнат. Прож. в Бухе-
ресте. Страда
дела. № 845. Полковник генштаба УНР. Актив-
ный работник петлюровской орга-
низации в Румынии. Работает в
Румгенштабе. Работает по переб-
роске агентов и литературы на
территорию СССР.
34. ПРОКОПОВИЧ Вя-
чеслав К. Прож. в Париже Председатель совета министров
УНР. Профессор. Один из актив-
нейших УНР'овских деятелей.
35. РУДНИЦКИЙ-КЕЛ-
РИН Иван Прож. во Львове. Бывш. сотник укр. галицийской
армии. Член ЦК УНДО. Один из
редакторов "ДІЛО". Присутство-
вал на заседании Верховного
командования УВО 12/II-30 г. во
Львове, на котором было решено
проводить террор против предста-
вителей СССР за границей.
36. САЛЬСКИЙ Васи-
лий / Владимир
Петрович Прож. в Варшаве. Бывш. полковник генштаба цар-
ской армии. Генерал-хорунжий
генштаба и военный министр УНР.
Член президиума УНК и руково-
дитель его военной секции. Глав-
ный организатор военных кадров
петлюровцев для интервенции про-
тив СССР. Один из руководителей
укр. эмиграции. Руководит
шпионско-диверсионной работой
на СССР. Связан со 2-м Отделом
ПГШ.
37. СМАЛЬ-СТОЦКИЙ
Роман прож. в Варшаве. Быв. посол УНР в Берлине. Быв.
агент австрийск. генштаба. Бла-
годаря своим связям в Берлине,
выполняет важные дипломатиче-
ские поручения петлюровцев. Свя-
зан с дефензивой в Варшаве и
петлюровской контр-разведкой.
Один из видных и активных руко-
водителей УНР'овской эмиграции.

- 191
27
27
7.-
- ПОЛИВОДА Ив. Прож. в Праге. Родился на Украине / подробные сведения о ПОЛИВОДЕ имеются в ИНО ОГПУ дело "НИК" - пражск. резидентура. Укр. эсер. Видный деятель заграничного комитета укр. партии эсеров.
- СКОРОПАДСКИЙ Даниил. Прож. в Берлине. Инженер. Председатель О-ва инженеров Надднепрянцев. Принимает активное участие в работе гетманского центра. Сын гетмана СКОРОПАДСКОГО.
- СКОРОПАДСКИЙ Павел. Прож. в Берлине. Генерал царской армии. Бывш. гетман Украины. Проводит усиленную деятельность для восстановления гетманата на Украине. Тесно связан с немцами.
- СЦИБОРСКИЙ Николай Орестович. Прож. в Париже, родился в Витомире. Родился в 1895 г. Н-к штаба отдельной конной дивизии ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА. Член Провода укр. националистов. Один из руководителей УВО. В Киеве проживает мать и сестра СЦИБОРСКОГО, с которыми он переписывается по следующему адресу: Париж..... По некоторым данным, СЦИБОРСКИЙ связан с поляками.
- ТИМОШЕНКО Сергей. Происходит из с. Яруги Подольской губ. Старый, горбоносый, худой, маленькие глаза. Прожив. в Луцке. Бывш. петлюровский министр. Быв. член центральной Рады. Быв. декан Подебрадской с.-х. Академии. В настоящее время является одним из руководителей Луцкого Центра. Связан с Волынским воеводой ЮЗЕВСКИМ.
- ТОКАРЖЕВСКИЙ-КАРАШЕВИЧ И. Прож. в Париже. Видный политический деятель укр. эмиграции. Товарищ министра иностранных дел правительства УНР. Поддерживает связь с французами и англичанами.

2298.
1012
44. УЛОВИЧЕНКО Александр Иванович Прож. в Париже Украинец /адрес имеется в ИНО ОГПУ по д. "Старшина" В 1921 г. был связан со П-м Отд. ПТШ. Быв. член УПСР. Командовал особой армией Петлюры. В 1926 г. хлопотал о в'езде на Украину с группой соратников. В 1927 г., по поручению Генштаба, ген. САЛЬСКИЙ вел с ним переговоры о его возвращении в Польшу, обещая ответственную должность в ПТШ и должность Начтаба армии УНР. Председатель Комитета по увековечению памяти Петлюры и Союза быв. воинов армии УНР. Нач. военной организации УНР во Франции. В случае войны с СССР, намечается главнокомандующим армии УНР. В настоящее время является одним из активнейших деятелей УНР во Франции.
45. БЕЛЕНКО Афанасий Прож. в Праге. Украинский эс-дек. Быв. член Директории УНР. Секретарь ЦК УСДРП, и лидер укр. эс-деков
46. ХОМИШИН Прож. в Станиславове. Епископ. Руководитель укр. католической организации /УКО/. Редактор "Нивы". Идеолог правых католических кругов, стоящих на резко антисоветской почве и за сплочение с поляками.
47. ЧЕБОТАРЕВ Николай Ефимович Проживал в Варшаве, ул. Журавля № 41, по ул. Злата № 48 кв. 10 и в 1931 г. имел консп. квартиру на Панской 3 кв. 7. Происходит из Полтавской губ. где имеет родственников. Вышн. Среднего роста, среднего телосложения, лицо овальное, смуглое, глаза карие, энергичный и живой. Имеет вид европейца. Вышн. полковник армии УНР. Состоял в Полтавской организации УСЛ. Бывш. нач. охраны петлюры. Бывш. начальник контрразведки УНР. Ведал всей работой по переброске петлюровских агентов и контр-рев. литературы на сторону. Руководитель "Союза борьбы за вызволения Украины". В настоящее время референт по укр. делам П-го Отд. ПТШ. Принимает участие в переброске польских курьеров и агентуры.

- 4259.-
193
49. ШАЦРУК Павел Прож. в Варшаве ул. Тополева №3 кв. 6. Высокого роста, блондин. Генерал армии УНР. Генерал для поручений при председателе правительства УНР ЛЕВИЦКОМ. Бывш. уполном. УЦК в Калише. Член правительства УНР. В настоящее время стоит во главе тайного оперативного штаба УНР. Является помощником ген. ЗИМЕНКО в разведработе и одновременно работает во II-м Отделе ПЧШ.
50. ШАПОВАЛ Николай Прож. в Париже 6-рю Петра Медон /С.Л./ Генерал УНР. Украинский фашист. Член украинской громады в Париже. Редактор "Украинского работника". Возглавляет деятельность украинской эсеровской громады в Париже.
51. ШВЕЦ Федор Прага, Виноградь Коруни № 81 Родился на Украине. Профессор укр. университета в Праге. Бывш. член Директории УНР.
52. ШЕПТИЦКИЙ /Андрей/ Прож. во Львове. Ближайший помощник Гетмана-СКОРОПАДСКОГО. Непосредственно руководит политическо-развед. деятельностью гетманцев на Украине и связан с немецкой разведкой.
53. ШУЛЬГИН Александр Яковлевич Прож. постоянно в Париже, часто ездит в Прагу. Председатель миссии УНР в Париже. Активный петлюровец. Предсавитель УНР в ген. секретариате Лиги Наций и информирует ее о положении на Украине. Поддерживает связь с английск. правительством. Член тайного общества "Братствоспасени Украины". Принимает активное участие в конференциях петлюровцев и конференциях агентов прессы и пропаганды УНР. Министр иностранных дел УНР. Один из видных руководителей УНР'овской эмиграции. Проводит всю дипломатическую работу УНР'овцев.

Українські емігранти у Чехословаччині

УКРАИНСКИЕ ЭМИГРАНТЫ В ЧЕХОСЛОВАКИИ. -

Алмазис
Морозов
Сидор

✓ АЛМАЗИС - эрдек.

Генерал. Председатель украинского О-ва офицеров. Является членом партии эрдеков.

✓ АНДРИЕВСКИЙ Афан-
ши - эсер.
Горни Черношице
у г-жи ХОТКОВЕ.

Профессор Укр. Вольного Университета в Праге. Бывший член Укр. Директ. Народной Республики. Человек весьма не серьезный. Любит женщин и вино. Близкий партии украинских эсеров. Недавно /192 г./ принимал участие в кампании МАКАРЕНКО /Укр. Народная Рада закордоном/.

✓ АНТОНОВИЧ Дмит-
рий - эсдек.
Прага. Русле-Сдо-
ли Спытйно-вова
245/П.

Проф. Укр. Вольного Университета в Праге. Знаток украинского искусства. Бывший представитель Укр. Народной Республики в Риме. К Польше относится враждебно.

✓ АРТЫМОВИЧ Агенор.
Ревнице у Праги
д. 453. Летовская
ул.

Проф. Укр. Вольного Университета в Праге. Без-
партийный. Отношение к Польше неопределенное.
В украинском политическом движении играет не-
значительную роль.

✓ БАБИЙ Олекса.
Смихов.
Жмиховск. пиво-
вар.
Надрасни ул.
№ 46.

Уроженец Малопольши. Является членом украинской организации "Укр. Национ. Молодежи", в которой играл первостепенную роль. Был редактором укр. журнала "Национальна думка", который выходил в Праге до создания "Провиду". В 1927 г. издал стихи "Гупульски Курин", направленные против Польши. В "Нац. Думке" восхищался убийством НОВИНСКОГО. Заклятый враг Польши. Член Укр. Воен. Организации. Выдающийся деятель "Провиду". -

✓ БАЛАШ

Был горячим сторонником вождя "эсеров" Микиты ШАПОВАЛОВА, теперь выступает против него.

505/198.

506 199.

✓ БЕСПАЛКО - эсдек.

Преподаватель немецкого языка "Хозяйственной Украинской Академии" в Подебрадах. Является членом умеренной социал-демократич. группы и относится к Польше довольно дружелюбно.

✓ БЕЛЕЦКИЙ Леонид.

Бывший ректор, а сейчас профессор "Укр. Педагогического Ин-та им. ДРАГОМАНОВА" в Праге. Раньше был проф. украинского университета в Каменец-Подольске. Знаток украинской литературы. Установившихся политических взглядов не имеет.

✓ БОГАЦКИЙ - эсер.

Литератор. Председатель Укр. О-ва "Сельская Спилка" в Подебрадах. Является членом эсеровской группы КОБЕРСКОГО. К Польше относится враждебно.

✓ БОЧКОВСКИЙ - эсдек.

Родился на Украине. Находится в эмиграции в Праге 16 лет. Больше всех ознакомлен с чешскими делами. Принадлежит к умеренной группе укр. социал-демократической партии.

✓ БЫЧ Лука.
Подебрады. Укр.
Господар. Академия.

Родом из Кубани, где играл первостепенную роль во время революции. Принимал активное участие в деятельности кубанского правительства. Один из наиболее влиятельных украинских деятелей на Кубани. Враждебно относился к ген. Г. В эмиграции жил сначала в Болгарии, а потом переехал в Прагу. Пытался создать различные политические группировки, некоторое время мечтал о соглашении с большевиками. Однако все его начинания окончились неудачей. Сейчас является проф. Укр. Хозяйствен. Академии, в Подебрадах /б. вице-ректор/. Человек весьма радушный, работает в контакте с укр. эсдеками и относится к Польше доброжелательно.

✓ ХРАЙЛО Микола - эсер.

Родился на Украине. В 1927 г. окончил Укр. Хозяйствен. Академию в Подебрадах. Был в тесном контакте с эсеровской группой М. ШАПОВАЛА, сейчас работает в эсеровской группе КОБЕРСКОГО. Пишет в разных укр. изданиях под псевдонимом "БЫКАНЬКО". Поддерживает постоянный контакт с укр. либеральной молодежью в Малопольше. В Польше относится враждебно.

~~507~~ 200.✓ ЦУРКАН К. - эсер.

Близкий сотрудник вождя укр. эсеров М. ШАПОВАЛА. Принимает активное участие в деятельности эсеровской партии. К Польше относится крайне враждебно. Человек не представляющий собой большой ценности. Называют его лакеем г-на ШАПОВАЛОВА.

✓ ЧЕРЕМУХА - эсдек.

Родом из Украины. Один из наиболее горячих сторонников эсдековской группы ГАЛАГАНА. К Польше относится недоброжелательно.

✓ ДЕМЧУК

Главный руководитель украинского О-ва "Легия Укр. националистов". Работает, главным образом, среди украинских студентов в Подебрадах. Выступает против Польши.

✓ ДОВРЫЛОВСКИЙ
- эсдек.

Проф. Украинской Хозяйствен. Академии в Подебрадах. Член украинской партии "эсдеков". К Польше относится доброжелательно.

✓ ДНИСТРОНСКИЙ Станислав.
Винограды. Французская ул. 72.

Проф. Украинского Вольного Университета в Праге /юридический факультет/. Родился в Малопольше. Поддерживает постоянный контакт с украинскими научными кругами во Львове. Недавно был избран в члены Укр. Академии Наук в Киеве.

✓ ДОВГАЛЬ - эсер.

Председатель студенческой эсеровской группы в Подебрадах. Сотрудник эсеровских изданий "Новая Украина" и других и активный агитатор группы ШАПОВАЛА. Имеет влияние среди украинских студентов. К Польше относится враждебно.

508 ✓ 201,

- ✓ ЭЙХЕЛЬМАН Отто. Родился в России, по происхождению немец. Был профессором Киевского Университета и членом городского совета в Киеве. В начале революции присоединился к украинцам. При гетмане СКОРОПАДСКОМ, а затем во время Укр. Нар. Республики был вице-министром Иностранных дел. С 1924 г. живет в Праге, где в качестве профессора преподает в Укр. Вольном Университете, в Педагогическом Ин-те им. ДРАГОМАНОВА, в Социологическом Институте и в Подебрадской Хозяйственной Академии. В "Социологическом Ин-те" был вице-ректором. Принимает активное участие во всем украинском движении и старается сохранить беспартийность. Поддерживает дружеские отношения с М. ШАПОВАЛОМ и одновременно работает с "эсдеками" и "гетманцами". Отличается энергией и умением приспособляться ко всему.
- ✓ ФЕДЕНКО - эсдек. Родом из Украины. Принадлежит к социал-демократической группе Мазепы, в которой играет видную роль. Его называют "тенью Мазепы". К Польше относится дружелюбно.
- ✓ ФИЛОНОВИЧ - эсдек. Родился на Украине. Б. офицер украинской армии. Жил некоторое время в Болгарии, а с 1922 г. в Праге, учится в чешском техникуме. Выдает себя за горячего сторонника ПЕТЛЮРЫ, но его политические взгляды крайне изменчивы. Во время истории с Бесарабовой выступал весьма резко против Польши. Сейчас работает с украинскими эсдеками.
- ✓ ГАЛАГАН М. эсдек. Родился на Украине. Принимал участие в революционном движении. В 1919-20г. был представителем Укр. Народной Республики в Бухаресте. Затем поселился в Праге, где вначале работал вместе с М. ШАПОВАЛОМ. Является вождем одной из наиболее сильных групп укр. социал-демократической партии. Человек крайне беспокойный. К Укр. эсерам относится хорошо, но к их вождю враждебно. В Польше отношение враждебное.
- ✓ ГЛОВИНСКИЙ - эсдек. Принадлежит к украинской партии "эсдеков". К Польше относится доброжелательно.

509 ✓ 5.-
202,✓ ГАРМАШ - эсдек.

Вице-ректор Укр. Педагогического Ин-та им. ДРАГОМАНОВА в Праге. Принадлежит к социал-демократической группе ГАЛАГАНА. К Польше относится недоброжелательно.

✓ ГРИГОРЬЕВ Николай - эсер.

Родился на Украине. Был учителем городской школы. Во время революции был горячим сторонником эсеровского движения. Друг и сотрудник вождя тор. эсеров М. ШАПОВАЛА, вместе с ним руководит партией, издает ежемесячник "Новая Украина" и "Степильство" и ведает научными и политическими организациями, созданными М. ШАПОВАЛОМ, в особенности "Социологическим Институтом", как утверждают украинские эсеры. Вместе с М. Шаповалом клеветает на Польшу и замышляет против нее заговоры. К большевикам относится враждебно. Характерными чертами ГРИГОРЬЕВА являются: внешняя культурность, белезненная надменность и неудержимая заносчивость.

✓ ГОРБАНЮК

Главный руководитель и представитель укр. гетманского движения Полтавца-Остраноши. Женат на чешке и проживает постоянно в Праге. Занимается исключительно делами своей партии. Публикует манифесты, ведет переговоры, афиширует своего патрона и себя, говорит о большом количестве старожил и т. п., в действительности же пользуется среди украинцев весьма плохой репутацией. Весьма подозрительная и легкомысленная личность. Был в близких отношениях с вождем чехословацких фашистов ген. ГАЙДО. Основал вместе с Билоусом, Шевченко и чехами ОЛИВА и ДОСТАЛЕМ "Национальную Казацкую Державу", но это правительство скоро пало не имея никакой опоры.

510 ✓ 6.-
203.

✓ ГРОЙНУК Богдан -
Проживает в Брые
и Оломуньце.

Основал несколько лет тому назад "Украинский Унион" /Об'единение украинцев с Римом/, издавал ряд газет на украинском и чешском языках, устраивал собрания и т.п. но, как выяснилось, делал это исключительно по соображениям личного характера. О своих стремлениях писал весьма безтактно и между прочим, с жесточением выступал против Польши. Некоторое время пользовался значительной поддержкой в высших чешских клерикальных кругах / у министра Меренка, Оломунецкого архиепископа и др. /. Украинцы относятся к нему с презрением. За неуплат долгов сидел в бернской тюрьме. Не имеет никаких способностей к ведению серьезных дел.

✓ ИВАНИЦКИЙ Борис -
эсдек.

Родился на Украине. Лесничий. Профессор Украинской Хозяйственной Академии в Подебрадах. Играет значительную роль в партии Укр. "эсдеков". К Польше относится доброжелательно.

✓ ВЯКОВЛЕВ Андрей.
Виноградн. У Кегровых Садо, 14.

Родился на Украине. При гетмане СКОРОПАДСКОМ был директором одного из Отделов Министерства Иностранных Дел, впоследствии представителем в Голландии и Дании. Много писал об Украине. Работает в канцелярии Укр Сельско-Хоз. Университета в Праге. Горячий сторонник Укр. эсдековской группы. К Польше относится доброжелательно.

✓ КЛИМЕНЧО Леонид -
эсер.

Один из наиболее горячих сторонников и сотрудник укр. деятеля М. ШАПОВАЛА. Называют его лакеем ШАПОВАЛА. Занимается широкой агитацией среди украинских студентов. К Польше относится враждебно.

511 ✓ 7.-
204.

✓ КОБЕРСКИЙ - эсер.

Родом из Малопольши. Принимал участие в революционном движении в Галиции. Эмигрировал в Прагу, где был назначен проф. Укр. Хозяйственной Академии в Подебрадах. Вначале работал с М. ШАПОВАЛОМ, а потом от него откололся и создал новую эсеровскую группу, которой руководит до настоящего времени. Поддерживает близкий контакт с радикальной партией в Малопольше и имеет на нее значительное влияние. К Польше относится враждебно. Среди украинцев в Праге пользуется известной симпатией.

✓ КОРОЛЕВ Василий - эсдек.

Профессор Укр. Хозяйств. Академии в Подебрадах. Ветеринар. Принадлежит к укр. партии "эрдеков" и играет в ней значительную роль. В Чехах имеет небольшое имение. Человек весьма практичный. К Польше относится доброжелательно.

✓ КУПЧИНСКИЙ Роман.
Выехал в Вост. Мало-Польшу.

Студент лесного отдела чешского техникума в Праге. Родом из Малопольши. Его брат является редактором львовского "Дила", пишет под псевдонимом "Салактион Пчилка". Член галицкой организации "Сичевиків" в Праге. Странник ПЕТРУШЕВИЧА.

✓ ЛЕОНТОВИЧ Владимир - гетман.

Родился на Украине. Бывший землевладелец Полтавской губ. При гетмане СКОРОПАДСКОМ был министром земледелия. Является членом гетманской партии. Старается быть в хороших отношениях со всеми группами, кроме большевистской. К Польше относится доброжелательно. Избегает конфликтов с русскими. Известен как честный и солидный человек. Имеет брата б. члена Русской государственной Думы, ярого сторонника царской России.

512 ✓ 8.-
205,

✓ ЛЕВИЦКИЙ ^И Годест-
эрдек.
Уехал в Польшу.

Профессор Украинской Хозяйств. Академии в Подебрадах. Был некоторое время представителем Украины в Афинах. Член украинской партии эрдеков. К Польше относится доброжелательно.

✓ ЛОСКИЙ Константин.

Родился на Украине. Был крестьянским комиссаром в Грубешове Люблинском. При гетмане СКОРОПАДСКОМ был Директором канцелярии Министерства Иностранных Дел, а затем представителем Украины в Гельсингфорсе. В настоящее время профессор Укр. Вольного Университета в Праге. Преполагает римское право. Принадлежит к гетманской группе СКОРОПАДСКОГО. К Польше относится довольно дружелюбно.

✓ ЛОТОЦКИЙ Ал-др.
эрдек. 58 лет.

Родился на Украине. Учился в Петербургской Православной Духрвной Академии, затем служил в Государственном контроле. Когда вспыхнула революция, переехал в Киев, где принимал активное участие в создании украинского пра-ва. В 1919г. выехал в Константинополь в качестве представителя Укр. Народн. Республики. В 1920г уехал в Польшу, а оттуда в Прагу, где работает в украинск. научных заведениях в качестве профессора. Председатель "Окр. Демократическ. Республиканского Клуба" в Праге. В партии эрдеков играет значительную роль. Носит звание Министра Внутренних дел в существующем до сих пор 6. украинском правительстве С. ПЕТЛЮРЫ. К Польше относится доброжелательно. Весьма любезный, но вместе с тем чрезвычайно хитрый человек.

✓ МАШЕВИЧ Констан-
тин - эрдек.
Подебрады. 65 лет.

Родом из Украины. Бывший профессор Киевского политехникума. Принимал активное участие в создании украинского пр-ва. В 1919г. был министром иностранных дел, а затем в течении нескольких лет представителем Украины в Бухаресте. Один из наиболее выдающихся и авторитетных деятелей укр. партии эрдеков. Друг Петлюры. Сторонник украинско-польского союза. Сейчас профессор Укр. Хозяйств. Академии в Подебрадах.

513 ✓ 9.-
206.

✓ МАКАРЕНКО П. Л.
Прага П.
В Смецках 32.

Родился на Кубани. Принимал деятельное участие в революцион. движении кубанцев. Выдающийся политический деятель и писатель. Сейчас вице-председатель об-ва кубанцев в Праге. Весьма любезный человек.

✓ МАКАРЕНКО.

Родился на Украине. Бывший член Директории Укр. Народной Республики. Вел интриги против ПЕТЛЮРЫ и против его союза с Польшей. Человек весьма честолюбивый и вредный. Сейчас живет в Праге. Связан, главным образом, с эсерами.

✓ МАРКОВ Дмитрий.
Выехал в Прагу.

Родом из Малопольши. Был униатским ксенозом, а затем адвокатом. Был депутатом в венском парламенте. Враг украинцев и поляков. Живет в Праге, где не прекращает интриги против Польши и украинцев. Поддерживает одновременно связь с чешскими социалистами и русскими монархистами.

✓ МАНДРИХА Никита.
эсер.
Уехал в Канаду.

Родился на Дону. До 1923г. работал в донских казачьих организациях в Софии. В 1923г. окончил болгарский вольный/университет и уехал в Прагу, где сделался ярым украинцем. В 1924г. за написанный труд "О правах нацменьшинств" получил звание доцента социологии в Пражеском Института. Одновременно он сблизился с вождем украинских эсеров М. Шаповалом и в скором времени сделался его горячим сторонником и другом. В настоящее время исполняет обязанности главного секретаря эсеровской партии и фактически руководит делами социологического Ин-та. Сотрудник "Новой Украины", "Степильства" и других изданий эсеров. Молодой /30 лет/, подвижной, талантливый, но весьма неустойчивый в своих политических взглядах. К Польше относится враждебно.

514 ✓ 10.-
207.

✓ МАРТОЗ Борис -
эсдек.

Родом из Украины. Работал в кооперации. Был членом Укр. Центральной Рады, а потом Министром Финансов. Будучи министром создал большую путаницу. По приезду в Прагу был назначен профессором Укр. Хозяйственной Академии в Подебрадах. Является вождем немногочисленной укр. национал. демократич. партии. К Польше относится доброжелательно и не избегает сотрудничества с укр. эрдеками. В 1929г. его группа выступила против эрдеков.

✓ МАЗЕПА - эсдек.

Родился на Украине. Принимал активное участие в революц. движении. Был председателем Министров при Петлюре. Стоит во главе закордонной делегации "Укр. Соц. Демократич. Раб. Партии". Весьма энергичный и трудолюбивый, но сейчас не имеет почти никакого влияния. Отношение к Польше неопределенное. До выезда деятелей-эсдеков в Прагу в 1929г., его группа выступала против петлюровцев.

✓ МЕЛЬНИК Валериан -

Родился на Украине. Агроном. Заведует огородами Укр. Хозяйственной Академии в Подебрадах. Яркий гетманец группы СКОРОПАДСКОГО. Работает для связи между главной гетманской организацией в Берлине и такими же группами в Чехословакии. Человек мало культурный.

✓ МАЦОК Ал-др.

Проф. Укр. Хозяйственной Академии в Подебрадах и Укр. Вольного Университета в Праге. Бывший друг вождя эсеров М. Шаповала. В настоящее время не принадлежит ни к какой укр. партии. Большинство украинской эмиграции относится к нему отрицательно, подозревая его в тайной связи с большевиками. Ему приписывают также ряд статей в большевистской газете "Новое жительство", где пишет под псевдонимом "Бошо". Личность весьма подозрительная.

✓ МИРНЫЙ - эрдек.

Секретарь Укр. Педагогического Ин-та в Праге. Принадлежит к укр. партии эрдеков. К Польше относится доброжелательно.

515 ✓ 11.
208.✓ НИЖАНКЕВИЧ Стефан -

Родом из Малопольши. Активный член "Легиона Укр. Националистов". Председатель студенческой организации "Несу Враг христианской религии и всего того, что является польским. Одобрять террористические выступления и поощрял убийство школьного попечителя СОБИНСКОГО. Имеет тесную связь с укр. революционной молодежью в Малопольше. К Польше отношения явно враждебные. Выдающийся член "Проводу":

✓ НОСКОВА-БОЧКОВСКАЯ.

Преподаватель чешского языка в Укр. Подебрадской Хоз. Академии. Жена укр. эмигранта И. БОЧКОВСКОГО; в Праге живёт 10 лет. Принадлежит к умеренной группе укр. социал-демократов и к Польше относится доброжелательно.

✓ НОВАКОВСКИЙ Д. - эсер.

Принадлежит к укр. партии "эсеров" группы М. ШАПОВАЛА. Сотрудник эсеровской газеты "Нова Украина". К Польше относится враждебно.

✓ ОДЕСКО Т. - эрдек.

Активный член организаций эрдеков. К Польше относится доброжелательно.

✓ ОМЕЛЬЯНЕНКО - эсер.

Принадлежит к группе "эсеров" М. ШАПОВАЛА. Ездил на Украину, откуда вынужден был бежать обратно в Прагу. К Польше относится недоброжелательно.

~~516~~ ✓

209.

✓ ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО.

Родом из Украины. Офицер царской армии. Присоединился к украинскому освободительному движению и играл первостепенную роль. Был главнокомандующим укр. армии. В 1922г. эмигрировал. Работает в Украинской Подебрадской Хозяйственной Академии. Живет в Праге, где недавно женился на чешке. Принадлежит к группе гетманцев Скоропадского и поддерживает с ней постоянный контакт. Недавно сблизился с националистами. /Провид/.

✓ ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО
Микола -
 /Брат предыдущего/.

Генерал украинской армии. Является членом группы гетманцев Скоропадского. Против Польши не выступает.

✓ ПАЛИВОДА - эсер.

Родился на Украине. Педагог. Принимает деятельное участие в создании Украинского правительства. Был министром почты и телеграфа. Принадлежит к эсеровской группе КОБЕРСКОГО. В Польше относится недоброжелательно.-

~~517~~ ✓ 210.

ПАСИЧНИК Т.

Родился на Украине. Был ад'ютантом генерала ОМЕЛЬЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКО. В настоящее время живет около Праги в Горни-Горносите, где женился на чешке. Организовал "Легию Укр. Националистов". Принимает деятельное участие в Укр. политическом движении и поддерживает связь с укр. национальными организациями. Располагает большими суммами денег, которые, как он поясняет, происходят от его жены. В 1927 году вел переговоры с чешскими фашистами. В июне м-це 1927г. московские большевистские "Известия" сообщили сведения, что нарком имеет за границей информатора в лице б. офицера петлюровской армии г-на Пасичника, который снабжал его интересными сведениями об интригах Англии против Советской Республики и ее работе среди украинской эмиграции.... Это известие обратило внимание на ПАСИЧНИКА, которого подозревают в том, что он служит у большевиков. Во всяком случае он личность крайне подозрительная. Со своим бывшим начальником ОМЕЛЬЯНОВИЧЕМ-ПАВЛЕНКО сейчас не имеет ничего общего.

✓ ПЕТРИВ Всеволод

Родом из Украины. Бывший офицер ген. штаба царской армии. Присоединился к украинскому революционному движению и играл в нем значительную роль. Был некоторое время военным министром Укр. Народн. Республики. В настоящее время живет в Праге, где работает в тесном контакте с укр. эсерами группы Шаповала. Пишет в Укр. ежемесячнике "Новая Украина". Одновременно интересуется укр. "Сичами" и "Лугами", которыми он хотел бы в данный момент руководить. Организовал участие укр. "Сичей" и "Лугов" в последней чешской олимпиаде в Праге и хотел использовать это для политических целей. Пишет в укр. газетах статьи о военных делах. К Польше относится враждебно. Недавно имел известный контакт с "Проводом".

518 ✓ 211.

✓ ПЕНТКОВСКИЙ Никола-
гетманец.

Студент, родом из Украины. Активный гетманский агитатор среди студентов. Распространяет гетманскую литературу и сведения, касающиеся группы Скоропадского. К Польше относится хорошо.

✓ РУЗОВА София - эсер.

Родилась в 1855 г. на Украине. Отец ее Линдорфс, по происхождению швед, был крестьянским деятелем. Муж ее РУЗОВ, учитель гимназии, умер в 1915 г. В 1917 г. она принимала активное участие в украинском полит. движении. Сейчас является профессором Укр. Педагогического Института в Праге и одновременно преподает в других укр. учебных заведениях. Принимает участие в украинском политическом движении и, несмотря на преклонные лета /71 г. в 1927 г./ принадлежит к горячим сторонникам укр. эсеровск. партии, руководимой Шаповалом. Была всю свою жизнь революционеркой и таковой осталась в старые годы. Во время царской России сидела несколько раз в тюрьме. К Польше относится враждебно.

✓ САДОВСКИЙ - эсдек.

Родом из Украины. Профессор Укр. Хозяйственной Академии в Подебрадах. Принадлежит к украинской социал-демократической группе МАРТЕСА и МАЗЕПЫ. Против Польши не выступает.

✓ СЦИБОРСКИЙ Микола.

Студент Укр. Хоз. Академии в Подебрадах. Руководитель и главный организатор "Легиона Укр. Националистов". Один из наиболее энергичных и активных. Поддерживает отношения с украинскими организациями в Чехословакии и за границей. Мечтает о создании сильной фашистской организации. Выдающийся член Провида. К Польше относится враждебно.

✓ СЛАВИНСКИЙ Максим - эрдек.
Прага ул. Ригр. Саду д. 14.

Родился на Украине. Долгое время был сотрудником русского ежемесячника - "Вестник Европы". В 1917 г. принимал участие в создании украинского правительства. Был представителем Украины в Праге. В настоящее время профессор Укр. Хоз. Академии в Подебрадах и активный член укр. партии "эрдиков". Пользуется популярностью и авторитетом среди значительного количества эмигрантов. К Польше относится дружелюбно.

✓ СМАЛЬ-СТОЦКИЙ Стефан.

Родом из Малопольши. Бывший профессор эсеровского Университета, в настоящее время проф. Укр. Волын. Университета в Праге. Принадлежит к группе ПЕТРУШЕВИЧА, в деятельности которого принимал активное участие. Был некоторое время его представителем в Праге. Его сын Роман СМАЛЬ-СТОЦКИЙ является профессором варшавского университета и к Польше относится доброжелательно. СМАЛЬ-СТОЦКИЙ Стефан поляков ненавидит.

✓ СТАРОСЕЛЬСКИЙ Владимир.
Уехал из Чехословакии.

Родился в Польше. Юрист. Был Зав. канцелярии Министерства Иностранных дел. В настоящее время является профессором Укр. Университета в Праге и Хоз. Академии в Подебрадах. Член укр. партии эсдеков. Поддерживает постоянный контакт с украинскими кругами во Львове. К большевикам относится враждебно и предполагает выехать на постоянное жительство в Киев, где ему обещали должность профессора.

~~590~~ 213.

✓ СУЛЯТЫЦКИЙ П. - эсер.

Кубанец. Принадлежит к группе М. Шаповала. Много пишет по кубанским вопросам. Горячий кубанский патриот.

ШАПОВАЛ Ал-др - гетман.
Старосавице,
ул. Пукроварницька
№ 517.

Член гетманской группы Скоропадского в Чехословакии. Участвует в организационной работе этой группы и поддерживает тесный контакт с гетманским центром в Берлине, откуда получает инструкции.

✓ ШАПОВАЛ Микита - эсер.

Вождь укр. партии "эсеров". Родился на Украине. Окончил начальную агрономическую школу, служил в частных земельных владениях. Во время революции присоединился к укр. революционному движению. Был членом Укр. Центрального Совета, а затем министром земледелия. Весьма способный и энергичный, но с большими склонностями к демагогии, благодаря чему вся его жизнь изобилует авантюристическими начинаниями. Из Украины эмигрировал в Галицию, откуда, однако, был вынужден выехать в Прагу. Здесь при помощи бывш. начальника русского отдела при Министерстве Иностранных дел, а затем вице-министра, д-ра ГИРСА, добился получения от чешского правительства больших средств для организации помощи украинским эмигрантам. Он основал ряд научных и политических учреждений и в течение долгого времени пользовался большим влиянием. В настоящее время работает над укреплением своей партии и сохранением для

себя руководящей роли, причем пользуется для этого различными средствами. Старается воздействовать на наиболее крайние и авантюристические элементы. Об'единился с Американской Оборонной Украиной и ее вождем Сичинским, от которого получает деньги для своей деятельности, направленной, главным образом, против Польши. В этом направлении ведет бешенную агитацию. Поддерживает связь с разными украинскими организациями крайнего направления в Польше, бунтует их и участвует в их заговорах. Директор "Социологического Ин-та" в Праге и редактор эсеровских газет "Новая Украина" и "Степильство". Поддерживает тесный контакт с чешскими социалистами. Болезненное честолюбие и деспотизм являются его характерн. чертами. В 1929 г. основал "Пар. Укр. Раду".

521 214.

✓ ШАПОВАЛ Микола - эсер.

Брат Микиты ШАПОВАЛА. Принимает участие в деятельности укр. эсеровской партии и в издании ее газеты "Степильство".

✓ ШЕЛУХИН Сергей.

Ревницы/около Праги/
Гернакова ул. д. 122.

Родом из Украины. Профессор и ректор Укр. Вольного Университета в Праге. Был прокурором суда в царской России. При гетмане Скоропадском вел переговоры с большевиками и был активным членом правительства Укр. Нар. Республики. Сейчас находится в оппозиции в отношении украинского правительства и его сторонников. В последнее время присоединился к М. Шаповалу. В 1927 г. издал брошюрку "Варшавский польско-украинский договор", в которой нашли отражение его антипольских взглядов. Человек крайне самоуверенный, болезненно честолюбивый и неумеющий жить с людьми.

✓ ШКЛЯР - эсдек.

Принадлежит к партии "эсдеков" группы МАРТОСА и МАЗЕЛЫ. Против Польши не выступает.

✓ ШВЕЦ Федор

Виноградь, Корунни
д. 81.

Родился на Украине. Бывший профессор Киевского Университета. Принимал участие в укр. революционном движении. Был членом директории Укр. Народной Республики. В виду выезда за границу перестал быть членом Директории. В настоящее время профессор Укр. Университета в Праге. К бывш. правительству Укр. Нар. Республики а также к Польше относится враждебно и составляет заговоры против них с другими украинскими партиями.

822
215.

✓ ШУЛЬГИН Ал-др - эрдек.
40 лет.

Родился в Киеве. Учился в Петербургском Университете. Принимал активное участие в украинском освободительном движении. В 1918 г. при гетмане Скоропадском был в течении 4-х месяцев представителем Украины в Болгарии, откуда в конце года уехал в Париж вначале в качестве члена украинской делегации, а потом в качестве уполномоченного министра Украины. В настоящее время живет с женой и сыном в Праге, где работает в Укр. Университете и Педагогическом Институте в качестве профессора. Министр иностранных дел "эрдеков"; поддерживает бывш. украинск. правительство Петлюры и агитирует за хорошие отношения к Польше, союз с которой он считает наиболее целесообразным. Болезненный и нервный, но наиболее образованный и воспитанный среди украинцев.

✓ ВЫРОВЫЙ Е.

Родился на Украине. Занимается издательством. В настоящее время ведает издательством М. Шаповала и Укр. Изд. Фонда.

✓ ЗАЛЕВСКИЙ Болеслав - эсер.

Офицер укр. армии. Один из редакторов эсеровского периодического издания "Новая Украина". Близкий друг вождя укр. эсеров М. Шаповала. К Польше относится враждебно, хотя по происхождению поляк. -

"Кобчик"
Л.І.35г.

Петлюровская эмиграция организована во Франции следующим образом. Из так назыв. правительства Андрея Левицкого в Париже живут и работают Вячеслав Константинович Прокопович, считающийся премьер-министром. Он издает в качестве главного редактора "Тризуб", выходящий еженедельно. Генерал УДОВИЧЕНКО является товарищем военного министра Сальского, находящегося в Варшаве. Удовиченко возглавляет в Париже "товарищ. б. военных армий У.Н.Р". Это товарищество входит в состав французского общества б. комбатантов. Несколько лет тому назад оно насчитывало человек 200 членов, но сегодня очень сократилось количество членов благодаря бездеятельности Удовиченко. Секретарем товарища является Николай Ковальский, совсем не военный и не пользующийся среди членов симпатией. Его назначили на эту должность в качестве посла с одной стороны и в качестве знатока французский язык. Дальше из министров живет в Париже Александр Пульгин, министр иностранных дел у Левицкого. Кроме того, Пульгин возглавляет так наз. украинскую дипломатическую миссию во Франции, помещающуюся там же на рю Дафер-Гомею 42 и товарищество украинское союза народов. В качестве специально доверенного лица Левицкого и поляков вообще живет здесь и именующий себя князем Токаржевский - Карашевич, исполняющий иногда обязанности товарища министра иностранных дел, т.е. Пульгина. Токаржевский работает главным образом среди французов: подкидывает приятелей правительству Левицкого и протекже. Токаржевский организовал "кружок для изучения украинского вопроса", в котором иногда устраиваются доклады о Украине. Удовиченко кроме того организовал в своем войсковом т-ве секцию инвалидов и собирает под этим претекстом деньги для инвалидов, но распоряжается сам единолично. На эти деньги куплен "хутор-ферма" под Парижем, в Ланьи. Петлюровская эмиграция об'единена в так наз. генеральной раде, которая является наивысшим органом во Франции по эмигрантским делам полонифилов. Председателем избираемым ежегодно является в данное время несменяемый уже несколько лет архитектор Шумицкий, б. советник петлюровской миссии в Париже. Секретарем генеральной рады является Никитюков, окончивший подбрадскую академию. Никитюков постоянно находится в помещении "Тризуба", как технический секретарь. Там же работает Косенко, администратор "Тризуба", Лотоцкий, сын Александра Лотоцкого, товарища премьер-министра в правительстве Левицкого. Приходит два-три раза в неделю и Милоцкий, работающий по экспедиции "Тризуба", б. начальник контрразведки у Удовиченко и ведущий ее, кажется, и теперь. Два года тому назад между Удовиченко и Прокоповичем возник был конфликт по поводу Милоцкого, в результате которого последний подчиняется непосредственно Прокоповичу. В последнее время ходили слухи о том, что Прокопович с Левицким не в ладах по некоторым вопросам текущей политики. Прокопович, будто бы, является сторонником ориентации на Францию, в то время как Левицкий тянет в сторону тесного союза в польско-немецкой интриге против Украины. Прокоповича не особенно радушно принимают в Варшаве, поэтому туда чаще вызывает Удовиченко. Польско-немецкие планы относительно

- 2 -

71

Украины, вообще посеяли много интриг среди голонофилор. Никто из них не может предугадать, во что выльется новая ориентация, поэтому все держится замкнуто и внутри самой организации происходит скрытая вражда. Открыто бороться никто из них не осмеливается из боязни потерять субсидию из Варшавы. Между прочим, эта субсидия в последнее время очень сократилась. Голонофильская эмиграция во Франции входит в состав так наз. головной эмигрантской рады, которая постоянно находится в Чехословакии. -

Відомості про О.Шульгіна

ШУЛЬГИН Александр - министр иностранных дел
 Правительства УНР. Ввиду постоянного пребывания
 Шульгина в Женеве в качестве официального предста-
 вителя УНР в Секретариате Лиги Наций, делами по
 линии Миницдела ведает ТОКАРЖЕВСКИЙ-КАРАШЕВИЧ.
 Один из руководителей украинской библиотеки имени
 Петлюры в Париже. Член Комитета по увековечению
 памяти Петлюры. Один из ярких вождей полонаторов.
 Связан с дипломатическим миром западно-европей-
 ских стран. Один из видных наиболее активных,
 энергичных и умных деятелей УНР.
 Высоко ценится поляками, для коих Ш. проводит главную
 работу по внешнему фронту, особенно в Лиге "аций".

Числится профессором Укр. Университета в "раге". Член международного научного
 института в Париже. Специалист по французской истории, что дает ему возможность
 знакомиться с французскими учеными, политическими и дипломатическими деятелями.

В 20-х числах марта 1931 г. прибыл из Парижа в "рагу".
 С 15 по 19 апреля 31 г. *у Пилейского* в "раге" вместе с Левидским, Сальским и др. *и*
илим Чаксе договорился с чехами о переезде "правительства УНР" в ЧСР и созыве со-
 вещания пражской правительственной группы УНР.

25-27 июня 1929 г. участвовал на конференции петлюровцев в "раге". В апреле
 30 года был в Риме. В 1930 г. в апреле ездил в Вроцлав, позже в Лондон.
 В первых числах ноября 32 г. приехал в Бухарест - Румыния. Приезд этот был
 известен только немногим из верхушки Укр. Комитета, с которыми он виделся
 и некоторым румынским политическим деятелям. Никаких полит. выступлений
 в Бухаресте он не делал и о цели его приезда - неизвестно. Кроме того он
 посетил Черновицы, где он посетил укр. писательницу Ольгу Кобылянскую и про-
 читал публичный доклад, организованный Укр. Студ. К-том и местн. общ. организа-
 циями. Из Черновиц Шульгин выехал в Польшу. /мат. 540475 - 33 г. д. петлю-
 ровцев/.

Участвовал на съезде петлюровцев в Варшаве в декабре 1928 г. Делал док-
 лад, но ничего нового в своем докладе не сказал. (мат. 1090 - д. петлюровцев. 33 г.)

*Д-р
 Дмитро*

Повідомлення джерела "Степового" про П.Байдака

БАЙДАК Петро Терентієвич. ✓

Віку коло 35-36 років, сам родом із Полтави /Островок/ де і знаходиться решта його родини /була мати Оксана БАЙДАК та бокові родичі/. В самій же родині БАЙДАКА Терентія, що давно помер, було лише 2 сина /Петро і Іван/. Що й яку школу він закінчив - не знаю /напевно Городське Училище/, а працював у петлюрівській армії по відділу постачання /інтендант/ і видко в цій галузі роботи мав здібности, особливо не забував про свою кишеню. Перебуваючи в районі Кам'янця-Подільського, одружився на якійсь попівні, яку звати Ангеліною і, до речі сказати, вона являється людиною в цілому не відповідаючій здібностям свого чоловіка. Ангеліні БАЙДАК, на мій погляд, страшенно жалкує, що виїшла заміж за БАЙДАКА Петра - людину грубу /вплоть до того, що він їй колошматить/ ненаситну в грошах, скаредну і в цілому невірну, щодо сім'йного зобов'язання /він їй зраджує з першою попавшою повією/. Сам Байдак Петров в більшості проживає в Лодзі, але здається має кімнату й у Варшаві, Ковлі, Честохові і поскільки у нього змістовність роботи комісійної торгівля, то він розїжджає всюди і має досить значні зв'язки, навіть буває й у ДОЛУДІВ.

Будучи політично неграмотним, він вважає себе за "старшину" козацьких військ, а тому і за аристократа, хоч і "їсть з ножа" і сердечно "чавкає". За останні часи, зі слів ЛАВРИКІВ, Байдак Петро став ніби політикувати. Зв'язавшись з Центр.еміграційним Комітетом у Варшаві, він розїжджає по Польщі та видає із себе "приставника" такового

можливо, це йому вигідно в його комерційних цілях, а по-друге, можливо, це його задовольняє з боку нечистоплотно-го самолюбства та крім цього, можливо, що і Центр емігр. комітету у Варшаві, видно, стало не бути потрібними і такі особи. Я не знаю, а в загалі в цілому не уявляю, аби щоб хто-небудь міг повірити політично-ідеологічній чесності Байдака Петра.

Особисто з ним /його сім'єю/ я також був знайомий, навіть бував у нього, коли він з сім'єю проживав у Здолбунові, а також і він бував у нас, але приятельських /щось подібних до відношень з його братом Іваном/ взаємовідношень ніколи не було і наскільки я пригадую, то при політичних розмовах, він хоч і породжувався з тим чи іншим питанням, але це виразно визначалося що він ні черта не розуміє і грубо фальшує в своїх реaguваннях і вважаю, що в його "діяльності", як політичного діяча від Центру Емігр. Комітета, належало би т.Долуду цю справу з'ясувати та в разі можливості навіть скористувати, звичайно як-що він має хоч де-який "багаж" з Варшави.

А в цілому БАЙДАК Петра, я вважаю як досить виразну плюгавість, людину нечистоплотну во всіх відношеннях, виключно шлункового шкурника, виразно виявленого паразита.-

2/Х-30р.

"Степовий".

Верно:

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ИНО

/ХЕЙФЕЦ/

БАЙДАК Іван Терентьевич.

Віку коло 35 літ; сам родом із Полтави /Остроков/, де і по сей час проживають його родичі /була старуха-мати Оксана Байдак, адреса - Полтава, Островок /11/ і кінчивши школу прапорщиків, в російській армії був в чині штабо-капитана, а в петлюрівській - сотником, але, де саме - не знаю. Політичної свідомости, майже не має, але до Радвлади ставився лояльно, майже співучастливо. Мав бажання повертати на батьківщину /з еміграції/, але, будучи під впливом свого брата Петра БАЙДАКА, боїться, а по натурі, на мій погляд, БАЙДАК Іван являється ботьгузом, хоч і дуже фізично розвинута людина. Проживаючи в м.Здолбуніві, БАЙДАК Іван займався торгівлею під прикриттям і керівництвом свого брата Петра, поскільки він і в цій галузі "діяльності" не являвся самоїтійно здібним, то був в абсолютній залежності і підлегдости свого брата, якій, до речі будь скавано, дуже груба та вежерлива людина.

Сам БАЙДАК Іван, на мій погляд, людина чесна, одверта і правдива, але в силу склавшихся обставин /еміграція/ й особливо із-за матеріальної залежності, змушений бути тісно зв'язаним зі своїм братом.

БАЙДАК Іван, будучи на еміграції, одружився на ЮРКЕВИЧ Олександрі, яка родом з Волині /з того боку/, поківна з с.Куровець, Крем'янецького повіту - мати її й вся інша родина там же і проживає /дружина Байдака Івана являється мою навіть де-якою родичкою і я навіть сам ще був на цьому весіллі/. Поскільки БАЙДАК Іван являється типово-українського походження, то постільки дружина його, останнім оточенням /

- 2 -

одруження/ в цілому була звихнута на користь пансько-польської державности. Не знаю як за останній час, хто кого пересилив, але чув від ЛАВРИКІВ/Харків/, що пересилив /напевно шлунково/ БАЙДАК Іван, і БАЙДАКОВА Олександра в цілому як-би здала свої якби політично-національні позиції на користь Байдака Івана. На даний момент у них матиметься двоє дітей, про яких знов же казали мені Лаврикі, а останнім ніби і ВЕРХОМІЙ.

В своїх особистих відношеннях з БАЙДАКОМ Іваном я був в досить приятельських, себ-то зачасто користувався його послугами, а часами й матеріальною допомогою /позичка/, давав йому різні поради, навіть не радив йому одружуватися, хоч і кажуть, що вони живуть ніби зовні дружно, радив йому повертатися на Україну, що він ніби обіцяв зробити трохи згодом навіть де-який час він і жив у нас в Здолбунові, але в курсі моєї роботи на території Польщі він, звичайно не був, а завдяки його звязку з братом і не міг бути.

На мій погляд, у де-якій мірі Байдак Івана, можливо, можна було б використати, але обережно.-

2/Х-30р.

"СТЕПОВИЙ".

Верно:

УПОЛНОМОЧЕННИЙ ИНО

/ХЕЙФЕЦ/

Повідомлення джерела "Степового" про І.Мазепу

13/ХН-1930 р.

М А З Е П А Исаак.

Віку коло 50 років, неодружений, звідкіль родом не знаю, так само не знаю де він працював до революції.

Сам МАЗЕПА в політичному відношенні являється членом ЦК УСДП з де-яким правим ухилом. За зовнішнім видом і за його поведженню можливо вважати що він мав би бути бухгалтером з так званних "земгусарів".

По своїй натурі МАЗЕПА являється людиною недалекою в усіх відношеннях, що особливо відчувається із-за браку освіти. Людина уперта,, властолюбива і з досить значною силою волі.

В своїй похотливості любить жінок з легковажним поведінням, від чого й йому прийшлося в решті-решт поплатитися. В 1920 р. в часи його передліквідаційного періоду, перед поваленням його Уряду УНР /він був за голову ради міністрів і міністр.фінансів УНР/, що він вже виразно відчував, МАЗЕПА взяв щось коло 4.000.000 і виїхав до Німеччини, де прибувши до Берліну, був зграбований своєю "друкарницею-секретаршею" з якою виїхав разом за кордон /в силу того що "міністрам" УНР було як-би незручно на своє їм роботи грошові переводи то вони практикували переводи на своїх "секретарш"/. Після цього випадку, довго не було чути про МАЗЕПУ, яких би то не було вістей, ще згодом МАЗЕПА об'явився, але й перестав претендувати на "міністерські портфелі".

Особисто я його знаю але в близьких стосунках не був так як в цілому розходився з ним в політичних переконаннях й ідеології: Знав його з 1917 р., з часів Ц.Р.УНР.

С Т Е П О В И Й.

ВЕРНО:

Повідомлення джерела "Степового" про Кривецького

13/ХП-30р.

К Р И В Е Ц Ь К И Й.....

Віку коло 55 років, одружений, сам родом, здається, з Києва, де і була залишена його родина в часи евакуації УНР з Києва в 1919 р. Сам він в своїх політичних переконаннях підлабузнювався до с-ф, але напевно членом цієї партії не був.

За часів, майже з 1917 р. він був директором чужоземної валюти в Міністерстві УНР, а десь там в 1920 р. після повалення Уряду МАЗЕШИ він став за Міністра фінансів і взявши 2.000.000 крб. виїхав ревізувати господарчі організації УНР, що були закордоном особливо в Німеччині. Прибувши до Берліну у нього ці гроші забрала "повія", яку він запросив для "нічних розваг" і після того ніяких вісток про нього ніхто не чув і якимось не згадували, бо таким явищем в той час була пошесть в урядових колах УНР. Сам КРИВЕЦЬКИЙ звичайнісінький "слащавий старикашка", сильно поношений і треба дивуватись його претензійності на політичного "діяча". для об'єктивних спостережень

Як що він живий, то можливо б його використати, особливо в висвітленні групувань і взаємовідносин, так як іншої від його "активності" трудно ждати.

Сам я знав КРИВЕЦЬКОГО особливо коли УНР перебувала в Києві і навіть мав з ним часті службові стосунки.-

"СТЕПОВИЙ".-

Верно:

СТ УПОЛНОМ.ИНО

/ХЕЙБЕЦ/

Повідомлення джерела "Степового" про О.Журбу

14/ХП-30р.

456.

Ж У Р Б А Олена /письменниця/.

Віку коло 40 літ, неодружена, сама родом, здається, з Київщини.

Прізвище її ЖУРБА, напевне, не справжнє, але докладно цього не знаю, так як вона весь час проживала за цим прізвищем.

В своїх політичних переконаннях вона являється правовірним членом Укр.с-р, з деяким правим ухилом.

Близько з нею пришлося познайомитися під час перебування в Польщі, де вона була, як "емісар" групи ШАПОВАЛА Микити з чехів і проживала в Здолбуніві; одноразово використовуючи різні відомості, що надходили з СРСР.

Крім того, ЖУРБА Олена в цілому співчувала руху проти поляків, так як сама була виразно-вороже настроєна проти поляків. Сами ми недовірко ставилися до ЖУРБИ О. т.к. поруч з тим ходили чутки, що вона ніби працювала при польській дефензіві.

Поруч з тим мені, ще задовго до цього було відомо її відношення до Петлюри і такове мало характер сугубо неприязний. Вона вважала Петлюру не тільки авантюристом, але і запродавцем поляків, який лише виключно із своїх егоїстичних побуджень був здібний на всяку підлість.

Сам я добре знав ЖУРБУ Олену і не раз використовував її за для одержання інформаційних відомостей із Праги.

Нашим від'їздом до СРСР вона була сильно вражена, хоч ми її переконали, що все одно рано, чи пізно всякий здоровомислячий мусить так зробити, так як це єдиний зміст всякого чесного політика цього часу.-

"СТЕПОВИЙ".

Повідомлення джерела "Степового" про Д. Антоновича

17/ХП-30 р.

АНТОНОВИЧ Дмитро Володимирович.

віку коло 50 літ, не одружений, сам родом з Києва, син професора Київського університету, жив у власному будинку, здається на Жиланський чи М.-Благовіщенській.

Дмитро Володимирович по переконанням являється правдивим укр. С-Д и меньшевицького укладу був в ЦК активізував не тільки в Політичній роботі, але і спричинявся до ідеологічних висновків, по питанням першої черги. Приймав участь в науковій роботі по питаннях історичного змісту.

Сам я знаю АНТОНОВИЧА дуже добре з давніх часів /ще до революції/ за часів революції були разом в Ц.Р. і в Морському міністерстві хоч в останньому, він майже нічого не робив, а був виділений від СД партії за для балансування в уряді Голубовича.

В часи директорії він виїхав пошлом до Італії де і проживав майже до останнього часу.

Серед Українських кол хоч і не дуже користувався авторитетом, але я вважаю тому, що він ні-в-якому разі не міг до них порівнюватися і являється дуже далеким від авантюризма та нечесності на що не може похвалитися українська еміграція.

В розмовах з ним, він не раз навіть ГРУШЕВСЬКОГО М.С. називав старим авантюристом, та кухонним діл майстром української політики.

Я вважаю, що АНТОНОВИЧА можливо-би було використати порядку інформаційності загального стану та перспективності не тільки емігрантських але і загально капіталістичних верств Європи.

СТЕПОВИЙ.

ВЕРНО:

✓ ПЕТРОВ / імя та по батькові - на знаю/

Віку коло 40 літ, звідки сам родом - не знаю, також не знаю де він працював в дореволюційний період. Закінчив він військову Академію під час ¹етьманщини і Директорії /перших часів/ був за начальника Військової Школи, що була в Житомирі. Згодом його було запрошено на посаду Товарища Військового міністра, фактично же в більшості він виконував обов'язки міністра, так як "міністрів" не знаходилося.

Сам ПЕТРИВ - людина недалеко по розвитку в цілому, а що до політичних та національних уявлень і подавно докладно не розбирається, або скорше розбирається зле.

В національному самосвідомленні як в де-якій мірі приходить за ним визнавати його "обробила", себ-то держить на належному звязку з Українсько-емігранськими колами, його дружина - дочка ВІКТОРОВСЬКОГО Василя Григоровича, що і в данній момент проживає в Житомирі й які повсякчас держать між собою постійний звязок /листова переписка/.

Сам ПЕТРИВ прикидався с-р /російським а потім ніби українським/, а з рештою його то ніхто із с-р за члена партії не рахував. Сам же він часто вештався в приміщеннях партії У. с-р, коли йому потребувалася підтримка "при змінах кабінету", а потім видно вважав за зайве держати потрібний звязок, а тому і до нього так само ставилася партійна с-р організація. Петлюрівцем він також не був "заядлого змісту". Він навіть не раз, додержуючись есерівської орієнтації /себ-то ніякої/, часами виказував виразно антипетлюрівські настрої /це особливо тоді, коли верх брали ліво-есерівські угруповання/, а часами йому Петлюрі докладав про

замірі і заходи що передбачали перевести с-р кола. ЛЕВИЦЬКИЙ Анд. Мик. не раз казав мені, що більше "ізуїтської душонки" як ПЕТРОВ, він не зустрічав - це після спільних розмов Левицького, Петлюри і Петрова. Під час мого перебування в Житомирі, коли я був у ВІКТОРОВСЬКИХ, вони самі читали мені листи ПЕТРОВА, де він дуже був зацікавленим перейти на Рад. Україну. Листи його були із Подібрад /Чехії/, де видно за останні часи він там перебував на "ласкавому хлібі" ШАПОВАЛА, одверто творючи антипетлюрівську яко-би політику. Самі ж ВІКТОРОВСЬКІ були більше зацікавлені в повороті дочки і внука /син Петрова, що родився за кордоном/ ніж в повороті самого Петрова, де вони самі не досить корисно відзивалися про нього.

Сам я з Петровим, окрім звичайнісенького знайомства, нічого спільного не мав та становився до нього з великим недовір'ям, так як в ті часи більше довіряв "чесности" /в де-якій мірі/ Левицького, ніж улестливим розшаркуванням ПЕТРОВА і крім цього я в цілому не вірив і не вірю щирости /якій-би то не було/ цього так званого Генерала петлюрівської формації, ПЕТРОВА.

ПЕТРОВ, нічого не маючи за собою, щодо свого "культурного багажу", на мій погляд, в своїх авантюрицьких походженнях не зовсім чистоплотний і не міг би навіть бути стало-переконаним в якому би то не було рішенні.

20/IX-30р.

"Степовий".

Верно:

УПОЛНОМ ИНО

/ХЕЙФЕЦ/

Повідомлення джерела "Українця" про М.Омеляновича-Павленка

с/с "УКРАЇНЕЦЬ".
5/IX-3 гр.

ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО Михайл Павлович - бывший командарм УНР, уроженец Екатеринославской губ., где у них был хутор. Из потомственных дворян у него есть и брат, тоже бывший в армии УНР начальником кавалерийской дивизии.

ОМЕЛЯНОВИЧ - ПАВЛЕНКО Михайл до немецкой войны служил в лейб-гвардии в Волынском полку. Был во всех отношениях, как в служебном, так и как офицер, выдающимся. Шефом этого полка был Николай П-й, поэтому был близок к полку и офицеры этого полка, особенно ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО, был завзятым монархистом.

С началом революции ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО украинизировался и при КОРОПАДСКОМ получил назначение кошевым атаманом Екатеринославщины, а его брат кошевым атаманом Херсонщины. При директории О-П Михайл получил назначение командарма УНР. Зимой 1919г. он с незначительной армией - тысячи при все время блуждал в Каменец-Подольской губ., все время искусно уклонялся от советских войск и весной 1920г. соединился с польским войском вошел в подчинение польского командования.

Нужно сказать, что командарм, он казался с большими военными способностями и в видах военных операций ему немного помогал его начштаба - ПШКО, о котором я уже писал, который был только работоспособным и исполнительным начштаба армии. Начать с того, что армия за все время не превышала 15.000 человек, а польскому командованию втирали очки. Что армия ходит до 70.000 человек, но показать настоящую численность было нельзя, как и при этих условиях, т.е. на 70.000 чел. отпускалось всего: и снаряжения и вооружения и средств питания столько, что едва едва хватало на 12-15.000 чел. Пошел ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО в армию УНР не из соображения авантюристу - пройдохе ПЕТЛЮРЕ, а как увлеченный романтик старого завет за бывшей Украины, идеализированный и в индий в возможность ее воскресения. ПЕТЛЮРА чувствовал в нем оппозицию все время, боялся его как зорника в случае удачи, так как армия, безусловно, была на стороне ОМЕЛЯНОВИЧА - ПАВЛЕНКО, но мирился, как с неизбежным злом, так как другого (хотя бы командарма не было, а верить армию каким нибудь ТИТОНИКАМ, РОДСКИМ и т.д. - нельзя было, так как и поляки не согласились бы, а ОМЕЛЯНОВИЧ - ПАВЛЕНКО, как бывший гвардии, да еще Варшавской, был вполне емлемым.

После Рижского договора, ПЕТЛЮРА, сам оставшись, вопреки договора в шаге, под фамилией ПОЛТАВИЧЕНКО, пошел расформировать штаб армии. ОМЕЛЯНОВИЧ - ПАВЛЕНКО был выслан, согласно договора в Гданск. Когда я - то по вызову ОМ-ПАВ. поехал к нему на свидание в Гданск с ведомою на - о полпредстава в Варшаве - ШУМСКОГО и МАКСИМОВИЧА и об"явил ему о своем возвращении на Украину и изложил ему свои мотивы и свои ошибки, то он сказал и сказал: "Очень хотел бы я вернуться на Украину, так как не оправдаться то, о чем я мечтал, но считаю, что я как капитан гибнущего судна, оставлю корабль только последним.

Мне неизвестно, остался ли кто из его родных на Украине теперь, но 19-20г. его отец, кажется жил здесь.

В 1924 или 25 г. он женился там в Гданске на какой-то галичанке.

В е р н о *Ваше шты 10/II-22.*

9542 - 28/9 8

ИНО. ОГПУ,

С.О.,
3 Отделению,
дело № 7.СПРАВКА О МИХАИЛЕ ЕРЕМЕЕВЕ
ПРЕДСТАВИТЕЛЕ ПЕТЛЮРОВЦЕВ В РИМЕ.2-а.
6041.

В последнее время в итальянской прессе промелькнуло несколько заметок о деятельности украинского журналиста Михаила ЕРЕМЕЕВА.

Михаил ЕРЕМЕЕВ - белый украинский журналист-петлюровец - последние 3-4 месяца обратил на себя внимание тем, что попал в число членов " *Sala Stampa Estera* ", занялся антисоветской агитацией. Он начал выгешивать в залах, где работают журналисты, какие-то официальные сообщения украинского правительства, сообщения о восстаниях на Украине, организовывать какое-то бюро информации, пытался протолкнуть в римскую печать статьи антисоветского содержания и т.д.

ЕРЕМЕЕВ впервые появился в Риме в 20-м году в качестве секретаря украинской миссии, главой которой был АНТОНОВ. Пробыв несколько месяцев, оба они уехали, заместителем их остался некий ОНАЦКИЙ. /Онацкий сейчас находится в Риме и работает в международном Институте Агркультуры/.

В ноябре 21-го года ЕРЕМЕЕВ вновь вернулся в Рим в компании князя ТРУБЕЦКОГО, которого недавно судили за вероломство в Париже, но, пробыв всего две недели, ЕРЕМЕЕВ уехал, успев за это время привлечь к работе профессора ИНСАБАТО и депутата КОРТИС, которые и стали во главе украинского бюро пропаганды в Италии. ИНСАБАТО получал за это 2.500 лир, а КОРТИС 650 лир.

Итало-Украинское бюро просуществовало недолго и в начале 22-го года было закрыто.

В 24-м году ЕРЕМЕЕВ опять приехал в Рим и, пользуясь рекомендательными письмами из Варшавы, привлёк давно живущего в Риме сотрудника "Мессаджера", поляка КУЧЕМСКОГО для организа-

ции бюро пропаганды. КУЧЕМСКИЙ вскоре от участия отказался, ссылаясь на запрещение тогдашнего польского посла ЗАЛЕСКОГО, не желавшего, якобы, чтобы кто-либо из близких людей Посольства принимал участие в работе неофициального представителя Украины.

Однако, КУЧЕМСКИЙ порекомендовал некоего Доменика БЕВЕЛАКВА, бывшего одновременно осведомителем венгерского и сербского посольств, который, в свою очередь, связался с двумя сотрудниками агентства "Атмо" - БУККИ и МАНТЕРО и владельцем этого агентства Де-ЛУККА. Вся эта компания открыла бюро пропаганды и занялась торговлей документами.

ЕРЕМЕЕВ в Риме в это время не был, а находился в Париже, поддерживая оживленные связи с этой компанией, работающей в бюро и снабжая ее документами.

Бюро просуществовало недолго. Вскоре все участники были приглашены в итальянскую охранку, где им предложили закрыть "предприятие", а через соответствующих лиц предупредили посольства о необходимости, как можно осторожнее относиться ко всем делам бюро.

В 27-м году ЕРЕМЕЕВ вновь появился в Риме в качестве корреспондента украинской газеты "Тризуб" /Триден/. На этот раз он явился из Варшавы и в "Сала Stampa" был введен корреспондентом польского официального агентства ХРШАНОВСКИМ, через него же связался с польским посольством, откуда и получает в настоящее время директивы и денежные средства.

Из французских источников о ЕРЕМЕЕВЕ нам известно следующее:

В последнее время ЕРЕМЕЕВ был в Риме, после чего выехал в Берлин, обещая вернуться через несколько дней. Однако, до сих пор он не вернулся. Он не возвращается в Рим, якобы, потому, что ему не удалось здесь сделать чего-либо существенного в деле украинской пропаганды.

В прошлом в Риме он был связан с итальянскими журналистами, которые принимали его заметки о Польше и, кроме того, в частности, он поддерживал связь с г-ном ВЕРДЕ-

- 2 -

✓ 245 373

РАМЕ, который предложил ему централизовать всю антибольше-
вистскую деятельность. Однако, в виду того, что ВЕРДЕРАМЕ
исключен из фашистской партии и не пользуется никаким влия-
нием, это дело не удалось.

Кроме того, ЕРЕМЕЕВ связан с некой ДИПОВСКОЙ, бывшей
сотрудницей украинской дипломатической миссии в Риме. ДИПОВ-
СКАЯ в прошлом была любовницей Христиана ШЕБЕДЕВА, служащего
в литовской полиции. По непроверенным сведениям, ДИПОВСКАЯ
является лирической артисткой в Турине.

По словам ЕРЕМЕЕВА, денег он не имеет и живет на
средства своей жены, которая работает в Париже. -

-"-"-"-"-"-"-"

№ 98
Про С. Чикаленка

2547 28/9 8
Киевский О.О.
Ударник
3 Отд. КРО,
дело № 7.

554.

УМР
349 ✓
О ЧИКАЛЕНКО.-

ЧИКАЛЕНКО, министра по земельным делам УНР, интересуют настроения крестьянства Сов. Украины, какие впечатления и воспоминания остались у крестьян о "правительстве УНР", как относится население к УНР" овской литературе, действительно ли ею интересуются и прячет ее или передает ее сразу в ГПУ.

По вопросу об интеллигенции Сов. Украины, ЧИКАЛЕНКО интересовался, действительно ли в кругах интеллигенции господствует какой-то пессимизм, подавленность и недоверие, даже к близким людям, ибо они не уверены в том, что их не выдают и не посадят за решетки. По словам ЧИКАЛЕНКО, об этих настроениях передавал ему один еврей, не коммунист, проживший долгое время в СССР и ездивший туда официально.

Интересовался ЧИКАЛЕНКО также, как живут профессора: ВЕСЕЛОВСКИЙ, КРАВЧУК, ЕФРЕМОВ, ГЕРМАЙЗЕ и ТЕРПИЛО.

В отношении профессора ТЕРПИЛО ЧИКАЛЕНКО заявил, что ТЕРПИЛО, который женился на дочери проф. ВЕСЕЛОВСКОГО, это был их /УНР-ев/ человек, но им изменил и пошел работать к большевикам, а теперь, возможно, жалеет об этом.

Что же касается проф. ГЕРМАЙЗЕ, то по словам ЧИКАЛЕНКО он никогда не думал, что ГЕРМАЙЗЕ будет работать у большевиков и даже писать в прессе, но возможно, что большевики влияют на него. Все-же ЧИКАЛЕНКО полагает, что ГЕРМАЙЗЕ не выдал бы большевикам, если бы знал о проводимой какой-либо антисоветской работе, или человеку, проводящем эту работу, хотя сам, может быть, от работы против Сов. Украины отказался бы.-

---ooOoo---

И Н О

К Р О Г Р У У С С Р

№ 135 | инд. 10/1" 1931 г.

Источник: 300

МАТЕРИАЛ РАЗОСЛАИ:

1. Секр. Отделу,
2. 3 Отделению
3. Дело № 7.
4. _____
5. _____
6. _____

Дело № _____

Материал № 714975.

Нач. КРО: _____

Нач. ИНО: _____

С О В С Е К Р Е Т Н О

НЕТАСМНО

23 ✓

ХАРАКТЕРИСТИКА И БИОГРАФИЯ АКТИВНЫХ ПЕТЛЮРОВСКИХ ДЕЯТЕЛЕЙ В ЧЕХОСЛОВАКИИ.

1. Николай Митрофанович ДОБРИЛОВСКИЙ родился в м.Ичня, Черниговской губ., где в настоящее время находятся все его родственники. Окончил Киевский Коммерческий Институт, после окончания последнего служил в Киевском Губернском Земстве. В партию соц. дем. вступил в Киеве, будучи еще студентом. При Центр. Раде работал в одном из Центральных Секретариатов при гетмане в Министерстве Торговли и промышленности. В последнее время оставался и при Директории, с которой эвакуировался в Польшу в г.р.Тарнов. Будучи директором Департамента Мин. Торговли и Промышленности, был послан Петлюрой с делегацией к полякам для заключения договора между УНР и Польшей. Из Польши прибыл в ЧСР, Пльдебрады, где в первое время состоял профессорским стипендиатом, а затем произведен был в доценты. Среди укр. соц. дем. большой популярностью не пользуется, хотя в последнее время соц. дем. поручают ему различного рода публичные выступления как для эмигрантов, так и для чехов.

С петлюровцами ведет переговоры о сотрудничестве и на предложение петлюровцев дал свое согласие на активное участие в так называемом Петлюровском Научном Институте в Варшаве. Весной 1921 года он совершенно переедет в Варшаву для более тесного сотрудничества с полонифилами. Большой сторонник интервенции, считая, что это единственное средство для создания УНР на развалинах Сов. Украины.

Имеет тесные связи с МАЦЕВИЧЕМ, ПОТОЦКИМ и ЯКОВЛЕВЫМ. Ведет переписку /изредка/ со своими родственниками в Ичня б.Черниговской губ. Слабое место - женщины и деньги.-

2. Профессор В Б Ч - уроженец быв.Черниговской губ. гимназию окончил в Краснодаре /Екатеринодаре/, в Москве получил юридическое образование. После окончания Московского Университета работал в Баку сначала как присяжный поверенный, а затем как голова Городской Думы г.Баку, которым продолжал оставаться в течение 12 лет. В студенческие годы состоял членом РСДРП. Б.премьер-министр Кубанской Краевой Рады. С Деникиным сначала был в полном контакте, затем вместе с Рябоволом организовал антиденикинский блок на Кубани. После разгрома Деникиным антиденикинского блока - В Б Ч переходит на сторону Петлюры и уезжает в Париж, в котором остается до конца 1921 г. принимая участие в работе инициативной группы по организации кубанских казаков за границей. В 1921 г. переехал в ЧСР, где работал в обществе кубанских казаков, при чем примкнул к группе казаков-украинцев, отстаивающих позицию, об"единения Кубани с Украиной. С 1923 г. состоит проф.Поддебрадской Академии по кафедре городского самоуправления. Яркий противник Сов.Украины. Пользуется большой популярностью среди Поддебрадской Профессуры. Полонofil. Везде и всюду проводит петлюровскую политику. Был один из первых профессоров Поддебрадской Академии, предпринимал жестокие репрессии ко всем эмигрантским студентам, которые сочувственно относились к Советскому студ.союзу. В настоящее время принимает ак-

211

тивное участие в работе общества кубанских казаков имени атамана Кухаренко. Имеет большие связи с официальными кругами Чехо-Словакии, главным образом, с Мининделом. Последнее к БЫЧУ относится с большим доверием. Наиболее тесную связь имеет с консулом Министерства Индел ЗАВАЗАЛОМ, в лице которого он всегда встречает поддержку. Имеет большие связи с Парижем, Варшавой. Женат, жена его работает в Пражской больнице в качестве врача. Любитель денег. На вид ему 46-50 лет.

3/ Осип Иванович БЕСПАЙКО - уроженец г.Черновца, Буковина. Окончил Черновецкий Ун-тет. Будучи еще студентом вступил в соц.дем.партию Буковины, в 1918 г. в партию соц.дем.Украины. Работал украинской газете в Черновцах, сначала в качестве сотрудника, затем редактора ее. Был депутатом в австро-венгерском парламенте. Быв.петлюровский министр Труда. Играет большую роль в жизни укр.соц.дем.связывая последнюю с немецкими соц. дем.Австрии, Германии. Перманентный, делегат очередных конференций II Интернационала. В настоящее время является постоянным делегатом укр.соц.дем.в экзекutive II Интернационала. К концепции петлюровцев формально относится отрицательно, слывет среди укр.соц.дем. за противника интервенции. Среди чешской соц.дем. пользуется популярностью. Имеет связи с такими чешскими соц.демократами, как депутат Томашек Стивин, - сенатор Соукуп. Имеет также связи и с немецкой соц.дем. Чехословакии. Женат, скверно живет с женой. Материально обеспечен скверно. Читает лекции немецкого языка в Подебрадской Академии.

В последнее время пьнствует и проводит время среди проституток. Слабым его местом всегда были женщины. На вид ему можно дать не более 50 лет.

- 4 -

4/ Лев Дмитриевич ШРАМЧЕНКО. Окончил Черниговскую гимназию и Московский Университет экономик - статистик. Работал в качестве статистика в б.Черниговской губ. Земстве, затем в Екатеринославе, Тифлисе. В студенческие годы, вступил в партию с.с.р. революционеров. При Центральной Раде работал в Генеральном Секретариате Земельных Дел, при директории в качестве управляющего делами Кабинета Министров. Прибыл из Польши для работы в Шаповаловском громадском комитете. Под натиском ШАПРОВАЛА был произведен в доценты Подебрадской Академии. Долгое время был большим поклонником ШАПОВАЛА. В 1926 году перешел на сторону оппозиции против ШАПОВАЛА. К петлюровцам относится враждебно. Занимает левое крыло среди Подебрадской Профессуры. На одном из последних заседаний профессорского Совета Подебрадской Академии требовал от профессорского состава резкого осуждения деятельности всех укр.эмигрантских ученых, сотрудничающих с поляками, а также профессоров, принимающих участие в работе Варшавского Петлюровского Института.

Верить в силы укр.народа, который, мол, сам без чужой силы "свергнет" Соввласть на Украине. Никаких связей не с эмигрантскими политическими группировками, ни с чешскими не имеет. Бездарная личность - за 10 летнее свое пребывание в ЧСР не научился говорить на чешском языке. Пьяница - спиртные напитки для него все. Женат - жена полусумасшедшая, б.московская купчиха, имеет двух взрослых дочерей.

5/ Гордей НЯНЧУР - один из активных членов Украинской с.с.д. демократов. В настоящее время находится в Польше, где работает в одном из кооперативных Союзов

25

Западной Украины. В партию с.д.вступил с 1918 года до этого состоял членом партии соц.рев. в последнюю вступил после окончания Херсонской С-Х школы. Будучи членом партии с.р. НЯНЧУР не проявлял особой активности - этому не позволяло ему его служебное положение /был управляющим одного из имений Терещенко/. Революция 1917 года застала НЯНЧУРА на фронте, откуда он прибыл на Украинский Военный С"езд в Киеве, где и остался работать в ЦК партии соц. рев. В конце 1918 г. он порвал с партией соц.рев. и перешел на сторону соц.дем., которые выдвинули его на пост товарища министра Внутренних Дел. После разгрома петлюровской армии Г.НЯНЧУР до 1922 г. находился в Варшаве и Вене, где принимал активное участие в работе соц.демократии. Летом 1922 г. приехал в Подебрады и записался студентом Подебрадской Академии.

За все время пребывания студентом Подебрадской Академии, проводил политическую работу среди академической молодежи Академии, а также создавая специальный центр из эмигрантской молодежи против советского студенчества в Подебрадах. НЯНЧУР - один из организаторов бойкота против советского студенчества и вообще всякого рода репрессивных мер по отношению последних, вплоть до натравливания чешской полиции на совстуденчество. Будучи членом ЦК соц.дем. НЯНЧУР завязывал связи с местными соц.демократами. НЯНЧУР в настоящее время соц.дем. Петлюровского толка, сторонник интервенции против СССР. В Польшу уехал благодаря петлюровцам. В настоящее время в Западной Украине /Галиции/ Г.НЯНЧУР проводит свою прежнюю политику ведет антисоветскую кампанию, настраивая, таким образом массы Западной Украины против Советского Союза.-

Живет НЯНЧУР очень скверно. Слабее его место женщины, но к последним он относится весьма подозрительно. НЯНЧУРУ 44-45 лет.

6/Соломон Израилевич ГОЛЬДЕЛЬМАН - уроженец г.р.Бердичева, после окончания Киевского Коммерческого Института, до начала мировой войны, работал в одной торговой фирме в г.Киеве. Февральская Революция его застала в том же г.р.Киеве, как служащего Союза Городов. Будучи еще студентом Киевского Коммерческого Института С.И.ГОЛЬДЕЛЬМАН вступил в центральную раду. Начиная с весны 1917 года С.И.ГОЛЬДЕЛЬМАН принимал активное участие в политической жизни Украины, при чем в период власти был назначен товарищем министра Торговли и Промышленности. Находясь в рядах петлюровцев, С.И.ГОЛЬДЕЛЬМАН все время старался организовать украинских евреев, которые бы способствовали укреплению власти УНР на территории Украины. Эту акцию он также проводил в Станиславове, когда украинская армия отступила за Збруч, но потерпел неудачу, так как евреи западной Украины относились с большим недоверием к Петлюре и его правительству. Из Польши С.И.ГОЛЬДЕЛЬМАН через Вену, где он был несколько месяцев, - прибыл в Прагу и после деятельных переговоров с Н.ШАПОВАЛОМ, был приглашен в Подбрадскую Академию в качестве доцента по кафедре Международной экономической политики. Находясь в Вене, ГОЛЬДЕЛЬМАН завязал связи с ЦК укр.с.д.ем. и после прибытия в Прагу вступил в последнюю членом. Однако, он в скором времени разошелся с лидерами с.д. и объявил себя снова паслейционистом. В последнее время заявляет, что

25

он состоит членом еврейской соц.дем. партии в Чехо-Словакии.

С.И.ГОЛЬДЕЛЬМАН большой сторонник интервенции. С петлюровцами имеет самые тесные связи, последние идут ему навстречу во всех его желаниях, так например, петлюровцы, в частности МАЦИЕВИЧ, дают ему благоприятные рекомендации, так что он, без всяких поддержек получает визы в Румынию/Жена Гольдельмана из Бессарабии/. Петлюровцам он платит тем же и всегда их поддерживает в профессорском совете. Также имеет большие связи с русскими эмигрантскими кругами, при чем обыкновенно с русскими эмигрантами он встречается на экономическом семинарии в кабинете Проклоповича. На академических семинариях Гольдельман всегда выступает ярким противником Соввласти, заявляя, что культурный свет должен объединиться против большевистского варварства. Свою ненависть против СССР, он перенес на все советское студенчество, которое находилось в стенах Подебрадской Академии, применяя к последним самые жестокие репрессивные меры.

ГОЛЬДЕЛЬМАН находится под большим влиянием своей жены. Слабым местом его являются деньги, за деньги он сможет сделать все что угодно. С.И. ГОЛЬДЕЛЬМАНУ на вид не более 40 лет.

ПРИМЕЧАНИЕ: О результатах установки родственников ДОБРИЙ ОВСКОГО просьба сообщить.

-3-3-3-3-3-

Характеристики видатних українців у Туреччині

31

ХАРАКТЕРИСТИКИ НАИБОЛЕЕ ВИДНЫХ УКРАИНЦЕВ В
ТУРЦИИ.-

УЗ 14/У
100.

т. Добродицкому
дело № 7.

1873.

ШТАТ

Ст. Упоин.

1. МУРСКИЙ Владимир Васильевич - уроженец Киевщины. Проживал все время до революции в Одессе, работал там в украинских организациях. Родные его все почему то живут во Львова/Галиция/, имея там недвижимое имущество. Человек неглупый но крайне слабохарактерный и мягкий. Представительность у него совершенно отсутствует и он один, понадеяв куда либо, где он чувствует себя ниже других, терзается и скверно себя чувствует. Представляет собой тип чиновничка, привыкшего чувствовать над собою силу "значительного лица". Знает французский и немецкий языки. Много читает периодической печати - местной и загранично и сравнительно недурно всегда ориентирован в политических ситуациях. Одно время, с 1918 по 1921г., служил при Венском Укр. Посольстве, заведая отделом прессы. В украинских кругах имеет много знакомых, но не пользуется любовью и даже благодаря тому, что у него крестным отцом его старшего сына сам Андрей ЛЕВИЦКИЙ, усидевший его на столь теплом месте представителя УНР в Турции - имеет много скромных, как об этом он сам говорит, врагов. Здесь свою работу ведет слабо. Поставить высоко себя не сумел ни в глазах Комитета, за который он держится и без которого самостоятельно ничего не делает, - разве лишь свою связь с французом ЛЕНАРДУ от них скрывает. После выпуска своей книги почти ничего не делает и почти что ничего нигде не пишет и ни откуда ничего не получает, если не считать почти через дипломатических курьеров Польши, когда ему раз в месяц, вместе с чиновником, передают письмо от А. Левинского. В Комитете хочет играть роль и, надо отдать справедливость, он там проталивает некоторые вопросы на рассмотрение. Живет на ул. Мавартик № 13, дом № 4, Аяз-Паши.

2. УВИДЯ Денис Гаврилович: кубанец-черноморец, в значит и черняк украинец, хитрый и сам себе на уме. Держит дом по ул. Аббабосса, № 43, и всегда имеет квартирантов. Внизу имеет маленькую столовую. Стремится постепенно заполнить свой дом украинцами, сделать его центром. Имеет с русской армией, довольно скверно - вечно грызутся. На Кубани у него остались жена и сын, но с ними он ведет весьма редкую переписку /раз-два в год/, тщательно скрывая их адрес. Связан с редакцией "Большого Кавказства" и получает для своей группы несколько номеров этого журнала. Он был в свое время членом Краевой Кубанской Рады, но мало интеллигентен. Читает украинскую прессу, но слабо ориентируется в происхождении.

3. САМОПАЛЕНКО Владимир Корнеевич - из Верхнеднепровска /Екатеринославщина/. Женат, имеет трех детей: две взрослых дочери в Верхнеднепровске, и сын в Одессе. Переписывается со своим не Украинне редко, но иногда все же доискивает туда денежные подкрепления. Здесь сейчас торгует молоком и молочными продуктами в разнос. Его публика любит. Человек он в высшей степени деликатный, тактичный и всемерно образованный. Следит с большим вниманием за деятельностью украинцев за границей и является убе-

314

жденным /как и лица указанные пунктами 1 и 2/ самостоятеликом. Предполагает в ближайшее время перетянуть к себе сына из Ярославля. Живет на ул. Елиза, в доме Пращеника ИССКАЛОВА.

4. ВИТИНСКИЙ Василий Федорович - галичанин. Настроен против УНР, но держится благодаря хитрости и уму, в Громеде и пользуется симпатиями и у Курского и у всех вообще украинцев: Унгат. /Истат, Курский тоже унгат, а жена Курского католичка/. Старый политический деятель. Перед великой войной принужден был бежать из Галиции от поляков в Россию и жил с 1919 по 1920г. в Севастополе. Злые языки говорят, что ВИТИНСКИЙ был австрийским шпионом... В общем прошлое его темно... Здесь живет с полькой /жена и взрослый сын в Севастополе, где они до эвакуации имели лучшее кафе в городе / и имеет / в пассаже А-Лион, район ул. Брусс / свою кондитерскую мастерскую. Живет же по ул. Телеграф, в д. № 24. Связан со своими не поддерживает, но думает как-либо вырвать из Крама своего сына.

5. ИЛЬВЕНКО Иван Петрович - из Конотопщины /Черниговщина/. Бывший учитель /сельский/. Здесь техник, механик и т. Живет с местной греченкой, держащей его в руках. Украинцы его любят. Имеет братьев в Конотопа, но пишет им редко. Одно время предполагал возвратиться на Украину. Живет в последнем номере номера /квартира 28/ по ул. Мектеб, перед ул. Тарла-Баши, если идти с Пера.

6. ГРИЦЕНКО Ольга Филиппович, жена, жила в Одессе. Бывший интендантский чиновник. Литрый кохол. Здесь занят молодым делом. Был реверентом в Андреевской церкви. Дружит с САМОПАЛЕНКО. Пользуется популярностью в украинской колонии. Живет в № 13 на Тоам-Там. Изредка поддерживает связь /письменным / с женой.

7. МАРЧУК Николай Георгиевич - полтаван. Бывший прокурор. Художник. Жена. Жена заведует мастерской дамских нарядов в магазине Бекера и имеет свою мастерскую. МАРЧУК с дочерью живут в Эран-Кас круглый год. Жена же его живет в том же доме, где и Гриценко. Там у нее и мастерская дамских нарядов. Она известная в Стамбуле портниха. Живут они бедурно. МАРЧУК изредка приезжает в город. Интересуется украинскими движениями.

8. БЕСИМЕНКО-ВАСИЛЮК Михаил Семенович - техник путей сообщения. Бывший офицер укр. армии. Был в отряде Балабачана. С Украиной связи не имеет. Сам из Харькова, но большую часть жизни прожил в Киевщине. Живет в Аришт-Кас /трамвай по дороге в Бебек/. Жена на греченке. Вечно занят на строительных работах. Сейчас что-то строит в Зейтун-Бурну /ж.д. станция между Эди-Куле и Бакиркей/. Энергичный человек. Интересуется укр. движением. Убавленный самостоятеликом.

9. РАСТОРГУВ - Харьковец. Бывш. адвокат. Старый укр. деятель. Себедавний враг поляков, но лезирует товарищ генерал, предполагая вылезти при помощи Курского. Живет у ХВЯЛИ. Литрый листиен. Его не любят. Нуждается. Живет под держками местных украинцев. Хорошо знает немецкий язык /в

Германии окончил университет/. Начиная опускаться. Потерял буквально связи и с Украиной и со старыми деятелями, хотя теперь, через Курского, повторяю, думает влезть...

10. ФИЛАТОВ Константин Николаевич. Родом из Керчи, но прожил все время в Одессе, окончил там кадетский корпус. Артиллерийский офицер-поручик. Был в укр. армии. Здесь музыкантом. В настоящее время играет в кафе Руфа /виолончель, банджо, гитара и т.п./ . Секретарь Громады. Очень скрытный. Знает хорошо Франц. язык, немного немецкий и английский. Холост. С Украиной связи не имеет. Где-то там остались родители и две сестры.

11. МАЛАХОВ Григорий Евгеньевич. Бывший механик Черноморского подводного флота. О прошлом говорит мало. Трудно установить, кто он и что он. Одно время усиленно набивался, чтобы ему дали какую-либо активную работу в Громаде, чтобы она его захватила. Курский с ним почему то очень осторожен. Живет МАЛАХОВ теперь тоже у ХВИЛИ. Одинок.

12. ЗАПЛИ-СВИЧКА Семен Сергеевич. Бывший военный чиновник. Живет. Служит где-то в ковровом отделе в Гранд-Базаре, где и проводит все дни. Братерноославец. Жена русская, убежденный самостийник. Хитрый и неглупый человек. Живет хорошо.

13. ДУДКОВСКИЙ Петр Игнатьевич. Херсонец. Живет, имеет сына. С ними живет сестра жены с дочуркой. Имеет колбасный отдел в магазине Ткто. Живет на Валик-Базаре, Армяни-Хелден угол ул. Часме /угловой дом рядом с магазином молочных продуктов Смелыгина/. Интересуется укр. движением. Бывший офицер военного времени и агроном. Оливный малый. Широкая натура.

Прилагается схема.

ПРИМЕЧАНИЕ: Просим срочно установить родственные связи этих лиц.
Прилагается схема укр. "Громады" в Константинополе.

оп-10

*Шульбгін**105*

18-го мая 1936г.

У.Н.Р. По правде сказать деятельность, или вернее сказать, полная бездеятельность УНР в ЧСР не представляет собой много материала для характеристики хотя бы наиглавнейших его "диячив".

Может быть, и даже наверное, делается что-то (по указке поляков!) в Варшаве и Париже, но тут в ЧСР не делается абсолютно ничего "диячи" УНР влекутся событиями, но не только не пытаются управлять ими, но даже часто просто не реагируют на важнейшие актуальности дня.

Я в свое время дал уже оценку УНР самими поляками и возвращаться к ней не буду, но только дам свою, по возможности об"ективную, оценку современного состояния УНР (главное в ЧСР) и характеристику его наиглавнейших вождей тут.

Прежде всего нужно отметить, что в УНР в отличие от других укр.эмигр.организаций до сегодня сохранилось еще деление на старшее и младшее громаденство и это обстоятельство есть одно из главных причин слабости и бездеятельности УНР.

Старшее громаденство не хочет уступить места (вернее польских злотых) младшему и из-за этого теперь их отношения сильно испортились и между ними идет, пока скрытая, борьба, но которая может превратиться (если поляки поддержат молодых) в борьбу открытую и закончится или полной ликвидацией УНР или его возрождением, а пока что УНР заостенело... Причиной этого является полная импотенция "диячив" старшего громаденства УНР. Дам несколько характеристик.

106

2.

Столпом УНР в ЧСР являются:

Максим СЛАВИНСКИЙ, Андрей Яковлев, К. Мацкевич, Борис Лисонский, Александр Шульгин, В. Приходько, Валентин Садовский и др. более мелкие рыбы.

1) Макс. Славинский - бывш. царский чиновник в С. Петербурге, позже посол УНР в ЧСР. Казалось он мог бы использовать здесь свои старые дипломатические связи и играть видную роль, но в действительности не так.

Среди чехов М. Слов не имеет абсолютно никаких связей, что же касается укр. политики, то участие его в ней ограничивается только сотрудничеством в "Тризубе", членством в республиканско-демокр. клубе и "об"единении УО" и интригами в укр. подебр. акциями и укр. университете.

Во всем этом его деятельно поддерживает М. Слов. его жена Мария Славинска, бывш. петр. курсистка. А между тем, надо признать Макс. Славинского одним из более талантливых людей (кроме А. Шульгина) и знающих политиков среди старшего поколения УНР. Не плохой Славинский лектор и оратор и не плохой журналист.

Среди уеноразцев говорят, что бездеятельность Славинского об"ясняется тем, что его обошли, что он не видный член "уреду", но мне кажется, что причина лежит глубже и заключается с одной стороны в хохлацкой лени Сл., а с другой в полном его разочаровании в деле и вождах УНР. По крайней мере такое впечатление вынес я из своих долгих разговоров с ним; хотя М. Славинский в своих публичных выступлениях и отстаивает всегда "демократизм УНР", но в частных разговорах (это же демократизм), да и вообще демо-

207з.

кратию) его не воодушевляет и, по моему он является скорее сторонником организации бонапартизма и диктатуры.

Проф. Андрей Яковлев - более бледная величина, чем М. Славинский. Это 100% уенеровец, без собственного мнения, говорящий (и пожалуй даже думающий) по указке центров УНР. Ни энергии, ни властной воли не имеет и находится под полным влиянием проф. А. Шульгина, близкого своего друга.

А. Яковлев фффф ограничивается голужанием в респ. демокр. клубе, не проявляя ипрочем и там никакой инициативы и представительством УНР в укр. университете.

Даже среди самих уенеровцев А. Яковлев считается руссофилом и выход его дочьки за россиянина усилило обвинение против А. Яковлева со стороны верхов УНР, хотя последние и доверяют ему.

Я уже говорил, что поляки (Эшн. среди уенеровцев особенно выделяют Прокоповича и А. Шульгина. Первого я не знаю, но второму могу дать характеристику.

Проф. Алек. Шульгин - безусловно одна из наиболее ярких фигур на фоне пражск. УНР (если только А. Шульгина можно назвать пражским. Больше он находится в Париже и Варшаве, чем в Праге).

Довольно ловкий дипломат и интриган, безусловно интеллигентный и разумный, А. Шульгин не поддается легко чужему влиянию и мало считается с центром УНР.

Уенеровцы мне говорили, что он просто презирает А. Левицкого (головного атамана) и очень часто выступает против него вместе с ген. Сальским. Иностр. политику УНР Шульгин ведет исключительно по соглашению с поляками,

108.

ничуть не считаясь с мнением А. Левицкого или других членов правительства УНР. На этой почве между Левицким и Шульгиным очень часты недоразумения и ссоры, в которых, впрочем уступающей стороной всегда бывает Левицкий. Когда в 1933-34 г. создавался военный заговор (впрочем не удачный) против Левицкого, то А. Шульгин стал на сторону Сальского, хотя и не допустил свержение атамана, но сильно сократив его прерогативы.

Среди молодого поколения УНР А. Шульгин считается почти своим и в случае победы молодых ему министерство иностранных дел обеспечено. В отношении других уенеровцев А. Шульгин близок к Прокоповичу и Михаилу Еремееву (Париж-Женева), пишущего теперь в Трезубе, польско-укр. бюллетене и т.д. под псевдонимом М. Данько. Попутно дам характеристику и этому очень интересному типу.

Михаил Михайлович Еремеев - уроженец Киевской губ., сын помещика. Еще будучи киев. студентом вступил в партию с.-д. меньшевиков и на укр. полит. формуле ^{уке} появляется уже в 1917 году - как представитель укр. с.-д. Быстро делает карьеру (особенно благодаря "дипломатическим способностям" своей жены Парасковьи Кирилковны, киев. губ. дочь грека, киев. помещика) и протолкавшись около Ц. Рады и дирекции получает назначение Легальной Радой в укр. посольство в Риме.

Здесь, кроме дипломатии, занимается спекуляцией и просто мошенничеством, вместе с известным националистичным журналистом Евгением Ощаким под фирмой "

"Надувши здесь массу людей (в том числе и Оладского) М. Еремеев переезжает в ЧСР и становится

109
5.

лектором укр.господ.академии. Здесь он "правоверный есдек" и сам политикой не занимается, представив это своей жене, которая открывает здесь то полити.салон, то христ. кдильню, то становясь во главе союза "христ. укр.жинок. И надо сказать политику .Здесь снова эта пара надувает массу людей и с огромными долгами уезжает - куда? В Париж, где мадам открывает снова пансионат, а М.Еремеев становится сотрудником "Тризуба" и там сближается с Прокоповичем и А.Шульгиным настолько, что начинает исполнять его ответственные поручения в Женеве и других местах и становится постоянным дипломат.корреспондентом УНР при Лиге наций. Есть все основания предполагать, что М.Еремеев не ограничивается сотрудничеством в УНР и является постоянным польским агентом. По крайней мере такое впечатление вынес я из моих разговоров с Кшн.

Возвратимся к пражским уенеровцам. К той же группе, как и первые старшего уенеровского громаденства, принадлежат Борис Лисянский, Виктор Приходько и др. профессора и доценты укр.высших школ в ЧСР. Эти все, кроме В.Приходько, уже абсолютные - 0, и интереса для нас не представляют.

В.Приходько интересен своими изобретениями, как то: проектом всеобщего национального налога, который, конечно, должен был поступить в пользу национал.центра УНР и проектом всеукр.национального конгресса, перехваченного у него поляками и УНДО.

К старшему поколению относится и группа проф. Константина Моцкевича, состоящая последнее время в оппозиции

110
6.

к центру УНР - к пражским сторонникам этого центра.

Эта группа фактически состоит из... трех людей: К. Мицкевича, Валентина Садовского и его жены, но для нас представляет интерес тем, что это есть безусловно агентура какой то чужой державы, но кого именно - Польши или Румынии - сказать пока трудно. К. Мацкевич, бывший посланник УНР в Румынии, находится в тесной связи с известным Геродотом, совершает частые поездки в Румынию и считается в кругах укр. эмиграции - особенно румынской ориентации. Теснее других связан он с Выровым и Антончуком - агентом рум. сигуранцы и можно предпологать, что и сам имеет там знакомства..

Его позиция в вопросе о "Вс. нац. конгрессе" резко отличается от позиции других уенеровцев (против - или с неохотой) и на этой почве он за последнее время сильно разошелся с ними.

Я предполагаю, что Мац., если и работает с румынами, то попутно работает и с поляками, которые больше, чем румыны, заинтересованы в конгрессе и в направлении его работы.

Сам Мацкевич человек грубый и без великих перспектив, среди украинской эмиграции не популярный, но хитрый интриган. В пражских кругах УНР никогда много сторонников не имел и иметь не будет.

Его пражские друзья В. Садовский и его жена Лидия б. курсистка, уже давно начали свою деятельность в укр. полит. жизни - еще в Петербурге в 1912-13 г.г., где Сад. был студентом университета, а его жена слушательницей так назыв. бегтужевских курсов.

Сам В. Садовский - дубина и никакими талантами не обладает, но политику (и карьеру мужа) делает его жена, женщина энергичная, интеллигентная и разумная. Оба ярлыки унеровцы и полонофилы - уже давно перешли от с.-д. к ряд. демократам.

Близость этих двух с Мацкевичем, по моему подтверждает только то, что К. Мацкевич свою оппозицию к УНР в конгрессовой кампании делает по указаниям Варшавы, т.е. поляков, которые таким способом хотят замаскировать участие в конгрессе УНР (которое, мол, против А. Мацкевича - это уже что то другое!).

В заключение интересно отметить, что почти все "диячи" старшего громаденства УНР бывш. семинаристы и члены т. наз. К. М. братства полу-моссонской, полу-церковной организации.

Перейдем теперь к младшему громаденству:

УНР в отличие от других укр. организаций не имеет молодых в точном понимании этого слова. Молодое громаденство УНР - это б. вояки армии УНР, все эти полковники, сотники и т. д., которые в эмиграции снова сели на школьную скамью, в то время, как партийные "политични диячи" стали профессорами или доцентами (без всяких к тому оснований, вроде М. Мартоса - без высшей школы!).

Все эти, принадлежат ли они к правящей партии УНР (р-д) или нет - организованы в т. наз. т-во б. воскии УНР или т-во б. старшии УНР. Организации эти подчинены непосредственно "військовому министру УНР ген. Сальському (тоже семинарист!). Тут, в ЧСР, теперь во главе этой военной организации стоит В. Приходько, полковник армии УНР.

112

8.

В. Прохода, человек честный, д. интеллигентный и разумный, но без всякого организацион. таланта. При нем организация только держится, но развиваться не может. В. Прохода пользуется, благодаря своим качествам, известным авторитетом среди воюющих УНР, но не пользуется особенно любовью начальства, так как позволяет себе собственное мнение (напр. В. Пр. был против участия в Вс. нац. конгрессе!). За последнее время В. Прохода, который хлопочет о чешском гражданстве и состоит на чешской службе (), проявляет чехофильство и потому отделяется от уенеровской и полонифильской линии. Начальство, конечно, знает об этом, недовольно, но... не имеет никого В. Пр.-ду заменить в ЧСР, так как единственный противокандидат В. Филонович, любимец Сальского, скомпрометирован в 1932-33 г.г. своей агентурой в пользу СССР.

В. Филонович, полковник, представитель армии УНР на Балканах, издатель и шеф-редактор "Гуртуемось", фигура очень интересная.

В действительности в армии УНР он не был (зато был у гетмана), был у Деникина и Врангеля и вместе с армией последнего попал в Константинополь, а затем в Болгарию. Тут только он "украинизировался" и добился поста заведующего укр. общежитием (станицей в Софии. В. Драгомирецкий, бывший в то время укр. послом в Болгарии характеризует Филоновича, как человека недалекого, но большого прохвоста.

113
9.

Также, приблизительно, относятся к нему и вояки УНР в ЧСР. По словам лиц, Ф-ча близко знающих, Ф-ч человек малоинтеллигентный, мало честный и не блистающий никакими способностями, кроме способности умения прислушаться и... доносить начальству про все прегрешения своих сотоварищей по организации.

Филонович, начиная с первых дней своего пребывания в Праге, является агентом УНР разведки и работал сначала с Змиенко, а позже непосредственно на Сальского.

В 1932 году с ним случился конфуз. Был он завербован на службу СССР, но особенно честно не служил и о своем завербовании сообщил начальству (т.е. Сальскому), поэтому, когда поляки (Ишин.) обратили внимание УНР (Шульгина и др.) на то, что "Филон. является советским агентом и об этом стало известно сначала у енер. кругам, а потом и всей эмиграции, дело было замято и Фил. остался на своем посту.

Помешало ему это только в назначении на пост военного представителя УНР в ЧСР.

Раньше Фил., кроме мес. платы в 2000 кс получал еще большие суммы на издательство и... " ", в настоящее время выдачи эти сильно сокращены и Фил. жалуется, что очень нуждается.

Но не Фил., а Витпиский является действительной душой "Гуртуемось", представительства УНР на Балканах и разведки Сальского в Праге.

И
10.

Бытпиский не блещет особенной интеллигентностью, но нахватался верхов и бойко владеет словом и пером. Внешне он в большой дружбе с Филановичем, но в действительности подкапывается под него и старается занять его место, что по-жалуй, ему и удастся.

Быт. человек оборотистый, энергичный и толковый. Живет на субсидию, уделяемую ему из фонда "Гуртуемось".

Другими членами т-ва б. старшин армии УНР являются:

Гуцлия, человек мало активный и незаметный. В настоящее время вполне отошел от работы за отъездом на Под. Русь, где учителствует. и

Яков Зниченко, сотник армии УНР, студ. укр. госп. академии в Подебрадах, окончил ее в 1930 г. и выехал в Польшу, потом не поладил с начальством, хотя и был к нему очень близок (чуть ли не каждый день пил чарку и играл в бридж с головным атаманом Андр. Лев., что и является главным державным занятием его). К нему и возвратился в ЧСР, где достал место учиреля на Под. Руси. Тут, вместе с известным вам Кривоносом, был обвинен местными евреями-спекулянтами и "мадеронами" в... коммунизме и выслан из ЧСР, но доехал только до Праги. Живет тут по отсрочкам, даваемым ему местной полицией по рекомендации подкарпат. поселенца Ревия.

Причина рекомендации проста - Я. Зинченко теперь с.д. и работает в "росвита" по указаниям Ревия. Я. Зинченко человек довольно интеллигентный и толковый, страшно хитрый и искренне отданный идее (только идее) УНР. Любит выпить, нуждается в деньгах; купить его можно, но искренне и честно ни для кого кроме УНР он работать не будет. Разве только, если

115
II.

под фирмой оздоровления УНР, верзи которого он сильно сам критикует. Вот и все главные "дядчи" УНР из молодого поколения. Борьба между этими двумя поколениями продолжается и чем закончится сказать еще трудно, но можно сказать одно, что тут в ЧСР пока не видно среди УНР обоих поколений ни одного энергичного, способного увлечь за собой эмигрант. массы. Это знают и поляки и сами уенероцы, с которыми мне приходилось говорить.

АКТУАЛИТЫ.

По полученным нами от кубанцев сведениям И. Вилый во время своего пребывания в прошлом месяце в Праге роздал тут разным лицам значит. суммы (всего 16.000 кс), из них - львиная доля (5.000) получена Петр. Макаренко.

Среди эмиграции большое волнение вызывает известие, полученное будто бы через какую то чиновницу в чеш. министерстве иностранных дел Макаренко, что:

1) СССР в скором времени об"явит последнюю амнистию для всех эмигрантов.

2) В ЧСР, как союзной СССР державе, по отношению к тем эмигрантам, которые не имеют еще чешского гражданства и этой амнистией не воспользуются, - будут применены серьезные репрессии (высылки из ЧСР, лишение права на работу и т.д.).

146.
12.

Скиданом (с.р.шиповаловец) установлено авторство анонимного письма, рассылаемого украинцам и чехам, с доносом на преподавательский персонал жев.укр.гимназии.

По машинке и по адресам писанным рукой жены директора гимназии Хлюра, установлено авторство Хлюра.

Ожидается скандал, громад.суд и разоблачение Хлюра на страницах "Новой Украины".

Группа Гальки.

Эта группа выплыла на верх укр.эмигр.политики только за два-три последних года и сильно активизировалась только за последний 1935 год.

Составлена она почти из одних галичан и сотрудничество с ней некоторых надднепрянцев бывает всегда только временным и случайным.

Политическую физиономию этой группы определяют разно, одни (УНР, гетманцы) считают ее "большевистской", другие (ОУН) - полонофильско-ундовской.

За последнее время группа эта проявляет стремление к захвату под свой контроль всего гражданского укр.жизня в ЧСР, а в первую очередь - стремление к руководству разбросанной по ЧСР галицкой и стрелецкой эмиграции.

Эта группа стремилась захватить в свои руки: т-во укр.инженеров, т-во музею визв.боротьби, СУЧО, пл.ст. укр.комитет, а за последнее время приступила к организации СУПО (союз укр.провинц.организаций) и СУДО (союз укр.демокр.организаций). Ему был созван осенью прошлого года известный демокр.с"езд в Младой Болеславе и недавно организац.с"езд в Либерце.

Группа эта очень не велика (10-15 человек), но сильна своей подвижностью и активностью.

Центром ее является т-во "Едність", формально сборническое, но фактически чисто галицкое. В составе актива группы находятся теперь в Праге: инж. Ант. Галька, д-р Мирон Дольницкий, д-р Меринда, инж. Бремин, др Фрицин и из провинции: особенно активен Василий Грецкий (Либерец).

Раньше в группу входили, а теперь от нее отошли инж. Стецький П., инж. Коротницкий Роман, инж. М. Гловач. Последние теперь только иногда, в вопросах второстепенных поддерживают группу, но после Младой Болеславы из группы вышли и резко ее критикуют.

Официальным лидером группы является инж. Антон Галька, родом галичанин (сын видного австро-галицкого политика), но проводит почти всю жизнь за границей. Учился в Праге и Вене, жил в Праге, был на фронте, потом, после 1920 г. до 1924 в СССР (Одесса), а затем снова живет постоянно в Праге, где имеет свою контору (архитект.). А. Галька богатый человек и обладает кроме конторы еще капиталом около миллиона кс, что делает его независимым ни от кого и уважаемым для большинства укр. эмиграции.

Этот миллион и выдвинул Гальку во главе группы его же имени, хотя ни по способностям, ни по характеру Галька для лидера никак не годится.

Политические убеждения А. Галька довольно сумбурные и после разговора с ним приходится думать, что он вообще слабо образован политически, но игра в политику его страсти

14.

и он ей целиком отдается.

В связи с этим постоянно меняются и полит. ориентации Гальяка. По приезде в ЧСР в 1924г. Гальяка советофил, но уже в 1929 году сближается с УНДО, находится в постоянной переписке с послом Луцким, часто встречается с ним (в Праге и Темине) и рекомендует себя как представителя УНДО в ЧСР.

Затем в 1934 году сближается с ОУН и пытается играть роль среди здешних националистов, но неудачно. Главная причина окончательного разрыва Гальяка с ОУН - это Галаган, которого Гал. ненавидит. После окончательной неудачи с ОУН, Гальяка начинает свою самостоятельную акцию, содружеством с СУПО, СУДО и т.д. Гетманцы и уенеровцы одинаково оценивают эту акцию. Излагаю тут украинскую версию, как более подробную. "Гальяка, говорят они, еще во время своего пребывания в СССР познакомился с т. Затонским и теперь тут, в 1935 году, летом сошелся с ним снова в Корльсбодде, где тов. Зат. лечился. Следующие свидания имел Гальяка с тов. Затонским в Праге, которую тот посетил при своем повороте с Карл. в СССР.

Во время этих свиданий и был выработан план новой акции СУПО-СУДО, который под видом чехофильского, но сборничкой акции должен уничтожить влияние ОУН и укр. есеров на галиц. стрилец. массы и постепенно перевести их в советофильский лагерь, что нужно на случай польско-совет. войны.

Тогда галиц. стрильцы в ЧСР, которые также будут воевать с Польшей на стороне СССР, будут организованы в укр. армию, которая и пойдет на Галицию, где одновременно вспыхнет восстание против Польши."

Приблизительно такую же версию подают и гетманцы.

15.

Но же и другие душой и действительным лидером гальковской группы не считают Гальку за его обметенность и полит. безграмотность, а Мирона Дольницкого и Мериду М. Дольницкий, галичанин, женатый на надднепрянке, б. сотник австр., а затем галицкой армии.

Человек разумный, интеллигент. и хитрый. В Праге состоит доцентом укр. педагог. института. Политически в свое время был близок как и Мерида (про которого пока подроб. сведений не имею) к так. назыв. сменовеховцам и среди укр. эмиграции пользуется репутацией большевизана.

УНР-цы утверждают, что М. Дольн. также хорошо знаком с тов. Затон, с которым сошелся в 1920 году в то время как т. Зат. был пол. комиссаром галицкой армии, и что М. Дольницкий, не только является действительным автором новой чехофильской акции. Такую же роль гетманцы приписывают Мериде, которого характеризуют как человека очень хитрого, проницательного и большого интригана.

Действительно и по моим сведениям эта "тройка" и является фактически душой гальковской акции, причем Галька является только фирма, а Дольницкий и Меринда инициаторами всех выступлений и планов группы. Остальные: Бремин, Фришли и пр. только исполнители и "машины для голосования".

Из тех нужно выделить только Василия Грецкова с Либерца, но про него буду говорить особо.

Я со своей стороны не согласен с выводами уенероцев и гетманцев. По моему гальк. акция скорее является результатом двухсторонней политики галицкого УНДО.

16.

Нужно отметить, что Галька и до сегодня не порвал с Луцким, а М. Дольницкий, по моему наблюдению, стоит сейчас ближе всего к УНДО.

Цель гальк. акции по моим сведениям такова:

Ундо уже давно хочет иметь свою заграничную экспозитуру, которая могла бы выступать на международном форуме в тех случаях, когда не может этого сделать УНДО (а теперь в результате польск. режима и запрещения послам и санеторам выступать вне Польши и на всех международ. конференциях - это возможность исключена).

Луцкий приезжал в Прагу в 1933 году летом, долго совещался с Галькою и др., был несколько раз в чешском министерстве иностранных дел и вел там долгие беседы с Кроортою и Черным.

Мне кажется, что в результате всего этого и возникла новая акция Гальки.

Она, если Гальке удастся создать организацию, дает УНДО "заграничный центр", а чехам украинскую лояльность в отношении Под. Руси, за которую они сильно борются и в желании оторвать ее от ЧСР - обвиняют всех почти украинцев.

Этим и об"ясняю Младо-Болеслава укр. самостийника и... внимание чехов (министр. ин. дел). Ко всем просьбам группы Гальки, а отсюда и надежды на укр. армию в ЧСР на случай войны, но только эта надежда не на СССР, а ЧСР.

12/17.

Во всяком случае гальк.акция заслуживает нашего внимания, так как при характере Гальки (к УНДО) она может нам принять совершенно неожиданное направление.

В заключение дадим характеристику одного из главных провинциальных агентов Гальки, -

ВАСИЛИЯ ГРЕЦКОВА -

Галичанин, сел.учитель, появляется в укр.таборе в П.Ябленином в 1920 г. как поручник галиц. армии (странно, что по армии его никто не знает). Переезжает затем в Либерцы, где занимается контрабандой и спекуляцией, а затем открывает лавочку (после венитъби на местной немке), где сплавляет галиц.стрельцов, образуя свою партию "укр. допомог.к-т". Эта партия сначала коммунистическая и лавочка становится ее клубом, но в тоже время В.Грецков является агентом чешской либерецкой полиции и доносит на своих товарищей, а попутно и на всю укр.эмиграцию в окрестностях Либерце (установленный факт). В 1927-28 г.г. становится есером-шаповаловцем, а в 1930 году старается сблизиться с ОУН и даже подает В.Мартыну в 1932 году свое заявление о вступлении в ОУН, но ему отказывают.

Все это время Грецков работает и в чешской полиции, не забывая подавать информации и... польскому консулу о вредных галичанах (установленный факт).

После отказа в принятии в ОУН на время затихает, но уже в конце 33 года или начале 1934 года сблизается с Галькой и становится его "левой рукой" в провинции (север ЧСР). Гр. имеет и теперь свою группу, которую держит в руках... долгами. Грец. полуинтеллигентный, малограмотный, пронырливый и без

1228.

и бесконечно подлый. Вся его политика заключается в том, чтобы схватить деньги. Откуда и за что - в том он не разбирается; может он попутно предать и того - кто ему платит.

ХАРАКТЕРИСТИКА БЕСПАРТИЙНЫХ.

Д-р Орелецкий, родом из Буковины и румынский гражданин. На политическом укр. форуме не выступает ни к какой укр. партии не принадлежит. По убеждению беспартийный националист, но к ОУН относится враждебно, особенно к В. Мартинцу, М. Сциборскому, Я. Барановскому и Д. Ровичу, которых за их провокацию, по его выражению ненавидит и готов вредить им всеми способами.

Интересен своим участием и влиянием в укр. студенческих организациях, а особенно в Цегусе, головой которого был от 1929-30 г.г. до 1932 года.

И раньше С. Орелецкий занимал видное место в Цегусе, то как участник его "ездов", позже как референт возниших элессин. За время своего голування в Цегусе Орелецкий старался удержать его от вовлечения в политику, о чем очень старались "вожди" ОУН, а особенно Э. Сеняк, В. Мартинец и Я. Барановский. Когда те увидели, что Орелецкий им мешает, то решили его устранить. Нормальным путем сделать это было трудно, так как безкорыстна работа Ор. в Цегусе была известна, не только укр. студенчеству, но и широкому ур. громаденству. Решили действовать интригами. Ревизионная комиссия Цегуса, в которую входили клеиреты ОУН Д. Равич и Хмелевский, призвала внезапную ревизию кассы Цегуса и... нашла там "грозные неприядки" и... растрату Орелецким организац. сумм. По словам Орел. дело обстояло

так. Приблизительно за месяц до ревизии те же Равич, Хмелевский и Барановский одолжили на короткий срок на срочные расходы ОУН или УВО разные суммы всего около 1000-1200 кч. Орелецкий про это знал, но так как это делалось неоднократно и раньше, то внимания на это не обратил, тем более, что официально одолжила укр. акад. громада в Праге на имя своего головы Колодия... Во время ревизии были объявлены растраченными как раз эти самые суммы, причем, конечно, националисты своего долга и не вспомнили. Правда, были еще кое какие мелкие неоправданные счета самого Орелецкого, но он в сем им дал точное пояснение и часть позже покрив наличными счетами. Было назначено следствие и Орел. был сначала завешен в правах, а позже его заменил в голуванию стьвленник ОУН - Я. Барановский. Орелецкий обратился к ЦСС с требованием суда, но такого назначено не было. На с"ездах Цегуса были все в большинстве наци и потому Ор. оправдаться там и не дали. Как человек Орелецкий - особа положительная, добрый работник, владеет хорошо несколькими языками, но не блещет инициативой или великим орган. талантом. Имеет большие знакомства в междунар. студ. кругах и довольно много приверженцев среди укр. не национал. студенчества.

Ненависть к вождям ОУН свела его близко с так. наз. национ.-оппозиц. (Кост. Мор.) и он охотно дает и собирает для него информации, преимущественно о укр. студ. жизни в ЧСР и за границей.

124 20.

Адрес Орлецкого

Попутно с Орлецким скажу несколько слов и о Цегусе (центр. укр. студенч.).

Цегус, основанный, кажется, в 1921-22 г.г., наибольшее значение имел в 1924 по 1927-28 г.г., когда был еще поддерживаем финансово студенчеством укр. господ. академии в Подбрадах. Остальные студ. организации и особенно "край", хотя формально и входили в цегус, но... взносов своих почти не платили. Обязан был цегус своими успехами и тогдашним своим головам Мисюкевичу и Нитапковскому (умер в 1930г.)

Работа ЦСС не ограничивалась тогда организацией укр. студенчества, но и велась широкая международная пропаганда "укр. справи", как на с"ездах (международ. студ. об"единение), так и издательством литературы на иностр. языках..

Хотя внутри самого цегуса велась ожесточенная борьба (главное на с"ездах) между уенеровцами (главн. представители: Гловинский, О. Кмета, Левичкий) и "соборниками" (главн. образом представители "Легия укр. нац". и "гр. нац. молодежи"), верх всегда одерживали соборники, чем определялся состав управы и характер пропаганды цегуса, бывшей всегда противопольской и соборнической. После ликвидации подбр. академии и закончения пракс. студентами - ~~шли~~ эмигрантами здешних высших школ цегус начинает хиреть, главное из-за недостатка финансов, на с"ездах поднимается вопрос о переносе его в Львов, но из-за болезни поляков вопрос тормозится. Но все еще ЦСС благодаря стараниям Орлеца. продолжает свою пропаганд. работу.

21.

Выбор голового Барановского был началом конца Цегуса. Во-первых, вышли из Цегуса организации укр. студентов в Берлине и в Варшаве, дававшие в свое время ЦСС значительную финансовую помощь. Во вторых, Барановский, вскоре по своему избранию, выехал в Софию на с"езд ревизионистичного студенчества (конец лета 1933 года) и не только выступая там активно в пользу ревизии мирных договоров, но и, по своему возвращению, опубликовал про свою поездку и удачные выступления релации в студ. укр. и друг. укр. прессе, чем вызвал сильное недовольство чехов. Эти релации и были одной из причин дальнейших репрессий в ЧСР против ОУН.

Во время арестов 1934 года был забран полицией и целый архив Цегуса (часть потом возвратили), но это приостановление равняется закрытию, т.к. до сегодня чехи не позволяют ни с"езда ЦСС, ни каких либо официальных его выступлений. Большинство членов управы ЦСС позже собралось в Вене, как то: Я. Барановский, Д. Равич, О. Чучкевич и Я. Бондуник. Когда осенью прошлого, 1935 года, в Праге состоялся с"езд () то на нем были и представители ЦССС (Я. Барановский (с му- на имя жим паспортом), др. О. Кандыба, Голубивна и К. Медьник), но уже без права решающего голоса, так как ЦСС в течении нескольких лет не может больше платить свои взносы и должен ему около 2-300 т.к. Правда, во время самого с"езда Я. Барановский привез ок. 1.000 к.ч. и хлопотал о "мораториуме", но, кажется, неудачно. Вообще на этот раз ЦСС на с"езде оскандалился.

126

22.

Обыкновенно раньше представители ЦСС широко использовали с"езды для пропаганды.

Кроме офор. доклада, содержащего в себе не только доклад о положении укр. студенчества и его организаций, но и описание полит. и эконом. положения "укр. земель под оккупацией", к с"езду выдавались спец. брошюры на иностранных языках про Украину, спец. числа "ст. вечнику", устраивался прием иностранных делегаций и т.д.

На этот раз (в 1935г.) не было вовсе публичн. оформ. доклада ЦСС, не было ничего выдано и ничего не раздавали иностр. делегатам. Вся пропаганда ограничилась тем, что И. Мельник, называвший себя дипломатическим референтом ЦСС, занял в Музее визн. борьбы от Антоповича старые номера "дила" и при помощи Кандыбы пытался переводить статьи с него, иностр. дружественным делегатам, ловя их поодиночке в кулуарах.

Я. Варановский чувствовал себя не уверенно и нигде публично не выступал, не появляясь даже на открытых заседаниях с"езда . Убогим был и прием дружественных делегаций, устроенный в жалкой "идильне укр. жіночного союзу" (так наз. Ужас), на котором присутствовали только болгары, хорваты, литовцы и медьары.

Недовольство с"ездом среди местного украинского студенчества было очень велико и послужило причиной окончательно отхода от ОУН многих сочувствующих ему студентов, винивших ОУН в упадке ЦСС.

127

В конце прошлого года было решено возобновить деятельность ЦСС, но уже в Вене, так как в ЧСР надежд на его возобновление не было (отказано чешск. властями два раза). Было решено созвать с"езд ЦСС в Вене, так как в Праге его запретили, но... подошел процесс Перацкого. На голову ЦСС Я. Берановского был выдан международный !) и он принужден скрываться от венской полиции (по крайней мере официально). ЦСС снова был законсервирован и надолго.-

